MUHİTTİN SEVİLEN

# KARAGÖZ



M.E. B.

DEVLET KİTAPLARI

MİLLİ EĞİTİM BASIMEVİ — İSTANBUL 1969

1000
TEMEL
ESER

9

Millî Eğitim Bakanlığının 16.1.1969 tarih ve 757 sayılı mucipleri, Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 16.1.1969 tarih ve 01052 sayılı emirleriyle birinci defa olarak 20.000 adet basılmıştır.

Kitaplar, insanlar arasında düşünce ve bilgileri, inanç ve duyguları yayan, zekâ ve kültürün, ilim ve sanatın, değer hükümlerinin dünya ölçüsünde paylaşılmasına ve zaman içinde devamına yardım eden vasıtalardır. Kitaplar, bir milletin kültür değerlerini dünden bugüne taşıyan varlıklar olarak millî kültürün temel taşları ve aynı zamanda insanlığın paylaştığı ilim ve fikir dünyasına açılan kapılardır.

Bu vasıflariyle kitaplar, milletlerin ve insanlığın zekâsına ve kültürüne büyük tesirleri bakımından medeniyetleri yayan ve tarihi yapan kuvvetlerin başında gelir.

Eski çağlardanberi yazılan kitapların değerleri çok değişik olmuştur. Yazıldıkları yakın çevre ve zaman içinde bile, pek az okuyucunun ilgisini çekebilen kitaplar yanında, uzun yıllar ve hatta asırlar boyunca zevk ve istifade ile okunan ve dünya ölçüsünde rağbet gören kitaplar vardır. Bir milletin veya insanlığın fikir ve kültür hazinesini teşkil edecek kitaplar temel kitap değerini kazanır.

Kitabın eğitim ve kültür bakımından değerini gözönünde tutan kalkınma plânımız, üstün

vasıfta eserlerin hazırlanıp yayılmasına da özel bir yer ayırmıştır.

Eski Türk Yazarlarının eserleri, yeni nesillerin anlayacağı gibi sadeleştirilerek basılacak, Batı Kültürünün temel eserleri dilimize çevrilerek yayınlanacaktır. Bu suretle İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı Dönemi içinde bin ciltlik bir temel eserler kitaplığı vücuda getirilmesine çalışılacaktır.

Böyle bir temel eserler serisinin kültür hayatımıza yapacağı hizmetin değeri büyüktür. Bir taraftan alfabe değişikliğinin ve dilde özleşme akımının zarurî olarak nesiller arasında meydana getirebileceği boşlukları doldurmak mümkün olacak ve böylece millî kültür mirasımızın yeni kuşaklara intikali sağlanacaktır. Diğer taraftan bütün insanlığın ve medeniyet dünyasının müşterek malı haline gelmiş olan ilim, kültür ve sanat hazinelerinden yabancı dilleri bilmeyenler de faydalanabileceklerdir.

Bilhassa bugünün dünyasında, çağımızın istediği insan şahsiyetinin teşekkülü bakımından, kitabın değeri daha çok önem kazanmıştır. İnsanın tabiat karşısındaki gücünün temelini teşkil eden ilim ve teknoloji gibi, insanın kendi kendisini tanıması ve geliştirmesi bakımından büyük bir kaynak olan felsefe, edebiyat ve sanat eğitimi de bir seçkinler zümresinin imtiyazı olmaktan çıkmıştır. Millî Eğitim davasını sadece bir okullar meselesi sayan dar görüşün ötesinde, vatandaş eğitimini her bakımdan sağlayacak bir devlet anlayışını, bütün batılı ülkelerde olduğu gibi, biz de benimsemiş bulunuyoruz. Bu eğitim, özel yayın evlerinin kendi imkân ve ölçülerine bırakılamayacak bir şümul ve mâna taşır.

Millî Eğitim Bakanlığının ele aldığı temel kitaplar yayını, millî kültür ve sanatımızın değerlerini, ilim ve sanat dünyasının müşterek hazinelerini Türk okuruna ulaştırmakla, bugünkü ve yarınki nesillerin düşünce ve zevk olgunluğuna katkıda bulunmuş olacaktır. Her bakımdan güzel neticeler vadeden bu teşebbüse fikir, sanat ve ilim adamlarımızın yardımcı olacaklarını ümit ediyorum.

Memleket fikir hayatına kazandırmak istediğimiz değerler bakımından iyi seçilmesi gereken temel kitaplar, okul öğrenimini desteklemek ve tamamlamak, Türk Gençliğinin kabiliyetlerinin geliştirilmesini ve bütün vatandaşlarımızın faydalanacağı bir temel kitaplığın teşkilini hedef almaktadır.

**Süleyman Demirel**
**BAŞBAKAN**

Bir milleti, millet olarak yaşatan ve şahsiyet sahibi kılan en esaslı unsur, millî kültürdür. Kaynağını o milletin tarihinden, dil, din, ahlâk, san'at ve geleneklerinden alan millî kültür, millî dayanışmanın, birlik ve beraberliğin temelidir.

Millî kültür, millî şuuru yaratır. Millî şuurunu kaybeden milletler, teknikte ilerleseler dahi, benliklerini ve istiklâllerini koruyamazlar.

Bu sebeple, millî varlık ve istiklâlimizin temeli olan kültürümüzü yaratan, şekil ve muhtevası ile Türk milletine şahsiyetini kazandırmış olan fikir ve san'at eserleriyle, insanlığın müşterek malı sayılan fikir ve san'at eserlerini çağdaş ilim ve tekniğin değerli mahsullerini aziz milletimize sunmak, millî şuurumuzu daima canlı ve uyanık tutmamızın ilk şartıdır.

Bin Temel Eser fikri, böyle bir anlayıştan doğmuştur.

Bin Temel Eser, konuşulan, yaşayan, canlı Türkçemizle hem millî kültürümüzü yoğuran düşünce ve duygu dünyamızı aksettirecek, hem de Batı'nın ilim, fikir ve teknik alanlarındaki görüşlerini yurdumuza getirecektir.

Netice olarak, Bin Temel Eser, millî şuuru besleyerek, geçmişten kuvvet alıp geleceğe yön verecek iyi vatandaş, iyi insan yetiştirmede büyük yardımcı olacaktır.

**İlhami ERTEM**
**Millî Eğitim Bakanı**

## KARAGÖZ'E DAİR

*Karagöz,* tarihin derinliklerinde düşünülmüş bir *hayâl oyunu*'dur. Bir beyaz perdenin arkasına konulan bir ışıkla ve bu ışığın önünden geçirilerek perdeye aksettirilen şekillerle oynanır. Ekseriya deve derisinden yapılmış bu insan ve eşya resimleri renklidir. Perdeye, kendi güzel şekilleri ve sihirli renkleriyle akseder.

*Karagözcü,* bu şekilleri hareket ettirir, konuşturur, boğuşturur; insan ve hayvan şekilleri mafsallı olduğundan perdede çok çevik ve kıvrak hareketler yapabilirler. Bu, seyircilerde, insanı birtakım cazip hayâller hâlinde görebilmenin derin zevkini uyandırır.

Hayâl veya gölge oyunu'nun kaynağı, bugünkü bilgimize göre eski Şark medeniyetindedir. İnsan hayâlinin bir *beyaz perde*'ye aksettirilişi hikâyesi, biri *Çin,* diğeri *Türk,* iki efsaneyle süslüdür:

Çin rivayetine göre, İmparator *Wu* (M. Ö. II. asır), çok sevdiği karısının ölümü üzerine büyük ye'se kapılmış, hiç bir şeyle avunamaz olmuştur. O zaman

bir Çin sanatkârı, ölen kraliçeye benzer bir kadını, beyaz bir perde arkasından geçirip hayâlini bu perdeye düşürmek ve bu hayâlin, ölen kraliçenin rûhu olduğunu söylemek suretiyle hükümdarı avutmaya çalışmıştır ki onun bu buluşu, eski Çin medeniyetinde *gölge oyunu* denilen bir oyunun doğup gelişmesine başlangıç olmuştur.

Ölümleri bir hicran yaratan insanların hayallerini bir perdeye aksettirmek suretiyle yaşatma hâdisesinin ikinci rivayeti, doğrudan doğruya *Karagöz* adlı oyunun doğuşunu anlatan *Türk* rivayetidir. Buna göre, *Sultan Orhan*, Bursa'daki câmiini yaptırırken *Karagöz*'le *Hacivad*, bu inşaatta amele olarak çalışıyorlarmış. Fakat bu iki amele, o kadar komik hikâyeler anlatıp öyle güldürücü bir meddahlık yapıyorlarmış ki öteki işçiler, onları dinlemek ve seyretmekten işlerini yürütemez olmuşlar. Cami inşaatının bir türlü ilerlemediğine dikkat eden hükümdar, hâdisenin sebebini öğrenince hiddetlenmiş, *Karagöz*'le *Hacivad*'ın idamlarını emretmiş.

Fakat, az sonra bu yaptığına pişman olmuş, büyük üzüntü duymuş, o zaman *Şehy Küşterî* isimli, panteist bir sanatkâr, padişahın üzüntüsünü gidermek için, *Karagöz*'le *Hacivad*'ın hayâllerini beyaz perdeye aksettirerek hem onu avutmaya muvaffak olmuş hem de *Karagöz Oyunu*'nun Türkiye'de mûcidi olmuş.

Karagöz oyunu'nun bir beyaz perdeden ibaret sahnesine, Türkiye'de *Şeyh Küşterî Meydanı* denilmesi de bu hâtıranın ifadesidir.

Birinci rivayet, *Gölge Oyunu*'nun kaynağını Çin'de göstermektedir. Diğer bir rivayete göre, bu oyunun kaynağı, Çin'de değil, Hint'dedir. Eski Hint'den Cava'ya akseden ve orada çok yaygın bir hayat kazanan *Gölge Oyunu*'nda eski Hint efsanelerinden çizgiler bulunması, araştırıcılara böyle bir ihtimal düşündürmüştür.



Hayâl Oyunu'nun *İslâm* âleminde daha on birinci asırdan beri bilindiği; bu oyunun, XII. asırdan bu yana, Mısır'da oldukça yaygın ve devamlı bir hayâtı olduğu, Mısır'da hayâl oyuncularının beyaz perdeye zaman zaman günlük hâdiseleri de aksettirdikleri, hattâ bu oyunun Türkiye'ye Mısır'dan gelmiş olması ihtimâli, *Karagöz* hakkında bilinen ve düşünülen noktalardandır.

*İslâm dünyası*'nda Gölge Oyunu için kullanılan *Zıll-i Hayâl* ve benzeri tâbirler, bu oyunun, tasavvuf inanışı için de bir ifade vasıtası olmasındandır. Buna göre, kâinatta bizim bütün gördüklerimiz, yegâne *gerçek varlık* olan *Allah*'ın, bir *zuhûr âlemi* olan bu âlemdeki hayalleridir. Bu *geçici varlıklar*, tıpkı Karagöz perdesinde görünen hayaller gibi, *Büyük Hakikat*'in gölgeleridir. *Büyük Hakikat* ise bütün bu geçici hayallerin arkasında, onların vâsıl olmaya çalıştıkları *ebedî âlem*'dedir. Karagöz oyunlarının, (birkaç tanesi bu kitapta da görülecek) meşhur *perde gazelleri*'nde, bu görüş, halk rûhunda ibretler uyandıran, hikmetli söyleyişler hâlinde, asırlarca aynı perdede yaşatılmıştır:

*Gösterir yüz bin hayâl âlemde sûret perdesi*
*Şem'-i siyretle ziyâlandıkça hikmet perdesi*

gibi, yahut:

*Perde-i ibret-nümâda zâhiren bir sûretiz,*
*Ârifan mânen bilürler nükte-i ulviyyetiz.*

gibi beyitler bunu gösterir.

★

*Hayâl Oyunu*'nun Asya'da, Mogollar arasında *Kaburcak, Kavurcak* v.b. gibi adlarla yaşadığı bildirilir. Yine bir tahmin olarak ileri sürüldüğüne göre, Mogollar bu oyunu Çinlilerden almışlar, aynı oyun, Türklere Mogollar'dan geçmiştir[2].

İran şâiri *Şeyh Attâr*'ın (1119 ? - 1193 ?) *Üştürnâme* isimli eserinde "Bilgili ve nakkaşlıkta usta, *hayâl* oyuncusu bir *Türk*'ün, türlü renklerle süslü *sûretler* yaparak, *hayâl* oynattığı[3]" hakkında verilen bilgiler, bu bakımdan mânâlıdır. Ancak bütün bu oyunların *gölge oyunu* değil de *kukla oyunu* olması, daha kuvvetli bir ihtimâldir.

*Anadolu*'da, bir Türk tiyatrosunun, daha XI. asırda, *Sultan I. Kılıç Arslan* zamanında, epik ve satirik bir tiyatro halinde başladığı bilinmektedir. Ancak eldeki kaynaklar bu tiyatronun bir *orta oyunu* ve daha sonra, bir *kukla oyunu* olduğunu gösteriyorlar.

Bunlardan biri, Bizans tarihçisi *Anna Comnena*'nın verdiği haberdir. Buna göre, ayağındaki *goutte sancıları* dolayısıyle Türklere karşı harbe çıkamayan Bizans İmparatoru *Alexius Comnenos*'un bu hâlini korkaklığına hamleden Türkler, onun bu hareketini bir *orta oyunu* hâline koyup defalarca oynamış, seyretmiş ve gülmüşlerdir[4].

[2] *G. Jacob,* Geschichte des Schattentheaters, Hannover, 1925

[3] *Sabri Esat Siyavuşgil,* Karagöz, İst. 1941, s. 27 - 28.



*Kukla Oyunu* hakkındaki haber ise, XIII. asır Anadolu şairi *Sultan Veled*'in fârisî Diyân'ındadır. *Sultan Veled*'in bu mevzudaki mısraı;

*Çerh ü zemin çü hayme vü halkan çü lû'betan*

söyleyişidir. Eski Türklerin ve bu arada Özbek Türklerinin yakın zamanlara kadar, kukla oyununa *Çatır Hayal* dedikleri bilinir. *Sultan Veled*'in mısraındaki "yerle gök çadır gibi ve halk da oyuncular (kuklalar) gibi" deyişi bu asırda Anadolu'da kukla oyununun hattâ yaygın bir oyun olduğuna delildir. Orta Oyunu ile kukla oyunu'nun yaygın olduğu bir Türk çevresinde, eski Şark dünyâsında öteden beri mevcudiyeti bilinen *Gölge Oyunu*'nun da bulunması, bu sebeple mümkündür.

*Karagöz* oyunu'nun Sultan Orhan zamanındaki inşaat işçilerinden *Karagöz*'le *Hacivad*'ın (Hacı Evhad veya Hacı İvad'ın) hâtıralarını yaşatmak maksadıyle *Şeyh Küşteri* tarafından icad edildiği rivâyeti ise, denilebilir ki, eski Çin rivâyetinin bir benzeri, bir yer ve zaman değiştirmiş şeklidir. Bu, belki de insan düşüncesinin *benzer vak'alar* karşısında akıl ettiği, biribirini andırır buluşlardan biridir.

★

*Karagöz,* Türk halk zekâsının bir ifade vasıtasıdır. Türk halkında hâdiselerden komedi yaratma kudreti, dram yaratma kabiliyetinden üstündür. *Ka-*

[4] Alexiad. (İngilizce tercümesi, London, 1928).

*ragöz,* diğer halk komedileri gibi, Türk'ün bu *komedi zekâsı*'nı sahneye koyar. Bu zekâ, insanların topluluk hayâtından kaptıkları gülünç huyları ustalıkla perdeye aksettirir. Safdillik, ukalâlık, dalkavukluk, hasislik, kurnazlık, sahte kahramanlık, apaşlık, menfaat düşkünlüğü v.b. gibi, büyük *insanlık komedisi*'nde devamlı gülünç sahneler yaratan her *insan hâli,* Karagöz perdesinin de renkler, şekiller, ışıklar ve gölgeler içinde resmettiği hayat çizgileridir.

*Karagöz,* bütün bu hallerin, cemiyet içinde yarattığı *örnek tipler*'e dikkat eder. Aynı tipleri, kendilerine mahsus sözleri, duyuş, düşünüş ve davranışlarıyle kendi beyaz perdesinde ölümsüz karakterler halinde canlandırmakta büyük hüner gösterir.

*Bizzat Karagöz* tipi ve *Hacivad,* böyle tiplrin başında gelir. *Karagöz,* saf ve temiz ruhlu, hâdiselerin gülünç taraflarını büyük ustalıkla yakalayan, zeki fakat okumamış, yani âlim değil fakat *irfan sahibi* Türk halkını temsil eder. Dilde, ahlâkta, davranışlarda daima *iyi*'den ve *güzel*'den hoşlanır. Bu güzelliklere katılan her yabancı ve yapmacık unsuru alaya alır.

Az çok tahsil görmüş, medrese ıstılahlarını öğrenmiş, dilde yabancı kalmış kelimelere yer vermekten hoşlanan, her bakımdan maddeci ve çıkarcı bir karakter hüviyetindeki *Hacivad*'la anlaşamayışı bundandır.

*Karagöz*'ün, kendi beyaz perdesinde, *Hacivad*'la birbirlerine zıt karakterler halinde yer alışlardır ki, bu halk oyunundaki *intrigue*'in temelini teşkil eder.

Türk-Osmanlı topluluğu içerisine karışmış *Rum, Ermeni, Yahudi, Arnavut, Arap, Acem, Lâz, Kürt* gibi azınlıklara âit tipleri, her kavmin kendi en karakteristik duyuş, düşünüş ve davranışlarıyle; ustalıkla canlandıran *Karagöz* oyununda, böyle tiplerin *Türkçeyi telâffuz edişlerindeki,* Türkçenin sesine ve estetiğine aykırı söyleyişlerle alay edilmesi, başlı başına mühim bir sahne hâdisesidir.



Bu karakterler, halk zekâsının keskin karikatüründen kurtulamazlar. Beyaz perdeye, mensup oldukları kavimlerin, harikulâde kuvvetli çizgilerle belirtilmiş hususiyetleriyle gelirler. Kılıkları ve kıyafetleri de aynı kavmî çizgileri gösterir.

Arnavud'un taassubu ve böbürlenmesi, Yahudi'-nin para ve mal düşkünlüğü, Lâz'ın feveranlı şahsiyeti ve süratli konuşması, bütün bunlar ve benzerleri anonim halk zekâsının dikkatinden ve çizgisinden kaçmamış hususiyetlerdir.

Karagöz'de *zenne* tipleri, *çelebi* tipi, *Tiryâki, Altıkarış Beberûhi, Tuzsuz Deli Bekir* v.b. gibi tipler de eski Türk, bilhassa İstanbul mahallelerinde benzerlerine çok rastlanan, yine halk zekâsıyle işlenmiş, yerli tiplerdir.

Zenneler, umumiyetle güzellikleri ve kadınlıklarıyle sahnede rol alırlar. Karagöz'deki ev, âile kız ve kadınları bile gözleri erkeklerde ve izdivaçta olan, hayli realist karakterlerdir. Kısaca, *Karagöz,* aptalı, sarhoşu, esrarkeşi, kekemesi, Yahudi'si, Ermenisi, Kürd'ü, Rum'u, Acem'i, Arab'ı, Arnavud'u, Lâz'ı ve Türk'ü ile, hayli zengin kadrolu bir halk tiyatrosudur. Bu kadro, sahneye getirilen çeşitli *göstermelik'*-lerle birlikte, bugün tarih ve içtimaiyat vesikası olacak kadar kuvvetli ve kıymetli hayat sahneleri ve mahalle dekorlarıyle süslüdür.

*Karagöz'de Leylâ* ile *Mecnun* gibi, *Ferhad* ile *Şirin* gibi, klâsik İran edebiyatından, klâsik Türk edebiyatına ve oradan da halk hikâye ve tiyatrosuna geçen mevzular da işlenmiştir. Ancak bu türlü Karagöz oyunlarında vak'alar, bu eserlerin asıl şekillerinden ve ruhlarından geniş ölçüde ayrılmış ve çok değişmiş bir mâhiyet gösterir.

*Karagöz*'de, Türkçe, birçok cümleleriyle hâfızalarda yer etmiş sözlerle zengin, güzel ve âhenklidir. Bu, esas itibariyle bir İstanbul Türkçesidir. Bu Türkçede zaman zaman sevimli halk tekerlemeleri tekrarlanır. Aynı güzel ve tertibinde gizli bir lirizm bulunan cümleleri tekrar tekrar söylemekte bariz bir haz duyulur. Bu kitaptaki *Mandıra Safâsı* oyununda olduğu gibi, *Karagöz*'le *Hacivad*'dan sonra perdeye gelenlerin; *Rabiş Hâtun*'un, *Çelebi*'nin, hattâ *Kekeme*'nin, *Hımhım*'la *Tiryâki*'nin sahneye girerken ilk söz olarak:

— *Gele gele geldim, buracığa, dahı gönlüm nereciğe?*

demeleri, böyle, dillerde yer etmiş, sevimli bir sözdür. Bu cümledeki *dahı* kelimesinin eski Türkçedeki ve Türk aydınlar dilindeki hususiyetiyle kullanılması ayrıca dikkate değer.

*Karagöz* personeli içinde, dil bozukluklarını, dil sürçmelerini ve ıstılahlı konuşmaları affetmeyen asıl tip, *Karagöz*'dür. Karagöz, böyle kelime ve ıstılahları, Türkçede onların âhengine uygun bir başka sözle anlar. Bu yüzden muhavereler, zaman zaman, komik ve kuvvetli bir lisan tenkidi mahiyetini alır.



*Hacivad*'ın söylediği *amûd-ı fıkarî* sözünü, Karagöz'ün *armud-ı fukarâ* anlaması böyledir. Hacivad'ın musikî makamlarından bahsederken:

*Sabâ*'dan başlayıp *tîz Segâh*'a vararak *Nevâ-yı Kürdî*'yi bulup *makaam-ı arabân*'a inivermek" cümlesini, Karagöz'ün *"Sabahleyin kalkıp tezgâhçılara* varıp bekçi kürd'ü tutup arabaya atmak" *şeklinde* anlaması da böyledir.

Hacivad'ın *başlık* yerine *serpuş* aldım, demesini, Karagöz'ün, *"Sarhoş oldunsa bana ne?"* diye karşılaması da böyledir. Ve böyle muhavereler, Karagöz oyunlarının bilhassa baş taraflarında Türkçe söyleyişe saygı uyandıran bir düşünce yaratarak uzayıp gider.

*Karagöz*'ün bir de musikî tarafı vardır. Bu küçük, beyaz perdenin arkasından, klâsik Türk musikîsinin ve Türk halk musikisinin, ekseriyâ neş'e veren, şevk veren, hareketli besteleri, şarkıları, türküleri duyulur. Seyirciler, esâsen bilip sevdikleri besteleri, bir de *Karagöz* oyununda duymanın, dinlemenin zevkini tadarlar.

Karagöz oynatan *hayâlî*'lerin ekseriyâ güzel sesli olmaları, yanlarında, def çalanlar ve yine güzel sesli yardımcılar bulundurmaları, sahneye musiki şevkini getirmek bakımından mühim bir harekettir. Bu musikî, vak'aların arasına ustalıkla yerleştirilir. Hiç yadırganmaz ve her şahsın sahneye gelişinde onun yeni bir şarkısı duyulur.

Bu hâdise, Türklerin daha Orta Asya asırlarında hemen her hareketlerini musikî ile birlikte yapmaları gibi çok eski bir geleneğe uzanır. Yine Türk halkı arasındaki coşkun musikî hayatının daha XII.

ve XIII. asırlarda İslâm ibâdeti ile de birleştirildiğini burada ehemmiyetle hatırlamak yerinde olur. İbâdete musikî getirmenin, bilhassa hür düşünceli Tekke'lerde bir *şiir, raks* ve *musikî* âyini yaratmanın, eski ve millî bir inanma üslûbunun devâmı olması çok mühimdir. Bu sebeple *Şeyh Küşterî* meydanındaki türlü hayat sahnelerinin niçin hattâ ne zamandan beri musiki ile bir arada yürütüldüğünü düşünmek kolaylaşır.

Karagöz'de musikî, asırlar ilerledikçe, şehirlerde yaşayan halk şarkılarından ve son zamanlarda bilhassa İstanbul türkülerinden seçmelerle gelişmiş ve zenginleşmiştir.

★

Buraya şu düşünceyi ilâve edelim ki *Karagöz* oyununun İstanbul'da çok gelişen hayâtı, onun, daha önce *Bursa*'da başladığı şeklindeki güzel rivâyeti gölgeliyemez. Bu rivâyet, Türk Karagöz'ü için fedâ edilmez bir *halk hâtırası*dır. En eski *Anadolu* kaynaklarında *oyun hayâtı*na dâir verilen bilgilerin yok denecek kadar azlığı, *Karagöz* oyununun yeni vatandaki başlangıcını tâyin etmemizi güçleştirmiştir.

Anadolu'daki varlığını ancak XVI. asırdan beri daha iyi bildiğimiz *Karagöz*'de çok kuvvetli *tasavvuf çizgileri* bulunması, *Şeyh Küşterî menkıbesi*'nin büsbütün hayâl mahsûlü sayılamayacağı hakkında bir ip ucudur. Anadolu'da tasavvufun bilhassa XIII - XV. asırlarda atmosferik bir hayâta sâhip olduğu dikkate alınırsa bir *gölge oyunu*'na bu ölçüde köklü tasavvuf çizgilerinin girebilmesi, ancak veyâ en çok bu asırlarda mümkün ve böyle bir kuruluş, Anadolu'nun o asırlardaki mânevî ve içtimâî atmosferine daha uygundur.



Diğer taraftan, XVI. asır metinlerinde *Kukla Oyunu*'na *Karagöz*'den daha açık temaslar, dikkatı çeker. Böyle temaslarda, bu gibi oyunlardan, hayat hâdiseleri ve insan karakterleri karşısındaki bâzı duyuş ve düşünüşleri izah yolunda istifâde edildiği görülür. Bir misâl olarak, XVI. asır Dîvân şâiri *Edirneli Nazmî*'nin divânındaki müfredât bölümünde rastlanan şu beyit:

*Donânurlar, dayânurlar, gurûr ile gezerler hep,*
*Sanâsın kuklalardur kalkışurlar herbiri dik dik.*

ifâdesiyle, hem kuklaların hem de kuklalara benzetilen kimselerin bir tasviridir.

★

**Bu Kitap Hakkında:**

Bu kitapta, son asır Karagöz üstatlarından, *Hayalî Küçük Ali* tarafından yazıya geçirilmiş, 15 Karagöz oyunu vardır.

Bu oyunların, şimdiye kadar neşrolunan Karagöz metinlerine nisbetle, âdeta bir *folklor* metni kadar saf ve tabii oldukları görülür. Diğer bir kısım Karagöz oyunlarına işlenmiş bazı yapmacıklarla, bazı özenti sözler ve sahneler bunlarda yoktur.

*Hayalî Küçük Ali,* bu oyunları, bizzat yetiştiği *Karagöz âlemleri*'nde duyduğu, gördüğü, öğrendiği ve uzun yıllar bizzat oynattığı şekilleriyle; bu şekillerin bütün saflığı ve samimîliği ile yazıya aksettirmiş bulunmaktadır.

Değerli hayalimizin bu 15 Karagöz - Hacivad oyunu'nun *Bin Temel Eser* arasında neşredilmesindeki asıl güzel sebep de budur; Bu oyunların, bize an'anevî Karagöz sahnelerini, bütün oynatış saflığı ve yapmacıksız güzelliği ile aksettirmeye muvaffak olmasıdır[1].

(O kadar ki metinde görülecek bâzı söz ve söyleyiş pürüzleriyle vezin aksayışları bile bu saflığa halel getirmemek için, eserde aynen bırakılmıştır.)

*Küçük Ali,* bu oyunları en nezih toplantılarda oynatmaya alışmış hayâlilerin mahareti, zihniyeti ve alışkanlığı ile *perde dışı,* ayıp sözlerden de mümkün olduğu kadar arınmış sözler ve vak'alar halinde tesbit etmiştir. Bunu, oyunlarının başına koyduğu önsöz'lerde, ayrıca, belirtmek lüzumunu duymuştur.

---

[1] *Hayâlî Küçük Ali,* 1302 de İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı *Mehmed Muhiddin Sevilen*'dır. İstanbul'da Davud Paşa Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra P. T. T. ye intisâb etmiş. I. Dünyâ Harbi'nde askere alınmış, terhis olunduktan sonra tekrar P. T. T. de çalışmıştır. Ankara'da Paket posta memuru iken 1944 de emekliye ayrılmıştır.

Karagözcülük sanatına daha 8 yaşlarında iken heves eden *Küçük Ali,* bu sanatı, devrinin usta karagözcülerini seyrederek öğrenmiştir. Onun seyrettiği, tanınmış karagözcüler, *Hayâlî Ömer Fahri Efendi, Hayâlî Memduh Bey, Hayâlî Arap Cemal Efendi, Hayâlî Sobacı Ömer Efendi*'dir. Ayrıca, Mâbeyin hayâlilerinden *Nacif Bey, Serçe Mehmed Efendi, Hayâlî Kâtip Salih Efendi* ve *Hayâlî Arap Ömer Ağa* da seyrettiği karagözcüler arasındadır.

Böylelikle 60 yıla yakın Karagöz oynatarak bu oyunun üstadları arasında yer alan *Hayâlî Küçük Ali*'nin bugün üçü kız, biri erkek olmak üzere dört evlâdı ve 15 torunu vardır. Torunlarından *Tuncay Tanboğa* ile *Erhan Ergüler* de Karagöz oynatmayı öğrenmişlerdir.



Okuyucu, bu kitapta sayın *Küçük Ali*'nin, Karagöz oyunlarının başına koyduğu, aynı saflık ve samimilikteki *önsöz*'de onun Karagöz bilgisi ve Karagöz anlayışı hakkındaki kıymetli görüşlerini bulacaktır.

**Nihad Sami BANARLI**

## BİBLİYOGRAFYA

Karagöz Oyunu hakkında gerek Türkiye'de gerek batı dillerinde yapılan neşriyat hayli ciddi ve mühim bir yekûn tutar. Bunlar arasında makale ve kitap olarak, Karagöz'ü tanıtıcı mahiyette kıymetli tetkikler ve çok sayıda Karagöz metinleri de vardır.

Bu tetkiklerde Karagöz'ün tarihi hakkındaki bilgiler için, umumiyetle *Georg Jacob*'un kitabından hareket edilmekle beraber, onu tamamlayıcı başka kaynaklar da gözden geçirilmiştir. Bunlar arasında Karagöz metinlerini dahilî bir incelemeye tâbi tutan araştırmalar bilhassa başarılıdır. Biz burada Karagöz hakkında bize bir haber bırakmış veyâ araştırma yapmış bellibaşlı isimlerle en mühim tedkiklerin umumî bir listesini vermeğe çalıştık. Bu mevzûda derinleşmek isteyenlere aynı kaynakların detaylı bibliyografyalarını tavsiye edeceğiz. Çünkü, zaman ilerledikçe, Karagöz oyunları Türk içtimaiyatı tarihi, ahlâk, âdet ve an'aneler tarihi, Türk satir tarihi, kısaca, Türk edebiyatı ve Türk medeniyeti tarihi bakımından daha derin ve daha detaylı araştırmalara mevzu olacaktır.

*Alangu, Tahir* : Karagöz Tetkikleri, Yeni Türk M. Sayı: 6, s. 452, 1933.

*Ali Rıza* : XIII. Asr-ı Hicride İstanbul Hayatı, İstanbul Eğlenceleri, Peyâm-ı Sabah, 1922.

*Ahmet Rasim* : Muharrir Bu ya, İstanbul 1927.

*And, Metin* : Karagöz, Mimus ve Reich, Türk Dili D. 144, 1963; Karagöz ve Ortaoyunu Fasıl Dağarcığı, ayn. der., 173, 1966; Karagöz ve Ortaoyununda Kişiler, ayn. der., 184-186, 1967; Karagöz'de Tekerleme ve Perde Gazeli, Forum D., 325, 1967; Kırk Gün Kırk Gece, İst. 1959.



*Cevdet Kudret* : Karagöz, İst. 1968.

*Evliyâ Çelebi* : Seyahatnâme, c. I, s. 652 - 658.

*Georg Jacob* : Geschichte des Schattenteatere, Hannover, 1925; Türkiche Litteraturgeschichte in Einzeldarstellungen, Heft I, Berlin, 1900.

*Gerçek, Selim Nüzhet* : Türk Temâşâsı, Meddah - Karagöz - Ortaoyunu, İstanbul 1930.

*Helmut Ritter* : Karagös, Türkiche Schattenspiele: I, Hannover, 1924. Karagöz madd. T. İ. An., 6, s. 246 - 251 ve bu maddenin bibliyografyası.

*Hınçer, İhsan* : *Türk Folklor Araştırmaları, Karagöz özel sayısı*, Hazîran, 1959.

*Ignas Kunos* : Türk Halk Edebiyatı, İst. 1925.

*N. Martinovitch* : The Turkish Theatre, New York, 1933.

*Siyavuşgil, Sabri Esat* : İstanbul'da Karagöz ve Karagöz'de İstanbul, 1937; Karagöz, İstanbul 1941, Karagöz'e Dair, Yeni Sabah Gazetesi, 3689, İstanbul 1949.

*Tecer, Ahmet Kutsi* : Karagöz ve Kukla'ya ait kısa notlar, Türk Folklor Araştırmaları, 119, 1959.

*Özön, Mustafa Nihat* : Kanlı Nigâr, İstanbul 1941; Kanlı Kavak, İstanbul 1941.

*Basılmış Karagöz Oyunları Bibliyografyası* için, ayrıca, bakınız: *Cevdet Kudret*, Karagöz, İstanbul 1968, s. 49 - 59.

# KARAGÖZ

Karagöz oyunları bizde yani Türkiye'de Sultan Orhan devrinde başlar.

Bir perde gazelinde şöyle yazar.

*Hazret-i Sultân Orhan Rahmetullahdan berû*
*Yâdigâr-ı Şeyh Küşter'den Becâdır perdemiz.*

Gerçi her sanatın bir öncesi vardır. Çin'de, Cava'da, Mısır'da. (Tarihde). Yavuz Sultan Selim'in Mısır'dan bir Hayâlî'yi (Karagöz oynatanı) beraber sarayına getirdiği yazılıdır. Son padişahlardan Abdülhamid'in sarayında da dört hayalî vardı. Ve şunlardı: Hayalî *Nazif Bey,* bu adam deve derisinden figürler yapardı. Hayalî *Serçe Mehmed Efendi,* hayalî *Üsküdar'lı Arap Ömer Ağa* ve *Kâtip Salih Efendi.*

Evet nerede kaldık? Bizde Karagöz oyununun başlangıç tarihi Sultan Orhan devrindedir. Birinci Dünya Savaşı'na kadar gelmiştir. Birçok Hayali'ler Çanakkale'de şehit oldular ve birçokları da hayata gözlerini yumdular. Ellerinde bulunan Karagözleri de zaruret dolayısıyle sattılar. Sinemaların bolluğu, tiyatroların gelişmesi bu güzel eserimizi öldürmüş-



tür. Bundan bir birbuçuk asır öncesine kadar Karagöz oyunları ramazan'ın 15 inden sonra başlarmış. 15 inde Hırka-i Şerif ziyaret edilir, ertesi akşam da eğlenceler başlardı. Hattâ minarelerde kurulan mahyalar 15 ine kadar dinî yazılar (Merhaba, Safa geldin) yazarlar, 15 inden sonra da resimler (gül, gemi, kayık) gibi yaparlardı.. Eşe dosta, fakir fukaraya iftarlar da 15 inden sonra verilirdi. Fitre ve zekât vermek de öyledir.

Bizim Karagöz 12 kadardı, sonraları bu oyunlar 30'a kadar çıkmıştır. Belli başlı oyunlar şunlardır: 1) Ferhat ile Şirin, 2) Tahir ile Zühre, 3) Çifte Hamamlar, 4) Kanlı Kavak, 5) Ters Evlenme (Karagözün gelin olması), 6) Câzûlar, 7) Büyük Evlenme, 8) Kanlı Nigâr, 9) Hımhımlı Mandıra, 10) Tahmis, 11) Kütahya Çeşmesi (Gülme komşuna gelir başına), 12) Karagözün kayıkcılığı) sonradan ilâve edilenler. (Yalova Safâsı), (Sünnet), (Bakkallık), (Kır kahvesi), (Aptal bekçi), (Sahte esirci), (Ağalık), (Âşıklar), (Enver ağa), (Cinli yazıcı), (Kırgınlar), (Tımarhane) gibi oyunlardır.

Daha sonraları, yani Meşrutiyet'in ilânından on onbeş yıl öncesinde *Kâtip Salih Efendi* tarafından incesaz eklenmiş şanolu perdeler yapılmış, dekorlarla süslü perdelerle kantolar, düetolar, baletler, vesair ayak oyunları eklenmiştir.

Bazı yazarlar bu oyunun müstehcen bir oyun olduğunu yazmışlar. Bazı insanlarda öyle hareketler vardır ki görenler görmemeye öyle lâflar ederler ki işitmeyelim diye kulaklarını tıkarlar. Nasıl ki söylediğini kendi işitmez harekâtını kendi görmeyenler nasıl ki varsa sözünü sohbetini bilmeyen hayalî'-

ler, (Karagöz oynatanlar) da vardır. Böyle yarım yamalak oyuncuları perdeleriyle birlikte kapı dışarı atarlar. Ama ne faide ki bir iki gece dinleyenleri zehirlemiştir.

Bu oyun edep ve öğüt olmakla beraber cehaletin aleyhindedir. Hacivad oldukça bilgilidir. Bununla beraber Karagözü daima elinde bir oyuncak gibi oynatır. Karagöz ise tahsilsizdir. Bununla beraber özü sözü doğru bir Türk'ü temsil eder. Hacivad'ın o tumturaklı karmakarışık külfetli diline atar tokatı. Hacivad'ın — Anlamıyorsun ilm-i hikmetten! demesine karşılık: Karagöz — Kim kaldırmış o kilimi mekteptenten? ve yine Hacivad'ın — Şimdi sana kilimi mektepten kaldırdılar diyen oldu mu a eçhel-i cühelâ. Buna karşılık Karagöz — Kim doldurmuş o reçeli çuvala? der, tokatı yapıştırır.

Karagöz hiç dalavere bilmez kimseyi kötü yola yöneltmez, doğruluktan ayrılmaz bir Türk tipidir.

Bakın bir perde gazelinde ne ârifâne sözler vardır:

*Perde-i ibret-nümâda zâhiren bır sûretiz,*
*Ârifan mânen bilirler nükte-i ulviyyetiz.*

*Nush u penddir kârımız huddâm-ı mülk ü milletiz.*

Yine diğer bir perde gazelinde:

*Perde kurdum bezm-i irfâne safâ göstermeğe,*
*Şem'a yaktım sûret-i ibret-nümâ göstermeğe.*

Böyle güzel sözlerle süslenmiş bir Türk eseri müstehcen olur mu? Karagöz adıyle bugüne kadar



seyrettiğimiz bu güzel eseri hangi ülkede doğduysa doğsun bizim eserimizdir.

Dış ülkelerde birçok hanlar, camiler, hamamlar vardır. O eserler onlara aittir. Bizde de aynı eserler vardır, bunlar da bize aittir. Birçokları mimar Sinan'a aittir ve bazıları da onun çıraklarına aittir. Bugünkü eserler de genç mimarlarımıza aittir.

Evliya Çelebi Karagöz'ün bir çingene olduğunu söyler. İstanbul tekfurunun bilmem nesi olup arada sırada Selçuklu hükümdarını eğlendirmeye gönderdiğini yazar.

Tarihlere bir göz atılırsa bu kayıtların ne kadar zıt olduğu meydana çıkar.

Sultan Orhan'ın Bursa'da yaptırmakta olduğu camiin, Selçukîler devrinin, tarihleri göz önünde tutulursa Karagöz'le Hacivad'ın Bursa'lı oldukları meydana çıkar.

Karagözün sanatı demircilikti. O devrin betonarmesi şöyleydi.

Gerek camiler, gerek hamamlar, gerek kervansarayların harçları, kum, kireç. Horasan: (tuğlaları *hayır* denen bir tokmakla döverler, kum haline getirilirdi) karıştırılarak harç yapılır binanın duvarları bu harçla örülür taşları da birbirine demir kenetlerle bağlanırdı. Bu demir kenetleri Karagöz yapardı.

Hacivad ise bir rivayete göre ustabaşı, bir rivayete göre de ırgatbaşı olarak bu camide çalışırdı.

Bir temsil arasında Hacivad — Karagözüm sana çingene derler bühtan ederler. Senin ahlâkın çingenedir.

Gelelim katillerine, Sultan Orhan devrinde başlanıp Yıldırım Bayezid devrinde tamamlanan Ulu cami yapılırken, (sebebini ilerde anlatacağım) Karagöz'le - Hacivad birbirleriyle şakalaşırlarmış. Bunların şakalaşmalarında ameleler dalarmış, işler aksarmış. Bir gün Sultan Orhan gelir yapıya bakar. Aradan aylar geçtiği halde yapının ilerlemediğini görünce mimar başıyı çağırır, sebebini sorar, o da derki, Karagöz'le Hacivad Çelebi birbirleriyle şakalaşıyorlar, amele de onlara dalıyor, işler aksıyor der. Sultan Orhan, çağırın onları gelsinler der ve huzuruna gelirler. Orhan — Siz birtakım şakalar yapıyormuşsunuz amele de size dalıyor binanın yapısı ilerlemiyormuş, şu yaptığınız şakaları huzurumda yapın göreyim der. Karagöz'le Hacivad bir hamam muhaveresi yaparlar, Orhan'ın da hoşuna giderse de, bu eğlenceyi bırakın cami yapılsın bitsin sonra hep beraber eğleniriz der, gider.

Bunlar yine şakalarına devam ederler iş yine ilerlemez birkaç zaman sonra Sultan Orhan gelir bakar ki hiç bir ilerleme yok. Mimar başıyı çağırır, ilerlememenin sebebini sorar. Mimar başı da Karagöz ile Hacivad'dan şikâyetçi olur. Orhan kızar her ikisininde idam edilmesi emrini verir. Bu irade kendilerine söylenince Hacivad — İki elini yumruklayarak taş taş üstünde kalmasın diyerek yumruklarını bir bir üstüne vurur (onun için yumrukları görüldüğü gibi kalır). Karagöze iradeyi bildirdikleri vakit, Karagöz — Adam sende diyerek sol eliyle sakalını tutar ve sağ elini de sallar (onun için Karagözün bir eli sakalını tutar bir eli de sallanır).



Bâzı yazarlar bir İslâm mâbedi yapılırken çalışanlardan kimse idam edilemez. Belki bunlar işden çıkarılmış olsalar gerektir, diyorlar. Gelelim camiin yapımına, bu adamlar gittikten sonra bina ilerliyor, az zamanda kubbe zeminine kadar yükseliyor.

Bir gün yine Sultan Orhan geliyor. İnşaatın ilerlediğini görüyor, hoşuna gidiyor. Bir şey dikkatini çekiyor, amelenin biri omuzunda kırk elli okkalık bir taşla binanın üstüne çıkıyor, taşı oraya bırakmıyor, aşağıya iniyor, bu hal birkaç kere devam ediyor, padişah ameleyi çağırıp sebebini soruyor.

Zavallı amele ezilerek büzülerek Orhan'ın ısrarı üzerine derdini anlatıyor. Efendim diyor, ben bu gece rüyamda hamamcı olmuşum, uyandığım zaman gün ağarmış tam iş vakti gelmiş, yakında da bir hamam yok ki hemen yıkanıp temizleneyim. Evimde de yıkanacak bir yer yok bu halimle geldim çalışmaya. İşe gelmesem gündeliğimden olacağım, evde çoluğum çocuğum aç kalacaklar. Bu halimle bu taşı yukarı bıraksam Allahtan korkuyorum çünkü yapılan bina bir camidir, der demez, Sultan Orhan huzurunda Karagöz ile Hacivad'ın oynadıkları oyun aklına geliyor, binayı paydos ettiriyor, derhal yakınında bir hamam yapılmasını emrediyor. Ama iş işden geçiyor, Karagöz Hacivad'a ferman ettiği cezadan dolayı nadim ve pişman oluyor. Çünkü böyle bir selâtin camii yapılmadan önce hamam yapılması icap edermiş.

Zavallı Karagöz bu uğurda Hacivad'la birlikte canlarını fedâ etmişlerdir. Karagöz Bursa'da Çekirge yolunda yatar. Hacivad'ın yeri belli değildir.

Karagöz'ün mezar taşı üstünde Kemterî mâhlaslı bir şâirin şu yazısı vardır:

*Nakş-ı sun'un remzeder hüsnünde rü'yet perdesi,*
*Hâce-i hükm-i ezeldendir hakikat perdesi,*
*Sirreti sûrette mümkündür temâşâ eylemek,*
*Hâil olmaz ayn-ı irfâna basîret perdesi,*
*Her neye îman ile baksan olur iş âşikâr,*
*Etmiş istilâ cihânı hâb-ı gaflet perdesi,*
*Bu hayâl-i âlemi gözden geçirmektir hüner,*
*Nice kaare gözleri mahvetti sûret perdesi,*
*Şem-i aşka yandırup tasvîr-i cismindir geçer*
*Âdemi âmedşüd etmekde azîmet perdesi,*
*Kangı zılle ilticâ etsen fenâ bulmaz aceb,*
*Oynatan Sultânı gör kurmuş muhabbet perdesi,*
*Dergeh-i Âl-i Abâ'da müstakîm ol Kemterî,*
*Gösterir vahdet elin kalktıkta kesret perdesi.*

Gelelim Şeyh Küşterî Hazretlerine.

Bu zat Buhara'nın Küşter kasabasından gelmiş Bursa'da yerleşmiş. Kendisi Tarikati Nakşiyye Meşâyihinden ve mutasavvufinden olup Ulu cami civarında bir yere yerleşmiş ve etrafına topladığı talebeleri okutmaya başlamıştır. Arada sırada tasavvuf dersi de öğretirmiş. Talebelerinden bazıları bize şu âlemde vücûd-ı beşerden de bir şeyler öğretmez misiniz demişler. Hazret eyvallah demiş ve başındaki sarığı çıkarıp bir köşeye dört ucundan mıhlayarak germiş ve şöyle söylemiş: "Bu dünyaya örnektir." Arkasına bir ışık yakıp elini perdeye yapıştırarak: "Bu da cism-i âdemdir. Bu yanan ışık da ruhtur, bu ruh insanların içinde oldukça bu dünyada gezerler (ışığı söndürerek) ışık sönünce ceset de kaybolur yalnız perde yani dünya kalır." der.



Karagöz oynatıp oynatmadığı bizce meçhuldur. Hiç bir perde gazelinde de Karagöz oynattı denmez, yalnız perdeden bahsedilir. Şöyle ki:

Hazret-i Sultan Orhan'dan beru: Yâdigâr-ı Şeyh Küşter'den becâdır perdemiz. Her ne olursa olsun Hazret-i Şeyh Küşteri pirimiz üstâdımızdır.

*Evvelâ resmeylemiş resmeyleyen resm-i zılâl,*
*Perde kurdum şem'a yaktım göstersem zıll-ı Hayâl,*
*Fâni dünyâ kesretine aldanup da etme meyl,*
*Pirimiz Şeyh Küşteri icâdıdır (ey) ehl-i hâl.*
*Ehl-i hâl anlar bu zılli, gayriye bilmek muhâl.*

**Hayâlî Kliçlik Ali**

## KÜTAHYA ÇEŞMESİ

Önce Karagöz'le Hacivad'ın konuşmaları. (Muhavere)

— Evet Efendim Muhaveresi —

*Bu oyuna ait figürler ve işaretleri.*

*İŞARETLER.*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
T. — Tiryaki.
Ç. — Çelebi.
L. — Lâz.
H. — Himmet Dayı.
M. — Matiz (Tuzsuz Deli Bekir)
Z. — Zenne (Karagözün karısı)
Zenne — Hacivad'ın kızı.
Çeşme, küp, harar.
A — Arap.

Hacivad semâî okuyarak gelir.

(Semâî makamı Segâh)

***Gördün de beni bend ettin.***
***Ne suçum gördün terkettin vay,***
***Ağyâr ile ülfet ettin.***



(Nakarat)

*Ne suçum gördün terkettin vay.*

(2. hane)

*Şaka deyû takılırsın,*
*Beni bilmez mi sanırsın,*
*Bir gün olur utanırsın.*

(Nakarat)

*Ne suçum gördün terkettin vay.*

H. — Of, hay Hak.

*Şem-i bahtım hâsıl ettikçe ziyâyı perdede,*
*Bak ne sûretler zuhûr eyler verâ-yı perdede.*

*Ehl-i hâle fehmiçün Şeyh Küşteri vaz'eylemiş.*
*Rü'yet-i tasviri şem'-i şeb (-safâ-yı) perdede.*

*Olmasaydı pîş-i çeşm-i halka bir perde cihan,*
*Kimse görmezdi bu nakşı mâsivâ-yı perdede.*

*Nakşeden kimdir tefekkür eyle gel nakkaşını,*
*Seyredüp zıll-i hayâli rû-nümây-ı perdede.*

*Fenn-i lâ'biyyat misâli, Hüsni bu çerh-ı felek,*
*Yaktı söndürdü nice şem'i verâ-yi perdede.*

H. — *(Devamla)* Huzûr-ı erbâb-ı safâda nazargâh-ı ehl-i dehâda yani şu bezm-i şevk-efzâda bir yâr-ı vefâ-şiârım olsa, geliverse karşıma, o söylese ben dinlesem, haddim olmayarak bendeniz söylesem o dinlese.

K. — *(Penceresinden)* Şu Hacivad da benim oğlanın burnunu yese. *(Çekilir).*

H. — Ve bizi temâşa eden ahibbâ safâyâb olsalar, diyelim iş ne imiş işimizi Mevlâm rast getire.

Yar bana bir eğlence medet.. Aman bana bir eğlence medet..

K. — *(Penceresinden)* Hacivad defol şurdan aşağıya gelirsem görürsün.

H. — Ah bana bir eğlence medet...

K. — *(Atlar boğuşmaya başlarlar).*

H. — Karagöz etme çenem kırıldı.

K. — Kırılsın kerata.

H. — Yapma birader boğacaksın beni.

K. — Geber kerata. *(Hacivad kaçar, Karagöz sırt üstü yatar kalır.)* Aman.. Öldüm bayıldım of aman.. keratayı kaçırdım ama ben de poturlara kaçırdım. *(Ayağa kalkar.)* Seni gidi sivri sakallı keçi suratlı herif seni. Gelmiş kapımın önünde Medîne dilencisi gibi bağırır durur. Hele bir daha gel de bak seni kuyruğundan tutup da.. Kaf dağının ardına kadar atmazsam bana da Karagöz demesinler. Amma da attık ha..

H. — Vay Karagözüm benim iki gözüm merhaba.

K. — Hoş geldin suda pişmiş balkabâ. *(Tokat).*

H. — Aman Karagözüm beni gelir gelmez darbetmenizin esbâb-ı mucibesi?

K. — Bizim bekçinin ne poturu var ne de cübbesi *(Tokat).*

H. — Yazıklar olsun sana Karagöz. Adam olmamışsın, hâşâ huzurdan şu dünyaya eşek gelmişsin eşek gidiyorsun.

K. — Ona Yarabbi şükür

H. — Ne gibi?



K. — Ya sen katır gelmişsin de hergele gidiyorsun ya. *(Tokat)*

H. — Ama Karagözüm ben senin gibi değilim, ben her nereye gitsem bana itibar ederler, ayağa kalkarlar.

K. — Bana da kalkarlar.

H. — Senin nene ayağa kalkarlar? Câhil cehelin birisisin.

K. — Halt etmişsin, ben reçeli de yerim güllâcı da.

H. — Öyle değil, yani ağzından çıkanı kulağın duymaz. Çünkü câhilsin, okuyup yazmamışsın, mürekkep yalamamışsın.

K. — Onu yaladım.

H. — Nerde yaladın?

K. — Geçen gün çeşme başına gittim orada bizim sakanın merkebi duruyordu imrendim suratını yaladım.

H. — Tu.. Allah iyiliğini versin.

K. — Tükürme suratıma be.

H. — Bak Karagözüm sen benim kırk yıllık arkadaşımsın. Sana birkaç kelime öğreteyim her nereye gidersen sana itibar etsinler.

K. — Öğret bakalım.

H. — Dinle bir kibar yere gittiğinde sana bir şey sorarlarsa sen ne diyeceksin biliyor musun?

K. — Yo...

H. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim. *(Arada sırada)* Ne buyurursunuz a benim efendim.

K. — Sonra ne olacak?

H. — İşte sen adam olacaksın herkesin yanında itibarlı olacaksın.

K. — Olur ne diyecektim?

H. — Evet efendim.

K. — Evdedir efendim.

H. — Değil canım.

K. — Öyleyse dükkândadır efendim.

H. — Canım Karagözüm ben nasıl söylersem sen de öyle söyle.

K. — Olur yaparım. Nasıldı o?

H. — Evet efendim.

K. — Evet efendim.

H. — Aferin Karagözüm. Öyledir efendim.

K. — Hayır ikindidir efendim.

H. — İkindiyi bırak, öyledir efendim.

K. — İkindiyi bırak akşamı yakala. Öyledir efendim.

H. — Münasiptir efendim.

K. — Minas'ın değil, Agop'undur efendim.

H. — A Karagözüm Agop'u filân karıştırma, münasiptir eefndim.

K. — Agop'u karıştırmam Mığırdıç'ı karıştırırım.

H. — Canım münasiptir efendim.

K. — Münasiptir efendim.

H. — *(Arada sırada)* Ne buyurursunuz a benim efendim.

K. — Arada sırada burnumu yersiniz a benim efendim.

H. — Ne dedin?

K. — Arada sırada dedim.



H. — Şimdi seninle bir kibar konağına gitmişiz konağın sâhibi çok kibar bir adam, lâkırdı sırasında sana der ki efendim ne buyurulur? O zaman sen ne diyeceksin?

K. — Haberim yok derim.

H. — Olmaz.

K. — Ya?.

H. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim. *(Arada sırada)* Ne buyurursunuz a benim efendim, diyeceksin.

K. — Boyuna böyle mi diyeceğim?

H. — Zâhir.

K. — Yaparım öyleyse.

H. — Efendim zâtıâlinizi çok iyi görüyorum.

K. — Evet efendim, öyledir efendim. Sonra neydi?

H. — Müna...

K. — *(Keser)* Münasipti efendim. Sonraa?

H. — Arada.

K. — *(Keser)* Arada sırada ne halt edersin a benim efendim.

H. — Öyle halt karıştırma. Ne buyurursunuz a benim efendim.

K. — Ne buyurursunuz, a benim efendim ha?

H. — Aferin Karagözüm.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim. Arada sırada ne buyurursunuz a benim efendim?

H. — Çok güzel.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim. Arada sırada ne buyurursunuz a benim efendim?

H. — Her zaman değil, arada sırada söyleyeceksin.

K. — Evet efendim..

H. — Yani sana.

K. — *(Keser)* Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Ama bundan istihzâ çıkar.

K. — Evet efendim.

H. — Biraz dinlerler.

K. — Evet eefndim.

H. — Ama biraz da beni dinle.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Ama beni dinlemiyorsun.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Beni kızdırıyorsun.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Beni adam yerine koymuyorsun.

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — *(Kızgın)* Ben hayvan mıyım?

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Vay ben hayvanım ha?

K. — Evet efendim, öyledir efendim, münasiptir efendim.

H. — Sen de eşek misin?

K. — Evet... *(Tokat atar, Hacivad kaçar.)* Yürrü!. Seni gidi idâre fitili, mum bacaklı kerata az kaldı beni de eşek yapacaktı. Sen gidersen beni de buraya mıhlamazlar ya ben de çekilir giderim. Îydgâhda dolaba, dilber seyrin. Bakalım âyîne-i devran ne sûret gösterir sallan bullan kocaoğlan sallan *(Gider)*



— Muhavere Bitti —

*(Sazlar bir şarkı çalar, şarkı bitince)*

H. — *(İçerden)* Peki kızım ben şimdi o Karagöz olacak terbiyesizle *(hem gelir, hem söylenir)* bir daha konuşmayacağımı söylerim.

Hacivad'ın Kızı — *(İçerden)* Hem söyle babacığım bir daha da evimize gelmesin, komşulardan utanıyoruz.

H. — Sen merak etme kızım. *(Karagözü çağırarak.)* Bana bak Karagöz!.

K. — *(Gelerek)* Ne var Hacı cav cav?

H. — Bak Karagöz, bundan sonra ben seninle konuşmayacağım.

K. — Niçin?

H. — Çünkü senin ev tarafın bozukmuş.

K. — Ne yapalım fakirlik. Çatının bir tarafı çökmekte, kiremitler de akıyor, bende de metelik yok.

H. — Öyle değil. Senin eve mahremâne girip çıkıyorlarmış.

K. — Muharrem ağa benim eski dostumdur, güzel de turşu yapar.

H. — Turşucu Muharrem değil, inadına lâfı ters anlama. Sizin eve nısfılleylde, siz hâbda iken aralık bulunan bâbınızdan (gece yarısı sen uykuda iken aralık bulunan kapınızdan) usulca dahil olan varmış.

K. — Bizim eve nısfiyeyle neyle gelip usûl ü ahenkle çalgı mı çalarlarmış?

H. — Türkçesi senin karın, seni uyutup eve sevdiği erkeği alıyormuş, görmüşler, bana da söylediler. İşte bu kadar. *(Gider)*

K. — Vay edepsiz utanmaz kerata, vay benim karımı bütün mahalleli bilir, sen halt etmişsin ben şimdi gider karıma sorarım. *(Eve gelir içerden)* Yahu!.

K. - K. — Hû!.

K. — Bizim eve benden başka bir erkek geliyormuş öyle mi?

K. - K. — O ne demek anlamadım.

K. — Hacivad dedi ki bizim eve gece yarısından sonra biri giriyormuş.

K. - K. — O Hacivad olacak fitne herif kendi kızını görsün sokaklarda. Kaç oğlanlarla konuşuyor.

K. — Gideyim herife müjde vereyim. *(Meydana gelir. Kendi kendine)* Acaba bu Hacivad'ın dediği doğru mu yalan mı? Bir kere de komşulardan sorayım. Beni eskiden beri tanıyan, mahallenin ihtiyarı var, onu çağırayım sorayım. *(Gider, içeriden — Bana bak Kevserus efendi buraya gel, der, gelir.)*

*(Türkü söyleyerek Tiryaki gelir.)*

(Makamı: Isfahan)

*Fesleğen ektim gül bitti. Dalında bülbül öttü.*
*Ötme bülbül yârim gitti.*

(Nakarat)

*Ben dertliyem kan ağlarım. Kara bağlarım yanar ağlarım*



(2. hâne)

*Fesleğenim ocak ocak, ne kaçarsın köşe bucak,*
*Yatar isen işte kucak.*

(Nakarat)

(3. hâne)

*Yorganın ucuna bastım, koynuna girmekti kastım.*
*A benim sevgili dostum.*

(Nakarat)

(4. hâne)

*Bir sille vurdu başıma, hotozum indi kaşıma,*
*Yazık oldu genç yaşıma.*

(Nakarat)

K. — Hah mahallenin ihtiyarı geldi, hoş geldin.

T. — *(Sağırcadır)* Selâmünaleyküm. *(Uyur, hırrr...)*

K. — Aaa!. adam uyudu, hey ihtiyar uyuma be!.

T. — Ne istiyorsun?

K. — Sen beni tanırsın değil mi?

T. — Tanırım tanırım *(Uyur. Hırrr...)*

K. — Herif beni uykuda tanıyor galiba *(Dürterek)* hey hemşeri...

T. — Ne var, ne istiyorsun?

K. — Ölünün körü uyuma da anlatayım.

T. — Anlat bakalım kulağım sende.

K. — Sen beni tanırsın, benim kadını da tanırsın, benim kadında bir kötülük, bir fenalık gördün mü? Onu söyle.

T. — Gördüm.

K. — *(Hayretle)* Ne?.. Nasıl gördün?

T. — Geçen sabah hâne-i âcizîden bil-burûç giderken güzergâhım bir vîrânelik oldu.

K. — Anlamadım ya ne ise sonra?

T. — Birçok çocuklar ceviz oynuyorlardı.

K. — Ey... sonra?

T. — Derken aralarında bir münâkaşa zuhûr etti. Münâkaşa münâzaaya, münâzaa müdârebeye intikal ederek birbirleriyle dövüşmeye başladılar. Kiminin başı yarıldı kiminin gözü çıktı, kanlar içinde kaldılar. Ben bunu gördüm.

K. — *(Ferahlayarak)* Oooh.. Yarabbi şükür. *(Kendi kendine)* Ben de senin karındaki kötülükleri gördüm diyeceksin sandım. Daha neler gördün?

T. — *(Türkü söyleyerek gider.)* Ben yarimi gördüm divan yolunda...

K. — Gideyim başka bir adam çağırayım. *(Hacivad tarafından gider. Bana bakın orada aklı başında kim varsa gelsin, der perdeye gelir.)*

*— Türkü söyleyerek Kekeme Çelebi gelir —*

*Üsküdar'a gider iken aldı da bir yağmur,*
*Kâtip uykudan uyanmış gözleri mahmur,*
*Kâtibimin setresi uzun eteği çamur.*

(Nakarat)

*Kâtip benim ben katibin el ne karışır,*
*Kâtibime kolalı da gömlek ne güzel yaraşır.*

(2 nci hane)

*Üsküdar'a gider iken bir mendil buldum,*
*Mendilimin içine lokum doldurdum,*
*Kâtibimi arar iken koynumda buldum.*

(Nakarat)



K. — Hah her halde akıllı olacak. Bana bak oğlum, hoş geldin, merhaba!.

Ç. — *(Kekeleyerek)* Me... me... mer... hahaha... bababa... ba..

K. — Hoppala bu da başka çeşit. Oğlum sen beni tanır mısın?

Ç. — Ta... ta... tanırım..

K. — Benim karıyı da tanırsın değil mi?

Ç. — Ta... tatata... tanı... rı... rı... rım..

K. — Bir fenalığını, bir kötülüğünü gördün mü, işittin mi?

Ç. — Gö.. gö.. gö.. görme.. mememedim.

K. — İşitmedin de?

Ç. — İşi.. işi.. işişi...

K. — *(Keserek)* İşicek galiba..

Ç. — İşit işit mememedim..

K. — Haydi uğurlar olsun öyleyse.

Ç. — *(Türkü söyleyerek gider.)* Kâtip benim, ben kâtibin el ne karışır...

K. — Şurda bizim Hallaç Trabzon'lu Hayreddin ağa var, onu çağırayım.

*(Gider içeriden, Hayreddin ağa buraya gel, der. Perdeye gelir.)*

*— Lâz, türkü söyleyerek gelir. —*

— Türkü —

*Endüm dere kenaruna su verdüm badülcana,*
*Doğru söyleyün kızlar benzermiyüm kocana.*

(2 nci hane)

*Ha buradan aşağu pen inemem inemem.*
*Küçüceksun sevdiğüm sözüne güvenemem.*

(3 üncü hane)

*Hoy piçağum piçağum ha bunu satacağum,*
*Ha bunun parasuyle pen seni alacağum.*

K. — Hah geldi bizim hamsi düşmanı. Hoş geldin, merhaba!.

L. — *(Çabuk çabuk söyler.)* Merhaba kardeşum, nasılsın eyimisun, hoşmisun. Pen Tirabezundan kalktum geldum Samsun'a, Samsun'da koptu bir furtuna, kaptan dedu al purtuni sırtuna. Benum purtılar funduk ile pakur idi, pakuri attuk denuze, gitti dibine, funduğu attuk kaldu üstüne. Mal mal funduk idi ama denuz suyu yedu da para etmedu.

K. — *(Beraber kafasını sallar.)* Dur, dur kardeşim, dur. Amma çene var ha..

L. — Kelduk İstanbul'a, girduk bakurculuğa, edemeduk girduk kalaycuIuğa...

K. — *(Ağzını kapayarak)* Dur kerdeşim dur, bir kere beni dinle.

L. — Dinleyörum lâf deduğun karşuluklu olur. Sen dersun pen tinlerum, pen derum sen dinlersun.

K. — Daha ben bir şey demedim, şimdi dinle. Sen beni tanırsın.

L. — Tanirum.

K. — Dur, dinle. Dediler ki benim kadın fena imiş. Sen bizi tanırsın, bizden, bizim kadından bir fenalık gördün mü? Onu söyle.

L. — Teduler ki senun kadunin fenadur. Ya ben ne deyum, bizim funduklar deniz suyu yedu da para etmedu..

K. — Defol şurdan.. *(Lâz kaçar.)* Dikiş makinesi gibi tır... söyler. Varayım bizim aktar Hacı Baba var, onu çağırayım. *(Gider, çağırır.)* Hacı Baba buraya gel...



— *Ak Arap Maval okuyarak gelir.* —

*Yalel yalel yalelli yalel...*
*Yalel yalel yalelli yalel... Yalellu...*

K. — Tu...
A. — Selâmünaleyküm sanâ banâ.
K. — Aleykümselâm ötekine berikine.
A. — Sen beni şağirdi?
K. — Evet ben çağırdım. Senin adın ne?
A. — Benim ismi Hacı Şamandura.
K. — Benim ismi de Hacı Kandil.
A. — Maşallah ya Haci kandil efendinâ.
K. — Sen beni tanırsın değil mi?
A. — Ayva, tanır.
K. — Benim kadını da tanırsın değil mi?
A. — Ayva. *(Evet demektir.)*
K. — Dediler ki, senin kadın berbat imiş.
A. — Ayva.
K. — Sen ne dersin? Nasıl bilirsin?
A. — Amma yeganim bunu sana kim suledi?
K. — Hacivad söyledi.
A. — Suledi amma kime suledi?
K. — Bana söyledi.
A. — Nişin suledi?
K. — İşte söyledi.
A. — Amma kime suledi?
K. — *(Kızgın)* Bana söyledi...
A. — Suledi amma kime suledi?
K. — *(Dişlerini sıkarak)* Bana söyledi.
A. — Amma ne suledi?

K. — *(Tokat atarak)* Şu herifin suratına vur suledi. *(Arap kaçar.) (Kendi kendine)* Kim suledi, kime suledi. Kime gideyim dostlar.

K, — Ay biri geliyor.

— *Himmet Dayı türkü söyleyerek gelir.* —

*Dağda davar güderün. Eminem'e selâm iderün,*
*Eminem selâmı da almazsa, başımı da alır giderün.*

(Nakarat)

*Eminem Eminem tombul Eminem, göbeğinin altı çukur Eminem.*

(2 nci hâne)

*Dağda keklük bağurur, Eminem gestene gavurur,*
*Gavur gavur Eminem yiyelüm, ak gerdandan emelüm.*

H. — Selâminaleyküm dayu!.

K. — Aleykümselâm dayu. *(Kendi kendine)* Herifte boya bak, çınar ağacı gibi.

H. — Sen bûda nidiyon?

K. — Başımda bir dert var, onu anlatacak adam arıyorum.

H. — *(Boyu uzun olduğu için lâfları işitmez).* Anlamayon?

K. — Derdimi dinleyecek adam arıyorum.

H. — Anlamayon ne didün?

K. — Zaten burdan oraya lâf yetişmez ki. Gideyim evden merdiveni getireyim. *(Eve gelir)* Yâhu.

K.-K. — Ne var gene ne istiyorsun?

K. — Şu merdiveni ver.

K.-K. — Ben onu kırdım, çamaşır yıkadım.



K. — Bak şimdi lâzım oldu. Gördün mü yediğin haltı?

K.-K. — Şaka söyledim, kömürlükte duruyor.

K. — *(Merdiveni alır gelir, Himmet'in göğsüne dayar.)* Ha şöyle.

H. — Ulan nîdiyon?

K. — Sana lâf yetiştirmek için iskele kuruyorrum. Bana bak sıkı dur.. *(Merdivene çıkar, burun buruna gelirler.)* Hah şimdi oldu, herifin burnu da pis pis akıyor.

H. — Ne istiyon?

K. — Sakın sallanma dinle. Benim karım için...

H. — Karu değil, avrat.

K. — Evet avrat. Onun için *(Himmet sallanır)* dur sallanma bizim avrat, *(Himmet geri çekilir, merdiven beraber düşer. Himmet gider.)* Hay avradın batsın.. *(Merdiveni eve götürür, bırakır gelir.)* A dostlar, derdimi kime anlatayım, şurdaki meyhâneye gideyim belki orada akıllı biri vardır. *(Gider, gelir.)* Birini buldum gelecek.

— *Matiz, yani Tuzsuz Deli Bekir türkü söyleyerek gelir.* —

— Türkü —

*Nice sevmeyeyim dostlar (aman) bir acâyip hâli var,*
*Yanağında gül açılmış, etrâfında hâli var,*
*Bu gün bana cevredersen (aman) yarın Hak divânı var.*

(Nakarat)

*İçtim aşkın dolusunu (aman amın) yâr bugün mey istemem.*

(2 nci hane)

*İki kaşın arasında (aman) bir beni var nur gibi,*
*Karşısında divân durdum eli bağlı kul gibi,*
*Ko çeksinler dâre beni (aman aman) Hallâc-ı Mansur gibi.*

(Nakarat)

*Doldur doldur ver içeyim (aman aman) yâr bugün mey istemem.*

M. — *(Bir nâra atarak)* E.........y..... gidi felek hey..

K. — Deh!. gidi burnu dümbelek.

M. — E......y... dağ başında duman, yiğit başından hâl eksik değildir dayı..

K. — Öyledir ayı oğlu ayı.

M. — Söyle bakalım, beni buraya niçin çağırdın? *(Hem konuşur, hem sallanır.)* Hem öyle karşımda sallanma.

K. — Kim sallanıyor be!.

M. — Çabuk söyle, meyhâne kapanacak.

K. — Herifin aklı fikri meyhanede.

M. — *(Hiddetli)* Söylesene bre.

K. — Söylüyorum. Benim kadın için fenâmış dediler, sen ne dersin?

M. — Bir insan karısının iyi veya fena olduğunu bilmez mi?

K. — Bilir ama Hacivad keratası söyledi de.

M. — Gözünle görmediğine, kulağınla işitmediğine inanma. İşte bu kadar.. *(Gider.)*

K. — Herif sarhoş ama aklı yerinde. *(Kendi kendine)* Şimdi eve giderim. Karıya derim ki ben İnegöl'e gidip alış veriş edeceğim, derim, savuşur bir



yere saklanırım, bakalım bizim eve gelen giden var mı. *(Eve gelir.)* Yâhû!.

K. - K. — Hû!.

K. — Ben İnegöl'e gideceğim, tanesi on paraya kurbâ alacağım, Bursa'da tanesini beş paraya satıp para kazanacağım, senin üstüne başına Bayramlık alacağım. Haydi Allaha ısmarladık. *(Perdeye gelir.)*

K. - K. — *(İçeriden)* Allah akıllar versin. On paraya alacak beş paraya satacak. Para kazanacak da bana Bayramlık yapacak. Hay aklınla yaşa.

K. — Şu arka sokakta saklanırım. Bakalım gelen giden var mı. *(Gider.)*

— *Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.* —

Şarkı. Makamı: Hicaz. Ağırdüyek (Rıfat Bey).

*Ciğerde nârı hasret açtı dağlar,*
*Firâkınla gözüm gönlüm kan ağlar,*
*Dayanmaz nâle-i cangâha dağlar.*

(Nakarat)

*Firâkınla........*

(2 nci hane)

*Bu sûz-ı hicr ilê ey verd-i nâzım,*
*Yakar dünyâyı âh-ı cangüdâzım,*
*Yetiş imdâdıma gel çâresâzım.*

*(Karagöz'ün karısı karşılar.)*

K. - K. — Vay benim sevgili beyim, böyle yanık yanık şarkılar söyleyerek ne tarafa teşrif?

Ç. — Güzelim, bunu bilmeyecek ne var? Sizden tarafa. Acaba gül yüzünüzü görebilir miyim dedim, şükür karşıma çıktınız.

K. - K. — Tam vaktinde geldiniz, bizim bunak İnegöl'e gitti.

Ç. — Ne yapacak orada?

K. - K. — Tanesi on paraya kurbâ toplayacak, Bursa'da tanesini beş paraya satacak, para kazanacak, bana Bayramlık alacak.

Ç. — Böyle kazanca can kurban.

K. - K. — Gittiği çok iyi oldu. Buyurun bize evde kimsecikler yok.

Ç. — Ya gelirse...

K. - K. — Kim bilir kaç günde gelir. Buyurun biz zevkimize bakalım. *(Gider.)*

Ç. — Aşk-ı yâran muhabbet-i cânan ben de gidiyorum yâr aşkına. *(O da girer.)*

K. — *(Meydana gelir.)* Vay canına tevekkeli dememişler; kadının fendi, erkeği yendi.

K. - K. — *(İçeriden)* Efendim içkilerden hangisini seversiniz?

Ç. — Güzelim, mûtadım değil, ama şerefinize zehir olsa içerim.

K. — Ziftin pekini iç kerata!.

K. - K. — *(İçeriden)* Çok doğru demişler. Yâr elinden zehir olsa içilir.

K. — Şu karıya bak, oğlana ne diller döküyor.

K. - K. — Mastika.. şarap.. konyak.. likör. Düz?

K. — Bizim ev meyhâneymiş de benim haberim yok.

Ç. — Efendim, affedersiniz hiç birini kullanmam.



K. - K. — Yok canım mutlaka benim şerefime bir şeyler içeceksiniz.

K. — Olmaz olmaz gideyim bu oğlanı kapı dışarı edeyim. *(Eve gelir. Bu sırada perdenin ortasına çeşme kurulur.)*

*(Kapıyı çalar.)* Yâhû!..

K. - K. — Aman bizimki geldi.

Ç. — Eyvah ben şimdi ne yapacağım?

K. — Yâhû kapıyı açsana..

K. - K. — Acele etme geliyorum.

Ç. — Ben nereye gideyim?

K. - K. — Sen şu kapının ardında büyük küp var onun içine gir, bizimki içeri girer, yukarı çıkar, sen de küpten çıkar gidersin.

Ç. — Peki *(der küpe girer.)*

K. — Yâhû açsana kapıyı.

K. - K. — Açtım canım gir, hem ne çabuk geldin?

K. — Giderken müneccimlere rastladım, üç ay yağmur yağmayacakmış. Herkes şimdiden küplerini doldursun dediler, ben de küpü doldurmaya geldim.

K. - K. — Çok iyi ettin kocacığım, tenekeleri al çeşmeden doldur doldur getir.

K. — Ben küpü götürüp doldurup getireceğim.

K. - K. — A.. koca küp gider mi, kırarsın da küpsüz de kalırız.

K. — Hiç bir şey olmaz.

K. - K. — Canım, koca küpü götüremezsin.

K. — Sen karışma, ben götürürüm.

K. - K. — Olmaz olmaz küp gitmez.

K. — Öyle gider ki *(küpü getirir, kor)* hah şöyle *(içine bakarak)* hay köpoğlu, gideyim evden kovayı

alayım çeşmeden doldurup doldurup tepesine dökerim. *(Gider.)*

*(Şarkı söyleyerek Hacivad'ın evine doğru Çelebi gelir.)*

Şarkı. Makamı: Hicaz. Düyek. Nâzım Bey.

*Gönlümü yaktın benim ey Şive-kâr,*
*Sevmeseydim ben seni ey Dil-fikâr.*
*Âteşe saldın beni ah nazlı yâr.*

(Nakarat)

*Sevmeseydim ben seni ey Dil-fikâr.*

*(Hacivad'ın kızı karşılar.)*

Z. — Maşallah beyim böyle güzel güzel şarkılar söyleyerek ne tarafa?

Ç. — *(Hep nazlanır)* Biraz işim var da..

K. — *(Yavaşça gelir, küpün arkasına oturarak vay köpoğulları, Hacivad'ın kızı).*

Z. — Tabiî her zaman işiniz olur bizi aklınıza bile getirmezsiniz.

Ç. — Sizi hiç unutur muyum her zaman aklımdasınız.

Z. — Bize bu akşam gelirsiniz artık değil mi?

Ç. — Gelemem efendim zirâ işlerim çok.

Z. — Olmaz olmaz mutlaka geleceksiniz.

Ç. — Israr etmeyiniz gelemem. Hem evde babanız var.

Z. — Olsun, o afyonunu yuttu mu altı saat öldürseniz uyanmaz.



K. — *(Yavaşça)* kulakların çınlasın Hacı cav cav.

Ç. — Müsaade ediniz gideyim, inşallah başka bir akşam gelirim.

Z. — *(Yalvarır gibi)* Ne olur geliniz, babamın bir samur kürkü var onu sana vereyim.

K. — *(Yavaşça)* Hacivad, kulakların çınlasın.

Ç. — Teşekkür ederim. İstemem.

Z. — Ne olur, beni kırmayınız. Babamın gayet kıymetli bir kehribâr tesbihi var, onu sana vereyim.

K. — *(Yavaşça)* Haydi tesbih de gidiyor.

Ç. — Lüzumu yok istemem.

K. — *(Oğlan da çok nazlı ha!.).*

Z. — Bu kadar katı yürekli olmayınız. Babamın sandıkta bir kese içinde yüz tane sarı sarı altınları var, onları sana vereyim, ne olur geliniz.

K. — *(Yavaşça)* Hadi ulan enâyilik etme..

Ç. — Peki ama nasıl geleyim?

K. — *(Yavaşça)* Altınları duyunca oğlanın gönlü olmaya başladı.

Z. — Ben şimdi babama derim ki, yünlerimiz kirlendi şunları harara doldur, çeşme başına götür, yıkayayım derim. Babam da hararı buraya getirir. Siz şuralarda bir yerde saklanın ben birkaç kere öksürürüm siz hemen gelir harara girersiniz. Babam da alır eve getirir.

K. — *(Yavaşça)* Vay kurnaz karı vay..

Ç. — Peki ben şurada saklanırım. *(Gider.)*

Z. — *(Gider içeriden)* Babacığım yünlerimiz çok kirlendi sen onları harara doldur çeşme başına götür, ben gider yıkarım.

H. — *(İçeriden)* Çok güzel olur kızım. *(Haram meydana getirir. Karagöz'ü görür.)*

K. — Ha...

H. — Ne işin var orada?

K. — Ne vazifen a kerata.

H. — Haydi oradan git benim kızım gelip burada soyunacak, yünlerini yıkayacak.

K. — Yıkasın bana ne.

H. — Olmaz olmaz kızım kollarını bacaklarını sıvayacak yün yıkayacak.

K. — Sıvasın, bacaklarını da açsın.

H. — Sen ordan benim kızımın her tarafını seyret ha?

K. — Canım ben burda, o orda, arada koca çeşme duvarı var.

H. — Hayır hayır olamaz belki gözün ilişir bir tarafını görürsün. Benim kızımın yüzüne erkek sinek bile konmamıştır.

K. — Allah Allah, peki öyle olsun? Ben de giderim. *(Gider.)*

H. — *(Evine gider.)* Haydi kızım çeşme başında kimseler yok.

Z. — Olur babacığım.

K. — *(Önce gelir küpün üstüne oturur.)*

Z. — *(Gelir, a... der kaçar. İçeriden)* Babacığım, babacığım..

H. — Hayrola kızım bu telâşın ne?

Z. — Çeşmenin başında bir küp var, üstünde de Karagöz olacak o terbiyesiz oturuyor.

H. — Ben şimdi onun terbiyesini veririm. *(Gelir.)* Karagöz!



K. — Ha!..

H. — Ben sana git buradan demedim mi? Kızım geldi seni görünce kaçtı eve geldi.

K. — Bana ne!. Kaçmasaydı.

H. — Benim kızım senin bildiğin kızlardan değil, sokakta şimdiye kadar peçesini kaldırmamıştır. Bu güne kadar kızımın yüzünü hiç bir erkek görmemiştir.

K. — Demek kızınız bu kadar nâmuslu ha?

H. — Zâhir.

K. — Ya benim karı?

H. — Herkes söylüyor âşiftenin birisi.

K. — Ya sizin altı aylık gebe kızınız ne âlemde?

H. — Anlamadım ne dedin? Hem sen orada küp üstünde ne yapıyorsun?

K. — Fal bakıp para kazanıyorum.

H. — Ne falı?

K. — Küp falı, kimin gönlünde ne varsa bu küp derhal söyler.

H. — Bana bir fal bak bakayım.

K. — Paran var mı?

H. — Ne olacak?

K. — Bir kuruş ver bakayım.

H. — Al bakalım. *(Verir)*

K. — *(Küpe bakarak)* Bu küp diyor ki, senin bir samur kürkün varmış.

H. — *(Hayretle)* Eeey..

K. — Bu kürk gidiyor.

H. — *(Hayretle)* Aman nereye gidiyor?

K. — Beş kuruş ver söylerim.

H. — Al Karagözüm çabuk söyle...

K. — Ver bakalım. *(Küpe bakarak.)* Senin gayet kıymetli bir kehribar tesbihin var mı?

H. — Var.

K. — O da gidiyor.

H. — Aman nereye gidiyor?

K. — Kütâhya safâsına.

H. — Bu kütahya safası nerede?

K. — Ver beş kuruş daha söyleyeyim.

H. — *(Ağlar gibi)* Al Karagözüm.

K. — *(Alır, küpe bakarak)* Aman Hacivad işte bu fena.

H. — Ne gibi?

K. — Senin sandığında yüz tane çil çil altınların var mı?

H. — *(Ağlar gibi)* Var, onlara ne olmuş?

K. — Kirlenmiş de yaldızlanmaya gidecekler-miş.

H. — *(Hem ağlar, hem gider)* Eyvah benim kürküm kehribar tesbihim, ille altınlarım!..

Z. — Ağlama babacığım her şeyin çâresi bulunur. O Karagöz oradan gittiyse gideyim şu yünleri temizce bir yıkayayım.

K. — Kızmış geliyor, ben şuraya saklanayım. *(Gider).*

H. — *(Gelir)* Defolmuş.. *(Gider)* Gitmiş kızım..

Z. — *(Gelir)* Oh kimsecikler yok. *(Öksürür.)*

Ç. — *(Gelir)* Ne var, ne yok?

Z. — *(Hararın kapağını açar.)* Girin içine, *(girer, kapar)* gideyim babama haber vereyim, alsın gelsin. *(Gider, içerden)* Babacığım yünleri yıkadım al da gel!.



H. — Olur kızım. *(Hacivad gelmeden Karagöz gelir, hararın üstüne oturur.)* Ne o Karagöz benim hararımın üstünde işin ne?

K. — İçindekileri kimse çalmasın diye oturdum..

H. — Bana yardım et, şunu eve götürelim.

K. — Hakikaten senin kız hiç erkek görmedi mi?

H. — Karagöz gene beni kızdırıyorsun. Benim kızım senin karın gibi değil, yeryüzüde bir tânedir.

K. — *(Gülerek hararın üstüne çıkar, tekmeler).*

H. — İn ordan hararımı kıracaksın. *(Harardan ses, aman boğuldum.)*

K. — Geber, kerata!.

H. — Harardan bir ses geliyor.

K. — Güveler bağırıyor.

H. — Güvenin sesi çıkar mı?

K. — Bu güvelerin babasıdır, bağırır. *(Kapağı açar.)* Çık ulan dışarı!. *(Çelebi çıkar.)*

H. — Aman Karagözüm bu kim?

K. — Sizin damat bey. *(Oğlana tokat atarak)* Defol kerata. *(Çelebi gider.)*

H. — Aman birâder nâmusum pây-ı mâl oldu.

K. — Buraya gel. *(Küpün başına getirir.)* Şuradan bana bir koca taş getir.

H. — Taşı ne yapacaksın?

K. — Küpün içine atacağım. *(Küpten ses. Aman atmayın).*

H. — İçinden ses geliyor bunlar da kim?

K. — Böcek böcek.

H. — Nasıl böcek bu?

K. — Şimdi görürsün nasıl böcek olduğunu. *(Küpün içine seslenir.)* Çık dışarı ulan. *(Çelebi çıkar.)*

H. — Aman birâder bu da kim?

K. — Bu da bizim ortak efendi. *(Tokat atarak)* Defol kerata!. *(Çelebi çıkar.)*

H. — Aman Karagözüm bu ne iş?

K. — Buna gülme komşuna gelir başına derler. Ne senin kızında bir fenâlık , ne de benim karı da bir kötülük var. Bir zamanlar Kütahya çeşmesi başında geçmiş bir vak'ayı temsil ettik.

H. — Öyleyse Karagözüm geçmiş olsun.

K. — Allah müstâkımı versin. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun külhâni, yıktın perdeyi eyledin vîrna, varayım sâhibine haber vereyim heman. *(Gider)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola, inşallah bir daha elime geçersen vay hâline vay.. *(Temennâ ederek gider.)*



# KARAGÖZÜN GELİN OLMASI

(Birinci Bölüm muhavere)

— *Babam öldü muhaveresi)* —

*RUMUZLAR :*

H. — Hacivad.
K. — Karagöz.
Ç. — Çelebi
Z. — Zenne
T. — Tuzsuz Deli Bekir (Matiz).
İ. — İmam.
M. — Mahalleli.

Hacivad, semâî okuyarak gelir.

*Ah benim âfet-i cihanım aman, aman,*
*Ah yoluna fedâ bu canım aman, aman,*
*Ah dili dost kalbi düşmanım aman, aman.*

(Nakarat)

*Ah aman etme bu cefâyı aman,*
*Gel cânım etme bu cefâyı.*

(2 nci hane)

*Ah gel benim serv-i bülendim aman,*
*Ah boyu boyuma menendim aman,*
*Ah kerem eyle gel efendim.*

(3 üncü hane)

*Ah alsam elini elime aman,*
*Ah sarılsam ince beline aman,*
*Ah mailem tatlı diline aman.*

Perde gazeli

H. — Of hây hak..

*Perde kurdum bezm-i irfâne safâ göstermeye,*
*Şem'a yaktım sûret-i ibret-nümâ göstermeye.*

*Tâ ezel feyyâz-ı kudret şem'i icâd eylemiş,*
*Levha-i rengîn (ü) şevk-ı bi-bahâ göstermeye*

*Yâdigâr-ı hazret-i Şeyh Küşteri'dir perdemiz*
*Âlem-i fânide bir reng-i beka göstermeye.*

*İtibar etsün şüûnât-ı zemânı seyreden,*
*Yoktur istidâd-ı fıtret bir daha göstermeye.*

*Benliği terk et eğer insan olam dersen çalış,*
*Kûşe-i mahviyyet içre itilâ göstermeye.*

Huzûr-ı hâzıran, cem'iyyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdan, lâindir dinsizdir münâfıktır bi edeptir şeytan, şeytânın dinsizliğine Rahmân'ın birliğine, pîrimiz Şeyh Küşteri'nin demine, devrânına *(Hacivad burada yeri öper ve ayağa kalkarak)* ve bizi temâşâya tenezzül eden ahibbânın sağlığına.



Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâke, ben hakisâre eli yüzü yunmuş, elfâzı düzgün hoş sohbet fasihullisan musâhabeti tatlı.

K. — *(Penceresinden)* Hoş geldin keçi suratlı.

H. — Geliverse karşıma o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.

K. — *(Penceresinden)* Şu Hacivad da benden bir temiz dayak yese.

H. — Her ikimiz de söyleşirken bizi temâşâya tenezzül eden ahibbâ safâyâb olsalar diyelim, işimizi Mevlâm rast getire, yâr bana bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!.

K. — *(Pencereden)* Geliyorum patlama.

H. — Yâr bana bir eğlence meded!.

K. — *(Atlar, boğuşmaya başlarlar. Hacivad kaçar, Karagöz sırtüstü yatar.)* Aman of... öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım. *(Ayağa kalkarak.)* Amanın ense köküm, şakaklarım, sigara tablası gibi kulaklarım, seni gidi utanmaz arlanmaz idâre fitili, mum bacaklı adam seni, hele bir daha gel de bak sana neler yaparım.

H. — Vây... Karagözüm mâşallah akşâm-ı şerifler hayırlar olsun.

K. — Lebbeyk..

H. — Akşâm-ı şerifler hayırlar olsun derim.

K. — Senin de sinsileni sansarlar boğsun. *(Tokat atar.)*

H. — Aman Karagözüm beni böyle gelir gelmez darba hakkın yok.

K. — Sen de şu tokadı al da burnuna sok. *(Tokat atar.)*

H. — Yazıklar olsun sana Karagözüm yazık.

K. — Hoş geldin kazık oğlu kazık. *(Tokat atar.)*

H. — Yazıklar olsun o senin peder ü mâderine hâşâ huzurdan. Şu dünyâya eşek gelmişsin eşek gidiyorsun.

K. — Ona yârabbi şükür!.

H. — Ne gibi?

K. — Sen de katır geldin hergele gidiyorsun ya.

H. — Yazıklar olsun o senin peder ü mâderine ki seni okutup yazdırmamışlar.

K. — O pederli tâder ne demek oluyor?

H. — Yani senin pederin yok mu?

K. — *(Ağlayarak)* Ah Hacivad benim peder vefât etti.

H. — Ya... Mâdemki Vefâ'ya gitti, Zeyreğin alt başında otur, avdette görüşürsünüz.

K. — Sen benden Unkapanı'nda bir tokat yer misin? *(Tokat)*

H. — Karagözüm affedersin sizin pedere ne oldu?

K. — Öldü.. öldü..

H. — Aman Karagözüm kim gördü?

K. — Kim görecek mahalleli gördü.

H. — Nasıl gördüler bakayım?

K. — Beyazlara bürünmüştü.

H. — Beyazıt'ta aktara mı görünmüştü?

K. — Hayır Sultanahmed'de bakkala görünmüştü. *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm, birdenbire anlayamadım sizin peder ne oldu?

K. — Senin anlayacağın bizim peder sizlere ömür.



H. — Çirmen mi idi, yoksa çimendifer mi idi?

K. — Ne o?

H. — Aldığınız kömür.

K. — Şimdi senin suratına bir elleme konarsam anlarsın. *(Tokat)*

H. — Doğru söyle Karagözüm sizin pedere ne oldu?

K. — Ne kalın kafalı adamsın be. Bizim peder uzandı, uzandı.

H. — Demek sizin peder lâstikli idi.

K. — Hayır elektrikli idi. *(Tokat)*

H. — Doğru söyle Karagözüm pedere ne oldu?

K. — Kozalak mahallesine gitti.

H. — Kavaklar kariyyesine mi gitti?

K. — Hayır Anadolu Hisarı'na gitti. *(Tokat)*

H. — Kusûra bakma Karagözüm bu akşam afyonu biraz fazlaca kaçırmışım, lâkırdılarını anlayamıyorum.

K. — Desene bizim lâkırdılar afyona meze oluyor. Senin anlayacağın, bizim peder dünyayı değiştirdi.

H. — Yeni dünyâya mı gitti?

K. — Evet, Aynalı lokantasında seni bekliyor. *(Tokat).*

H. — Doğru söyle Karagözüm pederine ne oldu?

K. — Bizim peder bir gün şöyle bir uzandı *(arka üstü yatar ve kalkarak)* mahalleden beş on kişi geldi, bizim pederi omuzladılar Topkapı'dan dışarı çıkardılar.

H. — Şöyle bir hava alsın diye?

K. — Vallâhi tepelerim. Derken birkaç kişi toprağı kazdılar bizim pederi içine yatırdılar, üstünü kapadılar, suladılar, döndük geldik.

H. — Desene Karagözüm bu merak sizde de vardı ha..

K. — Ne merakı?

H. — Efendim bahçe merakı. Bu sene ektiniz, inşallah gelecek sene meyvesini yersiniz.

K. — Sen benden suratına bir kalem aşısı yer misin? *(Tokat)* Kerata benim peder turfanda bostan patlıcanı mı?

H. — Şimdi anladım, sizin peder ölmüş.

K. — *(Hızlıca yere oturarak)* Oh yârabbi şükür anlatabildik.

H. — Mâdemki pederiniz öldü, Allah sizlere ömürler versin. Babanız sağ ya?.

K. — O sağ ya, şey babam öldü.

H. — Siz sağ olun Karagözüm pederiniz sağ ya?

K. — Yahu bir adamın kaç babası olur?

H. — Bir adamın babası olur, babasının babası olur, annesinin babası olur, annesinin babasının babası olur.

K. — *(Hiddetli)* Senin anlayacağın babamla pederim ikisi bir günde öldüler. *(Tokat)* Hacivad gider.

K. — Kerata beni az kalsın doksan dokuz babalı yapacaktı. Sen gidersen beni buraya lofca çivisiyle mıhlamazlar; pamuk ipliğiyle hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir giderim, îdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım. Ayîne-i devran ne sûret gösterir. Sallan bullan kocaoğlan sallan. *(Gider. Muhavere biter. Aşağıdaki şarkıyı söyleyerek Çelebi gelir.)*



(Şarkı. Makamı: Sûzinâk)

*Atfetme sakın hançer-i müjgânını nâgâh,*
*İncitme yazık hasta-i hicrânını ey mâh,*
*Koymaz yanına ettiğini Hazret-i Allah,*
*Bir nâr-ı ciğer-suz ile yaktın beni ey mâh.*

(Nakarat)

*Yaksın seni de ben gibi âteşlere Allah.*

H. — *(Karşılar.)* Vây efendim mâşallah, böyle güzel güzel şarkılar söyleyerek ne tarafa teşrifiniz?

Ç. — Efendim bilhassa ziyâretinize geliyordum.

H. — Hayrola efendim.

Ç. — Bizim birâder mâlûm kırk yaşına geldi, hâlâ rakıdan vaz geçemiyor. Her gece fitil gibi sarhoş sokaklarda nâralar atıyor, konuyu komşuyu tâciz ediyor. Üstelik de bizi tahkîr ediyor, hattâ vâldeyi ve hemşîreyi dövmeye kalkıyor.

H. — Vah vah çok yazık, bir insan ki ağzını rakıya ve kumara alıştırmasın, kolay kolay vazgeçemez, insanları perişan eder, sefâlete sürükler.

Ç. — Vâlide ve hemşireyle düşündük taşındık şunu evlendirelim dedik, belki bu hâlden vazgeçer.

H. — Çok iyi düşünmüşsünüz. İnşallah evlendikten sonra bu hâlden geçer.

Ç. — Bunun için sizi rahatsız ettim.

H. — Rahatsızlık ne demek bir emriniz varsa etek belde hazırım efendim.

Ç. — Estağfurullah efendim, emir değil ricâmız olacak.

H. — Buyurunuz efendim.

Ç. — Mahalleniz içinde dırvak düşkünü nâmus-

lu bir kadın varsa şu bizim birâdere yapiverelim, siz de biz de bir sevâba nâil olmuş oluruz.

H. — Çok güzel amma evlâdım, böyle ayyaş adama kim kız verir? Hangi ana evlâdının başını ateşe yakar?..

Ç. — Aman Hacivad çelebi peder, öyle kadınlar var ki ahlâkıyle diliyle böyle kimseleri iyi eder.

H. — Doğrudur evlâdım ama, zamanımızda böyle kadın ne gezer.

Ç. — Aranırsa neler bulunur Hacivad çelebi, size çok rica ederim beni red etmeyiniz. Buyurun size beş on lira para vereyim. Nişan için, nikâh için, düğün için ne kadar para lâzım olursa veririm.

H. — Ne zahmet efendim, ne zahmet.

Ç. — Şimdilik sizleri yâhû. *(Gider.)*

H. — Ya men hû evlâdım. Hoş safâ geldiniz. *(Kendi kendine)* Ey şimdi ne yapmalı? Evet evet aklıma bir şey geldi. Şu Karagöz'ü bir kadın kıyâfetine koyup Tuzsuz Deli Bekir'e verelim. Dernek gecesi gelinin yüzünü açınca sakallı bir adam karşısına çıkar. Belki bu hâlden vazgeçer. Hele bir gideyim şu Karagöz'ün karısıyle konuşayım. *(Karagöz'ün kapısını çalar.)*

K. - K. — Kim o..

H. — Efendim benim kızım.

K. - K. — A buyurun Hacivad çelebi.

H. — Karagöz nerede?

K. - K. — Biraz sokağa çıktı.

H. — Sen azıcık kapıya kadar gelir misin?

K. - K. — Geleyim efendim. Buyurun.. *(Dikkat: Hacivad kapının önündedir. Karagöz'ün karısı içerdedir görünmez.)*



H. — Bana bak kızım. Al şu iki lirayı.

K. - K. — Ne olacak bu para?

H. — Dinle beni, Karagöz'ü gelin edip Tuzsuz Deli Bekir'e bir oyun yapacağız. Sen şimdi Karagöz gelince bana gönder, ben ona: A kızım böyle açık saçık niye sokağa çıktın? Git başını ört de gel, derim, sana yollarım, sen de niye böyle başını örtmeden sokağa çıkıyorsun dersin ve azarlarsın. Nihâyet başına bir yaşmak, sırtına bir ferâce giydirirsin, üst tarafına karışma.

K. - K. — Ya o sarhoş herif kocamı öldürürse.

H. — Sen merak etme kızım, hiç bir şey olmaz. Yalnız sen benim dediklerimi yap, üst tarafına karışma.

K. - K. — Peki Hacivad çelebi. *(Hacivad perdenin ortasına gelir.)*

K. — *(Kapıyı çalarak içeriden)* Yâhû kapıyı aç çok yoruldum.

K. - K. — *(İçeriden)* A nerelerde kaldın, bak Hacivad seni sordu.

K. — Dur bakayım öyleyse.. *(Meydana gelir.)* Ne o Hacı cavcav beni aramışsın?

H. — *(Başı aşağı eğik olarak)* O!. sen misin kızım niye böyle başı açık geldin, git başını ört de gel.

K. — Kime söylüyorsun *(arkasına önüne bakarak)* burada benden başka kimse yok ki.

H. — *(Başı hep aşağıda)* İşte sana söylüyorum, kızım git başını ört de gel.

K. — *(Kendi kendine)* Hacivad bu akşam gene afyonu fazla kaçırmış. Bana bak Hacivad, vallaa tepelerim, ben kız mıyım?

H. — Zâhir hem de mâşallah geldin, yetiştin. Konu komşu ne demezler, koca kız açık saçık geziyor, derler.

K. — Peki senin kafan neden öyle aşağıda? Kaldır kafanı da bir kere yüzüme bak.

H. — Ben nâmahreme bakamam kızım.

K. — Allah Allah, acaba ben kızım da kendimden haberim mi yok? Dur, bir kere de bizim karıya sorayım. *(Eve gelir.)* Yâhû!.

K.-K. — Hû!.

K. — Ben kızmışım öyle mi?

K.-K. — Kızdınsa dama çık.

K. — O da var ya.. *(Meydana gelerek)* Hâlâ kafası yerde keratanın. Kaldır kafanı bir kere yüzüme bak.

H. — Hâlâ açık saçık mı geldin? Hadi git, başını ört de öyle gel.

K. — *(Eve gelerek)* Yahu şu benim başıma bir şeylerle ört.

K.-K. — Aaa.. sen hâlâ başı açık mı sokaklarda geziyorsun. Konu komşulardan da mı utanmıyorsun. Giy şu ferâceyi bakayım, şu yaşmağı da başına tak, hadi şimdi nereye gidersen git.

K. — Hoppala!. *(Meydana gelerek.)* Buyurun Hacı cavcav başımızı örttük.

H. — *(Başını kaldırarak)* Oh mâşallah kızıma, yaşmak ferâce ne güzel yaraşmış.

K. — Hadi diyelim ki ben kızım, bu sakal ne olacak?

H. — Aman kızım o sakal değil, senin zülüflerin.

K. — Tersine bitmiş desene.



H. — Ey kızım artık geldin yetiştin, seni kocaya vereceğim.

K. — Kimi kocaya veriyorsun? Tepelerim vallaa.

H. — Kimi olacak seni kızım seni, şimdi buraya görücüler gelecek, seni görecekler. Sakın olmaya ki onlara karşı kötü sözler söyleme.

K. — Olur söylemem.

H. — Sana bir şey söylerse, sen ne diyeceksin bakayım?

K. — Ne bileyim ben.

H. — Tatlı tatlı, âbu cânım âbu, diyeceksin.

K. — Olur derim, söylerim.

H. — Söyle bakayım.

K. — *(Kalın sesiyle)* Âbu cânım âbu...

H. — Olmadı öyle kaba kaba değil, nazik nazik.

K. — *(Sesini biraz hafifletir.)* Âbu cânım âbu.

H. — Şöyle biraz daha hafifçe.

K. — Olur. *(Hafifçe)* Âbu cânım âbu...

H. — Biraz daha hafif.

K. — Olur, âbu cânım âbu..

H. — Çok güzel, azıcık daha hafif.

K. — *(Ikınır gibi)* Âbu cânım âbu..

H. — Az daha incelerek.

K. — *(Ikınır gibi)* Âbu cânım âbu..

H. — Azıcık daha hafif.

K. — *(Ikınarak tokat atar.)* Kerata az daha, az daha derken az kaldı beni patlatacaktı.

H. — Bak kızım, şimdi buraya görücüler gelecek seni görecekler, gayet nazlı davran.

K. — Olur, sen hiç merak etme.

*(Şarkı söyleyerek önde kaynana, arkada görümce, daha arkada yenge hanım gelirler.)*

(Şarkı: Hicazkâr)

*Lâyık mı sana bu dil-i sevdâzede yansın,*
*Bû âteş-i hicrâne nasıl sine dayansın?*
*Göster a gönül yandığını yâre inansın.*

(Nakarat)

*Bû âteş-i hicrâne nasıl sine dayansın?*

K. — Ooo... geldiler. *(İki büklüm olarak durur.)*

Z. — Ah anneciğim, sen önde kösemen, biz de arkanda kurbanlık koyun.

K. — Bu hesapta ben de burada çoban köpeği.

Kay. — Durun bakayım kızlar. Karşımızda bir heyûlâ var, destur tü tü tü..

K. — Tükürme be.. *(Hep başı aşağıdadır.)*

Kay. — Bana bak hû!. Sen in misin, cin misin?

K. — Cin cin.

Kay. — Eyvah kızlar, cine rastgelmişiz.

Z. — Yalvaralım anne. Bana bak, cin baba, canım cin baba, kuzum cin baba, bizi çarpma olmaz mı?

K. — Olmaz olmaz.

Z. — Neden?

K. — Sonra cinlerin ağa babası beni çarpar.

Z. — Ayol bu cine de benzemiyor. Bana bak hû.. doğru söyle sen nesin?

K. — Atlamataşı.

Kay. — Hiç taş lâf söyler mi?

K. — Ben geveze soyundanım.

Z. — Doğru söyle sen nesin?

K. — Horoz horoz..



Z. — Ne horozu? Hind mi? Nemse mi? Fizan mı? Gereze mi?

K. — Evet, işte o geveze horozlardan.

Z. — Aaa.. ben Gereze horozunun ötmesini çok severim, ne olur bir kere ötsen de dinlesek.

K. — *(Hızlı sesle)* Öörüööö...

Kay. — Aaa... ödümüz koptu.

K. — Korktunuz mu? Damağınızı kaldırayım. *(Ve başını kaldırır.)*

Kay. — A ayol bu adammış. Körolası demindenberi neden bizi korkuttun?

K. — Sen karşımdan defolasın diye.

Z. — Efendim siz kimsiniz?

K. — Âbucânım âbu..

Z. — Ah anneciğim bu bizim gelin olacak.

K. — Benim kocam hanginiz?

Kay. — Aaa... Acelen ne? Dur bakalım hele sen kimsin? Adın ne? Kaç yaşındasın? Anan kim, baban kim.

K. — Sen nüfus memuru musun?

Kay. — Ben senin kaynananım, elbette cinsini cibilliyetini soracağım.

K. — Onu sen soramazsın.

Kay. — Ya kim sorarmış?

K. — Arkadaki benim kocam sorar.

Kay. — Onlar kız, erkek değiller ki..

K. — Ya ben neyim?

Kay. — Zaten senin ne olduğun belli değil, suratsız karı.

K. — Ya senin ne olduğun suratından belli teneşir horozu.

Kay. — Bak bana neler söylüyor, terbiyesize bak, a vallahi kızlar ben böyle gelin istemem, yüzünü şeytanlar görsün. *(Gider)*

K. — Senin de yüzünü mezarcı Mahmut görsün.

Z. — Sakın darılma gelin hanım annemiz biraz lâfını bilmez.

K. — Peki sen kimsin?

Z. — Ben senin yengen olacağım.

K. — O arkadaki kim?

Z. — O da senin görümcen olacak?

K. — Kocam nerde?

Z. — Aaaa... ne ayıp, ne ayıp.

K. — Neden ayıp oluyormuş? Sizin kocanız yok mu?

Z. — Hayır biz ikimiz de bekârız.

K. — İşte tamam bende bekârım da...

Z. — Vallahi çok neşeli bir kız. Tam istediğimiz gibi.

Gö. — Vallahi benim de hoşuma gitti.

K. — Ah ben de öyle.

Z. — Nasıl?

K. — Sizın ikinizde benim hoşuma gidiyorsunuz amma...

Z. — Müsâadenizle gidelim, düğün tedârikine bakalım. Allahaısmarladık. *(Gider.)*

K. — Ah güle güle.

Gö. — Allaha ısmarladık. *(Gider)*

K. — Ay sen de mi gidiyorsun? Ben burada yalnız mı kalacağım?

H. — *(Gelir.)* Maşâllah kızım, hepsi seni beğenmişler.



K. — Ben de onların o kocakarıdan başka hepsini beğendim.

H. — Şimdi gel kızım, annene söyleyeyim senin gelinliklerini giydirsin. *(Giderler. İçeriden)* Bana bak kızım.

K. - K. — *(İçerden) Buyurunuz* Hacivat Çelebi.

H. — Kızımızın gelinliklerini güzelce giydiriniz. Bana gönderiniz. *(Meydana gelir.)*

K. - K. — Bâşüstüne efendim. Gel buraya, çıkar o sırtındakileri.

K. — Sen benim annemmişsin öyle mi?

K. - K. — Şimdi gevezeliği bırak, al şunu arkana bağla.

K. — Bu baş yastığı be.

K. - K. — Şahniş derler, hep gelinler onu arkalarına bağlarlar.

K. — Olur, bağladım.

K. - K — Al şu dekolteyi de giy.

K. — Olur, giydik.

K. - K. — Al şu ipekli fistanı da üstüne giy çabuk ol.

K. — Dur! Yavaş be! Giyeceğim..

K. - K. — Olmadı ters giydin, fistanın arkası önüne geldi salak. Koca lâkırdısını duyunca etekleri-ni yerde sürümeğe başldaın.. Biz gençliğimizde koca lâfını duysak utancımızdan yüzümüz kıpkırmızı kesilirdi. Ah zemâne kızları koca lâfını duyar duymaz fink atıyorlar.

K. — Ne yaparsın serde gençlik var.

K. - K. — Hadi gevezeliği bırak. Başını bana dön.

K. — Bu ne karıcığım?

K. - K. — Şaşırdı gene ben senin karın mıyım? Arsıza bak. Buna duvak derler giy başına.

K. — Hoppala.

K. - K. — Al şu belinin kuşağını, git Hacivad baban beline bağlasın.

K. — Vay Hacivad benim babam ha.. Olur. *(Meydnaa gelir.)* Baba, al şunu bağla.

H. — Gel kızım, ver bana bağlayayım, oh ne de yaraştı.

K. — Şimdi sen benim babam mısın?

H. — Bak kızım, şimdi buraya mahalleli gelecekler. Size nikâh kıyacaklar.

K. — Gelsinler bakalım.

*(Önde bekçi, arkada imam, arkada bebrûhîler, en arkada da başında tablalı adam. Aşağıdaki türküyü söyleyerek gelirler.)*

— Türkü —

*Tıngır mıngır tezgâhımın sesi var,*
*Eniştemin benden gayri nesi var,*
*Sarılıp yatmaya çok hevesi var.*

(Nakarat)

*Söyle sandal söyle, yâr benim olsun.*
*Söyle enişteme beşik yollasın,*
*Eee.. Eee.. Eee.. yavrum ninni,*
*Eee.. Eee.. Eee.. yavrum ninni,*
*Çocuk uyanırsa babası belli,*
*Çocuk uyanırsa babası belli.*

(2 nci hane)

*Bir beşik yaptırdım hurma dalından,*
*İçini döşettim Acem şalından,*
*Aslını sorarsan beyler elinden.*

(Nakarat)



İmam — Bed'etü bit-terzil sâhibür-rezâlâtı fil-esvak!..

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

İmam — Ve taayyentehu küllü yevmin tokat ensetüha şak şak.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm.. Bunlar rıhtıma kazık kakıyorlar galiba.

İmam — Ve şenakafelu daşşak saçayak.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!.

İmam — Şundan al da bunu bırak!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Hamlini vazeyledi ızgara üzerinde altıparmak!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Ve elbekciyûne ve mahalletün aksak, hem çolak!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Ve minel Eyyûb avdetühüm oyuncak, el-yengetu mûcizetül fırıldak!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Güvey çelebi kapı dışarı şallamallak, gelin hanıma muhkemce temiz bir dayak!.

Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

K. — Güüüüm!..

İmam — Paça günü bir lenger kaymak yeyüp de doymamak.

Mahalleli — Lüüüüüp!..
K. — Yavaş olun be, az daha beni yutacaklar.
İmam — Ve ertehu sabâhumâ el-hamü dakdak, vennâlini fil ayak çırılçıplak.
Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..
K. — Güüüüüm!.. Ne bitmez duâ be!.
İmam — Karşıda düğün var, geliyor kaşık sadâsı.
Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..
İmam — Züğürtlükten gelir bıyık burması!.
Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..
İmam — Böyle olur bizim gibi divânelerin duâsı.
Mahalleli — Hay, hay, hay, hay!..

*(Mahalleli, hem söyler, hem giderler: Batmanto... batmanto...)*

H. — Haydi hayırlısı. Şimdi de damat Çelebi geliyor. *(Gider)*

*(Tuzsuz Deli Bekir, nâra atarak gelir.)*

T. — Eyyyt!. gidi felek, ey gidi felek...
K. — Eyvah bu da kim?.
T. — Dağ başında duman, yiğit başında hâl eksik değil dayı.
K. — Öyledir ayıoğlu ayı.
T. — Ben bu gece evlenmişim de hiç haberim yok.
K. — Eyvah herifin evlendiğinden haberi yok. Bana bak dayı, nerede evlendin?
T. — Sonradan aklıma geldi, işte burada ya. Sen gelin hanım benim canım değil misin, güzelim.
K. — *(Korkarak)* Eyvah, herif beni tanıdı.
T. — Haydi aç yüzünü görelim.



K. — İyi ama yüzgörümlüğü vermedin.
T. — Tuuuh... Onu meyhânede unuttum. Kusura bakma, al şu cebimde beş on kuruş kalmış, sana fedâ olsun. Haydi beni üzme aç şu gül yüzünü güller açılsın.
K. — Şey burun görümlüğü vermedin.
T. — Ulan burun görümlüğü de olur mu bre?
K. — Olmaz ama bu burun başka burun.
T. — Al bakalım, şurda bir kuruş daha kalmış.
K. — Ver bakalım, haydi cebellebe.
T. — Aç bakalım şu güzel yüzünü, zira bende tâkat kalmadı.
K. — O eski bir şarkıdır.
T. — Vay güzelim sen şarkı da biliyormuşsun ha.. Oku bakalım.
K. — Okuyacağım ama dur bakalım hele.
T. — Haydi oku bakalım. Şimdi bıçağı çekeceğim.
K. — *(Korkar)* Vay anneciğim babacığım. Dıdıdı...
T. — Titreme güzel, aç yüzünü yoksa ben açacağım *(der ve zorla Karagöz'ü nyüzünü açar. Hayretle)* Bu ne?
K. — Şey...
T. — Bu sakal ne?
K. — Sıkıntıyla çıktı. *(Titrer, dıdıdı...)*
T. — Sen Karagöz değil misin?
K. — Bak, Bekir ağa. Sen her akşam içer içre sokaklarda nâralar atar, herkesi tâciz edersin, üstelik evde anamı, kardeşlerini dövmeye kalkarmışsın, beni mahsus bu hâle koydular, gelin diye sana bir

öğüt, bizi seyredenlere de bir ibret olsun, zira bu rakı insanları türlü felâketlere sürükler.

T. — Öyleyse son kadehten başka içersem haram olsun. *(Gider)*

K. — Herif büyük yemin etti. Gideyim şu pırtıları çıkarayım, sevgili seyredenlerimize güzel bir köçek oynatayım. *(Gider)*

Köçek havası

*Yaz bahar olunca leylim şen olur dağlar,*
*Açılır lâlesi aman Güzel - Hisar'ın,*
*Etrafında bağlar pek rûşen olur,*
*Salınır dilberi aman Güzel - Hisar'ın.*

(2 nci hane)

*Kiminin elinde kalem yazı azarlar,*
*Kiminin elinde sünger yazı bozarlar,*
*Kol kola vermişler aman yosma güzeller.*

(Nakarat)

*Şen olur dilberi aman Güzel - Hisar'ın.*

Karagöz'le Hacivad karşılaşırlar.

H. — Hoş olsun Karagözüm sağlığa.

K. — Hak berekât versin derelerde biten sazlığa. *(Tokat)*

H. — Bana ne vurursun elin kırılsın.

K. — Ekler, kenetler, gene vururum. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun külhânî, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim heman. *(Gider)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisan ettikse affola. İnşallah yarın akşamki oyunda yakan elime geçerse vay hâline vay. *(Gider, oyun da biter.)*

Klâsik Karagöz oyunlarından:

## KANLI KAVAK

İŞARETLER :

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
Âş. — Âşık Hasan.
Mu. — Muslu.
C. — Cin.
Ba. — Bayram ağa (Kavak bekçisi, Arnavut).
Ra. — Ramazan ağa (Kavak bekçisi, Arnavut)

— *Birinci bölüm: Mânici muhâveresi* —

*(Hacivad semâî okuyarak gelir.)*

(Makamı: Ferahnâk.)

*Sözü canları bağışlar,*
*Bizim cânanımız vardır var.*
*Yüzü hurşide benzer,*
*Meh-i tâbânımız vardır var.*

(Nakarat)

*Ömrüm yâlelel canım yâlelel,*
*Bizim canânımız vardır var.*

(2 nci hane)

*Elin ko sine billûre,*
*Rahim kıl âşık-ı zâre,*
*Beyaz üzre yazılmıştır.*
*Nice fermânımız vardır var.*

H. — Of hay Hak..

*Eylemez mi seyreden yârânı hayran perdesi,*
*Mûcid-i zıll-i hayâlin ehl-i irfan perdesi.*

*Perdeye akseyleyen resm-i hayâlin zıllini,*
*Gösterir tenvir oldukça bu meydan perdesi.*

*Perdemizden hisse-mend olmakda eshâb-ı kemâl,*
*Nâmına dense sezâdır hisse-mendan perdesi.*

*Meş'aleyle şûlelendikçe beyaz âyinesi,*
*Bak ne sûret gösterir mir'ât-ı devran perdesi,*

*Sen de ey Hüsni bu şep, gel eyle dikkatle nazar,*
*Bezm-i yârâne kuruldu işte burhan perdesi.*

Huzûr-ı hâzıran cem'iyyet-i irfan vakt-i safâ-yı merdan. Laîndir, dinsizdir, münâfıktır şeytan. Şeytânın dinsizliğine, Rahmânın birliğine ve bizi seyreden ahibbânın sağlığına. *(Yer öper ve ayağa kalkarak devamla:)*

*Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,*
*Dîvânelerin hemdemi dîvâne gerektir.*

Beyt-i güzîninin müeddâsınca; her hâli lâtîf, etvârı zarîf, fasihüllisân, musâhabeti tatlı.

K. — *(Penceresinden)* Hoş geldin ıspanak suratlı. *(Çekilir.)*

H. — Bir yâr-i vefâşiârım olsa gelvierse şu dört kûşe hayme üzere kadem bassa. O söylese ben dinlesem. Haddim olmayarak bendeniz söylesem Huzzar-ı Kirâm safâyâb olsalar.



Diyelim işimizi Mevlâm rast getire.
Yâr bana bir eğlence meded!..
Aman bana bir eğlence meded!.

K. — *(İçeriden)* Geliyorum, geliyorum...

H. — Aman bana bir eğlence meded!.

K. — *(Atlar, boğuşurlarken)* Dur Hacivad şaka yaptım.

H. — Bırak birâder sakalımı yoldun. *(Kaçar)*

K. — *(Sırt üstü yatar.)* Of aman amanın, öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım. *(Ayağa kalkar.)* Seni gidi utanıp arlanmaz, bacası çökmüş, çatısı yıkılmış kiremidi kalmamış çingene mutfağı kıyâfetli kerata seni, hele bir daha gel de bak.

H. — Vay Karagözüm, mâşallah mâşallah akşâm-ı şerifler hayırlar olsun.

K. — Lebbeyk?

H. — Akşâm-ı şerifler hayırlar olsun derim.

K. — Senin de sinsileni sansarlar boğsun. *(Tokat)*

H. — *(Hiddetli)* Bak Karagöz beni böyle gelir gelmez darbe (vurmaya) hakkın yok.

K. — Sen de şu yumruğu al da burnuna sok. *(Tokat)*

H. — A birâder, ben şuraya gelir gelmez bir vâveylâdır koptu.

K. — Nerden koptu?

H. — Ne?

K. — O mor leylâk?

H. — A külhâni ben sana şimdi mor leylâk sordum mu. *(Tokat)*

K. — Ya ben de sana tâze açmış zambak sordum mu. *(Tokat)*

H. — A birâder hep lâfların setrepeki.

K. — On paralıkta bana al.

H. — Neden?

K. — O sert tönbekiden.

H. — A birader ben senden sert tönbeki sordum mu. *(Tokat)*

K. — Ya ben de senden tâze bafra tütünü istedim mi. *(Tokat)*

H. — Bak Karagözüm, bu akşam Ramazân-ı Şerif'in on sekizinci gecesi, Cenâbıhak cemî cümleyi çok senelerine yetiştirsin.

K. — Âmin..

H. — Şen davul çalmasını bilir misin?

K. — Haydi doğru hapise.

H. — Ne hapsine Karagözüm?

K. — Bekçinin davulunu çalayım, polisler yakalasınlar.

H. — Yâni Karagözüm, mânîcilerin çaldığı gibi.

K. — Haa!. Onu yaparım.

H. — Davulun var mı?

K. — Var ya..

H. — Haydi al da gel.

K. — Ne olacak?

H. — Mahalle mahalle dolaşırız, sen davul çalarsın, ben de mâniler söylerim. Beş on kuruş para kazanırız. Haydi git davulunu al da gel.

K. — Olur. *(Eve gelir.)* Yâhû..

K. - K. — Hû..



K. — Şu davulu ver.

K. - K. — Aaa, ben onu kırdım, kasnağınla su ısıttım, çocuğun bezlerini yıkadım.

K. — İyi halt ettin.

K. - K. — Ne yapacaksın?

K. — Hacivad'la sokaklarda mâni söyleyip para kazanacaktık. Sana da fistanlık alacaktım.

K. - K. — Öyleyse şaka söyledim, kömürlükte duruyor, git de al..

K. — Ha şöyle.. *(Davulla meydana gelir.)* Geldik Hacivad.

H. — Hadi Karagözüm şurdan aşağı mahalleye gidelim, gel benimle. *(Birkaç kere giderler, gelirler.)*

K. — Daha gidecek miyiz yoruldum be. *(Yere oturur.)*

H. — Kalk canım, işte geldik başla çalmaya..

K. — *(Hem söyler, hem çalar.)* Dumbededumdum!. Dumbede, dumbede dumdum, dumbede!.

H. — *Size geldim, size geldim.*
*İnci, mercan dize geldim..*

K. — *(Çalar.)*

H. — *Benim güzel komşularım,*
*Arzulayıp size geldim.*

K. — *(Hem çalar, hem söyler.)* Gümbede gümgümbede, gümbede gümgümbede...

H. — *Başta sarık bükküm bükküm,*
*Sırtımda davuldur yüküm,*
*Benim güzel komşularım,*
*Hele selâmün'aleyküm.*

K. — Aleyküm selâm gümbedegümgüm....

H. — *Merdâne beğim merdâne,*
*Altın saatler gerdâne,*
*Benim beğimi sorarsanız,*
*Semt ü civarda bir tâne.*

K. — Gümbedegümgüm, gümgümbede gümgüm..

H. — *Yeni câmi direk ıster,*
*Söylemeye yürek ıster,*
*Benim karnım tokdur ama,*
*Arkadaşım börek ister.*

K. — Âmin Hacivad âmin gümbedegümgüm...

H. — *Havaya attım fişeği,*
*Döndü dolaştı köşeyi,*
*Arkadaşımı sorarsanız,*
*Paçacının kör eşeği.*

K. — Bunda halt ettin tokmak kafana gelecek ha!..

H. — Aman Karagöz çal bak hanımlar gülüyorlar.

K. — Ben eşek olduktan sonra herkes güler.

H. — Canım sen aldırma çalmana bak.

K. — Bir daha böyle halt karıştırma tepelerim ha!..

Gümbede gümgüm, gümbede gümgüm, dede gümgüm dede...

H. — *Kâğıttan fener yaparım,*
*Daracık sokaklara saparım,*
*Arkadaşım ayı olmuş,*
*Burnuna halka takarım.*



K. — *(Hiddetli)* Kerata halkayı babanın burnuna tak. Şimdi kafana tokmak gelecek..

H. — Sen çal canım. Bak herkes gülüyor, çal sen çal.

K. — Olur. *(Çalar.)* Gümbede gümgümbede...

H. — *Şekerim var ezilecek,*
*Tülbentlerden süzülecek,*
*Bekletmeyin iki gözüm,*
*Çok yerim var gezilecek.*

K. — *(Hem söyler, hem çalar.)* Gümbede gümgümbede...

H. — *Ayna camlar açılır,*
*Çil paralar saçılır,*
*Beyimin gönlü olunca,*
*Kesenin ağzı açılır.*

K. — Açılır... gümbedegüm, gümbedegüm, güm gümbede...

Z. — *(İçerden)* Bekçi baba biraz gelir misiniz.

H. — Geleyim efendim. *(Gider.)*

Z. — *(İçerden)* Alınız şu parayı, size lâyık değil ama kusura bakmayınız.

H. — Aman efendim, ne zahmet ne zahmet...

K. — Parayı alıyor. Bir de kedi gibi ne zahmet ne zahmet diyor.

H. — *Bahşişim aldım bergüzar,*
*Sizleri eylemem inkâr,*
*Veren eller dert görmesin,*
*Hak berekât versin Settar.*

H. — Ben söyledim bahşişimi aldım, sen de söyle, sen de al.. *(Gider.)*

K. — Şey.. Hacivad... gitti kerata. *(Çalar.)* Gümbede gümgümbede!..

*Dizimde derman bitti,*
*Kargalar başıma etti,*
*O sahtekâr Hacivad,*
*Bana para vermeden gitti.*

Gümbedegümgüm, gümgümbede...

Z. — *(İçerden)* Bana bak davulcu. Başımız ağrıyor, git başka yerde çal..

K. — Hacivad paraları aldı savuştu gitti, bana metelik vermedi.

Z. — *(İçerden)* Sen ne istiyorsun?

K. — Bana da para verin.

Z. — *(İçerden)* Aşçıbaşı o bulaşık tenceresini getir, şunun kafasına dök de gitsin.

K. — Hay inâyetinizle yerin dibine geçin. *(Gider.)*

*(Aşağıdaki türkü söylenirken perdenin ortasına kavak ağacı kurulur.)*

*Esirin oldum ey zülfü kemendim.*
*Senin iftâdenim serv-i bülendim,*
*Hemen şâhım cevreyleme efendim.*

(Nakarat)

*Yeter cevreyledin şâh-i cihânım,*
*Şivekârsın dâd elinden el-aman.*

*(Dikkat: Türkünün sonunda Karagöz penceresinden görmeyerek ağacın üstüne atlar, yuvarlanarak yere düşer, arka üstü kalır.)*



K. — Aman kolum kanadım başım gözüm vava vay...

H. — *(Gelir.)* Ne oldun Karagözüm?

K. — *(Ayağa kalkarak.)* Bu ağacı buraya kim dikmiş?

H. — Ne oldu?

K. — Ne olacak, atlayım dedim, üstünee düştüm, az daha kafam patlayacaktı.

H. — Bunun adına Kanlıkavak derler. Bu ağaç Serez'le Selânik arasında netâmeli bir ağaçtır. Bunun altına çift gelen tek gider, tek gelen hiç gider, sen bunun altında çok dolaşma sonra karışmam. *(Gider.)*

K. — Hay uydurucu herif hay, bir alay yalanları uydurdu gitti. *(Ağaca bakarak.)* Ooo.. burada bir de çeşme var. Şurdan bir su içeyim. *(Ağzını çeşmeye yanaştırırken başına vururlar.)* Aman kafama kim vurdu? *(Arkasına ve yukarı bakarak)* Burda kimseler de yok. Lâkin kafama kim vurdu? Belki çocuklar taş atmışlardır. Çeşmenin suyu da soğukmuş, hele biraz daha içeyim.

K. — *(Tam su içerken vururlar.)* Ay aman gene vurdular. Neme lâzım buradan savuşmalı Hacivad buralarda durma demişti. *(Gider.)*

*(Aşık Hasan, oğlu Muslu ile aşağıdaki türküyü söyleyerek gelirler.)*

(Makamı: Bayâti)

*Mor menekşe boynun eğmiş,*
*Yapracığı suya değmiş.*
*Yazın yeşil kemha giymiş,*
*Kışın beyaz giyen dağlar.*

(Nakarat)

*A dağlar, âh ulu dağlar,*
*Eşinden ayrılan dağlar.*

(2 nci hane)

*Âşık Hasan gel varalım,*
*Şerleri hayra yoralım.*
*İşimiz Hakka salalım,*
*Eşinden ayrılan dağlar.*

Âş. — Bana bak oğlum Muslu. Öyle bir yere geldik ki buradan çift gelen tek gider, tek gelen hiç gider. Sen şöyle önüme geç oğlum.

Mu. — Babacığım arkanızdan geliyorum. Hiç küçükler büyüğünün önüne geçer mi?

Âş. — Sen şimdi beni dinle geç önüme, burası bir netameli yerdir, sonra seni çalarlar.

*(Cin gelir, Muslu'yu götürür.)*

Âş. — Haydi oğlum Muslu geç önüme. Oğlum Muslu..

K. — *(Pencereden)* Hay hemşeri burada musluk yok, şurada çeşme var, orada takılı musluk. *(Çekilir.)*

Âş. — Ah zâlim kavak dalın, budağın kırılsın, yaprakların solsun. Oğlum Muslu...

K. — *(Pencereden)* Baba burada musluk filân yok.

Âş. — Musluk değil, benim oğlumun adı Muslu. Bu zâlim kavak aldı gitti benim ciğerimi dağladı.

K. — Yaa... demek bu kantorlu kavağın hırsızlığı da var ha...



Âş. — Sazımla şu zâlim kavağa yalvarayım belki insafa gelir de oğlumu bana bağışlar.

(Saz divan havası çalar.)

*Hak dost..*
*Vurma zâlim niştərin lokmâna dünyâ kalmadı,*
*Şah-ı âlem hem veli Süleymâna dünyâ kalmadı.*

*Hak dost..*
*Kırılsın dalların yaprakların hazân olsun.*
*Zâlim kavak nittin benim Muslu'mu.*

Kavak — *Niçin feryâd edersin Âşık Hasan,*
*Nidelim senin Muslu'nu behey avanak.*

Âş. — *Hak dost..*
*Tutar seni inkisarım, kurur dalın budağın,*
*Zâlim kavak nittin benim Muslu'mu.*

Kavak — *İnkisar etme âşık, bende oğlun yoktur,*
*Var yürü git altımdan bende Muslun yoktur.*

*(Cin Muslu'yu getirir.)*

Âş. — Ah oğlum Muslu'nı nerelerdesin acep.
Mu. — Buradayım baba.
Âş. — Oğlum neredesin, geç önüme.
Mu. — Peki babacığım. *(Önüne geçer.)*
Âş. — Nerelere gittin oğlum?
Mu. — Beni götürdüler şeker verdiler, şerbet verdiler, tekrar buraya getirdiler.
Âş. — Haydi oğlum buralardan gidelim.

*(Türkü söyleyerek giderler.)*

*Senin yazın kışa benzer,*
*Bir sevdâlı başa benzer,*

*Çok içmiş sarhoşa benzer,*
*Duman eksilmeyen dağlar.*

(Nakarat).

*A dağlar dağlar âh ulu dağlar,*
*Eşinden ayrılan dağlar.*

K. — Ey kantorlu kabak, sen adamın musluğunu çalarsın, benim de enseme konarsın. *(Yılan dallar arasından: — Dız!..) (Korkar.)* Kış kış.. aa.. gitmiyor. Ben sana şimdi gösteririm. Şurada bacanın üstündeki leyleği getiririm sen görürsün. *(Gider, leylekle gelir.)* Göreyim seni akbaba şunu becer. *(Leylek uçar, yılanı yakalar, biraz boğuşurlar, gagasına alır, uçar gider.)* Seni gidi muzur hayvan seni, haydi uğurlar olsun. Gelelim şimdi kantorlu kavak sana. Seni kökünden keser, kışın yakarım. *(Yukarıdan cin gelir, Karagöz'ü kapar, götürür. Çarpık olarak getirir bırakır, gider.)* Oh tez kurtuldum elinden ne acayip şeymiş o. Ama benim kollarım oynamıyor. *(Başını eyip kendine bakarak ağlar.)* Eyvah ben çarpılmışım. Ay Hacivad geliyor.

H. — Karagöz bu hâlin ne?

K. — Sorma Hacivad sorma. Bir zırıltı geldi, aldı götürdü. İşte bu hâle koydu. *(Ağlar.)*

H. — Ben sana demedim mi, buralarda dolaşma diye, bu ağaca ilişme diye. Var hâlini gör.

K. — Kuzum bana bir çâre bul.

H. — Öğütle uslanmayanı tekdir ederler. Tekdirle de uslanmazsa döverler. Benim öğüdümü tutmadın dayak yedin.

K. — Kuzum Hacivad, bana bir çâre bul.



H. — Gene senin bu hâline acıdım. Ben duâ ederim, sen yalnız amin de. Başka lâkırdı karıştırma.

K. — Olur karıştırmam, yalnız âmin derim. Haydi âmin âmin..

H. — *(Makam ile)* El-cinni melâcinni. Âmin desene.

K. — Âmin, âmin..

H. — El-cinni melâcinni kör cinni... Âmin de.

K. — Âmin topal cinni.

H. — Aman birâder, başka lâkırdı karıştırma. Sen yalnız âmin de.

K. — Karıştırmam yalnız âmin..

H. — Estâne mestâne kuru kuzu kestâne..

K. — Âmin fındık kebabı şamfıstık..

H. — Aman Karagözüm başka lâkırdı karıştırma, sonra cinler kızarlar, beni de senin gibi yaparlar.

K. — *(Hafif sesle)* İnşallah âmin âmin..

H. — Ne dedin?

K. — Âmin dedim.

H. — El-cinni melâcinni, körcinni. Estâne mestâne kuru kuzu kestâne...

K. — Âmin âmin... Kabak çekirdeği, sarı leblebi. Âmin...

H. — Aman Karagözüm başka lâkırdı karıştırma. Cinler kızarlar, beni de senin gibi yaparlar, sonra ben ne yaparım.

K. — Karıştırmam daha beter olursun inşallâh, âmin âmin...

H. — Gene ağzında bir şeyler dolaşıyor.

K. — Bir şey yok âmin diyorum âmin..

H. — Elcinni melcinni kör cinni topal cinni...
K. — Şu herifi de götür cinni. Âmin âmin..

*(Cin gelir, Hacivad'ı götürür, çarpık olarak getirir bırakır.)*

K. — *(Gülerek)* Ha ha haaay, aman Hacı cavcav kuyu çengeline dönmüşsün.
H. — Sahi mi? *(Kendine bakarak)* Eyvah.. ben ne olmuşum?
K. — Gülme komşuna gelir başına.
H. — Ben sana demedim mi âminden başka lâkırdı karıştırma diye. Senin yüzünden bakar mısın ne hâl oldum.
K. — *(Hafif sesle)* Daha beter ol...
H. — Ne dedin?
K. — Allah beterinden saklasın dedim.
H. — Cinlere yalvaralım bizi bağışlasın, eski hâlimize koysun.
K. — Yalvaralım Hacivad.
H. — Hadi sen âmin de.
K. — Olur, âmin...
H. — Elcinni melâcinni...
K. — Âmin âmin...
H. — Gel cin bizi eski halimize koy cinni...
K. — Âmin âmin...

*(Cin gelir, Hacivad'ı alır gider eski haline kor getirir.)*

H. — Ooooh.. Çok şükür düzeldim. Buralardan savuşayım. *(Giderken..)*
K. — Aman Hacivad beni unuttun, gel savuşma. Ben senin arkadaşın değil miyim, beni de kurtar...



H. — Senin cezandır çek, öğüt dinlemeyenin hâli budur.
K. — Bir daha dinlerim, kuzum beni de kurtar.
H. — Bir daha bana el kaldırmayacağına söz ver bakayım.
K. — Tekme dururken el kaldırmam.
H. — Ne dedin?
K. — Kaldırmam dedim.
H. — Hadi âmin de öyleyse.
K. — Olur, âmin..
H. — Elcinni melâcinni...
K. — Âmin âmin.. Çabuk gel cinni.
H. — Estâne mestâne...
K. — Âmin âmin...

*(Cin gelir, Karagöz'ü yukarı kaldırır, perdenin biraz yukarısında durur.)*

K. — Aman Hacivad, burada kaldık. Haydi dua et.
H. — Ne yapalım duâ bitti.
K. — Şuradan aktardan on paralık daha al.
H. — Aktar duâ satar mı?
K. — Kuzum Hacivad, duâya başla..
H. — Elcinni melâcinni...
K. — Âmin âmin.. *(Cin, Karagözü götürür, eski hâlinde getirir, bırakır gider.)*
H. — Haydi Karagözüm geçmiş olsun.
K. — Allah müstahakını versin. *(Tokat)*
H. — Yâ Karagözüm iyiliğe karşı kemlik ha?
K. — Bu gün de yarın da.. *(Tokat atar, Hacivad gider.)* Ey kantorlu kavak, ben senin kökünü kurut-

mazsam bana da Karagöz demesinler. *(Evine gelir.)* Yâhû..

K. - K. — Hû..

K. — Benim bir eski baltam vardı, şunu ver bakalım.

K. - K. — Ne yapacaksın?

K. — Sana kışlık odun keseceğim. *(Baltayla gelir.)* Şimdi sen görürsün kantorlu kabak. *(Ağaca çıkar, türkü söyleyerek kavağı kesmeye başlar.)*

— Türkü —

*Kavakta turna sesi var,*
*Yârimin fino fesi var,*
*Sarılıp yatmağa çok hevesi var*

(Nakarat)

*Sen kaldır çıtır pıtır kolların,*
*Meze vermiyor ellerin.*

(2 nci hane)

*Kavak kavaktan uzundur (cânım),*
*Asmada biten üzümdür,*
*Yâr benim iki gözümdür (cânım).*

(3 üncü hane)

*Kavak kavaktan geçilmez (cânım),*
*Soğuktur suyu içilmez,*
*Cilveli yârdan geçilmez (cânım).*

*(Karagöz, son bir dalın üstüne oturur keserken Hacivad gelir.)*

H. — Aman Karagöz oturduğun dalı kesiyorsun, düşersen kafan gözün patlar.



K. — Sen karışma defol oradan, şimdi kafana baltayı atarım.

H. — Yazıklar olsun, güzelim ağacı kesmişsin, elin ayağın kesilsin. *(Gider.)*

K. — Nasıl bizi çarpar mı? Ben de onu parçalayım da görsün. *(Ağaca baltayı vurunca dalla beraber aşağı düşer.)* Vay kafam!. Vay.. vay..

*(Korucu Arnavut Bayram gelir.)*

Ba. — Morey çim çesmiştir bu kavayı?

K. — *(Baltayı arkasına saklar.)* Ne bileyim ben.

Ba. — Tû Allah belâsını versin. Morey doğru söyle çim çesmiştir bu kavayı?

K. — Görmedim.

Ba. — Ne yaparsın sen burda brey?..

K. — Ben yolcuyum işime gidiyorum.

Ba. — Ne var o elinde?

K. — Çubuk çubuk.

Ba. — Ver onu bana bir çekeyim.

K. — Delikleri tıkalı.

Ba. — Doğru söyle morey, nedir o elindeki?

K. — Kaval kaval.

Ba. — Ver onu bir çalayım.

K. — Çatlak çatlak.

Ba. — *(Arkadaşı Ramazan'a seslenir.)* Ho more Ramezan...

Ra. — *(Karagöz'ün arkasına gelir.)* Ne var more Bayram?

K. — *(Arkasına bakarak.)* Eyvah Arnavutlar ikileşti, şimdi ne halt etmeli.

Ba. — Ne var bu adamın elinde?

Ra. — Balta more kardas, balta.

K. — *(Kendi kendine)* Eyvah şimdi hapı yuttuk.

Ba. — Demek sen çestin bu kavayı?

K. — Hayır ben kesmedim, bu balta kesmiş.

Ba. — Tû.. Allah müstahakını versin.

K. — Tükürme be suratımı berbat ettin.

Ba. — Ho more Ramezan, ne yapalım bu adamı?

Ra. — Yakalım more yakalım.

Ba. — Yazıktır more yazıktır.

K. — Yazıktır ya..

Ba. — Yazıktır, bunu keselim, elindeki balta ile keselim.

Ra. — Yazıktır more kardaş.

K. — Yaa yazıktır..

Ba. — Asalım bunu asalım.

K. — Hoppala!.. Beni öldürmek için münâkasa yapıyorlar.

Ra. — Yazıktır more kardaş yazıktır.

K. — Yazıktır ya...

Ra. — Bunu kuyuya atalım.

Ba. — Olmaz olmaz, kuyu lâzım. Bağlayalım bir ağaca, sürelim yüzüne biraz bal, bırakalım.

K. — Eyvah suratımı arılara, sineklere yedirecekler.

Ra. — Yazıktır, more, yazıktır!.

K. — *(Kendi kendine)* Vay köpoğlu herifler, insanı çeşit çeşit öldürüyorlar!.

Ra. — Bunun ayaklarına yüz sopa vuralım.

Ba. — Vuralım. *(Karagöz'e)* Bırak elinden baltayı yat aşağıya.



*(Karagöz'ü yatırırlar, ayaklarını kaldırırlar, biri tutar biri de vurmaya başlar.)*

Ba. — Bir imiş, iki imiş:

K. — Yavaş vurun be!. Hay elleriniz kırılsın.

Ra. — Nasıl keser misin kavayı.. *(Vurur.)* Bir imiş, iki imiş, üç ümüş, dört, pet (beş).

K. — *(Ağlar.)* Vay ayacıklarım vay.. Yavaş vurun be!.

Ba. — More Ramezan! Kaç oldu bire?

Ra. — Bilmem, unuttum..

Ba. — Baştan *(vurur)* birimiş, ikimiş, üç katır pet (4-5. demek) altı, yedi, on yirmi, otuz.

K. — Herif hesabı şaşırdı.

Ba. — More şaşırdım kaç idi?

K. — Otuzdu otuz.

Ra. — Bende unuttum.

Ba. — Baştan *(vurur)* birimiş, ikimiş, üç, dört pet altmış.

K. — Ha bitiyor.

Ba. — Yetmiş, seksen, doksan..

K. — Ha bitiyor ha...

Ba. — More Ramezan!. Ben şaşırdım, kaç idi?

K. — Doksan doksan..

Ra. — More bende unuttum.

Ba. — *(Vurur.)* Birimiş, ikimiş...

K. — Eyvah bu herifler beni sabaha kadar dövecekler!.

Ba. — *(Vurur.)* Üç, dört, pet altmış, doksan, doksan sekiz, doksan dokuz.

K. — Ha bir tane kaldı.

Ba. — More Ramezan!. Kaç idi?

K. — Eyvah gene baştan başlayacaklar. *(Ağlayarak)* Vay ayacıklarım vaaay...
Ra. — More kardaş yeter bu kadar dayak.
K. — Hay Allah râzı olsun..
Ra. — Takalım boynuna bir ip, sokak sokak dolaştıralım. Herkes suratına tükürsün.
K. — Hay inâyetinle yerin dibine gir.

*(Boynuna ip takarlar. Yaş kesenin, baş kesenin hâli budur, diyerek dolaştırırlar.)*

— Yardaklar söylerler —

*Yaş kesenin, baş kesenin hâli budur hey..*
*Yaş kesenin, baş kesenin hâli budur hey..*

*(Birkaç kere böyle dolaştırırlar. Karagöz ellerinden kurtulur, meydana gelir.)*

K. — Oh ellerinden zorla kurtuldum. Şimdi bu dalları eve taşıyayım, kışın yakarız. *(Bir dal omuzlar eve gelir.)* Yâhû al bakalım, sana kışlık odun getirdim.
K.-K. — Aaaa.. bu yaş ağacı nereden kestin, Allah'dan korkmadın mı?
K. — Nene lâzım kışın ısınırız.
K.-K. — Ben korkarım, yaş ağaç yakamam, götür başkasına ver.
K. — *(Dalları birer birer taşır.)*
H. — *(Gelir.)* Ne yaptın bunun dallarını?
K. — Sen şunu tut, bana yardım et, bizim eve götürelim.

*(İkisi ağacı kucaklarlar. Sallarlar, sallaya sallaya sökerler. Ağaçla beraber Hacivad Karagöz'ün üstüne düşerler: Karagöz ağacın altında kalır.)*



K. — Aman Hacivad kaldır altında kaldım.
H. — Dur bakayım. *(Kaldırırlar, bu sefer Hacivad'ın üstüne düşerler.)* Aman birâder altında kaldım eziliyorum.
K. — Geber kerata.
H. — Aman birâder kaldır. *(Kaldırırlar, birkaç kere böyle devam eder. Nihayet ağacı Karagöz omuzlar evine götürür gelir.*
K. — Başka bir şey kaldı mı? *(Yere bakarken)*
H. — Aman Karagözüm nedir bu işler?
K. —. Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. *(Tokat)*
H. — Bana ne vurursun elin kırılsın.
K. — Ekler kenetler gene vururum. *(Tokat)*
H. — Hoş olsun külhanî, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. *(Gider.)*
K. — Her ne kadar sürc-i lisan ettikse affola. İnşallah yarın akşam Kanlı Nigâr oyununda yakan elime geçerse vay haline vay.. *(Temennâ ederek çekilir, gider.)*

# ÇİFTE HAMAMLAR OYUNU

## Yahut

# KARAGÖZ'ÜN DAYAK YEMESİ

*— Turşu Muhaveresi —*

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
Ç. — Çelebi.
Z. — Zenne.
A. — Anakadın.
Kü. — Külhancı.
Ki. — Kilci.
K. - K. — Karagöz'ün karısı.
Y. — Karagöz'ün oğlu.
M. — Matız (Tuzsuz Deli Bekir).

H. — Semâî okuyarak gelir.

*Aceb ol dilber-i rânâ,*
*Öpülmez mi, sevilmez mi vây.*
*Gelip bir şeb bize tenhâ,*
*Öpülmez mi, sevilmez mi vây*

*İder ağyâr ile seyran,*
*Kılar âşıkları hayran,*
*Bize ol âfet-i devran,*
*Öpülmez mi sevilmez mi vây.*



*Deli divâne mi oldun,*
*Beni âteşlere saldın,*
*Yanağına nazar kıldım,*
*Öpülmez mi sevilmez mi vây.*

(Perde gazeli)

H. — Of hay Hak.

*Bu perde çeşm-i ehl-i zâhire bir nakş-ı sûrettir,*
*Rümûz erbâbına ammâ ki temsil-i hakikattir.*

*Cihâna benzedüp Şeyh Küşteri bû perdeyi kurmuş,*
*Müşâbih eylemiş eenâsa tasviri ne dikkattir.*

*Ne var bilmez verây-ı perdede ancak budur tahkik,*
*Lisân-ı hâl ile hâl-i cihânı bir hikâyettir.*

*Nice mânâ olur melhuz bunun tahtında seyreyle,*
*Nikâtın anlasın ehli diye arz-ı nezâkettir.*

*Sönünce şem'a eşhâsı olur nâbûd u sır birden,*
*Cihânın bî-bekaa oldûğuna rânâ işârettir.*

Huzûru hâzıran, cem'iyyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdan. Lâindir, dinsizdir, münâfıktır şeytan. Şeytânın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine *(yeri öper, ayağa kalkar, devamla)* ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağlığına, demem o demek değil. Ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hakisâre, eli yüzü yunmuş, sohbeti tatlı.

K. — *(Penceresinden)* Hoş geldin şalgam suratlı. *(Çekilir.)*

H. — Edebiyat bilse, Arabiyât bilse, Fârisî bilse, ilm-i hendese, ilm-i taktâkî, ilm-i vakvâki..

K. — *(Pencereden)* Daha ne halt etse? *(Gider.)*

H. — Biraz da fenn-i şi'r ü mûsikîye âşinâ olsa geliverse karşıma. O söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.

K. — *(Pencereden)* Hacivad da bekçi Mehmed ağadan bir sopa yese. *(Çekilir.)*

H. — Her ikimiz de söyleşirken seyreden ahibbâ safâyâb olsalar. Diyelim işimizi Mevlâm rast getire.

Yâr bana bir eğlence meded!..
Ah bana bir eğlence meded!..

K. — *(Pencereden)* Hacivad, bağırma gelmeyeceğim.

H. — Gel benim serv-i bülendim.

K. — *(Pencereden)* Gelemem sümüklü efendim.

H. — Gel benim ömrümün hâsılı.

K. — *(Pencereden)* Gelemem ayağımın mayasılı.

H. — Gel benim serserî gezenim.

K. — *(Pencereden)* Atlarsam kafanı ezerim.

H. — Karagözüm aşağıya gel.

K. — Memgel.

H. — Pergel mi?

K. — Hayır beş on tane usta dülger.

H. — Anlaşıldı Karagözüm, bu akşam gene canın letâif istiyor.

K. — Nasıl bilirsin kadayıf istediğimi.

H. — Öyleyse lisan bilir misin?

K. — Nisanı da bilirim Mayısı da.

H. — Rumca bilir misin?

K. — Bilirim.

H. — Elado.

K. — Elin dolu ise orya ko.

H. — Peki Ermenice bilir misin?



K. — Bilirim.

H. — Eğurnayını.

K. — Ko odaya sonra alayım.

H. — Peki Yahudice bilir misin?

K. — Bilirim.

H. — Veneki.

K. — Al parayı ver rakı.

H. — İngilizce yes yes?

K. — Geveleme, sesini kes.

H. — İtalyanca bilir misin?

K. — Zâhir.

H. — Venikova.

K. — Yeni kova, eski kova, sana ne.

H. — Fransızca bilir misin?

K. — Bilirim.

H. — Vönezisi.

K. — Yandı yorganın eskisi.

H. — Şu halde çingenece bilir misin?

K. — Süt besüt.

H. — Öyleyse uclan.

K. — *(Atlar)* Soskiros.

H. — Ben ne diyeceğim?

K. — Somborloskeros.

H. — Bu ne din kelâmı ve ne dil lisânı?

K. — Çingene işi.

H. — Anlamadım?

K. — *(Hafifçe)* Çingene.

H. — Çengelde mi?

K. — Hayır sırıkta asılı.

H. — Doğru söyle, siz kimlerdensiniz?

K. — Biz Unkapanı'nda elek yapar elek satarız.

H. — Siz Unkapanı'nda börek yapar, börek mi satarsınız?

K. — Sen benden Zeyrek'de bir tokat yer misin. *(Tokat)*

H. — Karagözüm doğru söyle siz kimlerdensiniz?

K. — Çingâne.. *(Tokat)* Bizim çingeneliği meydana vuruncaya kadar uğraştı.

H. — Ama Karagözüm sen çingene değilsin, sana çingene diyenler bühtan ederler. Senin ahlâkın çingenedir.

K. — Halkın dilini tutamazsın ya. Yalan yanlış derler.

H. — Şimdi dinle beni Karagözüm.

K. — Söyle kulaktozum.

H. — Geçen gün benim Nazlımla Nâzeninim hamama gitmek üzere hazırlanırken kapı çalınır. Nazlım kapıyı açar bir de bakar ki, o senin şıllık şırfıntı mendebur bî-mürüvvet bî-hayâ pis murdar karın değil mi? Nazlım, terbiye ve nezâketi îtibâriyle buyurun, der.

K. — Hacivad, o nazlı olacak kim oluyor?

H. — Benim haremim.

K. — Senin harâmının güzel adı var da benim helâlimin neden o kadar berbat adı oluyor?

H. — O senin şıllık şırfıntı mendebur pis murdar bî-edeb karın içeri girer, pis ayaklarıyle, o pis yırtık ferâcesiyle paldır küldür yukarı çıkar. Odadan içeri girer, sakızlar gibi tertemiz yeni yayılmış minderin üstüne çıkar kurulur.

K. — Âferim benim karıya.



H. — Böyle hazırlanmışsınız nereye gidiyorsunuz? der. Nazlımla Nâzeninim hamama gidecektik, derler. O senin şıllık şırfıntı pis murdar karın ben de gelirim diyerek hemen kalkar gider, evden yırtık pırtık parça parça pis bir iki silecek peştemalı bohçalayıp Nazlımla Nâzeninimin peşine takılarak hamama girer.

K. — Yaşasın benim karı!..

H. — Hamamcı kadınlar Nazlımla Nâzeninime buyur ederler, temiz sedirler üzerine bohçalarını açarlar, soyunurlar, ipekli peştemallarına sarılarak usta hanımla natır hanımın kolları arasında kurnaları başına otururlar. Arkalarından, o senin şıllık şırfıntı pis murdar karın da yırtık pırtık pis peştemallarına sarılarak içeri girer. Nazlımla Nâzeninimin yıkandığı kurnanın başına oturup yıkanmaya başlar. Nazlımla Nâzeninim utançlarından yerlere geçerler.

K. — Âmin, sen de berâber inşallah.

H. — Nazlımla Nâzeninim hamama giderlerken turşu istemişlerdi. Köşedeki turşucudan enfes bir çanak turşu yaptırdım götürdüm. Hamamcılara haber verdim, anakadın elimden aldı içeri götürdü. O senin şıllık şırfıntı pis murdar karın, anakadının elinden turşu çanağını alır göbek taşının üstüne koyup şapurdata şapurdata yemeye başlamış.

K. — Şapurdata şapurdata yemiş ha? Âferim benim karıya!.

H. — Orada da bir gebe hâtun varmış turşuya imrenmiş, ne olur demiş, gebeyim imrendim bir lokma verir misiniz, demiş. O senin şıllık şırfıntı pis murdar, edepsiz karın zavallı hâmile kadına bir lokma bile vermemiş, inadına şapırdata şapırdata yemiş.

K. — Mâdemki benim karımın o kadar adı vardır; yarım lokma bile vermez.

H. — İnsanlık yerin dibine mi geçti? Şurada sen turşu yesen gebe bir kadın karşına gelse bir lokma istese vermez misin?

K. — Veririm ama haniya turşu?

H. — Diyelim ki önünde bir çanak turşu sen de yiyorsun. Ben de bir gebe kadınmışım. Bir lokmacık verirsin değil mi?

K. — Belki veririm.

H. — Hadi sen şimdi şakacıktan turşu yemeye başla.

K. — Olur.. *(Yer gibi)* Ooh turşu..

H. — Efendim ne yiyorsunuz?

K. — *(Ağzını şapırdatarak)* Turşu limon suyuyla yapılmış cânım turşu..

H. — Efendim ben gebe bir kadınım imrendim ne olur bir parça vermez misiniz?

K. — Kimin umurunda *(yer gibi)* turşu turşuların turşusu, lâhana turşusu.

H. — Ne olur yalvarırım, sonra çocuğumu düşürürüm yazık edersin?

K. — *(Tokat atarak.)* Turşu ye diyerek yerden çakıltaşlarını yutturmaya çalışıyor. Sen gidersin beni buraya mıhlamazlar ya, ben de çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-î devran ne suret gösterir. *(Gider.)*

*(Muhavere bittikten sonra yardaklar, (varsa sazlar) bir şarkı söylerken Hacivad tarafına hamam kurulur.)*
*(Şarkı söyleyerek hamamın sâhibi Çelebi gelir.)*



(Şarkı. Makamı: Uşşak. Curcuna. Âsım Bey.)

*Cânâ rakîbi handân edersin,*
*Ben bî-nevâyı giryân edersin,*
*Bigânelerle ünsiyyet etme.*

(Nakarat)

*Bânâ cihânı zindân edersin.*

(2 nci hane)

*Âkıtma eşkim gel mest-i nâzım,*
*Âfâk-ı çeşmim ummân edersin,*
*Süzme kerem kıl çeşm-i siyâhın.*

(Nakarat

*Zirâ ki havfim bir kan edersin.*

H. — *(Karşılar.)* Vây efendim mâşallah sefâ geldiniz, hoş geldiniz, uğurlar kademler getirdiniz.

K. — *(İçeriden)* Şeftaliyi yediniz, boş küfeyi mi getirdiniz, diyor?

Ç. — Sefâda dâyim olunuz Hacivad Çelebi.

K. — *(Pencereden)* Vefa'da da amcam olun beyefendi. *(Çekilir.)*

H. — Teşekkür ederim efendim, böyle nerden gelip nereye gidiyorsunuz?

Ç. — Bilhassa zâtıâlînizi ziyâret ve bir de şu Çifte Hamamlar meselesini görüşmek için geliyordum.

H. — Bu hamamların kapanışı mahallemizi çok üzdü.

Ç. — İnşallah yakında sizin de himmetinizle açılır. Yalnız sizden bir ricam var.

H. — Ne gibi?

Ç. — Şu hamamların açılması için, içinde çalışacakları bulmanızı; daha ne yapmak lâzımsa yapmanızı ricâ edeceğim; velhâsıl hamamları sizin üstünüze devredeceğim. Haddim olmayarak para benden, çalışma sizden.

H. — Bâşım üstüne efendim, gücüm yettiği kadar yapmaya çalışırım.

Ç. — Buyurun, size bir miktar para daha, ne kadar lâzım olursa takdîm ederim. Şimdilik sizleri yâhu.. *(Gider.)*

H. — Yâ men hû efendim, hoşsafâ geldiniz. *(Kendi kendine)* Şimdi önce külhancıyı sonra usta, hanım natır ve diğer içeride çalışacak kadın ve erkekleri bulup getireyim.

K. — *(Gelir.)* Hacivad, gene buralarda bir şeyler oluyor.

H. — Bu çifte hamamlar gene açılacak.

K. — Çok iyi olur, biz de bedâva yıkanırız.

H. — Olur Karagözüm. Ben şimdi gidip hamamda çalışacak adamları bulacağım. *(Gider.)*

K. — Ben de gidip karıya haber vereyim, hamama hazırlansın. *(Gider.)*

Türkü söyleyerek külhancı gelir.

*Lo vara vara vara, ateş düştü şalvara,*
*Ağzım dilim kurudu kız yalvara yalvara.*

*Galata kulesinee, fesi koydum tersine,*
*On iki yaştan beri düştüm kızlar peşine.*

*Lo berde berde berde lahudesti minderde,*
*Haydi haydi kımserde başımı saldı bin derde.*

H. — *(Karşılar.)* Vay hülhancı dayı hoş geldin.



Kü. — Hoş bulduk, safâ bulduk. Hacivad Çelebi.

K. — Hamamlarımızı açmaya karar verdik. Onun için size de haber salmıştım. Buyurun işinize eskisi gibi bakınız.

Kü. — Sen merâk etme. Ben külhanı eskisinden daha iyi yakarım. Hamamı bir kızdıram, bir kızdıram ki..

K. — *(Penceresinden)* Göbek taşına kimse oturâmasın. *(Gider.)*

Kü. — Gelen müşteriler memnun olsunlar. *(Girerler.)*

H. — *(Gelir.)* Gideyim kilci babaya haber salayım. *(Gider.)*

Kilci türkü söyleyerek gelir.

*Ey hamamcı bu hamama güzellerden kim gelir,*
*Kınalamış parmakların yâr gelir,*
*Sensiz anam cihan bana dar gelir,*
(Bağırır.) *Kil alın kızlar kil alın..*

H. — *(Karşılar.)* Vây Kilci Baba!. Hoş geldin.

Ki. — Hoş bulduk Hacivad, işittim hamamlar açılmış. Kına gibi kil getirdim.

H. — Arkada, külhan yanında yeri var oraya boşalt.

Ki. — Olur, Hacivad Çelebi. *(Giderler.)*

H. — *(Gelir.)* Gideyim anakadını bulayım. *(Gider.)*

*(Türkü söyleyerek ana kadın gelir.)*

*Çergeci başının gelini gelini,*
*Ambara dayamış belini belini,*

*Arap çıkarmış dilini dilini,*
*Korkarım ısıracak elimi elimi.*

(Nakarat)

*Oh oh mâşallah, oh oh mâşallah,*
*Ana işi baba işi savurması kavurması mâşallah.*

(2 nci hane)

*Çergenin dibine gel demedim mi,*
*Al çekici de vur demedim mi,*
*Haraççı geliyor kaç demedim mi.*

(Nakarat)

H. — *(Karşılar.)* Vây, hoş geldiniz anakadın!. Ayol nerelerdesin? Hiç görünmüyordun.

K. — Hacivad'ın kaynanası gelmiş, şunu göreyim.. *(Pencereden)* Ooo.. Gözün aydın Hacivad, kaynanan gelmiş.

H. — Haydi oradan münâsebetsiz.

A. — Abe Hacivad kim o damdan öten?

H. — Bizim Karagöz, sen iyi tanırsın. Yabancı değil.

K. — *(Pencereden)* Hacivad sülâlesini bana bildiriyor. *(Gider.)*

H. — İşinize başlayın. Ben Şallı natırla Salkım İnci'yi çağırmaya gidiyorum.

A. — Abe Hacivad Çelebi onlar birbirlerine dargın.

H. — Ben onları barıştırırım. Sen işine başla. *(Gider.)*

A. — *(Girer.)*

Türkü söyleyerek Şallı ve Salkım İnci *(karşı karşıya)* gelirler.



*Hamamın kapısı vuruldu* (2 kere),
*İçeriye meclis kuruldu ayol..* (2 kere),
*Anakadın külhancıya vuruldu, ayol..*

(Nakarat)

*Ayol ayol al beni. Ayol ayol al beni,*
*Al da sînene sar beni ayol..*

H. — *(Gelir.)* Vây hanım kızlarım, hoş geldiniz, safâ geldiniz.

Şa. — Hoş bulduk Hacivad Çelebi peder.

Sa. — Hoş bulduk.

K. — *(Penceresinden)* Oooo.. aşağıya kadın panayırı kurulmuş.

*(Dikkat: Şallı ile Salkım İnci birbirlerine dargın oldukları için başları aşağıya eğri dururlar.)*

Ha. — Bana bakın kızlarım. Böyle dargınlık olmaz, hele böyle ekmek kapısında. Barışın bakayım.

Şa. — Ben barışmam.

Sa. — Ben hiç barışmam.

K. — *(Pencereden)* Ben de barışmam. Böyle işlere ben de karışmam. *(Gider.)*

H. — Yani ne oldu? Birbirinizin anasını babasını mı öldürdünüz.

Şa. — Öyle ama o benim saçımı başımı yoldu.

Sa. — Sen de benim gözümü çıkaracaktın.

H. — Cânım kızlarım şimdi bunları unutalım. Benim hatırım için bu seferlik barışınız, bakayım.

Şa. — Barışmazdım ama Hacivad amcamızın hatırı var.

Sa. — Ben de barışmazdım ama Hacivad babamızın hatırı var.

*(Birbirlerine yanaşırlar, öpüşürler ve ayrılarak.)*

Sa. — Seni de çok göreceğim gelmişti.

Şa. — Ya benim gözümde tütüyordun. Allah râzı olsun Hacivad Çelebi'den.

K. — *(Pencereden)* O çok iyi arabuluculuk yapar. *(Çekilir.)*

Ha. — Haydin işinize. *(Gider.)*

*(Şa. ve Sa. hamama girerler. İçeriden)*

A. — Abe buyurun çifte kumrular. Hangi rüzgâr attı?

Şa. — Geldik işte.

Sa. — Ne çare ekmek kapısı.

A. — Haydi soyunun bakalım, işinize.

K. — *(Gelir.)* Şu hamama bir gireyim. *(Girer, içeriden)* Ooo, burası sıcakmış da. Şurada soyunurum.

A. — Abe orada soyunan kim?

K. — Eyvah gördüler.

A. — Abe bu Karagöz. Ne işin var senin kadınlar hamamında? Abe utanmaz, topla pırtılarını çık dışarı.

K. — Ne olur be, ben de yıkanayım, parasıyla değil mi?

A. — Daha söylenir utanmaz! Kızlar!.. Birer ıslak peştemal bükün, vurun şu utanmaza. *(Döverler, sokağa atarlar.)*

K. — *(Titrer.)* Vay anam babam vay, karılardan dayak yemesi ne fena. Pırtıların yarısı da içeride kaldı. Üşüyorum be dı dı dı...



H. — *(Gelir.)* Bu da kim? Aaaa.. Karagöz. Ne oldu sana böyle çırılçıplak?

K. — Hamamında dayak yedik.

H. — Hangi hamamda?

K. — Burada kaç tane hamam var? İşte şurada.

H. — Kadınlar hamamında ha?

K. — Ne bileyim orasının karılar hamamı olduğunu. Yanlış girmişim bir daha girmem, donuyorum pırtıların yarısı içeride kaldı.

H. — Dur bakayım, bana bakın hamamcı hanımlar, Karagöz yanlış girmiş. Bir daha girmez, pırtıları içeride kalmış veriverin.

A. — *(İçeriden)* Gelsin alsın utanmaz.

K. — *(Girer, giyinir çıkar.)*

H. — Bir daha girme bak, erkeklar tarafı burası. *(Gider.)*

K. — Bir daha girer miyim.. *(Gider.)*

*(Türkü söyleyerek Arap Mercan ve karısı Şetâret gelirler:)*

*Hobeleka hobekadin hobeleka,*
*Dinkala kadin dinkala,*
*Hobeleka hobeleka hobela kadin hobeleka.*

Mer. — Hamamlara geldik. Sen buradan kadınlara, ben de arkada erkeklere gidiyorum. *(Gider.)*

A. — *(Gelir.)* Abe hoş geldiniz Şetâret kalfa, buyurun hamamımız bu sefer çok temiz, çok sıcak.

Şe. — Öyle olmali. *(Girerler.)*

K. — Hadi ben de içeri. *(Girer.)*

A. — *(İçeriden)* Şöyle soyunun Şetâret kalfa. *(Karagözü görür.)* Abe oradaki de kim? Vay utan-

maz herif gene içeri girmiş. Getirin oradan ıslak peştemalları, vurun şu herife, atın dışarı.

K. — *(Döverler, yarı çıplak dışarı atarlar.)* Vay canına gene dayak yedik. Pırtıları nasıl almalı?

H. — Ne o? Gene ne oldun?

K. — İşte böyle olduk. Kuzum Hacivad, şu pırtıları al.

H. — Bundan sonra ben karışmam var titre.

K. — Bir daha girmem.

H. — Canın hamam isterse arkada erkekler tarafı var, oraya gir.

K. — Bilemedim bir daha girmem, donuyorum. Dıdı dıdı dıdı...

H. — Bilmeyerek girmiş bir daha girmez, bana bakın hanımlar.

H. — Hadi git al pırtılarını bir daha girme karışmam.

K. — *(Girer, içeriden anakadın)* — Abe kör müsün erkekler kapısını

K. — O kapı arkada kalmış göremedim.

A. — Al pırtını, defol?

K. — *(Giyinir gelir.)* Soyunmak bir şey değil ama dayak fena. *(Gider.)*

*(Şarkı söyleyerek lohusa hanımla çalgıcı kızlar gelirler.)*

(Şarkı. Makamı: Hüzzam. Curcuuna. Hafız Yusuf Efendi.)

*Nice bir hasret ile rûz-u şeb efgan ideyim,*
*Nice bir derdin ile cismimi püryân ideyim,*
*Dembedem aşkın ile çeşmimi giryân ideyim.*



(Nakarat)

*Sana ol tatlı olan cânımı kurban ideyim*

(2 nci hane)

*Kerem eyle şu benim gözlerimin hûnunu bak,*
*Çekeyim cevr-ü cefâyı yine sen zevkine bak,*
*Öleyim hâsılı ben uğruna, sen seyrine bak.*

A. — *(Karşılar.)* Buyurun hanımım buyurun. *(Hepsi girerler.)*

K. — *(Gelir.)* Onlar girer ben giremez miyim, ben de girerim. *(Girer.)*

A. — *(İçeriden)* Bugün hamamımıza neşe getirdiniz. Abe çalgıcı kızlarım, siz de şöyle soyunun.

K. — *(İçeriden)* Bugün burada âhenk var hâ, Allah vere de beni görmeseler.

A. — Abe hanımım kaç kişi geldiniz?

Z. — Bir ben iki de sâzendeler.

A. — Ya o arkadaki kim?

H. — Her halde bir hayvan girmiştir.

K. — Eyvah gene gördüler.

A. — Abe gene o edepsiz girmiş. Bükün peştemalları.

K. — Bu peştemal dayağı berbat.

A. — Vurun edepsize atın dışarı.

K. — Vay anam babam bu peştemal dayağı berbat.

H. — *(Gelir.)* Ne o Karagöz gene uryan olmuşsun.

K. — Sonra da püryan olacağız galiba.

H. — Gene yanlış kapı mı çaldın?

K. — Yaa, yolu şaşırdım, arka kapıyı bulama-

dım. İşte bu kapıdan girdim, dayağı yedim, çırılçıplak atıldım.

H. — Var halini gör.

K. — Kuzum Hacivad, şu benim pırtıları kurtar, yoksa donacağım.. Dı dı dı...

H. — Ben sana demedim mi, kadınlar tarafına girme diye.

K. — Bir daha girmem Hacı cavcav.

H. — Bana bakın, hamamcı hanımlar. Bir daha girmeyecek, verin bunun pis pırtılarını.

A. — Gel al, hele bir daha gir de görürsün.

K. — *(Girer, giyinir çıkar.)* İçeride lohusa var çalgılar çengiler oynayacak. Dur aklıma bir şey geldi. Benim karıyla girerim. *(Eve gelir.)* Yâhu..

K. - K. — Hû..

K. — Kalk çoluğu çocuğu topla hamam gideceğiz.

K. - K. — Ah eksik olma kocacığım, kirden her tarafım kaşınıyordu.

K. — Şimdi lâkırdıyı bırak yürü.

*(Karagöz'ün karısı önde, oğlu arkada. Kendi en arkada gelirler.)*

K. — Hamamın kapısını çal.

K. - K. — Hamamcı hanımlar hû...

A. — *(Gelir.)* Aaa.. buyurun kızım safâ geldiniz, buyurun buyurun. *(Girer.)*

K. — Beni unutma.

K. - K. — Bana ne sen de gel. *(Girer.)*

K. — Haydi Yaşar girsene.

Y. — Ben girmem, annem beni sıcak suyla yıkar. *(Kaçar.)*

K. — Oğlan kaçtı, karı girdi, ben burada kaldım. Ben de hamamın kapısı önünde oturur içeriyi dinlerim. *(Oturur. Hamamın içinden)*



A. — Haydin bakalım kızlar, kemanlar çıksın, defler çalınsın, göbekler atılsın. Bir hocalim var *(hep birden)* her kime? Lohusamızın şerefine. *(Hep birden)* Yaheeeey..

*(Sazlar çalar, köçekler oynamaya başlar.)*

Köçek Havası

*Yaz bahar olunca leylim şen olur dağlar heeeey..*
*Açılır lâlesi aman Güzel Hisar'ın,*
*Etrafında bağlar pek rûşen olur,*
*Salınır dilberi aman Güzel Hisar'ın.*

(2 nci hane)

*Kiminin elinde kalem, yazı yazarlar,*
*Kiminin elinde sünger, yazı bozarlar,*
*Kol kola vermişler aman yosma gezerler.*

(Nakarat)

*Salınır dilberi aman Güzel Hisar'ın.*

K. — *(Çalgılar çalarken oynar.)* Ben bu hamama girmeliyim ama nasıl? Gider evden merdiveni alırım, hamamın damına çıkar, oradan içeri seyrederim. *(Gider merdiven getirir, hamama dayar, yukarı çıkar. Ve içeri bakarak.)* Ooo.. içeride çalgılar göbekler gırla gidiyor. *(Oğlu gelir merdiveni alır, gider.)* Olmaz ben de girerim der, *(merdivenden inmek için merdivene bakar, merdiven yok)* eyvah merdiven de gitmiş her halde benim oğlan almıştır. Ben de tepeden atlarım der, *(yukarıdan içeri atlar, içeriden bağırışlar...)*

A. — *(Bağırarak)* Amanın can kurtaran yok mu?... Kubbeden içeri bir ayı girdi.

K. — Ayı babandır.

*(Tuzsuz Deli Bekir türküsünü söyleyerek gelir:)*

*Hey nice sevmeyeyim dostlar aman aman bir acayip hâli var,*
*Yanağında gül açılmış, aman aman etrafında hâli var,*
*Bugün bana cevredersen aman yârin Hak divânı var.*

(Nakarat)

*İçtim aşkın dolusunu aman aman yâr bugün mey istemem.*

(2 nci hane)

*İki kaşın arasında aman bir beni var nur gibi,*
*Karşısında divan durdum aman aman eli bağlı kul gibi,*
*Ko çeksinler dâra beni aman Hallâc-ı Mansur gibi.*

Tuz. — *(Bir nâra atarak)* Eeeey.. gidi felek, hey gidi felek..

(NOT : *Hamam kalabalıktır. Erkekler tarafından kadınlar tarafına yol vardır. Oradan içeri erkekler alınmıştır, lohusa eğlencesi uydurmadır. Karagöz'ün kadınlar tarafına musallat olması, buradaki fenalığı meydana çıkarmak içindir. Bundan iki üç yüzyıl önceleri bu gibi rezaletler olurmuş.)*

Tuz. — *(Nârayı atınca, içerisi karmakarışık olur.)* Nedir bu gürültü hamamın içinde. *(İçeri girer.)* Ne halt ediyorsunuz hamamın içinde? Çıkın dışarı brey..

K. — Eyvah şimdi hapı yuttuk. *(İçeride ne kadar erkek varsa peştemallarla dışarı fırlarlar.)*

Tuz. — *(Çelebi'ye)* Ne işin var, kadınlar hamamında?

Ç. — Ben oradan çıkmadım.

Tus. — Ya nereden çıktın?



K. — *(Yavaşça)* Öbür taraftan çıkmış.

Ç. — Ben yıkanırken çıkın dışarı diye bağırdılar, ben de canımı kurtarmak için bu kapıdan çıktım.

K. — *(Yavaşça)* Vay uydurucu kerata vay.

Tuz. — Defol.. *(Çelebi gider.) (Diğer Çelebi'ye)* Ya sen de mi böyle fırladın?

Ç. — *(Titreyerek)* Eeeevet efendim.

Tuz. — Defol!. *(Çelebi gider.) (Beberûhi'ye)* Sen nereden fırladın?

Be. — Haha ben atladım kaçtım sarhoş amca.

Tuz. — Defol!. *(Beberûhi gider.)*

K. — Eyvah sıra bize geldi.

Tuz. — Gideyim şu hamamı yakayım.

K. — Aman etme.. İçeride benim pırtılar var.

Tuz. — Vay Karagöz senin burada işin ne?

K. — *(Titreyerek)* Şeeey şey şey oldu da.

Tuz. — Söyle herif ne oldu?

K. — Benim karıyle hamama girdik.

Tuz. — Kadınlar tarafına ha?

K. — Hayır benim kadın girdikten sonra ben çıktım.

Tuz. — Ulan utanmaz herif şimdi sen de buradan çıktın. Bana maval mı okuyorsun? Bana adıylan sanıylan Tuzsuz Deli Bekir derler. Ben kül yutmam.

K. — Sen zaten kıvılcım yutmuşsun ateş püskürüyorsun.

Tuz. — Çabuk söyle. Senin kadınlar hamamında ne işin vardı?

K. — Hamamın içinde bir âhenk işittim. Çalgılar, köçekler, göbekler, yâheyler, vur patlasın, çal oynasın. İçeride ne oluyor diye merdivenle hamamın üstüne çıktım, bir de içeri baktım ne göreyim.

Tuz. — Ne gördün çabuk söyle.

K. — Göbek taşının üstünde çalgılar çalıyor, erkekli dişili bir oyun, bir oyun...

Tuz. — Eecce?

K. — Bu kepazeliğe dayanamadım hiddetim galeyana geldi. Tepe camını kırdım, küt diye içeri düştüm. Sen nârayı basınca cascavlak fırladım.

Tuz. — Şimdi göbek taşının üstünde rakılar duruyor mu?

K. — Ne gezer, sen nârayı atınca içeride ne kadar karı varsa hepsi arka kapıdan zamkinos.

Tuz. — Demek bu hamamın arka kapısı da var ha? İçerie gireyim kalmış rakı meze ne varsa temizleyim. *(Girer.)*

K. — Ben de girip pırtılarımı alayım, *(girer)* giyinir çıkar. Tuzsuz arkadan savuşmuş, ben de şu kepazelik kaynağı hamama bir ateş vereyim, bakalım nasıl tutuşacak? *(Hamamı ateşler yakar.)*

H. — Aman Karagözüm kim yaktı bu hamamı?

K. — O hamam değil, rezalet yuvası, ben verdim ateşi temizledim.

H. — Öyleyse geçmiş olsun.

K. — Allah lâyıkını versin. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun külhâni, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Hoş olsun kel Hacivad, tez kurtuldun elimden. Bir daha elime geçersen, bak sana neler ederim. Her ne kadar sürc-i lisan ettikse affola. İnşallah, yarın akşam Kanlı kavak oyununda sizleri beklerim. *(Temennâ ederek geri geri gider.)*

## KARAGÖZÜN AĞALIK OYUNU

(Birinci bölüm. Muhavere)

— *Nasihat Muhaveresi* —

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
A. — Acem.
Te. — Rum Terzi.
Ç. — Çelebi.
Z. — Zenne.
Çer. — (Çerkes).
Ay. — Ayvaz (Van'lı).
S. — Sarraf.
D. — Dilenci.
Be. — Beberûhi.

Hacivat semâi okuyarak gelir.

— Semâi —

*Her güzel böyle vay nazlı mı olur,*
*Cilveli elâ gözlü mü olur,*
*Güzeli sevmesi vay gizli mi olur.*

(Nakarat)

*Ömrümün vârı gel saril bari,*
*Bir gece yari saraydım bari.*

(2 nci hane)

*Kandesin a güzel vay kande arayım,*
*Hâlin hâtırın kime sorayım,*
*Ayda bir, yılda bir, vay yüzün göreyim.*

H. — Of hay Hak.

*Temâşâ-yı hayâl, erbâbına özge temâşâdır,*
*Maârif ehline mâlûm olur sırr-ı muammâdır.*

*Ne anlar câhil ü nâdan olan sırr-ı muammâdan,*
*Bakar zâhir gözüyle sanki mir'ât-ı mücellâdır.*

*Verâsın fehm ü idrâk eyleyen yârâna aşkolsun,*
*Değildir ehl-i irfana hafi zâhir hüveydâdır.*

*Misâl etmiş bunu Şeyh Küşteri gülzâr-ı dünyâya,*
*Anınçün Sâdıkaa zıll-i hayâl ile müsemmâdır.*

*Ülü'l-ebsâr olan çeşm-i basiretle nigâh eyler,*
*Cihânâ ibret ile bakmayan zâhirde âmâdır.*

Huzûr-u hâzıran, cemiyyet-i irfan vakt-i, safâ-yı merdan. Dinsizdir, münâfıktır şeytan, şeytânın dinsizliğine, Râhmân'ın birliğine, kudretlu, azametlu padişâhımız efendimiz hazretlerinin eyyâm-ı saâdetlerine *(secde eder, ayağa kalkar)* ve bizi temâşâya tenezzül buyuran huzzâr-ı kirâm'ın safâyâb olmalarına.

Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hâkisâre, eli yüzü yunmuş, elfâzı düzgün, hoş sohbet fasîhüllisân, musâhabeti tatlı.

K. — *(Pencereden)* Hoş geldin keçi suratlı.

H. — Bir yâr-i kafâdâr olsa, geliverse şu dört gûşe hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.



K. — *(Pencereden)* Defol şuradan sersem oğlu sersem.

H. — Her ikimiz de söyleşirken bizi temâşâ eden ahibbâ neş'e-yâb olsalar. Diyelim işimizi Mevlâm rast getire.

Yâr bana bir eğlence meded!..
Aman bana bir eğlence meded!..

K. — *(Atlar, boğuşmaya başlarlar.)* Dur, Hacivad sakalımı yoldun!.

H. — Aman birâder bırak. Burnumu kırdın.

K. — Kırılsın kerata.

H. — Aman Karagöz bırak beni kuşaklarım düştü.

K. — Boğazımı sıktın.. *(Hacivad kaçar. Karagöz sırt üstü yatar, kalır.)* Of.. aman.. Aman belim. bıkınım, kaburga kemiklerim. Kerata beni evirdi çevirdi tesbih böceği gibi fırlattı attı, lâkin herifi kaçırdım ama ben de galiba poturlara kaçırdım. *(Ayağa kalkar.)* Amanın karnım, ciğerlerim..

K. - K. — *(İçeriden)* Yâhu!..

K. — Ne var.

K. - K. — Bak ciğerci geçiyor, dertsizinden bir tâne al, akşama yahnisini yaparız. Canım çok istiyor.

K. — Karı beni ciğerci sandı..

H. — Vay benim sevgili Karagözüm, mâşallah mâşallah!..

K. — Selvinin tepesine bin de kuş avla. *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm nedir bu sendeki hiddet-ü şiddet-i hâl..

K. — Kafam kırsın, bakkal Mihâl.. *(Tokat)*

H. — Yazıklar olsun sana Karagöz yazık.

K. — Hoş geldin kazık oğlu kazık. *(Tokat)*

H. — Yazıklar olsun sana ki adam olmamışsın, kavak ağacı gibi boy atmışsın.

K. — Sen de çam yarması gibi boylanmışsın. *(Tokat)*

H. — İşte Karagöz, adam olmadığın bundan belli.

K. — Sen de şu tokatı ye, *(tokat)* git oyna iki telli.

H. — Bak Karagözüm, sen benim kırk yıllık arkadaşımsın, eğer dinlersen sana babamdan kalma birkaç nasihatim var. Bunları sana vereyim adam olursun ve bana duâ edersin.

K. — Ver bakalım. Ne biçim şeymiş onlar?

H. — Eğ öyleyse başını aşağı.

K. — Ne olacak?

H. — Ben senin ensene bir tokat atacağım, nasihatleri birer birer söyleyeceğim.

K. — Tokatsız olmaz mı?

H. — Bu kıymetli nasihatler sonrâ aklına yerleşmez. Eğ başını.

K. — Olur, haydi vur bakalım. *(Başını eğer.)* Ama yavaş vur.

H. — *(Ağlar gibi)* Ah gidiyor! Ah gidiyor!..

K. — *(Başını kaldırır.)* Yakalayalım kim gidiyor?

H. — Kimse gitmiyor, babamın nasihatleri gidiyor. Sen eğ başını.

K. — Olur, eğdik. *(Eğer)*

H. — Birinci nasihat. *(Vurur.)*

K. — Yavaş kon, elinin cuntasından başlarım, neymiş o? Söyle bakalım?



H. — Câhillik âlimlikten iyidir, derlerse işit de inanma.

K. — *(Başını kaldırarak)* Ulan bunu kim bilmez be!.

H. — Sen eğ başını.

K. — Olur. *(Eğer.)*

H. — *(Ağlar gibi)* Hey gidi babamın güzel nasihatleri uçuyor uçuyor..

K. — Ökse kuralım, tutarız.

H. — Sen eğ başını.

K. — *(Eğer.)* Olur.

H. — İkinci nasihat. *(Vurur.)*

K. — Elin kırılsın kerata.

H. — Züğürtlük zenginlikten iyidir derlerse işit de inanma.

K. — Bu ne biçim nasihat be? Bunları kim bilmez?

H. — Eğer sen bunları bilmiş olsaydın adam olurdun, bana karşı öyle terbiyesizce hareket etmezdin. Sen eğ başını.

K. — Bu nasîhatler kaç tâne?

H. — Efendim, üç tâne, bir tâne kaldı.

K. — Onu da ver bakalım. *(Başını eğer.)*

H. — *(Ağlar gibi)* Ah benim sevgili babamın kıymetli nasihatleri gidiyor. Hâşâ huzurdan köpek ağzına kemik atar gibi gidiyor.

K. — *(Kalkar, bir tokat atarak)* Köpek senin babandır terbiyesiz herif!..

H. — Zaten sen adam değilsin. Ben sana babamın kıymetli nasihatlerini vereyim, sen bana teşekkür yerine tokat at.

K. — Sen şimdi ukalâlığı bırak, başka kaldı mı?
H. — Son olarak bir tane kaldı, eğ başını.
K. — Onu da söyle bakalım. *(Başını eğer.)*
H. — Üçüncü nasihat. *(Tokat)*
K. — Elin kırılsın kerata.
H. — Bekârlık evlilikten iyidir derlerse işit de inanma.
K. — *(Başını kaldırarak)* Bitti mi? Şimdi sen de benim babamın nasihatlerini dinle, eğ kafanı aşağı.
H. — Benim nasihate ihtiyacım yok. *(Giderken)*
K. — *(Yakalayarak)* Buraya gel.. Şimdi sen benim babamın nasihatlerini dinle.
H. — Benim nasihate ihtiyacım yok. *(Giderken)*
K. — *(Yakalayarak)* Buraya gel.. Eğ bakalım kafayı.
H. — Ne olacak?
K. — Nasihat vereceğim. Eğ şu kafanı aşağıya.
H. — Eğdim.. *(Eğilir.)*
K. — *(Elini bir aşağı, bir yukarı sallayarak)* Öhü.. öhü.. sıkı dur, nasihat geliyor.
H. — Ama Karagözüm yavaş gelsin.
K. — Artık o bahtına, *(tokat atarak)* birinci nasihat..
H. — Birâder pek hızlı vurdun.
K. — Nasihatler kafana iyice işlesin, benim nasihatler dehşetlidir.
H. — Eeee.. ne imiş o nasihatın söyle.
K. — Acele yok. *(Tokat atarak)* Birinci nasihat..
H. — Nedir o?



K. — *(Tokat atarak)* Birinci nasihat.
H. — Ne imiş o?
K. — Açlık toklukdan iyidir derlerse işit de inanma.
H. — A Karagözüm bunu kim bilmez?
K. — Bu nasihatler bana babamdan kalmadır, sen kelleyi eğ!..
H. — Ama Karagözüm yavaş vur.
K. — Olur, sen eğ kafayı, *(tokat atarak)* ikinci nasihat..
H. — Ne imiş o?
K. — Senin sırtına binmek, eşeğin sırtına binmekten iyidir derlerse işit de inanma..
H. — A birâder böyle nasihat olur mu?
K. — Nasihatin kötüsü olur mu, sen kafanı sıkı tut, *(tokat atar)* üçüncü nasihat..
H. — *(Başını kaldırır.)* Ne imiş o?
K. — *(Tokat atarak)* Tokat yemek, yemek yemekten iyidir derlerse işit de inanma. *(Hacivad gider.)* Seni gidi öğüt budalası kerata. Sen gidersen beni de buraya mıhlamazlar, pamuk ipliğiyle hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir, giderim idgâhta dolaba dilber, seyrine bakalım 'âyine-i devran ne sûret gösterir? Sallan bullan koca oğlan sallan. *(Yavaş yavaş çekilir, gider.)*

*— Muhavere biter —*

Aşağıdaki türküyü söyleyerek Acem gelir.

(Makamı: Segâh)

*Isfahanda bir kuyu var,*
*İçinde nâne suyu var.*
*Her güzelin bir huyu var.*

(Nakarat)

*Ne yaman adam püsert.*

(2 nci hane)

*Isfahandan men geçerem,*
*Dolu bâdeler içorem,*
*Hem ekerem, hem biçerem.*

(3 üncü hane)

*Men gülü deste bağladım.*
*Desteye beste bağladım,*
*Yâr söyledi men ağladım.*

*(Gazel okur gibi)* Heeey.. Nê hevâ-yî bâğ-ı şâdet nê kenâr-ı kişt mârâ.. kişt mârâ.. kişt mârâ..

K. — *(Penceresinden aynı makamla)* Ne oradan geçti ne buradan geçti, geçmedi Ömer ağa, geçmedi Ömer ağa..

H. — *(Gelir.)* Vay efendim, mâşallah mâşallah, hoş âmedî safâ âmedi (hoş geldiniz, safâ geldiniz, demektir.)

A. — Hoş âmedem safâ âmedem.

K. — *(Pencereden)* Benden de selâm söyleyin sarhoş Ahmed'e. *(Çekilir.)*

H. — Efendim hangi bağın gülüsünüz, hangi gülüstânın bülbülüsünüz? Nerden gelip nereye gidersiniz, adınız nedir?

A. — Men Isfahan'dan gelirem, diyar-i İslâmbul'a gedirem. Adım, Meşhedi Ali Akber'dir gardeş. De görem sen kimsen?

H. — Teşrifinizden memnun oldum. Bu diyarda ne yapacaksın, maksadınız geşt ü güzâr mı yoksa ticaret mi?



A. — Men Tevârîhe meraklıyam. Tevârîh'in bir gûşesinde görmüşem ki diyâr-ı İslâmbul'da Şeyh Küşterî Meydânı diyerler bir yüce meydan varımdı. Bu meydân'ın iki kişisi vardı, birinin adına Karagöz diyerler, birinin adına da Hacı Evhad Çelebi diyerler. Men anları görmekden ötürü gelmişem. Bunlardan biri Hacı Evhad Çelebi, kim hoş sohbet kişidür. Birinin adına da Karagöz diyerler. Bu da kelâmlarıyle insanı çok güldürür, gaşyeder. Onları görmekten ötüri gelmişem, de görüm seni, sen kimsen adın nedir?

H. — Efendim bendenize Bursa dağlarının bir gülü, Şeyh Küşteri Meydânı'nın bülbülü Fır-döndü Hacı Evhad Çelebi, derler.

A. — Peh Hacı Evhad Çelebi sensen, Hacı Evhad Çelebi sensen?

K. — *(Penceresinden)* Evet Hacivad'da sersem, sen de sersem.. *(Çekilir.)*

H. — Evet efendim bendeniz.

A. — O Karagöz hardedir, mene anı göster görüm seni. Anın için Tehran'dan geçende min deve incu, Hemedan'dan geçende min deve yâkut, Tebriz'den geçende min deve zümrüd, Hoy'den geçende min deve altun getirmişem, bunların hemmisini ana vereceğim, mene o Karagöz'ü göster görem.

H. — Bâşüstüne efendim, buyurun bende-hâneye bir yorgunluk kahvesi içiniz, ben şimdi onu bulur sizinle görüştürürüm. Buyurun efendim. *(Gider ve arkasından Meşhedî gider, içeriden)* Servinâzım.

H. - K. — Buyurunuz efendim.

H. — *(İçeriden)* Misafirimize bir yorgunluk

kahvesi pişir, ben şimdi gelirim. *(Karagöz'ün evine gelir.)* Karagöz! Karagöz!.

K. — *(İçeriden)* Ne var Hacı cavcav.

H. — Aşağıya gel, sana müjdelerim var.

K. — *(Gelerek)* Getir yiyelim.

H. — Ne yiyeceksin?

K. — Mücverlerim var, demedin mi?

H. — Yanlış anlamışsın, müjdelerim var dedim.

K. — Hayrola söyle bakalım.

H. — Diyar-ı İran'dan bir zat gelmiş.

K. — Diyar-ı ayrandan kızartma mı gelmiş?

H. — Hayır Karagözüm. Diyar-ı İran'dan gayetle zengin bir seyyah gelmiş, kendisi târihe meraklı. Târihde senin benim kim olduklarımızı okumuş, bilhassa seni görmek için gelmiş, hem sana birçok hediyeler getirmiş.

K. — Aman gelsin çabuk gelsin.

H. — Hediyeler çok kıymetli şeyler.

K. — Acaba neymiş?

H. — Hem de deve yükü ile getirmiş.

K. — Aman Hacivad sen develere kılavuz ol, yollarını şaşırmasınlar.

H. — Tahran'dan geçerken bin deve inci getirmiş.

K. — Bin deve incir ne olacak?

H. — İncir değil Karagözüm, incû incû, yani taş makulesi.

K. — Taş kakulesi olsun, gelsin.

H. — Hemedan'dan geçerken bin deve yâkut getirmiş.

K. — Desene memleket Yâkup'larla dolmuş?

H. — Yâkup değil, yâkut. O da taş makuulesi.



K. — O da mı taş kakulesi?

H. — Tebriz'den gelirken de bin deve zümrüd getirmiş.

K. — Sanki burada züğürdün kıtlığı mı vardı?

H. — Züğürt değil Karagözüm, zümrüd zümrüd, onlar da taş makuulesi.

K. — Onlar da mı taş kakulesi?

H. — Şimdi ben sana o adamı göndereyim konuşunuz. *(Gider, içeriden)* Efendim, istemiş olduğunuz adam Şeyh Küşteri Meydânı'nda sizi bekler, buyurunuz.

A. — Teşekkürler eylerem, imdi sizleri Hudâ Hâfız.

H. — Güle güle efendim.

R. — *(Gelir.)* Esselâmün aleyküm ağa..

K. — Aleyküm selâm deveci başı, develer nerede?

A. — Nemene devvesi? De mene görüm sen kimsen?

K. — Benim adım Karagöz Karagöz..

A. — Pes Karğagös sensen?

K. — Sersem sensin, Karagöz Karagöz.

A. — Memnun olmuşam Karğagöz Baba. Men seni tevârihte ohumuşam. Seni görmekten ötürü diyar-ı İran'dan gelmişem.

K. — Hoş geldin safâ geldin. İncirler, yâkuplar, züğürtler nerede ya?

A. — Nemene züğürtlerdi? Özüm yalnız gelmişem. Derler ki Karğagöz her dilden bilir.

K. — Bilirim zahir.

A. — Farisî mîdânem?

K. — Evet kayısı bir tâne veya iki tâne.

A. — *Âhû zi-tü âmûht be-hengâm-ı devîden,*
*Rem kerden ü istâden ü vâ-pes nigerîden,*
*Pervâne zi-men şem' zi-men gül zi-men âmûht,*
*Efrûhten ü sûhten ü câme derîden.*

K. — *Âhâr-ı zer-i muşmula şalgaam kemîden,*
*Râvî ki rivâyet beli altun kemerîden,*
*Pervâne küned der kelebek sûluca armud,*
*Paltô-yı merâ ez ceket-i köhne derîden,*
*Acem Baba..*

A. — *(Gülerek)* Bes bu ne mene Farscadı?

K. — Bu Farscanın Farscasıdır.

A. — *(Gülerek)* He he heeey.. Meni memnun eylemişsen al görüm sana min dinar..

K. — *(Parayı alarak)* Haydi cebellebe.

A. — Mene bah Karğagöz Baba.

K. — Buyur saksağan ağa.

A. — Mene bah Karğagöz Baba, Fransızcanı bilirsen? Parlevu Fransa?

K. — Evet, parladı Fransa, tutuştu Nemse.

A. — Konuş görüm seni.

K. — Fransızca mı?

A. — Beli.

K. — Olur.. *(Çabuk çabuk söyler.)* Sepette dalyan, küfede torik, kovada hamsi, Kasımpaşa'da kokulu dere.

A. — Mene bah gardeş, bu ne mene Fransızcadır?

K. — Uydurmasyon tarafından.

A. — *(Gülerek)* Heh heh heh... Meni memnun eylemişsen al görüm sana min dinar.



K. — Ver bakalım haydi cebellebe..

A. — Menebah Karğagöz Baba, hıyvanatın dilinden bilirsen?

K. — Sen de böyle bol dinarlar oldukça ben her dilden çakarım,

A. — Bülbül gibi öt görüm seni.

K. — Olur. Çitat aniya şaka şak pin pin...

A. — *(Gülerek)* Heh heh heh... memnun olmuşam al sana min dinar.

K. — Haydi bereket cebellebe.

A. — Kediler gibi öt görüm seni.

K. — Olur. Miyav miyav miyav, mırrr.. nanav yav yav yav *(kedi miyavlar gibi)* dinarlara selâaam, vay enâyi oğlu vaaay.. *(Hızlı bağırır.)* Miyaaav!..

A. — *(Katılırcasına gülerek.)* Hah hah hah hah hay.. memnun olmuşam, al sana iki min dinar.

K. — Ooo, piyasa yükseldi haydi cebellebe.

A. — Mene bah Karğagöz Baba, keçice inle görüm seni.

K. — Olur. *(Keçiler gibi meler, arada sırada da yellenir.)* Eeee.. meee.. ee.. meee.. *(cart)* eeee.. meee.. meee.. *(cart)*

A. — Mene bah Karğagöz baba, bu keçi nâhoşdur (hasta mıdır?).

K. — Dün akşam kuru fasulye yedi de karnı ağrıyor.

A. — *(Gülerek.)* Heh heh heeey... memnun olmuşam al sana bir dinar.

K. — Karın ağrısı piyasayı düşürdü ne ise ona da bereket haydi cebellebe.

A. — Koyunlar gibi inle görüm seni.

K. — Olur. Meee.. meee.. meee.. meee...

A. — Menimun olmuşam alsana min dinar..
K. — Piyasa gene yükseldi haydi cebellebe.
A. — Hey Karğagöz ağa, hele eşşek gibi inlegörüm seni.
K. — *(Iki büklüm olarak kendi kendine.)* Dayağın meyanesi geldi galiba. *(Aşikâr)* Olur ağa.. *(Anırır.)* Aaaa.. iiii... aaaa.. *(Acem'in suratına bir* tokat atarak) aaaa... iiiii.. aaaaa...
A. — Suratıma neden vurdun, pazarın gedası..
K. — Kusura bakma bizim eşek çiftelidir, savuş bir daha gelecek ha..
A. — *(Ağlar gibi, hem gider, hem söylenir.)* Pazarın gedası neçe min, pullarımı aldı bir de yüzüme vurdu.. *(Gider.)*
K. — *(Kendi kendine.)* Ey şimdi ne yapmalı.. Önce şu bizim eskimiş avradı kapı dışarı etmeli Yook olmaz olmaz varsın o evde otursun, eski emektardır. Dur bakayım.. *(Eve gelir.)* Yâhu..
K. - K. — *(İçeriden)* Hû..
K. — *(İçeriden)* Şurada bizim bir eski sandalye vardı onu bana ver.
K. - K. — Ne yapacaksın?
K. — Şu perdenin ortasına kurulacağım, ben bu akşam ağa oldum.
K. - K. — Ne ağasıymış o?
K. — Kapı ağası, tulumbacı ağası, yeniçeri ağası, ağaların ağası.
K. - K. — Aaaa!.. üstüme iyilik sağlık, delirmiş herif.
K. — Nene lâzım senin, ver şu sandalyayı. *(Alır, meydana gelir.)* Ha şöyle, şunun üstüne bir kurulayım.. *(Oturur.)*



H. — *(Gelir.)* Ne o Karagözüm, tahta bitlerinden uyuyamadın galibâ, iskemleyi kapının önüne atmışsın.
K. — *(Bir kere öksürerek)* Öhü öhü.. Ben bu akşam, bu perdenin ağası oldum, haberin yok mu?
H. — Yaaa.. eh hayırlı olsun. Lâkin Karagözüm bu kıyafetle ağalık olmaz.
K. — Ya nasıl olur?
H. — Ağanın temiz bir kat elbisesi, bir vekilharcı, bir uşağı, bir odalığı, bir ayvazı, bir aşçısı olur.
K. — Bunları nereden bulmalı?
H. — Eğer münâsip görürseniz beni yanınıza vekilharc alırsınız. Ben size bunların hepsini bulurum.
K. — Peki, seni kendime kâhya yaptım.
H. — Teşekkür ederim, ha vekilharc, ha kâhya, ikisi de bir. Önce bir terzi bulayım, ikimize birer kat elbise yapsın. *(Gider.)*

*(Çalgılar polka havası çalarken oynaya oynaya Rum terzi gelir.)*

Te. — Kalispera Barba.
K. — Hiç sevmem kalın pırasayı.
H. — *(Gelir.)* Terzibaşı ikimize şöyle birer kat elbise yapacaksın, gayet şık olacak. Değil mi Karagözüm?
K. — Zâhir.
Te. — Malista yapacayim ikinize de birer kostum poli kala.
K. — Koş yakasından yakala. Hacivad, bu herif sarhoş galiba.

H. — Neden?
K. — Baksana kusacağım, diyor.
H. — Hayır Karagözüm, kostüm demek, ceket, yelek, pantalonla yani bunların üçüne kostüm denir.
K. — Yapsın bakalım.
H. — Yapınız terzibaşı, lâkin çabuk olsun.
Te. — Malista çabuk çabuk yapazayim. Adiyo tora. *(Gider.)*
H. — Sen git biraz istirahat et, ben de gideyim terziye biraz para vereyim. *(Giderler.)*

*(Sazlar bir şarkı çalar.)*

(Makamı: Hicaz. Kanunî Nâzım Beyin. Düyek.)
*Gönlümü yaktın benim ey şivekâr,*
*Sevmeseydim ben seni ey dilfikâr,*
*Âteşe saldın beni ah nazlı yâr.*

(Nakarat)

*Sevmeseydim ben seni ey dilfikâr.*

*(Şarkı bitince Karagöz ağalık kıyafetiyle perdeye gelir.)*

K. — *(Sandalyesine oturarak.)* Bu pırtılar beni sıkmaya başladı
H. — *(Kâhya kıyafetiyle gelerek.)* Ey Karagözüm uğurlu kademli olsun. Bu kıyâfet sana çok yaraşmış, miras yedi bir efendiye benzemişsin.
K. — *(Öksürerek)* Öhü öhü.. Benzerim zâhir. Sen de kimlere benzemişsin biliyor musun?
H. — Aman Karagözüm kimlere benzemişim?
K. — Fâizle para veren eski odacılara dönmüşsün.



H. — Gideyim uşaklar kahvesine, sana münâsip bir uşak bulayım. *(Gider.)*
K. — *(Kendi kendine)* Ağalık ne iyi şeymiş, lâkin bu kiremit midir nedir boğazımı sıkıyor. Alışmadık kafada takke durur mu derler.

— *Şarkı söyleyerek uşak Çelebi gelir.* —

— Şarkı —

(Makamı: Hüseyni. Ağıraksak. Abdülkâdir Beyin.)
*Sevdiğim lûtfeyle de artık yetiş imdâdıma,*
*Sen sebepsin hayli demdir nâle vü feryâdıma,*
*Kıl mürüvvet şivekârım hâtır-ı nâ-şâdıma.*

(Nakarat)

*Sen sebepsin hayli demdir nâle vü feryâdıma.*

K. — *(Ayağa kalkarak yerden bir temennâ çakar.)* Vay efendim hoş geldiniz, *(geri çekilip sandalyeyi göstererek)* beyefendi şöyle buyurunuz. *(Bu uşaktır. Karagöz onu bir efendi sanır.)*
Ç. — Aman efendim, iltifâtınıza teşekkür ederim. Lâyık olmadığım büyüklüğü gösteriyorsunuz.
K. — Estafingırı fırıldak *(estağfurullah demek ister.).*
Ç. — Efendim affedersiniz sizden birini sormak isterim.
K. — Sorunuz efendim. Hem öyle ayakta durmayınız, sandalyaya buyurunuz.
Ç. — Efendim, buralarda Karagöz beyefendi adında muhterem bir zât-ı şerif varmış, acaba devlethâneleri ne taraftadır?

K. — Sen kimsin o adamı arıyorsun?

Ç. — Efendim, bendenizi Hacivad Çelebi gönderdi. O beye bir uşak lâzımmış da.

K. — Haa.. *(Oturarak)* Sen ne iş yaparsın?

Ç. — Bir evin uşağı ne iş yaparsa ben de onu yaparım.

K. — Meselâ, çamaşır yıkar mısın? Yemek pişirebilir misin?

Ç. — O işleri kadınlar yapar. Siz bana o Karagöz beyi gösteriniz.

K. — O Karagöz benim.

Ç. — Aman efendim, size karşı bir kusur ettimse affediniz.

K. — Hadi diyelim ki o işleri yapamazsın, ya ne halt edersin?

Ç. — Aman efendim, karşınızdakini pek hakîr görüyorsunuz.

K. — Peki kaç para aylık, yıllık, haftalık, gündelik istersin?

Ç. — Sizin mürüvvetinize kalmış bir şey. Ayda on altın yeter.

K. — İste iste on altın az gelir.

Ç. — Yirmi veriniz.

K. — Çık çık.

Ç. — Kırk veriniz, elli veriniz.

K. — *(Tokat atarak)* Al sen şu tokatı, bozdur bozdur harca.

H. — Nasıl uşağı beğendin mi?

K. — O benimle âdeta alay etti.

H. — Ne gibi?

K. — Aylık kaç para istersin, dedim. On lira demez mi.



K. — Sen de bir şey vereydin

K. — Verdim.

H. — Ne verdin?

K. — Bir tokat verdim, bozdur da üstünü getir dedim, gitti gider hâlâ.

H. — Anladım uşağı beğenmedin. Gideyim bir kadın halayık bulayım. *(Gider.)*

*(Şarkı söyleyerek Çerkes esirci ve arkasında kız gelirler.)*

— Şarkı —

(Makamı: Hüseynî. Ağıraksak, Nikoğos Ağa)

*Gördüğüm gün rûyini ey Mehlika,*
*Dil esîr-i zülfün oldu bî-riyâ.*
*Ah ü zâr oldu işim subh û mesâ.*

(Nakarat)

*Rahmedip kulluğa dilber kıl sezâ,*
*Olsun her emrine cân ü baş fedâ.*

K. — Ooo!.. bunlar da kim?

Çer. — *(Çerkes şivesiyle)* Aceb bu adem nerede?

Z. — Şurada biri var, ondan soralım.

Çer. — Selâmünaleyküm.

K. — Aleykümselâm.

Çer. — Burada bir adem var, *(düşünerek)* adı... adı... hay adı batsın.

K. — Sen kimi arıyorsun. Adı ne bu adamın?

Çer. — Hay adı batsın. *(Kıza)* Neydi bu adamın adı?

Z. — Galiba Karagöz Bey'di.

Çer. — Gözü çıksın, Karagöz'dü.

K. — *(Kendi kendine)* Herif bana inkisâr ediyor. *(Aşikâr)* Bana bak hey hemşeri o Karagöz benim.

Çer. — Kusura bakma afendim tanimadık.

K. — Ne istersiniz benden?

Çer. — Hacivad Çelebi söyledi, size bir câriye getirdim.

K. — Nerede o cariye?

Çer. — İşte burada afındim. *(Kıza Çerkesce bir şeyler söyler.)* Bey takultukul... Karagöz şapilşopul. takul tokul...

Z. — *(Aynı dille cevap verir.)* A şamul şumu erge şenşen.

K. — *(Kendi kendine)* Bunlar ne konuşuyorlar. *(Aşikâr)* Siz ne söylüyorsunuz öyle takur tukur?

Çer. — Afindim, bu cariye çok terbiyeli, lâkin biraz pahalıdır.

K. — Kaç para?

Çer. — Bin altın.

K. — Ooo!. Şunun olacağını söyle.

Çer. — Siz iyi adem gibisiniz, haydi beş yüz lira olsun.

K. — Biraz daha in.

Çer. — Hatırın için üç yüz lira.

K. — Al paranı.

Çer. — Hayirli olsun. *(Kıza; şakur lukur, kukur şep.)*

Z. — Şepur şüpür baba.

Çer. — Allahaısmarladık. *(Gider.)*

K. — Uğurlar olsun ey küçük hanım, gel bakalım şöyle yakına, yüzüne iyice bir bakayım ak mısın, kara mısın?



Z. — *(Biraz gelerek.)* Burun afim.

K. — *(Kendi kendine)* Fena da değil. *(Aşikâr)* Senin adın ne?

Z. — Cemâlifer afim.

K. — Camlı fener mi?

Z. — Cemâlifer.

K. — Hah şimdi anladım, çimendifer.

Z. — Hayir canim, Cemâlifer.

K. — Ben onu çok severim. Sen misin o canlı lüfer?

Z. — Ce mâ li fer..

K. — Evli misin, kaç çocuğun var?

Z. — *(Güler.)* Hi hi hi...

K. — Ne gülüyorsun, ev işlerinden neler bilirsin?

Z. — Her şey bilirim. Çamaşır yıkarım, yemek pişiririm.

K. — Daha daha?

Z. — Sabah kahvesini pişirir, önünüze getiririm. Akşam sofranızı kurar yemeklerinizi hazırlarım.

K. — Daha daha?

Z. — Daha ne olsun yatağınızı yaparım, siz yatarsınız, ben de odama çekilir yatarım.

K. — *(İki büklüm olur, bir iki öksürür.)* Öhö.. öhö.. öhö.. Şey o oda soğuk olur: Üşürsün sonra hastalanırsın.

Z. — Ben soğukta yatmayı severim.

K. — Sıcak oda dururken öyle soğuk yerlerde yatılır mı?

Z. — Sizin hanımınız yok mu?

K. — Vardı ama sattım. Şimdi yalnızım. Hem sen yalnız odada korkarsın.

Z. — Müsaade ediniz de eşyalarımı getireyim. *(Gider.)*

K. — Bana bak, güzel hanım, tez gel.

H. — (Gelir.) Nasıl halayıkla pazarlık uydu mu?

K. — Uydu zâhir eşyalarını getirmeye gitti.

H. — Haydi hayırlı olsun. Şimdi sizin konağa bir de tablakâr ayvaz lâzım, gideyim onu da bulayım. *(Gider.)*

K. — Haydi bul bakalım.

— *Türkü söyleyerek Vanlı Ayvaz gelir.* —

(Türkü. Makamı: Dâği.)

*Erzingandan Kemahdan,*
*Yâr gelir oynamahtan,*
*Dizde derman kalmadı,*
*Zil çalıp oynamahtan,*

*Hoy dağlar hoy dağlar,*
*Hoy dağlar karlı dağlar,*
*Sılada yârim ağlar,*

*Ağlarsa anam ağlar,*
*Kalanı yalan ağlar.*

(2 nci hâne)

*Erzinganda bir kuş var,*
*Kanadında gümüş var,*
*Gitti de yârım gelmedi.*
*Elbet bunda bir iş var,*



*Hoy dağlar hoy dağlar,*
*Hoy dağlar karlı dağlar,*
*Sılada yârım ağlar,*

*Ağlarsa anam ağlar,*
*Kalanı yalan ağlar.*

Ay. — Efendim ahşam şerifler hayırlı olsun.

K. — Olsun. Sen kimsin?

Ay. — Efeeendim beni Haceyvad gönderdi. Ayvaz'am..

K. — Ne iş yaparsın?

Ay. — Efeeendim, ben tablakârem. Ahşam sabah yemekleri taşıram.

K. — Nerden taşırsın?

Ay. — Konağınızın mutbahından yemek salonunuza.

K. — Konağın mutbahından yemek salonuna ha. *(Kendi kendine)* Hangi mutfak hangi salon? *(Aşikâr)* Kaç paraya taşırsın?

Ay. — Ayda on altın.

K. — Daha aşağı olmaz mı?

Ay. — Yoh olmaz, hemin senede iki kat elbise, iki kat çamaşır, iki çift papuç, iki külâh, iki yemeni, bir bel kuşağı..

K. — İste iste onlar az gelir, iste iste...

Ay. — Senede iki aylık para bahşiş, iki ay memleketime izin, yol parası da.

K. — *(Bir tokat atarak.)* Bu da günlük diş kirası. *(Ayvaz gider.)* Haydi oğurlar olsun.

H. — *(Gelir.)* Nasıl Ayvaz'la uzlaştınız mı?

K. — Uzlaştık, gitti eşyalarını getirmeye,

H. — Para lâzımsa sana bir sarraf bulayım. İstediğin kadar para al.

K. — Gönder bakalım. *(Hacivad gider.)*

*(Şarkı söyleyerek Ermeni sarraf Cınazyan gelir.)*

(Makamı: Ferahnâk. Düyek. Nikoğos Ağa)

*Gel unuttum sohbet-i meyhâneyi,*
*Eyle ihyâ meclis-i rindâneyi,*
*Mahrem itme meclise bîgâneyi.*

(Nakarat)

*Doldur ey sâkî getir peymâneyi.*

(2 nci hâne)

*Fikr ü gam etti yeter halim harâb,*
*Şişelerde yok mu bir katre şarâb,*
*İtme ömrüm vârı benden ictinâb.*

(Nakarat)

S. — *(Ermeni şivesiyle)* Efendim, akşam şerifleriniz parinğus.

K. — Akşamı anladık ama öte tarafını anlamadık.

S. — Efendim, cenâbınıza parinğus deorsam ağnamoursun?

K. — Şu parayı boz diyorsun. Ama ben de bozukluk yok.

S. — Efendi, bunda bir tüccardan bir zât-ı şerif varmıştır; tanoursunuz?

K. — *(Başını aşağıya eğerek, kendi kendine)* Herif galiba beni arıyor. *(Aşikâr)* Bu adamın adı ne imiş?



S. — Karagöz deorlarmış, kıyak zengin tüccarlardanmış.

K. — *(Öksürerek)* İşte o adam benim.

S. — Affedersiniz cenâbınıza karşı kötü söz ettim ise.

K. — Bana bir miktar para lâzım oldu da.

S. — Aman efendim, kaç bin lira isteursanız emrinize âmâdedir bu sarraf Cınazyan kulunuz.

K. — Ben öyle cınaz sözlerden anlamam, liralardan ne haber?

S. — Affedersiniz cenâbınıza karşı öyle kelâm ederim. Benim adım Hasbel Baron Garabet cınazyan'dır.

K. — Her ne ise şu altınları çözül bakalım.

S. — Baş üstüne üç aylık bir bono imzâ edersiniz. Hıp diye altınları takdim ederim.

K. — Hiç boru imzâ edilir mi?

S. — Ağnamadınız beyzâdem. Bono, demişim. Yaniyâkim senettir.

K. — İyi ya paralar nerde?

S. — *(Sahte bir tüccar olduğunu anlayarak, alaya başlar.)* Kaç bin lira isteorsunuz? Senedi kaç aylık yazalum?

K. — Şöyle beş altı aylık olsun, hiç almamak şartıyle.

S. — Söyle bir yirmi bin liralık olsun?

K. — O pek az şöyle bir elli bin liralık olmalı.

S. — Baş üstüne beyzâdem sedinizi yazıp getireyim, gider atmasyon bankasından alırsınız. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Paraları aldınız mı sarraftan?

K. — Senet yazıp getirecek pangadan alacağım.

H. — Hangi bankadan ve kaç lira?
K. — Elli bin lira, atmasyon pankasından.
H. — Haydi hayırlı olsun. *(Hem söylenir, hem gider.)* Ellibin lira atmasyon bankasından...

*— Maval okuyarak topal dilenci gelir. —*

*Yelelli yeleceeel, yalelli yaaaaaleeeeel...*
*Yarahfen yem sallili... ya bedrihub bekkevili...*
*Yalelli yalel... yalelli...*

K. — Tû...
D. — Selâmünaleykum sanâ banâ.
K. — Aleykümselâm ötekine berikine.
D. — Ben fukara, sen bana fülûs verecek, ben sana duâ edecek, sen âmin diyecek, çok zengin olacaksın.
K. — Âmin öyleyse.
D. — Amma fülûs vermedi.
K. — Polisi nerden bulayım?
D. — Lâ pulis, yani para, para!.
K. — Al bakalım.
D. — At ağzıma.
K. — Olur; atar, orası kumbaraya benziyor.
D. — Senin ismi?
K. — Benim adım Karagöz.
D. — Ben duâ edecek, sen âmin diyecek.
K. — Âmin.
D. — *(Makam ile)* Ya Kargaguz efendînâ..
K. — Âmin..
D. — Ya Karğaguz efendinâ..
K. — Onu anladık. Hani duâ?
D. — Sen âmin..



K. — Olur, âmin..
D. — Ya Karğaguz efendinâ, başın dururken ayağına taş dokunmasın.

*(Karagöz dilencinin duâsından anlamaz, duâ sanarak âmin der.)*

K. — Âmin..
D. — Et yüzü görmeyesin. Yâ Kargagöz efendi, kemik yalayasın.
K. — Âmin..
D. — Yâ Karğagöz efendi, aç kalasın, ekmek bulamayasın.
K. — Âmin..
D. — Yâ Karğagöz efendi, gözün çıksın, âmâ olasın.
K. — *(Anlayarak, bir tokat atarak)* Kerata deminden beri inkisâr ediyor, ben de enâyi gibi boyuna âmin diyorum.

*(Türkü söyleyerek Beberûhi gelir:)*

*Dimeto dimeto beberûhi...*
*Dimeto dimeto beberûhi...*

*Vardım Halebe bindim dolaba,*
*Paraları verdim rakı şaraba,*
*Yalel yalel yalel yalel yalel...*
*Kaplumbağayı nalladılar,*
*Sırtına semer bağladılar,*
*Yalel yalel yalel yalel...*

K. — Bu da kim?
B. — Ha ha ha.. selâmünaleyküm düdük makarnası.

K. — Aleykümselâm adam hülâsası.

B. — Senin adın ne?

K. — Benim adım Karagöz.

B. — Ha ha ha.. hoşuma gitti merhaba.

K. — Senin adın ne?

B. — Bana adlan sanlan altı kulaç Beberûhi derler.

K. — Senin beş buçuğun yalan be. Sen yarım kulaç bile yoksun.

B. — Hem ben gramofonum.

K. — Aptal senin neren gramafon?

B. — Beni annem her zaman çalar. İstersen bana para ver, sana da çalayım.

K. — Hani senin plâkların?

B. — Bakkal dükkânında.

K. — Ulan hiç bakkal dükkânında plâk olur mu?

B. — Annem gider, bakkaldan yarım okka alır, haşlamadan bana yedirir. Ben, hem ona hem de komşulara çalarım, herkes eğlenir güler.

K. — Haydi bana da çal.

B. — Para ver, çalayım.

K. — Al bakalım. *(Verir.)* Ama iyi bir şey çal.

B. — Olur, kulaklarını aç dinle.

K. — Dinliyorum.

B. — *(Yellenir.)* Çarrrrt..

K. — *(Bir tokat atarak.)* Kerata terbiyesız. *(Beberûhi kaçar.)*

H. — Karagözüm canın ne ister? Meselâ, şurada bir köçek oynasa?

K. — Oynasın.



*— Köçekçe çalınır ve köçek oynar. —*

— Ağırlama —

*İlkbahar olunca leylim şen olur dağlar,*
*Açılır lâlesi aman Güzel Hisar'ın,*
*Etrâfında bağlar pek rûşen olur.*

(Nakarat)

*Salınır dilberi aman Güzel Hisar'ın.*

(2 nci hâne)

*Kiminin elinde kalem yazı yazarlar,*
*Kiminin elinde sünger yazı bozarlar,*
*Kol kola vermişler aman yosma güzeller.*

(Nakarat)

*Salınır dilberi aman Güzel Hisar'ın.*

*(Köçek oyunu biter. Hacivad gelir, eski kıyafetleriyle karşılaşırlar.)*

H. — Aman Karagözüm hoş olsun sağlığa.

K. — Hak berekât versin derelerde biten sazlığa. *(Tokat)*

H. — Karagözüm bana ne vurursun elin kırılsın.

K. — Ekler kenetler yapıştırır, gene vururum. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun külhânî, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

# TAHİR İLE ZÜHRE OYUNU

*FİGÜRLER :*

1 — Sandalye.
1 — Arı.
1 — Süpürge.
1 — Göstermelik.
1 — Tahir'in babası.
1 — Tahir.
1 — Zühre'nin anası.
1 — Zühre.
1 — Komik Karagöz.
1 — Tahir (çıplağı).
2 — Arnavut seymen.
1 — Arap halayık.

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
B. — Baba.
T. — Tahir.
Z. — Zühre.
A. — Anası.
Ş — Şetaret (Arap halayık).
S. — Seymen (Arnavut).

Birinci Bölüm *(Muhavere)*

*(Nareke zırıltısıyle ve def velvelesiyle göstermelik kaldırılır. Hacivad semâi okuyarak gelir.)*

(Semâi. Makamı: Rast)

*Gelse o şuh meclise nâz ü teğafül eylese,*
*Reng-i hicâb-ı gülşeni, meclisi gülgül eylese,*
*Tâ nigeh-i rıyâz-ı huld olur idi vücûh ile,*
*Âşık-ı zârı gülşen-i vaslına bülbül eylese.*



(Nakarat)

*Tiryelelel, lelelel, lelelel, lelele, lelâli,*
*Cânım yelelel lellelelel lellelelâli...*

H. — Of hây Hak.

*Ol gonca-dehen turra-i tarrâr ile oynar,*
*Tiryâk-ı lebin satmak için mâr ile oynar.*

*Çün dağ-ı gamın pullarını sineye düzdü,*
*Bu nerd-i muhabbetde gönül zâr ile oynar.*

*Benzetmek içün âlemi bir zıll-i hayâle,*
*Sâyende güneş gölgede dîvâr ile oynar.*

*Eğlenmeye divâne gönül şimdi muzaffer,*
*Zencir-i ser-i zülf-i siyeh-kâr ile oynar.*

Huzûr-ı hâzıran, cem'iyyet-i irfan, vakt-i safâyı merdan; lâindir, dinsizdir, münâfıktır şeytan. Şeytanın dinsizliğine Rahmân'ın birliğine ve bizi seyreden ahbapların sağlığına.

*(Burada Hacivad yeri öper ve ayağa kalkarak.)*

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,
Dîvânelerin hemdemi dîvâne gerektir.
Beyt-i güzîninin müeddâsınca her hâli lâtif, etvârı zarif, fasihül-lisan, musâhabeti tatlı.

K. — *(Penceresinden)* Hoş geldin sarmısak suratlı.

H. — Bir yâr-i kafâdâr olsa.

K. — *(Pencereden)* Kafan darsa aşağı iner bollaştırırım kerata.

H. — Geliverse karşıma, o söylese ben dinlesem. Haddim olmayarak bendeniz söylesem o dinlese.

K. — *(Pencereden)* Hacivad'da bizim oğlanın burnunu yese.

H. — Her ikimiz de söylesek, bizi seyreden ihvân-ı bâ-safâ neş'eyâb olsalar. Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm rastgetire..

Yâr bana bir eğlence meded!..
Aman bana bir eğlence meded!..

K. — *(Pencereden)* Geliyorum patlama geliyorum..

H. — Ah bana bir eğlence medet..

K. — *(Atlar boğuşmaya başlarlar.)*

H. — Aman birâder bırak sakalımı yoldun.

K. — Yakamı bırak düğmeler koptu.

*(Hacivad kaçar. Karagöz arkası üstü yerde kalır.)*

K. — Offf.. aman amanın, öldüm bayıldım, çürük domatesler gibi yerlere yayıldım. *(Ayağa kalkarak)* Seni gidi dişler kamaştıran, yüzler buruşturan, çakal eriği suratlı herif. Hele bir daha gel de bak sana neler ederim.

H. — *(Gelir.)* Vay Karagözüm, benim iki gözüm. Akşâm-ı şerîfin hayırlar olsun.

K. — Sivri sinekler burnuna dolsun. *(Tokat)*

H. — Aman birâder bana vurmaya hakkın yok.

K. — Sen de şu yumruğu al burnuna sok. *(Tokat)*

H. — Dur, Karagözüm sende hiç edep erkân yok mu?



K. — Vardı ama sattım.

H. — Neyi sattın?

K. — Bir evlen bir de dükkân.

H. — Yani Karagözüm adam olamamışsın. Hep sözlerin abuk sabuk.

K. — O benim ahbâbımdır.

H. — Kim?

K. — Arnavut Sadık.

H. — Tuh Allah iyiliğini versin, yâni hep sözlerin setrepeki.

K. — On paralık da bana al.

H. — Neden?

K. — O sert tönbekiden.

H. — Anlaşıldı Karagözüm senin bu akşam bir dalgınlığın var; lâflarımı anlıyamıyorsun.

K. — Var zâhir.

H. — Hayrola Karagözüm.

K. — Şu başımdan geçenleri bir kere dinle.

H. — Dinliyorum kulağım sende.

K. — Bizim kadın bana bir şeyler ısmarladı.. Almak için sokağa çıktım, sokakta giderken ahbaplardan birisi rastgeldi. Aman Karagöz nereye gidiyorsun, dedi. Ben de öte beri alacağımı söyledim ise de gel canım seninle şurada birer kahve içelim, dedi, beni aldı Süleymâniye'deki tiryâki çarşısına götürdü Bir kahveye girdik, iki kahve geldi içtik. O adam ben şimdi gelirim, dedi, gitti.

H. — Kahve paralarını verdi mi?

K — Hayır vermedi. Bir de baktım bir masanın başında beş kişi toplanmış. Bir kişi daha yok mu,

altıkol iskambil oynayalım, diyor. Haydi ben de oynarım dedim, içlerine karıştım. Oynamaya başladık.

H. — Aman Karagözüm sen kumar oynamazdın.

K. — Can sıkıntısı bu, oynadık işte. Aksi şeytana bak ki dört parti yenildik. Beni kahveye getiren adam da gitti bir daha gelmedi. Kahve paralarını vereyim de gideyim dedim, elimi cebime attım bir de baktım ki, para kesesi yok.

H. — Sakın seni getiren adam yankesici filân olmasın?

K. — Vallahi bilmem; lâkin dört parti iskambil dört kuruş, yirmi para da iki kahve eder dörtbuçuk kuruş, ben de dört para bile yok. Eyvah ben ne yapayım diye düşünmeye başladım..

H. — Vah vah vah Karagözüm sonra?

K. — Yaaa, Hacivad kahveci de gözünü bir türlü benden ayırmıyor.

H. — Vah Karagözüm sonra?

K. — Derken vakit gece oldu, kahveci ortalığı süpürmeye başladı. Ocağını yaptı ama hep gözü bende.

H. — Tabii dört buçuk kuruş ister.

K. — Yaaa, derken kahveci kahve çömleğini dökmek için sokağa çıktı. Ben de peykenin altına cumburlop girdim saklandım. Kahveci geldi, sağa sola bakındı; beni göremeyince eyvah herifi kaçırdık, dedi. Bir iki küfür savurdu, kahvenin kapısını kilitledi, evine gitti. Ben de peykenin üstüne çıktım oturdum.

H. — Aman Karagözüm, bâri camdan filân savuş.



K. — Savuşacağım ama her yer kilitli. Ben peykede otururken derinden derinden kulağıma birtakım sesler gelmeye başladı. Amanın cankurtaran yok mu, diyerek feryâd ediyorlar.

H. — Sakın sokakta kavga filân etmesinler.

K. — Yok canım. Meğer çekmecedeki paralar feryât edermiş. Cnakurtaran yok mu, bizi buradan kurtarın, diye.

H. — Sen ne yaptın?

K. — Ne yapacağım çekmeceyi açtım. Gümüşleri bir cebime, altınları bir cebime, metelikleri bir cebime yerleştirdim. Hep paralar sevindiler. Bana duâ ettiler bizi bu hapisten kurtardın, dediler..

H. — *(Hayretle)* Eeee!.. Sonra?

K. — Derken Hacivad, yavaş yavaş sabah olmaya başladı. Kahveci de geldi anahtarı kapıya soktu.

H. — Aman Karagöz tutuldun savuş, savuş!.

K. — Nereye savuşayım be, hemen yerimden fırladım, kapağı açık duran kahve kutusundan içeri girdim. Üstüme de kahveleri attım, kutunun köşesine saklandım.

H. — *(Hayretle)* Eeee!.. Sonra?

K. — Kahveci kapıyı açtı, mangalı eşeledi, bir şeyler okudu.

H. — Pirine duâ etmiştir.

K. — Derken ocağa bir kaşık kahve, bir kaşık şeker attı. Erken erken bir tiryaki geldi, büyük fincanla okkalı bir kahve yap, dedi. Kahveci eline koca bir cezve aldı, kahve kutusuna yanaştırdı; başladı tik-tak tik-tak kahveyi cezveye doldurmaya. Bu es-

nâda kahve kaşığı bizim çakşırın ucuna takılınca haydi ben cezveden içeri.

H. — Vah vah vah Karagözüm sonra?

K. — Beş on kaşıkta şeker attı üstüme, cezveyi kaynar suyun altına yanaştırdı, musluğu açtı.

H. — *(Acıyarak)* Aman Karagözüm yandın.

K. — Bereket versin toz şekeri beni örttü de pek haşlanmadım. Cezveyi ocağa bir sürdü, bir daha sürdü, pof dedi kabardı. Koca bir fincanın içine bende beraber boşalttı, tiryâkinin önüne dayadı, tiryâki kahveyi bir çekti, bir daha çekti, üçüncü çekişte haydi biz boğaz içine.

H. — *(Anlamayarak)* Boğaz içine mi?

K. — Evet. Damak köyünden geçtik doğru boğaza..

H. — *(Düşünerek)* Damak köyü Damak köyü.. Bu Boğaz'ın neresine düşüyor?

K. — Orta köyün yanında.

H. — Sonra Karagözüm?

K. — Herif kahveyi bir daha çekti, doğru ben mide mahallesine.

H. — Bu mahalle Boğaz'ın neresine düşüyor?

K. — Karayel esen tarafına.

H. — Sonra Karagözüm?

K. — Lâkin mide mahallesinde bir kavgaya rastladım.

H. — Ne gibi?

K. — Lâhana dolmasıyle, patlıcan tavası birbirleriyle senin yağın çok gelmiş, yok be yağım az gelmiş diye kavgaya tutuşmuşlar.

H. — Kafa göz yarılmış mı?

K. — Ben aralarına girdim, kavgayı feshettim!



H. — Aferin Karagözüm nasıl ayırdın bunları?

K. — Ben her ikisini de ceplerime doldurdum kavga bitti. Derken Hacivad, herif kahveyi bir daha çekti, ben doğru işkembe köyüne indim.

H. — *(Düşünerek, kendi kendine)* İşkembe köyü işkembe köyü.. Karagözüm bu köy Boğaz'ın neresine düşüyor?

K. — Üsküdar'la Kuzguncuk arasında. Lâkin pek fena kokulu bir yer.

H. — Oraları biraz öyledir.

K. — Bu işkembe köyünde biraz durdum durmadım, bir gürültüdür koptu.

H. — Aman hayrola, her halde sarhoşlar olacak.

K. — Sarhoş marhoş değil. Herif akşamdan haşlanmamış kuru fasulye yemiş, üstüne de içmiş suyu, başladı mı orası karışmaya, herif kahveden bir fırladı soluğu helâda aldı. Bir gürültü koptu, ben kendimi zorla dışarı attım. Dar bir karanlık yere düştüm.

H. — Bir boduruma düşmeyesin?

K. — Derken, yuvarlana yuvarlana bir aydınlık meydana çıktım.

H. — Orası neresi?

K. — Eminönü'nde deniz kenarına çıkmışım. O gün de balıkların düğünü varmış; kılıç balığı da müjdeci gidiyormuş, kılıcı benim şakşırın ucuna takılınca haydi başladık denizde gitmeye. Ben hemen ayağımdaki pabucu çıkardım arkama dümen yaptım. Dümeni kırınca Sarayburnu'ndan Kumkapı açıklarına doğru gitmeye başladık.

H. — Geçmiş olsun! Akıntıdan kurtulmuşsunuz.

K. — Evet.. Derken Hacivad Kumkapı açıklarında balıkçılar denize ağ atmışlar, biz o ağın içine tutulmaz mıyız.

H. — Eyvah! Karagözüm, sonra?

K. — Balıkçılar ağı çektiler, sahile getirdiler. Balıkçılar ağın içinde beni görünce, aman ayı balığı tutulmuş vurun, dediler. Küreği, kancayı, oturak tahtasını başladılar bana vurmaya. Canım yanınca ben de onlara vurmaya başladım. Derken Hacivad, onlar bana, ben onlara, vur Allah vur. Derken kulağımın dibinden bir feryattır koptu, aman yâhu suratım kan içinde kaldı ne vuruyorsun diye. Bir de gözümü açtım ki ne göreyim.

H. — Ne gördün?

K. — Ben bu rü'yâyı görürken heriflere vuruyorum diye, yatakta bizim karının suratına yapıştırırmışım yumrukları; zavallı kadının burnuna da konmuşum, kanlar akmaya başlamış, ben de bu rü'yâyı görürken kan ter içinde kalmışım. Ne dersin sen bu rüyâya?

H. — Anlamadım?.. Deminden beri bu söylediklerin rüyâ mıydı?

K. — Ay ben sana hayırdır inşallah demedim mi?

H. — Yoook!..

K. — Vay enâyi vay, hiç bir insan kahve kutusuna sığarmı? *(Tokat)*

*(Hacivad gider.)* Yürrü gidi idâre fitili, mum bacaklı kerata seni, sen gidersin de beni buraya bağlamazlar. Lofça çivisiyle hiç mıhlamazlar. Ben neyler çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyîne-i devran ne sûret gösterir. Sallan bullan kocaoğlan sallan.. *(Geri geri çekilir, gider.)*



— İkinci Bölüm —

## TAHİR İLE ZÜHRE

*(Aşağıdaki şarkı söylenirken Hacivad tarafına Tahir'in köşkü kurulur.*

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Arzû ediyor vuslat-ı can-bahşını cânım,*
*Kurban olayım gözlerine rûh-ı revânım,*
*Gel itme diriğ hasret ile bitti tüvanım.*

(Nakarat)

*Kurban olayım gözlerine rûh-ı revânım.*

*(Bu şarkı bittikten sonra aşağıdaki ikinci şarkı söylenirken: Önde, baba, ana, Tâhir, Zühre ve Arap halayık gelirler.)*

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Musavver kalb-i âşıkda Cemâlin,*
*Güzellikde senin yokdur misâlin,*
*Çıkar mı dide vü dilden hayâlin.*

(Nakarat)

*Güzellikde senin yokdur misâlin.*

*(Şarkı biter bitmez Hacivad karşılar.)*

H. — Vây efendim, mâşallah mâşallah. Benim veli-nimetim efendim hoş geldiniz, safâ geldiniz, uğurlar, kademler getirdiniz.

B. — Safâ bulduk Hacivad Çelebi.

H. — Efendim, safâ geldiniz hanımefendi.

A. — Safânıza geldik, Hacivad Çelebi.

H. — Siz de safâ geldiniz, oğlum Tâhir.

H. — Elinizi öpeyim efendim.

H. — Siz de safâ geldiniz, kızım Zühre hanım.

Z. — Safânız artsın Hacivad Çelebi peder.

H. — Sen nasılsın Şetâret kalfa, hoş geldin.

Ş. — Ellerini öpüyüm Hacavad Çelebi.

H. — Efendim, emr-i âlîniz veçhile köşkü tâmir ettirdim, bahçeyi düzelttirdim. İstediğinizden âlâ oldu; güle güle oturunuz.

B. — Bilirim Hacivad Çelebi, sen işgüzâr adamsın. Her şey elinizden gelir. Bakalım bu kışı da burada geçirelim.

H. — Safâ-yı hâtırla inşallah efendim.

B. — Lâkin sizden bir ricam daha var.

H. — Estağfurullah efendim emredersiniz.

B. — Bizim bir uşağımız vardı, bundan bir ay önce izin aldı köyüne gitti, bir daha gelmedi. Geçende bir mektup göndermiş gelemeyeceğini yazıyor. Biz de şimdi adamsız kaldık, şöyle bir ehl-i nâmus bir adam bulabilir misiniz bize?

H. — Efendim, siz köşke teşrif ediniz, istirâhat buyurunuz. Benim bir refikim vardır, adına Karagöz derler. Kendisi gayet nâmuslu çoluk çocuk sâhibi, hoş - sohbet bir adamdır, onu bulur size getiririm.

B. — Teşekkür ederim Hacivad Çelebi. Buyurun çocuklar evimize girelim.



*(Hacivad gider. Hepsi de köşke girerler. Köşkün önüne bir sandalye konur ve babanın değnekleri çıkarılarak Karagöz'e karşı takılır.)*

H. — Ey!. Karagöz, sana bir ekmek kapısı ki, ölünceye kadar bana duâ et. *(Karagöz'ün kapısını çalar.)* Karagöz, Karagöz...

K. — *(İçeriden)* Ne var?

H. — Gel Karagözüm aşağıya.

K. — Geliyorum. *(Gelir.)* Ne var?

H. — Bu köşkün sâhipleri geldiler, kendileri gayet zengin adamdır. Benden bir uşak istediler, ben de seni söyledim, inşallah yanlarına girersin. Sen burada dur; ben gidip haber vereyim.

K. — Olur.

H. — *(Köşke gider.)* Efendim söylemiş olduğum zat, kapınızın önünde teşrifinize muntazır.

B. — Teşekkür ederim. Bir varayım göreyim. *(Gelir sandalyesinin üstüne oturur.)* Sen kimsin?

K. — *(Korkar.)* Şey..

B. — Nesin çabuk söyle.

K. — *(Korkarak.)* İşte benim, adamım.

B. — Yoksa sârık (hırsız) mısın?

K. — *(Anlamaz.)* Evet efendim.

B. — *(Ayağa kalkar ve hiddetli)* Vây sârıksın öyle mi.

K. — Sârık mârık değilim, basbayağı adamım.

B. — Bahçemin etrafında neden keşt ü güzâr ediyorsun?

K. — *(Kaçar içeriden)* Hacivad!..

H. — Ne var Karagöz?

K. — Bak bu herif ne diyor.

K. — Bahçe kapısında, erbaînde niçin keşkek yiyorsun diyor.

H. — Sen hadi git. De ki, Hacivad Çelebi'nin göndermiş olduğu zât-i âlikadir benim, de..

K. — Olur. *(Meydana gelir.)* Efendim, Hacivad Çelebi'nin gönderdiği saatçi alık Kadri benim.

B. — *(Hiddetli)* Benim saatim bozuk değil.

K. — Belki ayarın bozulmuştur. *(Kaçar içeriden)* Hacivad.

H. — Ne var?.

K. — Bu adamın saati bozuk değilmiş.

H. — Sen ne dedin?

K. — Hacivad'ın gönderdiği saatçi alık Kadri benim, dedim.

H. — Hay Allah iyiliğini versin. Haydi git, de ki Hacivad Çelebi'nin gönderdiği adam benim, de.

K. — Olur. *(Gelir.)* Efendim Hacivad Çelebi'nin gündeliğini verin.

B. — *(Hiddetli)* Bende gündelik filân yok, defol!..

K. — *(Kaçar.)* Aman Hacivad bu adamda gündelik filân yokmuş.

H. — Sen ne dedin?

K. — Hacivad'ın gündeliğini verin, dedim.

H. — Öyle değil, Karagözüm. Hacivad Çelebi'nin târif ettiği adam benim, de.

K. — Olur. *(Gelir.)* Efendim, Hacivad Çelebi'nin terâvihe gittiği feneri verin.

B. — *(Hiddetli)* Bende fener mener yok..

K. — Hay mumu başına dikilsin. *(Kaçar.)* Hacivat...



H. — Gene ne oldu?

K. — Onda fener mener yokmuş.

H. — Sen ne dedin?

K. — Hacivad Çelebi'nin terâvihe gittiği feneri verin, dedim.

H. — Canım öyle değil. Sen git, sâde Karagöz benim, de.

K. — *(Gelir.)* Efendim sâde Karagöz benim. Peynirli, kıymalı istersen börekçi dükkânına buyur.

B. — Vay, sen Karagöz müsün?

K. — Evet efendim!.

B. — Haniya senin boynuzların?

K. — Ben koyun değilim, adamım adam, Karagöz.

B. — Peki, adın Karagöz ha?..

K. — Evet efendim!.

B. — Evli misin?

K. — Evliyim.

B. — Kaç çocuğun var?

K. — Dört tâne.

B. — Kaçı inâs, kaçı zükûr?

K. — O ne demek oluyor?

B. — Kaçı kız, kaçı erkek? Kaçar yaşlarında ve karın var mı?

K. — Karım vardı ama dondurmacılara sattım.

B. — Herif, öyle değil, eşin var mı?

K. — Vardı ama nalı düştü, ben yalnız arabayı çekiyorum.

B. — *(Güler gibi)* Çocuklarının anası var mı?

K. — Elbette var.

B. — Demek dört çocuğun, bir de avradın, bir de sen.

K. — Evet efendim.

B. — Bunları sorduğumun sebebi, sana vereceğim aylık, efrâd-ı âilenin idâre-i maişetine kifâyet eder mi bakalım.

K. — Evet efendim, Mahir bey bize kefâlet eder.

B. — Haa bak!.. Benim yanıma gelecek adamın bir gözü kör, bir ayağı topal, bir kulağı sağır, bir kolu da çolak olacaktır.

K. — Sen git miskinhâneden birini al.. *(Kaçar.)* Hacivad!..

H. — Gene ne var Karagöz?

K. — Bu adam diyorki; benim yanıma gelecek adamın bir gözü kör, bir kulağı sağır, bir ayağı topal, bir kolu da çolak olacaktır, diyor.

H. — Haa.. Bak Karagözüm sana anlatayım.

K. — Anlat bakalım.

H. — Bir gözü kör olacak demek, her gördüğünü görmemezliğe gelecek; bir ayağı topal olacak demek, bir yerde temelli olarak çalışacak; bir kolu çolak olacak demek, eliyle koymadığı şeye el uzatmayacak demek; bir kulağı da sağır olacak demek, her işittiğini işitmemezliğe gelecek demektir.

K. — Bunu böyle Türkçe söylese olmaz mıydı? *(Meydana gelir.)* Efendim, ben işte öyleyim.

B. — Peki öyleyse, mâhiyye (aylık) ne istersin?

K. — *(Kendi kendine)* Mahya (Ramazanlarda iki minâre arasına kurulan yazı.) kuracağız galiba!. Efendim altmış metro halat, yüzyirmi metre yedek ip, üçyüz elli kandil, her akşam için sekiz okka zeytinyağı.



B. — Bunlar ne olacak?

K. — Mahya demediniz mi?

B. — Öylesi değil canım. Kaç kuruş aylık istersin? Boğazın burada çıkacak.

K. — Anlamadım boğazım niçin burada çıkacak?

B. — Canım ne tuhaf adamsın? Burada yiyecek içeceksin, hem yılda iki sefer de üstüne başına yapacağım.

K. — *(Yanlış anlar.)* Oha oha.. Evinizde helâ yok mu?

B. — Yâni senede iki kat elbise de yaptıracağım.

K. — Öyle söylesene efendim. İşimden memnun olursanız gönlünüzden de ne koparsa balgamdan başka ne verirseniz veriniz.

B. — Sen doğru sadıkâne hizmet et, ben seni kat kat memnun ederim.

K. — Olur efendim, sen hiç merak etme, ben elimden geldiği, gücüm yettiği kadar hepinize hizmet ederim.

B. — Bu köşkte bir ben varım, bir de refikam.

K. — O Refik bey kim?

B. — Yani zevcem.

K. — Bir de cezveniz var.

B. — Cezve değil, zevcem, yâni karım var.

K. — Demimden beri öyle söylesene, ben ne anlarım cezveden.

B. — Bir de kızım var, adına Zülure derler. Bir de evlâtlığım var, adına Tâhir derler.

K. — İşte ben ondan pek hoşlanmam, yazın insana kaşıntı yapar.

B. — Neden hoşlanmazsın?

K. — Tâhinden.

B. — Ne tahini?

K. — Sen demedin mi, bir de tâhin var diye.

B. — Tâhin değil, bir de evlâtlığım var, adına Tâhir derler. Bir de Şetâret bacı var, işte bu kadar.

K. — İyi ya güle güle kullanın.

B. — Gel içeri gidelim, seni Şetâret bacıya teslim edeyim; o sana işini gösterir. *(Giderler, içeriden)* Bana bak Şetâret bacı, işte sana bir adam, istediğin gibi kullan.

Şe. — Ooo!. Gel bakalüm sakalli baba.

K. — *(İçeriden)* Bu simsiyah bir şey be!..

Şe. — Âzini toplâ kerata, kapkaranlik kim oliyo?

K. — Şaka söyledim, sen ayın ondördü gibisin.

B. — *(İçeriden)* Karagöz ağa, o üstündekileri çıkar.

K. — Neden?

B. — Şurada bir kat hizmetkâr elbisesi var, onları giy.

K. — Olur efendim, bunlarla ne tuhaf oldum be. Herkes bana gülecekler.

B. — Sen işine bak, kimse gülmez.

K. — *(Meydana gelir, çocuklar güler, kaçar içeriden)* Ben demedim mi.

B. — Ne oldu?

K. — Ne olacak herkes bana gülmeye başladı.

B. — Sen işine bak, onlar güle dursunlar.



— *Şarkı başlar.* —

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Nev-bahârın zevkine benzer civânın neş'esi,*
*Nev-civânım neş'elen gelsin cihânın neş'esi,*
*Neş'esiz durdukça sen gelmez cenânın neş'esi*

(Nakarat)

*Nevci-civânım neş'elen gelsin cihânın neş'esi.*

*(Dikkat: Bu şarkı söylenirken Karagöz tarafından Tâhir, köşkten de Zühre çıkar, gelirler.)*

(Şarkı bitince)

T. — *Aşkın meyini içtim.*
*Can ile serden geçtim,*
*Şevk-ı rü'yetle zühre,*
*Yaş yerine kan saçtım.*

Z. — *Tâhir kaşların kâre,*
*Beni kıldın bîçâre,*
*Ben bu ahidden dönmem,*
*Beni çekseler dâre.*

T. — *Zühre bana sihir etti,*
*Çeşmim yaşın nehir etti.*
*Gönlüm ile kul olmadım.*
*Âhû gözler esir etti.*

Z. — *Oldun nâz ile mâhir,*
*Aynım olalı zâhir,*
*Hicrinle beni yakma,*
*Gel sarılalım Tâhir.*

B. — *(Gizlice köşkün kenarından bakar. Yavaş sesle.)* Bende sizi böyle görmek isterdim. İnşallah yakında mes'ûd, bahtiyar olursunuz. *(Çekilir.)* Bu sözleri Tâhir ve Zühre duymazlar.

T. — Sevgili Zührem, bu kadar konuştuğumuz yeter. Ağyâr görür, babanıza fitnelerler, müsaadenizle.. *(Öpüşürler, gider.)*

Z. — Güle güle Tâhir'im. *(Gider.)*

K. — Gelir, kendi kendine: Burada bir şapurtu şupurtu oldu ama bir türlü anlayamadım. Galiba mahalle çocukları bahçeden şeftâli aşırdılar, şurada da şapırdata şapırdata yediler ve savuştular.

B. — *(Gelir.)* Ne o Karagöz ağa, bahçeyi mi suluyorsun? Buraları ıslanmış.

K. — Şeftâlinin suları o.

B. — Ne şeftâlisi?

K. — Galiba komşu çocukları bahçeye girmişler. Ağaçtan şeftâlileri koparmışlar, burada sularını akıta akıta yemişler ve savuşmuşlar.

B. — Sen nerede idin?

K. — Ben içeriden yalnız şapurtusunu duydum. Koştum geldim ama kimseleri bulamadım.

B. — Gözünü aç, bir daha böyle hırsızlıklara meydan verme.

K. — Olur efendim.

B. — Git bak bakalım, kızım Zühre nerede.

K. — Olur efendim. *(Gider ve gelir.)* Gördüm efendim.

B. — Nerede?

K. — Subaşında derede, incili muska boynunda, Tâhir Bey'in koynunda.



B. — Anlamadım git bak, hâbde mi bîdar mı?

K. — *(Gider, gelir.)* Rafta değil, minder üstünde oturuyor.

B. — Git çağır da gelsin.

K. — Olur. *(Gider ve içeriden)* Bana bak zülüflü hanım, baban çağırıyor.

Z. — Geliyorum efendim. *(Gelir.)* Öpeyim efendi babacığım. *(Elini öper.)*

B. — Çok yaşa kızım. Eh, artık mâşallah geldin yetiştin. Artık seni başgöz etmek isterim.

Z. — Anlamadım efendim.

B. — Yâni seni kocaya vermek isterim.

Z. — *(Başını eğerek utanır.)* Aaaaa..

B. — Ne o kocaya varmak istemiyor musun?

Z. — *(Utangaç bir edâ ile)* Aaa, babacığım, benim yaşım ne başım ne, daha bu güne kadar annemin dizinin dibinden ayrılmadım.

B. — Sen şimdi orasını bırak, beni dinle. Bana söz ver bakayım.

Z. — Babacığım ben mektepten henüz çıktım. Bir çok eksiklerim var.

B. — Demek kocaya varmak istemiyorsun öyle mi?

Z. — Hayır efendim.

B. — Eh ne yapalım, zorla güzellik olmaz, ben ise seni Tâhir'e vermek isterdim.

Z. — *(Sevinçle)* Teşekkür ederim babacığım. *(Elini öper.)*

K. — *(Pencereden)* Tâhir'i duyunca öpeyim hal.

B. — Haydi kızım git rahatına bak, inşâllah yakın zamanda mes'ûd, bahtiyar olursunuz.

Z. — Teşekkür ederim babacığım. *(Elini öper, gider.)*

B. — Karagöz ağa.

K. — *(Gelerek.)* Efendim öpeyim. *(Elini öper.)*

B. — *(Şaşırır.)* Ne o? Karagöz ağa hayrola?

K. — Öpeyim efendim. *(Elini öper.)*

B. — Çok yaşa, çok yaşa, haydi git Tâhir'e söyle, baban yoluna muntazır de.

K. — Olur *(Gider, içeriden)* Bana bak tâhin..

T. — *(İçeriden)* Buyur efendim.

K. — *(İçeriden)* Baban yol üstünde zırlıyor.

T. — *(İçeriden)* Anlamadım.

K. — *(İçeriden)* Canım işte baban çağırıyor.

T. — *(İçeriden)* Geliyorum efendim. *(Gelir. Karagöz gelmez.)*

T. — Öpeyim efendim. *(Elini öper.)*

B. — Berhüdâr ol oğlum. Ece oğlum, sen benim öz evlâdım değilsen de, evlâdımdan daha çok severim. Zîra sen bana merhum babandan yâdigârsın.

T. — Teşekkür ederim efendim.

B. — Hamdolsun geldin yetiştin, arslan gibi delikanlı oldun. Artık seni başgöz etmek isterim.

T. — Aman efendim, benim henüz evlenmek zamânım değil. Çünkü elim henüz ekmek tutmuyor ki..

B. — Nene lâzım senin, orası bana âit.

T. — Öyle ama efendim, ben bir iş sâhibi olmalıyım ki ondan sonra emriniz başım üstüne.

B. — Merhum babanla birbirimize söz vermiştik. Onun için sana kızım Zühre'yi vermek isterdim, fakat...

T. — *(Sevinçle)* Ah öpeyim efendim. *(Elini öper.)*



K. — *(İçeriden)* Vay çapkın vay, Zühre'yi duyunca öpeyim ha!..

B. — Haydi oğlu git rahatına bak, inşallah yakın zamanda mes'ûd, bahtiyar olursunuz.

T. — Teşekkür ederim efendim. *(Elini öper, gider.)*

K. — *(Gelir.)* Öpeyim!.. *(Babanın elini öper.)*

B. — Ne istiyorsun? Senin dilinin altında bir şeyler var.

K. — Şey efendim şey, şeyden şey efendim.. öpeyim efendim.. *(Elini öper.)*

B. — Canım söylesene ne istiyorsun. Eğer Şetâret kalfayı istiyorsan, bugünden tezi yok verdim.

K. — *(Sevinçle)* Ah öpeyim efendim öpeyim.. *(Birkaç kere elini öper.)*

B. — *(Gülerek.)* Hay Allah iyiliğini versin. Bana bak Karagöz ağa.

K. — Buyurun efendim..

B. — Git bak bakalım hanımefendi nerede?

K. — Olur efendim. *(Gider, gelir.)* Gördüm efendim.

B. — Git çağır, gelsin.

K. — Olur efendim. *(Giderken)*

B. — Gel..

K. — Efendim.

B. — Hanıma söyle, çaksın çakıştırsın, taksın takıştırsın da gelsin.

K. — Hanıma söyleyeceğim; tartsın tartıştırsın, çatsın çatıştırsın da gelsin.

B. — Dur!.. Gitme.

K. — Durdum.

B. — Elmas küpelerini taksın da gelsin.

K. — Olur efendim.. *(Giderken.)*
B. — Gel
K. — dim..
B. — Ne diyeceksin?
K. — Elma küfelerini tartsın da gelsin. *(Giderken.)*
B. — Gel
K. — dim..
B. — Gözüne sürme, kaşına rastık çeksin de gelsin.
K. — Gözüne sünger, kaşına lâstik, burnuna da çizmeleri çeksin de gelsin. *(Giderken.)*
B. — Gel..
K. — Geldim..
B. — İpekten fistanını giysin, altın kemerini taksın da gelsin.
K. — İplikten fistanını giysin, kemeraltından gelsin. *(Giderken.)*
B. — Gel..
K. — *(Kızar.)* Geldim..
B. — Söyle ona ağyârdan gizlenerek gelsin.
K. — Altına pisleyerek gelsin.. *(Giderken.)*
B. — Gel..
K. — *(Dişlerini sıkarak.)* Geldiiiim!..
B. — Haydi söyle ona, sallana sallana gelsin..
K. — Sandala binsin de gelsin. *(Gider içeriden.)* Bana bak, hanımefendi..
A. — Ne var Karagöz ağa?
K. — *(Hafif: Ah suratını sevsinler)* Şey.. seni efendin çağırıyor.
A. — *(İçeriden)* Kızlar... Getirin benim, rastık sürme, düzgün takımlarımı. Başımın hotuzunu yapın, ipekli fistanımı giydirin. Altın kemerim nerede? Çabuk olun sevgilim bekliyor. Hah şöyle..



K. — *(İçeriden)* Şey... Hanımefendi baş örtünüzü unuttunuz. Sonra yüzünüzü görenler yolda bayılırlar da...
A. — *(İçeriden)* İstemez görsünler de gözleri, gönülleri açılsın.
K. — *(Hafif)* Seni görenin kırk yıl işi rast gitmez..
A. — Anlamadım.
K. — Seni gören kırk yıl daha göreyim der..
A. — *(İçeriden)* Elbette zâhir. Kızlar eteğimi kaldırın..
K. — *(İçeriden)* Galiba apdesti geldi.
A. — *(İçeirden)* Arkamdan çekil, peşime düşme..
K. — Belki yüzüme bir şeyler sıçrar, gelmem.

*(Meydana gelir. Karagöz'de yavaşça arkasından gelir.)*

B. — *(Ayağa kalkar.)* Hoş geldiniz hanımefendi, gözlerim yolda kaldı. Pek merâk ettim, nerede kaldınız?
A. — Ah efendim tam kapıdan çıktım, iki delikanlı peşime takıldı. Biri önüme geçti, işmarlar etmeye başladı, biri de arkamdan; hayâtım, canım, diyerek lâf atmaya başladı.
B. — Bak şu çapkınlara.
A. — Hele arkamdaki başladı âşıklar gibi beyitler söylemeye.
B. — Ne dediler?

A. — Çeşmi mestin hasta sanma âşık-ı bîçârenin. Hab-ı râhatten figan-ı âhı dûr eyler seni, dediler.

B. — Karagöz orada yok mu idi, onlara bir sopa çeksin.

K. — Oradaydım ama öyle demediler.

B. — Ya ne dediler?

K. — Çeşme başını boş sanma çek başına çevreni. Fıstık ağacının üstünde leylek sandılar seni, dediler.

A. — Haydi oradan musîbet.

K. — Neme lâzım. *(Gider.)*

B. — Sizi buraya kadar çağırdım siz de zahmet edip geldiniz. İnşallah yakın zamanda evimizin içinde bir düğün olacak.

A. — Nasıl düğün?

B. — Artık Zühre'yi Tahir'e vermeye karar verdim ve kendilerine de söz verdim çok sevindiler.

A. — Ben bu işe râzı değilim, zira evlât sizin öz evlâdımız asilzâde bir kızdır. Tahir ise...

B. — Tahir ise ne demek?

A. — Ben bu işe razı değilim, zira evlât sizin ise de benim de hakkım vardır. Ben doğurdum, ben büyüttüm.

B. — Doğru ama ben vaktiyle Tâhir'in babasına söz verdim.

A. — Ben râzı değilim, ben öyle başıboş adamlara kız veremem; işte bu kadar!. *(Gider.)*

B. — Ben de verdiğim sözden geri dönmem. *(Gider.)*

K. — *(Gelir.)* Görürmüsün bir kere şu cadalozu, sakın bizim işe de karaçalı olmasın? Ne olursa



olsun ben gideyim Şetâret bacıyla konuşayım. *(Gider.)*

— Bir şarkı söylenir —

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Gülşen-i aşkın hazâna ermiş artık gülleri.*
*Gamla uçmuş âşiyanından safâ bülbülleri,*
*Bir yegâne bağ-ı vuslatgâh iken ehl-i dile.*

(Nakarat)

*Âh o cây-i nüzhetin vîrâne olmuş her yeri.*

A. — *(Köşk tarafından gelir. Karagöz karşılar.)* Karagöz ağa bu işe sen ne dersin?

K. — Vallahi bilmem ama bizim Şetâret bacı ile pişmiş aşımıza soğuk su katma derim.

A. — Benim güller gibi kızım öyle ne idüği belirsiz çapkına lâyık mı?

K. — Değil ama olmuş.

A. — Aaaa!.. Ben dünyâda râzı değilim. Karagöz ağa senin için sırlı mıdır?

K. — Geçen sene turşu kurdular sırlarım döküldü. Yâhu ben turşu küpü müyüm?

A. — Sana sırlarım var. Sana içimi boşaltacağım.

K. — Destur destur, ağzını başka tarafa tut.

A. — Bir şey değil, canım sana bir muska getireceğim, al şu on lirayı.

K. — *(Parayı alır.)* Bu para kimin?

A. — Senin, güle güle harca.

K. — Ha bereket haydi cebellebe.

A. — Şimdi sana bir muska getireceğim. O muskayı bizim efendinin başına usulca sokacaksın, işte o kadar.

K. — Yaparım bu da iş mi.

A. — Ben gidiyorum. *(Gider.)*

K. — *(Kendi kendine)* Vay cadaloz vay!.. Sakın bu karı Tahir'i sevmiş olmasın? Olur a, insan bu.. Dur bakalım, her şey meydana çıkacaktır. Ben bu evde iken. Aman biri geliyor..

B. — *(Gelir.)* Ne o Karagöz baba, buralarda işin ne, bahçeyi sulamamışsın.

K. — Sulayacağım çiçeklerin arasında karaçalılar var da onları ayıklayayım, dedim.

B. — Çocuklar bahçeye girmiyorlar ya.

K. — Yok efendi, sopa elimde hep onları bekliyorum. Hele bir daha şeftâliye el dokunsunlarda görürler. Ellerini kıracağım.

B. — Yooo!.. Ona razı değilim. Bir bahçede olan meyveden konuya komşuya gelene geçene tattırmazsan, sonra ağaçlarımız kurur.

K. — Ben ne yerim?

B. — Sana izin. Her kim kapıyı çalar, isterse esirgeme. Ver yesinler.

K. — Ben o çocukları tanıyorum pek arsız şeyler, kimseye danışmadan şeftâlileri koparıp şapırdata şapırdata yiyorlar. Korkarım karınları şişecek, hasta olacaklar.

B. — İçeride rahat edemedim, şuracıkta biraz şekerleme yapayım.

K. — Biraz da vişne reçeli yapın.

B. — Ben şöyle bir sandalye safâsı yapayım. Gözlerimden de uyku akıyor.



K. — Uyuyunuz efendim.

B. — Uykum da kaçtı. Bana bir masal söylesen belki uyurum.

K. — *(İki büklüm olarak kendi kendine.)* Herifin çocukluğu aklına geldi galiba. *(Aşikâr)* Olur efendim. Bir varmış bir yokmuş, evvel zamân içinde kalbur samân içinde bir babanın bir üvey oğlu. Bir ananın da güzel bir kızı varmış.

B. — *(Uyur ve horlar.)* Horrr... horrr...

K. — Hırlama yabancı yok!. *(Arı gelir.)* Dıızz.. dıızz!.. Kışt, der kovar.Bu hâl bir iki kere devam eder. Gider, süpürgeyi alır gelir; arı babanın burnuna konar. Kışt, diyerek süpürgeyi babanın suratına vurunca.

B. — *(Uyanır, hiddetli.)* Suratıma ne vurdun be herif?

K. — Kaza oldu. Suratınıza arı kondu, onu kovarken kazara oldu.

B. — Bir daha yapma. Ha masal ne oldu? Nerede kaldık?

K. — Anlatayım efendim. *(Gider süpürgeyi bırakır, gelir.)* İşte o babanın bir kızı varmış, bir adama vermek istermiş, adamın karısı râzı olmazmış.

B. — *(Uyur.)* Horrr!...

K. — Herif gene horlamaya başladı.

B. — *(Uyanarak)* Sonra ne olmuş?

K. — Baba anaya kızar, ana babaya kızar, evin içinde bir tatsızlık başlar.

B. — Uyur. *(Usulca ana gelir.)*

A. — *(Yavaş sesle)* Haydi Karagöz ağa verdiğim muskayı şunun başına sok. *(Gider.)*

K. — Olur. *(Muskayı babanın başına sokar.)* Ben de şurada yatar uyurum, der. *(Yere yatar.)*

B. — *(Uyanarak bağırır.)* Vermeyeceğim, vermeyeceğim.

K. — Acaba benim aylıkları mı vermeyecek?

B. — *(Hiddetli bağırır.)* Vermeyeceğim, işte bu kadar.

K. — Efendim ben fukarayım, benim aylıkları vermezsen evde çoluk çocuk aç kalırlar.

B. — *(Bağırarak.)* Vermeyeceğim benim kâhyam mı var.

K. — *(Ağlar gibi, kendi kendine.)* Eyvah gördün mü şimdi olanları. Bu kadar gün çalış, şimdi herif bizim parayı vermesin. Ben de artık çalışmam giderim.

B. — Vermeyeceğim kızım Zühre'yi Tahir'e vermeyeceğim.

K. — Haa.. *(der, yere bir oturur.)* Şimdi iş anlaşıldı.

B. — Git çabuk o Tahir olacak edepsizi çağır.

K. — Eyvah herifi büyü tuttu.

B. — Ne durursun git çabuk çağır.

K. — Çağırayım. *(Gider içeriden.)* Tâhin tâhin!

T. — *(İçeriden)* Ne var Karagöz baba?

K. — *(İçeriden)* Galibâ pekmez çanağı kırıldı Baban çağırıyor.

T. — *(Gelir.)* Öpeyim efendim.

B. — *(Hiddetle)* Öpme!.. Artık seni görmek istemiyorum. Beni zora sevketmeden kendi hüsn-i rızânla buradan defol git.

T. — *(Şaşkın)* Sebep?



B. — *(Sert)* Sebebini sorma buradan git, seni gözüm görmesin, işte bu kadar.

T. — Efendim, kusurum kabâhatim ne ki beni kovuyorsunuz? Beni öldürseniz şuradan şuraya gitmem.

B. — *(Sert)* Vay gitmeyecek misin?

T. — Hayır.

B. — Karagöz ağa.

K. — *(Gelir.)* Buyur.

B. — Git seymenleri çağır gelsinler.

K. — *(Gider içeriden)* Hey, bana bakın seymenler, sizi efendi çağırıyor.

S. — *(İçeriden)* Haydi morey bizi efendi çağırmış, *(hepsi birden)* yaaaaa...

K. — *(İçeriden onları taklit eder.)* Vay eeşkler haaa....

S. — *(Gelirler.)* Celdik more efendim, sen misin hâ...

B. — *(Sert)* Alın bunu doğru Mardin zindanına atın..

T. — *(Ağlar.)* Sevgili peder merhamet et, benim suçum ne?

B. — Söyletmeyin diyorum size, alın götürün.

S. — *(Tahir'i yakalarlar.)* Tuta morey...

T. — *(Hem ağlar, hem okur.)*

*Bülbülden bir nidâ geldi güllere,*
*Safâsın sürmeden uçtu gidiyor,*
*Yalın ayak üftâdeler çöllere,*
*Ağlayu ağlayu düştü gidiyor.*

Z. — *(Gelir babasının arkasında durur, dinler.)*

T. — *Ecel gelse dimez bây ü gedâsın,*
*Mevlâm ömürler versin Zührem yaşasın,*
*Yetiş ey bahtı kara helâllaşasın,*
*Tahir ecel câmın içti gidiyor.*

Z. — *(Hem ağlar, hem okur.)*

*Felek ayırdı beni cevr ile cânânımdan,*
*Hazer etmez mi aceb nâle vü efgaanımdan,*
*Oda yandırsam eger şûle ilê nüh feleği,*
*Nüh yanar âteş-i âh-ı dil-i sûzânımdan,*

*Gitti Tahir hem türab oldu teni,*
*Bugün için mi saklamış Hazreti Mevlâ beni.*

B. — Götürün diyorum.

Ar. — Tutam morey. *(Götürürler.)*

B. — Of!.. Nedir bu başımdaki ağırlık? Niçin bu biçâreyi zindana attırdım? Of, başım dönüyor, gideyim içeride biraz istirahat edeyim. *(Gider.)*

— Bir şarkı söylenir. —

(Şarkı. Makamı: Uşşak)

*Sevdiğim bâşın için lütfeyle bak feryâdıma,*
*Hasta-i hicrân-ı aşkım gel yetiş imdâdıma,*
*Kıl terahhüm bâis olma sen benim feryâdıma.*

(Nakarat)

*Hasta-i hicrân-ı aşkım gel yetiş imdâdıma.*

*(Şarkı bitince ana ile Karagöz karşılaşır.)*

A. — Karagöz ağa Tâhir ne oldu?

K. — Ne olacak zindana attılar.



A. — Vah vah acıdım. Pek yazık oldu.. *(Ağlar gibi.)* Zavallı Tâhir'im genç yaşında zindanlara düştü ha!..

K. — *(Ağlar gibi anayı taklit eder.)* Gitti ya, hem yumuşak yumuşak gitti. *(Ağlar.)*

A. — Ah Karagöz, sana bir şey söyleyeceğim. Benim sırrımı meydana vermeyeceğine söz ver bakayım.

K. — Söz yâhu!. Söz veriyorum, söyle bakalım.

A. — Şu Tahir bana mı lâyık, yoksa Zühreye mi?

K. — *(Şaşkın)* Anlamadım, ne ne ne?

A. — Tahir derim; Zühre'ye mi lâyık, bana mı?

K. — *(Hafif sesle.)* Bana kalırsa onlar birbirine lâyık. Sen de mezarcı Mahmud'a lâyıksın.

A. — Anlamadım.

K. — Canım sana lâyık, o Zühre neci oluyormuş.

A. — *(Ağlar gibi)* Ben Tâhir'i seviyorum da o beni sevmiyor.

K. — İşte onda halt etmiş. Senin gibi bir güzeli sevmemek enâyiliktir. *(Alaylı)* Bir kere baksana o ne ağız.

A. — *(Kabarır.)* Hokka gibi.

K. — O ne çene.

A. — *(Kabarır.)* Minicik.

K. — O ne burun.

A. — *(Kabarır.)* Ona çekme burun derler.

K. — Şu gözlere bak.

A. — *(Kabarır.)* Fincan gibi.

K. — Şu kaşlara bak.

A. — *(Kabarır.)* Keman gibi.

K. — Şu boya bosa bak.

A. — *(Kabarır.)* Servi gibi.

K. — *(İki büklüm olarak hafifçe sesle.)* Ah ne surattır o surat. İnsan kırk yıl görmese aklına bile gelmez rü'yâda görse ödü patlar.

A. — Gideyim, bağrıma taş basayım. *(Hem gider, hem ağlar.)*

K. — Bağrına değil, kafana düşsün koca bir taş.

B. — *(Gelir.)* Ey Karagöz ağa, canım çok sıkılıyor.

K. — Limon olmuştur.

B. — Karagöz, sen koşma bilir misin?

K. — Eskiden çok koşardım, şimdi ihtiyarladım koşamıyorum.

B. — Öyle değil, yani koşma, destan, mâni gibi.

K. — Ha, onu bilirim.

B. — Bana bir koşma söyle belki içim açılır.

K. — Olur söyleyeyim. Aman...

*Zindan yolunda Tâhir,*
*Zühre'nin hâli de zâhir.*
*Behey ahmak, behey câhil,*
*Ne aptaloğlu aptalsın sen.*

*Ah!. sırmalı çoraplar dizde,*
*Hiç insaf yok mudur sizde,*
*Tâhir zindanda darısı size.*
*Ne enayioğlu enayisin sen.*

K. — *(Baba uyur.)* Herif uyudu be, ben de uyusam mı dersin.

T. — *(Bir elinde hançer gelir.)* Bana bak Karagöz.. *(Hançeri kaldırarak.)*



K. — *(Başını arkaya çevirir. Tahir'i ve elindeki hançeri görünce korkar.)* Şey.. oğlum şey.. Şunu çek böyle şaka olmaz.

T. — Doğru söyle babama kim ne yaptı?

K. — *(Korkarak.)* Şey... Dur anlatayım. Oğlum...

T. — Çabuk söyle.

K. — O senin cadı anan yok mu, babana büyü yapmış. Başına soktu, sonra işte bu hâller oldu.

T. — Çıkar onu nerede ise.

K. — Olur. *(Babanın başından muskayı çıkarır.)* Böyle alçaklığı yapana da yaptırana da lânet olsun. *(Tahir de Karagöz de giderler.)*

B. — *(Uyanarak.)* Oh!. Başımda bir hafiflik var. Ne de güzel uyumuşum.

B. — Karagöz ağa.

K. — *(Gelir.)* Buyur..

B. — Kendimde bir hafiflik hissediyorum.

K. — Öyledir efendim.

B. — Oğlum Tahir nerede? Kızım Zühre nerede?

K. — Subaşında derede, incili muska boynunda Zühre hanımın koynunda. Nerede olacak Mardin zindanında.

B. — Ne!. Zindanda mı, dedin?

K. — Ya.. zindanda.

B. — Sebep?

K. — Onu sana sormalı.

B. — *(Ağlar gibi.)* Vah evlâdım vah, acaba sağ mı?

K. — Bu Karagöz kulunuz sâyesinde sağ ve sâlim.

B. — Niçin zindanda oluyor Tâhir?

K. — Dur anlatayım. Zühre'nin anası büyü yaptırmış, büyüyü de başına sokmuşlar. Sen çıldırdın Tâhir'i zindana attırdın. Karagöz de Tâhir'i seymenlerin elinden almış kendi evine saklamış. Şimdi büyü bozuldu; Tâhir de kurtuldu, bitti gitti vesselâm.

B. — Peki o Zühre'nin anası, o büyüyü niçin yaptırmış?

K. — Efendim daha doğrusu o cadaloz, Tâhir'e göz koymuş, Tâhir'i seviyormuş da onun için yaptırmış. *(Tâhir, bu adamın büyüttüğü biridir.)*

B. — Bana o karıyı çağır da gelsin.

K. — *(Kendi kendine.)* Vay iş karıştı. *(Gider içeriden.)* Hey dünya güzeli hanım, seni efendin çağırıyor.

A. — *(İçeriden.)* Kızlar eteklerimi kaldırın.

K. — Şimdi ayakların da havalanacak galiba. Haydi yürü!..

A. — *(Gelir.)* Emrediniz sultanım.

B. — Karagöz ağa.

K. — Buyur..

B. — Seymenleri bana çağır da gelsinler.

K. — Olur efendim. *(Gider içeriden)* Hey seymenler sizi efendi çağırıyor.

Ar. — *(İçeriden)* Haydi mori efendi çağırmışdır. *(Hep bir ağızdan)* Yaaaa... *(Gelirler.)*

B. — Şimdi bu karıyı alıp Mardin zindanına atacaksınız. Tahir'i de çıkarıp buraya getireceksiniz.

A. — A a a a!.. Sebep?

B. — Sebebini sen benden daha iyi bilirsin. Haydi söyletmeyin götürün, diyorum.



Ar. — Tuta mori!. *(Kadını yakalarlar.)*

T. — *(Gelir, en öne geçerek.)* Babacığım, kabahatin en büyük cezâsı affetmektir. Hamdolsun ben sağım siz de bunu affediniz.

B. — *(Tahir'e sarılarak.)* Ah oğlum sen sağ mısın? *(Öper.) (Seymenlere)* Bırakınız onu, oğlum Tâhir'in hatırı için bağışladım.

T. — Teşekkür ederim. *(Elini öper. Arnavutlar yâni seymenler gider.)*

B. — Bana bak Karagöz ağa.

K. — *(Gelir.)* Buyur efendim.

B. — Bu karının eşyalarını sırtına ver, evimden uzaklaşsın. Bir daha gözüm görmesin.

K. — Haydi yürü bakalım cadaloz.

T. — *(Yalvararak.)* Babacığım tekrar yalvarırım, evinizden kovmayınız. Ne kadar da olsa anamızdır, bağışlayınız.

B. — Peki oğlum, gitsin evinde otursun. Git evinde otur!.

A. — *(Mamçup)* Peki efendim. *(Gider.)*

K. — Eh, artık bu işler bitti. Sular bulanmayınca durulmaz. Muhabbet bir belâ şeydir, giriftâr olmayan bilmez. Cefâyı çekmeyen âşık safânın kadrini bilmez. Haydi bakalım sen Zühre hanımı getir, ben de bunun elbiselerini giydireyim. Nikâhları olsun, pilâv zerde yiyelim.

B. — Peki Karagöz ağa. *(Gider.)*

K. — Gel sen de elbiselerini giy. *(Giderler. Tâhir giyinir. Tâhir önde Karagöz arkada ve Zühre önde, babası arkada hep berâber gelirler.)*

B. — Kızım Zühre, evlâtlığım Tâhir, verin el ele cenâbı Hak cümlenizi mes'ûd, bahtiyâr eylesin.. *(Tahir'le Zühre sarılırlar.)*

K. — Efendim beni unuttunuz. Şetâret bacı nice oldu?

B. — Gül üstüne gül koklanmaz. Senin karın var, onu ne yapacaksın?

K. — O da var ya, özür dilerim şaka olsun diye söyledim. Haydi çocuklar köşkünüze. Safânıza bakınız, ben de gideyim şerefinize şurada bir köçek oynatayım.

B. — Al bakalım Karagöz ağa, sana yüz tane altın. Sadâkatinin mükârâtı. Var safâ-yı hâtırla harcet.

K. — *(Parayı alır.)* Haydi cebellebe.. *(Hep birden giderler.)*

*(Köçek havası çalar.)*

(Ağırlama. (Makamı: Karcığar)

*Yaz bahar olunca leylim şen olur dağlar,*
*Açılır lâlesi aman Güzel Hisar'ın,*
*Etrâfında bağlar pek rûşen olur,*
*Salınır dilberi aman Güzel Hisar'ın.*

(2 nci hâne)

*Kiminin elinde kalem yazı yazarlar,*
*Kiminin elinde sünger yazı bozarlar,*
*Kol kola vermişler aman yosma güzeller,*
*Şen olur dilberi aman Güzel Hisar'ın.*

*(Köçek oyunu biter. Karagöz, Hacivad'la karşılaşırlar.)*



H. — Aman Karagözüm bu ne iş, bu ne hâl?

K. — Kafanı patlatsın bakkal Mihâl. *(Tokat)*

H. — Vurma, elin kırılsın!..

K. — Ekler kenetler gene vururum. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun külhânî yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam güzel bir oyunda yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Temennâ ederek gider.)*

# YALOVA SAFÂSI OYUNU

İŞARETLER :

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
Ç. — Çelebi.
Z. — Zenne.
T. — Tiryâki.
K. — Kayserili.
Y. — Yahudi.
B. — Beberuhi.
M. — Matiz (Tuzsuz Deli Bekir).

— *Muhavere* —

*(Hacivad, semâî okuyarak gelir.)*

— Semâî —

*On kere dimedim mi sanâ sevme dokuz yâr,*
*Sekiz de vefâ, yedi de safâ olmaya zinhâr,*
*Altı ile beş, dört ile hiç bâşa çıkılmaz,*
*Üçün ikisin terk idegör tâ kala bir yâr.*

— Perde gazeli —

H. — Of hay Hak.

*Bak ne sûret gösterir hüsn-i edâ-yı perdede,*
*Buldular üftâdeler derde devâyı perdede.*



*Kande kurulsa eğer ahbâbı eyler şâdgâm,*
*Âşinâlar kesbeder zevk u safâyı perdede.*

*Serteser erbâb-ı bezmin hâtırın tenvîr eder,*
*Meş'ale olsun fürûzan gör verây-ı perdede.*

*Beste-hanlıkla gelince Hâcı Evhad ortaya,*
*Gam bırakmaz hem Karagöz mübtelây-ı perdede.*

*Nağme-sâz oldukça yardaklar dahi bülbül gibi,*
*Gûş eden dembestedir nüzhet-fezây-ı perdede.*

H. — *(Devamla)* Huzûr-ı erbâb-ı safâda nazargâh-ı ehl-i dehâda. Şu bezm-i şevk-efzâda bir yâr-i vefâ-şiârım olsa; geliverse çihâr gûşe on iki bend hayme üzre kadem bassa; o söylese ben dinlesem, haddim olmayarak, bendeniz söylesem o dinlese.

K. — *(Penceresinden)* Şu Hacivad'da benim burnumu yese.

H. — Her ikimiz de söyleşirken temâşâya tenezzül buyurun huzzâr-ı kirâm safâyâb olsalar. Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm onara. Yâr bana bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!..

K. — *(Atlayarak boğuşmaya başlarlar.)*

H. — Aman birâder çenemi kırdın.

K. — Sakalımı bırak kerata.

H. — Aman gözümü çıkaracaksın.

K. — Canın da berâber çıksın.

H. — *(Kaçar.)*

K. — *(Sırt üstü kalır.)* Aman.. amanın öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım. Amanın kaburga kemiklerim, batn-ı kebîrim, armud-ı fukaram. *(Kalkar.)* Amanın ense köküm, kulak tozum, ille de kel kafatasım. Seni gidi utanmaz arlanmaz yel-

loz kelloz sümüklü böceği kıyâfetli kerata. Hele bir daha gel, bak sana neler ederim.

H. — Vây benim iki gözüm, candan azîzim, şekerden lezîzim. Merhaba..

K. — Hay benim camcı azizim, şekerci Cemil'im hoppala!. *(Tokat)*

H. — A birâder bu nasıl selâm alış? Ben sana merhabâ dedim. Sen bana tokat attın. Yazıklar olsun yazık!.

K. — Hoş geldin kazık oğlu kazık. *(Tokat)*

H. — Anlaşıldı Karagöz, sen hiç terbiye olmamışsın.

K. — Olacaktım ama yumurtayla limon pahalı idi, sâde suya kaldık.

H. — A külhânî öyle çorba terbiyesi değil.

K. — Paça terbiyesi mi?

H. — İnsan terbiyesi.

K. — O nasıl oluyor.

H. — Âdemiyyet dâd-ı haktır herkese olmaz nasîb.
Sad-hezar terbiyye etsen bed-asıl olmaz edîb.
fehvâsınca...

K. — *(Keserek.)* Ta kendisi.

H. — Kim o ta kendisi dediğin?

K. — Adliyede haklı haksız ortaya herkes gelip.
Bağırır şâhid deyû ol mübaşir Mehmed Edip.

H. — *(Gülerek.)* Ha ha hay... Mâşallah Karagöz sen teşâür ediyorsun.

K. — İhtiyarlık var, serde ediveriyorum.

H. — Ne ediveriyorsun?



K. — Teşâşür[1].

H. — Tû!. Allah müstahakını versin. Görür müsün bir kere cehâletin ne elîm olduğunu?

K. — Öyle oldu.

H. — Ne oldu?

K. — Yolda giderken bizim kadın iki tane elma buldu.

H. — Her ne ise. Karagöz, bu akşam seninle şöyle bir tatlı tatlı sohbet etmeğe gelmiştim.

K. — Kusûra bakma Hacivad, hiç hazırlığımız yok. Başka akşam buyur.

H. — Anlamadım? Ne hazırlığı?

K. — Bu akşam sizde sâhur yemeye geldim demedin mi?

H. — Yok canım. Seninle konuşmaya geldim, dedim.

K. — Konuş bakalım.

H. — Efendim, bu akşam Ramazân-ı Şerifin yirmi beşinci gecesi. Cenâb-ı Hak cemî cümleyi nice senelere elemsiz kedersiz yetiştirsin.

K. — Âmin.

H. — Önümüz mübârek Bayrâm-ı Şerif. Çoluk çocuk elimizi gözlerler. Eh hamdolsun elimde beş on kuruş para varken çoluğa çocuğa çarşıdan ayaklarına pabuç, sırtlarına entarilik, başlarına da birer tane Kandilli yazması başörtüsü aldım.

K. — Aldın, bana ne. Hem bir insan evine aldığını herkese söyler mi? Senin paran varmış almışsın, olmayanlar ne yapsın?

[1] Küçük aptes etmek.

H. — Canım Karagözüm, ben de dünyâya ilân etmedim ya. Yalnız sana söyledim.

K. — Belki benim de param yoktu. Benim de çoluk çöplük var.

H. — Sen komşunun aldığına göz koyma, Allah sana da versin. Sen bana, güle güle giyinsinler, başlarında paralansın, de..

K. — İnşallah güle güle giysinler, başlarında paralansın.

H. — Âmin Karagözüm, darısı başına. Hazır elimde beş on kuruş para varken önümüz kış, gittim odun iskelesine; on çuval kömür, on çeki de odun aldım. Kömürleri kömürlüğe, odunları da odunluğa yerleştirdim.

K. — Güle güle giysinler, güle güle giyinsinler, başlarında paralansın.

H. — Aman birâder, ben kömür, odun aldım.

K. — İyi ya, güle güle giysinler, başlarında paralansın.

H. — Ama Karagözüm öyle demezler.

K. — Ya nasıl derler?

H. — Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk âfiyetle ısının, derler.

K. — Olur. Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk ısının.

H. — Eksik olma Karagözüm. Hazır elimde beş on kuruş daha para varken, evimin damı akıyor, bazı yerleri de tâmire muhtaç bir halde idi. Onları da yaptırıverdim. Görme Karagözüm adetâ yenice bir ev oldu.

K. — Güle güle yakınız, güle güle yansın, karşısında çoluk çocuk âfiyetle ısının.



H. — Aman Karagözüm, bu âdetâ bedduâ oluyor.

K. — Sen öyle demedin mi?

H. — Öyle söylemezler.

K. — Ya nasıl söylerler?

H. — Güle güle oturun, çoluğunuzla çocuğunuzla oturun, Allah rahatlık versin, derler.

K. — Olur. Güle güle oturun, çoluk çocuk hep beraber oturun, Allah rahatlık versin.

H. — Eksik olma Karagözüm. Derken efendim, öte beri almak için sokağa çıktım. Bir de baktım köşe başında iki kişi kavga ediyorlar. Aralarına girdim; ayıptır, mübârek günde kavga etmeyin, derken, polisler geldi. Beni de kavga edenlerle berâber karakola, oradan da hapishaneye tıktılar.

K. — Güle güle oturun, çoluk çocuk hep berâber oturun. Allah rahatlık versin.

H. — Aman birâder ne diyorsun. beni hapse tıktılar.

K. — İyi ya güle güle oturun.

H. — Onu öyle söylemezler.

K. — Ya nasıl söylerler?

H. — Esef etme a birâder, dostun biri çıkarmazsa biri çıkarır. Bunlar olağan şeylerdir, diyerek, insanı teselli ederler.

K. — Olur. Esef etme a birâder, Dostun biri çıkarmazsa biri çıkarır. Bunlar ufak işler Hacı cavcav.

H. — Öyle de oldu. Benim suçum olmadığı anlaşıldı, bıraktılar. Eve gelirken fırından pide alayım diyerek, fırının önüne gittim. Bana şuradan yumurtalısından iki tane verin demeye kalmadı fırıncı kü-

reği çekince kazara küreğin sapı gözüme geldi, az kaldı gözümü çıkarıyordu.

K. — Esef etme a birâder, dostun biri çıkarmazsa biri çıkarır. Bunlar olağan şeylerdendir.

H. — Canım öyle demezler.

K. — Ya nasıl derler?

H. — Çıkışırlar: Kör müsünz, görmüyor musunuz, önünüze arkanıza bakın, derler.

K. — Körmüsünüz, önünüze arkanıza bakın. Sizi gidi utanmazlar.

H. — Pideleri aldım eve geldim. Çoluk çocuk bütün aile sevinçle kimi elime, kimi yüzüme sarılarak öpmeye başladılar.

K. — Kör müsünüz, görmüyor musunuz, utanmazlar, terbiyesizler, önünüze arkanıza bakın.

H. — Ama Karagözüm, bunlar benim çocuklarım.

K. — Gidi terbiyesizler, *(tokat)* utanmazlar. *(Hacivad gider.)* Seni gidi idâre fitili, mum bacaklı kerata, yok odun almış, yok evini yaptırmış, neme lâzım benim. Ben neyler çekilir giderim. İdgâhda dilber seyrine görelim, âyine-i devran ne sûret gösterir. *(Gider.)*

*(Şarkı söyleyerek Zenne gelir.)*

(Şarkı. Makamı: Hüseynî. Düyek. P. Ahmet Bey)
*Ey mehlika ey gül-beden,*
*Mahvoldu cismim nâleden,*
*Bû iltifatsızlık neden?*

(Nakarat)

*Küsdüm sana gayetle ben.*



(2 nci hâne)

*Aşkınla hâr ettin beni.*
*Pek dilfikâr ettin beni,*
*Cevrinle zâr ettin beni.*

Z. — *(Kendi kendine.)* Ah hoppam, ah hoppam! *(Sevgilisi Çelebi)* Ben sana ne yaptım. Sen benden kaçtın hoppam.

K. — *(İçeriden)* Yâhu.

K.-K. — Hû..

K. — Lokma yer misin?

K.-K. — Ne lokması?

K. — Kapının önünde biri lokma satıyor..

K.-K. — Şuradan bir kap al da alıver. Benim de canım istedi.

K. — *(Pencereden)* Bu nasıl lokmacı?

K. — *(Çekilir.)* Lokmacı değilmiş.

H. — *(Gelir.)* Vay hanım kızım, buralarda ne arıyorsunuz?

Z. — Ah Hacivad Çelebi, hoppamı kaybettim.

H. — Neden?

Z. — Bir gün lâdes tutuşmuştuk. Aldatmak için bir bardak su verdim, aklımda demedi. Ben de lâdes dedim, elindeki bardağı kaldırdı attı, bardak kırıldı. Bu bardak benim annemin yâdigârıydı, dedim. Vay dedi, beni bir bardağa değişiyorsun; kırılırsa ne olur, diyerek, kızdı gitti, hâlâ gelmedi.

H. — Acabâ nereye gider?

Z. — Sanırım köprü başında Vâlide Kırâathanesine gitmiş olacaktır.

H. — Siz hiç üzülmeyiniz, ben şimdi gider, oradan alır gelirim.

Z. — Çok zahmet olacak Hacivad Çelebi, size yol parası olarak alın efendim bir mecidiye.

H. — Aman efendim ne zahmet ne zahmet. *(Gider.)*

K. — *(Gelir.)* Efendim hayrola bir şeyinizi mi kaybettiniz.

H. — Ah Karagöz amca sormayınız, hoppamı kaybettim.

K. — Ne biçim şeymiş o?

H. — Nişanlımı kaybettim.

K. — Arayalım, sakın meyhâneye filân gitmesin?

H. — Hayır içki kullanmaz. Belki belki Üsküdar'da iskele başındaki gazinoya gitmiş olacaktır.

K. — Ben gidip bir kere arayım. Ne dersin?

Z. — Zahmet olmazsa sana bir mecidiye de vereyim, git al da gel.

K. — Olur. Mecidiye meydan görsün.

Z. — Alınız efendim, çabuk bulup alıp geliniz.

K. — *(Parayı alır.)* Sen hiç merâk etme, ben şimdi kolundan tutar getiririm.

Z. — Sana daha çok para veririm.

K. — Şimdi ben doğru Üsküdar'a.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Gittim; kırâathâneden sordum, şimdi bir arabaya bindi gitti, dediler.

Z. — Acaba nereye gitmiş ki? Belki Sultan Ahmed'de Millet Bahçesindeki kırâathâneye gitmiş olmasın, oraları çok severdi.

H. — Emrederseniz bir kere de oraya gideyim.

Z. — Aman Hacivad Çelebi size çok zahmet olacak, alın size yol parası, bir mecidiye.



H. — *(Parayı alır.)* Ne zahmet efendim. *(Gider.)*

K. — *(Gelir.)* Müjde efendim.

Z. — Hayrola?

K. — Sizin lokma bey yanında bulunan tâhin çanağına düşmüş, çıraklar görmüşler, derhal kepçeyle çıkarmışlar ama sapsarı tâhin olmuş.

Z. — Karagöz amca sen ne söylüyorsun, ben hoppamı söylüyorum, sen lokmadan bahsediyorsun.

K. — Ha!.. Şimdi anladım. Peki senin hoppana ne olmuş?

Z. — Ben onunla lâdes tutuşmuştum. Bir bardak su verdim, aldattım.

K. — İyi ya, sonra ne oldu?

Z. — Aldanınca bardağı attı, kırdı.

K. — Kırar ya. Sonra?

Z. — Niye bardağı kırdın, o benim annemin yâdigârıydı, dedim. Vay, dedi, beni bir bardağa değişiyorsun, dedi. Kalktı, gitti, hâlâ gelmedi.

K. — Peki Üsküdar'a nereye gider?

Z. — Deniz havasını çok severdi, belki iskele başındaki kahveye gitmiş olacaktır.

K. — Öyle söylesene. Ben şimdi gider, oraları ararım, bulur buluşturur, yakasından yakalar getiririm.

Z. — Al sana iki mecidiye. Çabuk git gel.

K. — Olur efendim. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Evet bir saat önce orada imiş, arkadaşlarıyle kalkmış, kahveciye de biz Emirgân'a gidiyoruz, demişler ve gitmişler.

Z. — Emirgân'ı çok severdi, belki de oraya gitmiştir. Acabâ size zahmet olmaz mı? Yol parasını versem gidebilir misiniz?

H. — Gerçi biraz yoruldum ama, hatırınız için giderim.

Z. — Alınız efendim, size üç mecidiye. Tez gidip geliniz.

H. — Bâşüstüne efendim. *(Gider.)*

K. — *(Gelir.)* Sizin lokma bey Emirgân'a gitmek için Üsküdar'dan kayığa binmiş, Boğaz'a doğru açılmışlar. Arnavutköyü akıntısını geçerlerken...

Z. — *(Heyecanlı)* Aman ne olmuş?

K. — Tabakasını çıkarmış, şöyle bir keyifle Boğaz'a karşı bir cigara içeyim demiş. Kibriti çakmış, cigarasını yakmış, yanar kibriti denize atmış. Deniz derhal tutuşmuş.

Z. — *(Çok heyecanlı)* Kayık da tutuşmuş mu? Ay bayılacağım.

K. — Derken efendim.

Z. — *(Heyecanlı)* Çabuk söylesene kayık ne olmuş? Hoppam ne olmuş?

K. — Sonra bilmem ne olmuş.

Z. — Acaba hoppam ne olmuş. *(Ağlar.)*

K. — Ağlama canım ağlama, ben şimdi gider, anlarım. *(Gider.)*

Ç. — *(Gelir.)* Vay güzelim burada ne bekliyorsunuz?

Z. — Sizi aramaya çıkmıştım.

Ç. — Sebep?

Z. — O günden beri görünmediniz.

Ç. — Aman efendim, ben size söylemedim mi.



Biraz işim var Yalova'ya gideceğim, bir iki gün sonra gelirim deme dim mi?

Z. — Affedersiniz unutmuşum. Hacivad Çelebiyle ve Karagöz'le sizi arattım, onlar da birtakım saçma sapan lâflarla beni oyaladılar.

Ç. — Ne gibi?

Z. — Bazı bazı gittiğiniz kıraathânelerden arattım, bulamadıklarını söylediler. Birtakım saçma sözlerle beni aldattılar.

Ç. — Şimdi bunları bırakalım. Lâdes meselesine gelelim.

Z. — Havalar gayet güzel, hemen gitsek olmaz mı?

Ç. — Hay hay gidelim. Siz lâzım olan eşyaları hazırlayınız. Ben de gideyim yolda yemek için biraz çerez şeyler alıp geleyim. *(Gider.)*

Z. — Çabuk geliniz. *(Kendi kendine)* Eşyaları kiminle buraya getirmeli?

K. — *(Gelir.)* Efendim gözünüz aydın lokma bey geldi ha?

Z. — Seni gidi budala seni! Bana birtakım martavallar atarsın ha?

K. — Hepsi martaval değildi, yarısı yalandı.

Z. — Her ne ise, benim biraz eşyam var, buraya taşır mısın?

K. — Para var mı?

Z. — Var. Gel benimle berâber.. *(Giderler, içeriden.)* Al şu sandığı götür.

K. — *(Sandığı getirir, bırakır.)* Sandık da ağırmış be!..

Z. — *(İçeriden)* Buraya gel, daha var.

K. — *(Gider.)* Daha ne var?

Z. — Al şu küpü götür.
K. — Bu ağır be!. Bunu yuvarlamalı.
Z. — Sakın kırma emi?
K. — *(Getirir meydana kor.)* Bizim hamallıklar ne olacak?
Z. — *(Gelir.)* Al bakalım.
K. — Haydi bereket cebellebe. Küçük hanım bunlar ne olacak? Evden mi taşınıyorsunuz?
Z. — Hoppamla lâdes tutuştuk. O beni aldatırsa ben ona bir kolalı gömlek alacaktım. Ben onu aldatırsam o da beni Yalova safâsına götürecekti.
K. — Eee!. Sonra?
Z. — Ben onu aldattım. Şimdi o beni Yalova'ya götürecek. Onun için bu eşyaları hazırladım.
K. — Taşımak için adam lâzım olursa ben varım.
Z. — Lâzım olunca çağırırım.
K. — Benim ev işte şuracıkta. *(Gider.)*

*(Türkü söyleyerek Tiryâki gelir.)*

(Türkü. Makamı: Isfahan)
*Fesleğen ekdim gül bitti,*
*Dalında bülbül öttü,*
*Ötme bülbül yârim gitti.*

(Nakarat)

*Ben dertliyim kan ağlarım,*
*Kara bağlar, yanar ağlarım.*

(2 nci hâne)

*Yorganın ucuna bastım,*
*Koynuna girmekti kastım,*
*A benim sevgili dostum.*

(Nakarat)



T. — Mâşallah, hanım kızım, böyle eşyâları meydana çıkarmışsınız, ne tarafa teşrif?
Z. — Hoppamla Yalova safâsına gideceğiz.
T. — Aman ne âlâ ne âlâ!. İmkân olsa, fakirleriniz de giderdim.
Z. — Eğer rahatsız olmazsanız şu küpün içine girin.
T. — Aman efendim, fenimelmatlup. Aşk-ı yâran mehabbet-i cânan. Ben de giderim Yalova safâsına yâhey.. *(Sıçrar küpe girer.)*
K. — *(Gelir.)* Ekşi ayran tatlı yoğurt, haydi küpün içine.. *(Küpe bakarak.)* Herif içeride tesbih böceği gibi büzülmüş.
Z. — Ne o Karagöz ne baktın küpe?
K. — Ben de sığar mıyım, diye baktım.
Z. — Sen de mi Yalova safâsına gitmek istiyorsun?
K. — Müsaade ederseniz.
Z. — Şimdi olmaz.
K. — Ne zaman ya?
Z. — Ben sana haber veririm.
K. — Olur. *(Gider.)*
H. — *(Gelir.)* Aman hanım kızım, böyle ne tarafa teşrif?
Z. — Hoppamla Yalova safâsına gideceğiz.
H. — Bendeniz de orasını çok severim, mümkün olsaydı ben de giderdim.
Z. — Eğer rahatsız olmazsanız şu sandığın içine girin, orada çıkarsınız.
H. — Rahatsızlık ne demek efendim. Aşk-ı yâran, muhabbet-i cânan, ben de giderim Yalova safâsına yâhey.. *(Sandığa girer.)*

K. — *(Gelir.)* Hacivad sandığa, o tiryâki de küpe girdi bize yer kalmadı.

Z. — Merâk etme sana da yer bulunur.

K. — Şu küpe giriversem?

Z. — Şimdi olmaz, ben sana haber veririm.

K. — Olur. *(Gider.)*

— *Türkü söyleyerek Kayserili gelir.* —

*Gökde yıldız urğan urğan.*
*(Yavrum) üstümüzde telli yorgan,*
*Susadınsa işte gerdan.*

(Nakarat)

*(Yavrum) bize Karamanlı derler,*
*Balı kaymak ile yerler.*

(2 nci hâne)

*Gökde yıldız sayılır mı,*
*(Yavrum) çiğ yumurta soyulur mu,*
*Güzele de doyulur mu.*

Z. — Vay hoşgeldin Mayısoğlu.

K. — *(İçeriden)* Zaten onun kokusundan belli Mayısoğlu olduğu.

Kay. — Aman deyim böyle nireye yolculuk?

Z. — Hoppamla Yalova safâsına gidiyoruz.

Kay. — Amnın ne olurdu ben de gedeydim?

Z. — Eğer rahatsız olmazsanız şu küpe girin, Yalova'da çıkarsınız.

Kay. — Rahatsızlıh ne dimek. Aşk-ı yâran muhabbet-i cânan ben de giderim Yalova safâsına yâhey. *(Küpe girer.)*



K. — *(Gelir.)* Amann hanım efendi, gemi yükünü aldı, bana yer kalmadı. *(Küpe bakar.)* Mayısoğlu tiryâkinin çubuğunun üstüne oturmuş.

T. — *(Küpten)* Aman birâder çubuğumu kırdın.

Kay. — Amandeyim çubuğunu çek.

K. — Hanım içeride kavga çıkacak.

Z. — Çıkmaz çıkmaz.

K. — Ben de girsem?

Z. — Canım acelen ne ben sana haber veririm.

K. — Olur. *(Gider.)*

— *Türkü söyleyerek Yahudi gelir.* —

*Balat kapısından yirdım içeri,*
*Kuriçalar oturmuş iki keçeli,*
*Çok oldu mu burdan yârim yeçeh?*

(Nakarat)

*Andey andey ande Balâd'a.*

Y. — Esyiler alayum.. Badana furçalari.
Nokari alış-veriş yokdur bizde eğleniş,
Tamam üçbuçuk verdim Balâd'a yidiş yeliş.

Z. — Vay, hoş geldin bezirgân.

Y. — E hoş buldud, bunlar satılık mi?

Z. — Hayır satılık değil.

Y. — Küp senin olsun bu sandığa ne verelum?

K. — *(İçeriden)* Haydi sandıkla berâber Hacivad'da gidiyor..

Z. — Canım bunlar satılık değil. Hoppamla Yalova safâsına gideceğiz. Onun için bunları hazırladık.

Y. — Eee Yalova safâsına gidursunuz. Aman ne yüzel, param olsa ben de yiderdim.

Z. — Rahatsız olmazsan şu küpe gir.

Y. — Rahatsızlık ne demek. Aşk-ı yâran, muhabbet-i cânan, ben de bedâva yidiyurum Yalova safâlarına, haydi içeri.. *(Küpe girer.)*

K. — *(Gelir.)* Aman hanım efendi, bize yer kalmadı, gemi doldu.

Z. — Merâk etme sana da yer bulunur.

K. — *(Küpe bakarak.)* Yahudi'ye bak tiryakinin tepesine oturmuş.

T. — *(İçeriden)* Aman külâhımı ezdin.

Y. — *(İçeriden)* Eee, zararı yok, yenisini Yalova'da alirsin.

Kay. — *(İçeriden)* Aman deyim sıfatıma vurdun gök yüzlü.

K. — İçeride kavga başlıyacak hanım efendi.

Z. — Bir şey olmaz.

K. — Ben ne zaman gireceğim?

Z. — Ben sana haber veririm.

K. — Olur. *(Gider.)*

*— Türkü söyleyerek Beberuhi gelir. —*

*Beberuhi Beberuhi dimete dimete beberuhi.*
*Vardım Haleb'e bindim dolaba.*
*Paraları verdim rakı şaraba,*
*Yalel yalel yalel yalel..*
*Kaplumbağayı nalladılar,*
*Sırtına semer bağladılar.*
*Yalel yalel yalel yalel..*



B. — Merhaba hanım amca. Böyle eşyâları kapının önüne yığmışsın, nereye gidiyorsun?

Z. — Yalova safâsına.

B. — Hah hah, hoşuma gitti. Beni de götürsene, ben orada sana gazel okurum.

Z. — Haydi öyleyse şu küpe gir, Yalova'da çıkarsın.

B. — Hah hah, hoşuma gitti. Ekşi ayran, tatlı yoğurt, ben de gidiyorum Yalova safâsına güm!. *(Küpe girer. İçeriden)* Selâmünaleyküm enâyiler.

T. — Amanın bu da kim?

Kay. — Aman deyim bu da kim. Boy bos fukâ-âsı.

Y. — E uğursuz oğlu uğursuz. Nereden yeldi kafama oturdu.

B. — Kafanı çek oradan.

K. — *(Gelir.)* Aman hanım efendi gemi doldu. Kamarada değil güvertede yer kalmadı.

Z. — Peki, haydi bakalım sen de gir.

K. — *(Küpe bakarak.)* Heyt!. Bana bakın, kenara çekilin, geliyorum. Âşık Hasan, Mumcu İhsan, ben de gidiyorum. Nereye olursa olsun yallah!. *(Küpe girer, içeriden.)*

Y. — Eee, ay ay ay.. biçimsiz oğlu biçimsizi kafami kirdi.

K. — Sen de kafanı çekeydin.

T. — Haber verirler, öyle paçacı damına kelp düşer gibi atlamak olur mu? Çubuğumu kırdın.

K. — Uzun çarşıdan başkasını alırsın.

B. — Ha ha!. Hoşuma gitti. Merhabâ düdük makarnası.

K. — Merhaba boy bos fukarâsı.

Ç. — *(Gelir.)* Efendim, affedersiniz biraz geç kaldım.

Z. — Ben de eşyaları hazırladım.

Ç. — Gideyim bir muhacır arabası bulayım, hemen gidelim. *(Gider.)*

K. — *(Başını çıkarır.)* Aman hanım, muhacır arabası olmaz, sarsar. İçindekiler birbirine çarpar gürültü kopar, iş meydana çıkar.

Z. — Ya ne olsun.

K. — Manda arabası olsun. *(Girer.)*

Ç. — Şimdi gelecek.

Z. — Muhacır arabası olmasın, manda arabası olsa daha iyi olur.

Ç. — Peki, manda arabası arayayım. *(Gider.)*

K. — *(Başını çıkarır.)* Aman hanım, manda arabası da olmaz. Onun yanları yoktur, giderken küp müp haydi yere foyamız meydana çıkar, kepâze olursun.

Z. — Ya ne olsun?

K. — İki tane sırık hamalı olsun, rahat rahat sallanmadan gideriz.

Z. — Gelsin de söyleyeyim.

Ç. — *(Gelir.)* Manda arabası bulamadım.

Z. — Ziyanı yok, iki tane sırık hamalı olsa daha iyi olur.

Ç. — Ama hanım çok yoruldum ve ter içinde kaldım. Arabacılar kâhyasına haber bıraktım, bir boş araba gönderecekler. Sen şu sandıktan bir kat çamaşır çıkar da şu terli, pis kokulu çamaşırlarımı şuracıkta çıkarayım.



Z. — Aaa!. olmaz ben sandığı kilitledim, açamam Yalova'da hem banyo yaparsın, hem çamaşır değiştirirsin.

Ç. — Hayır ben fena halde kokuyorum. Şuracıkta, beş dakikada değişirim.

Y. — *(Küpten)* Dışarıda ne oluyor?

K. — *(Küpten)* Beş dakika sonra vapur kalkacakmış, onu konuşuyorlar.

Z. — Canım niçin inat ediyorsunuz. Burada sandık açılmaz.

Ç. — *(Hiddetlice)* Ben açarım.

Z. — Hayır açtırmam.

Ç. — *(Hiddetli)* Ben de sandığı kırarım.

Z. — Var ne yaparsan yap.. *(Gider.)*

Y. — *(Küpten)* A kuzum dışarıda kavga var.

K. — *(Küpten)* Kaptanla kamarot kavga ediyorlar.

Kay. — *(Küpten)* Amanın ne vahit gedecez?

K. — *(Küpten)* Daha gemi istim almamış.

Kay. — *(Küpten)* İstim de nolacak, vapur kalksın.

Ç. — Küpten sesler geliyor bu da ne? *(Küpe bakarak.)* Vay edepsiz kaltak vay, küpün içine adam doldurmuş. Ben şimdi gider sarhoş amcama söyler, bunların icâbına bakarım. *(Gider.)*

*(Türkü söyleyerek Tuzsuz Deli Bekir gelir.)*

*Nice sevmeyeyim dostlar aman bir acâyip hâli var,*
*Yanağında gül açılmış aman aman etrâfında hâli var,*
*Bugün bana cevredersen aman yarın Hak divânı var.*
*Doldur doldur ver içeyim, aman aman vur bugün mey.*

(Nakarat)

M. — *(Bir nâra atarak.)* Eeeey!.. gidi felek ey!. Dağ başında duman, yiğit başından hâl eksik değildir, dayı. *(Küpe bakarak.)* Şurada bir küp var, şu bakkaldan bir şişe gaz alayım, içine dökeyim, bir kibrit çakınca vay anam vay..

K. — *(Küpten)* Salamon...

Y. — *(Küpten)* Ne var be kuzum?

K. — *(Küpten)* Küp kebabı yer misin?

Y. — *(Küpten)* Eee nerede?

K. — *(Küpten)* İskele başında.

M. — Şu bıçağımı küpe saplayım bakayım, deler mi?

K. — *(Küpten)* Bana bak Mayısoğlu. (Kayserili)

Kay. — *(Küpten)* Ne var amandeyim Yalova'ya geldik mi?

K. — *(Küpten)* Sen şu tarafa dur.

Y. — *(Küpten)* Eee ne oluyor?

K. — *(Küpten)* Kaptan bağırıyor.

Y. — *(Küpten)* Niçin?

K. — *(Küpten)* Biletsiz yolcu varsa çıksın, diyor.

Y. — *(Küpten)* Senin biletin var mi?

M. — Ey!.. Kim var orada çıksın dışarı.

K. — *(Küpten)* Haydi Salamon yanaşmış, herkes çıksın, diyor.

Y. — Eee.. hepinize uğurlar olsun. *(Çıkar.)*

M. — Senin ne işin var burada?

Y. — Hanım dedi ki, bedava vapur var Yalova'ya, ben de bindim yeldim.

M. — Defol oradan, utanmaz herif. *(Yahudi kaçar.)*



M. — Çıkın dışarı bre.

K. — *(Küpten)* Haydi Tiryâki, vapur yanaştı, herkes çıktı sen hâlâ uyuyorsun.

T. — *(Küpten)* Demek ki Yalova safâlarına geldik ha? Aşk-ı yâran.

K. — *(Küpten)* Ekşi ayranı bırak, çık dışarıda tatlı sopa var. *(Tiryâki çıkar.)*

M. — Vay senin burada ne işin var?

T. — Berâ-yı tenezzüh Yalova safâlarına geldik.

M. — Defol terbiyesiz herif!. *(Tiryâki gider.)*

M. — Kim var orada, çıksın dışarı bre..

K. — *(Küpten)* Haydi Salamon kaptan çıkın, diyor.

Y. — Yeldik mi? Kebaplar nerede kaldi?

K. — İskele başında yersin.

Y. — *(Çıkar.)* Yeldik mi kaptan efendi?

M. — Ne işin var burada senin?

Y. — Yalova'da kebap yemeye yeldik.

M. — Defol utanmaz!. *(Yahudi gider.)* Daha kim varsa çıksın kafam kızıyor ha..

K. — Haydi Mayısoğlu çık, kazan kızıyormuş. Patlarsa karışmam.

Kay. — *(Çıkar.)* Dimek iskeleye geldik. Bağabah kaptan ağa, benim biletim de yoh.

M. — Defol şuradan.. *(Kayserili gider.)* Eeeyt!. Kim var orada çıksın dışarı.

K. — Haydi bakalım boy bos fukarâsı çık dışarı.

B. — Ha ha hoşuma gitti. Yalova'ya geldik ha.. *(Çıkar.)* Merhabâ hanım teyze.

M. — Defol şuradan! Bir de bana hanım teyze, diyor. *(Beberuhi gider.) (Sandığın başına gelir.)* Burada kim var?

H. — *(Çıkar.)* Kusura bakma vahdet etmiştim.

M. — Vay sen de ha!.. Defol!.. *(Hacivad gider.) (Küpe gelir.)* Artık burda da kimseler kalmadı, tabancamı çekeyim, şu küpe bir ateş edeyim. Bakayım kurşun buradan girip öteden çıkacak mı?

K. — *(Çıkarak.)* Dur dur içinde ben varım yâhû.

M. — Vay, sen içerde miydin? Çık dışarı.

K. — Çıktım.

M. — Ne işin var burada senin?

K. — Bu küpün sahibi hanım dedi ki; Yalova'da bu eşyaları taşırsın, gir içeri, dedi, ben de girdim.

M. — Ben bu dolmaları yutar mıyım?

K. — Artarsa yarısını da bana bırak, ben yutarım.

M. — Seni bu akşam şurada keserdim ama ne ise, seni seyreden veli-nimetlerine bağışladım. Yarın akşam ne oynayacaksın?

K. — İnşallah yarın akşam tımarhâne oyununu oynayacağım.

M. — Ben de seyrine gelirim. *(Gider.)*

K. — Ben de şu küpü bizim eve götüreyim. *(Götürür.)*

H. — *(Gelir.)* Ben de şu sandığı bizim eve götüreyim. *(Götürür.)*

K. — *(Gelir.)* Sandık ne oldu?

H. — *(Gelir.)* Aman Karagözüm, nedir bu işler?



K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. *(Tokat.)*

H. — Hoş olsun külhâni, yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam tımarhânede elime geçersen vay hâline vay.. *(Gider.)*

## MANDIRA SAFÂSI[1]

— *Muhavere (Karagöz'le Hacivad'ın konuşması)* —

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
Ç. — Çelebi.
R. — Rabiş Hanım.
H. — Hımhım.
Ke. — Kekeme.
T. — Tıryaki.
Y. — Yahudi.
B. — Beberuhi.
M. — Matiz (Tuzsuz Deli Bekir).

*(Önce nareke[2] zırıltısıyle ve tef velvelesiyle göstermelik kaldırıldıktan sonra Hacivad semâi okuyarak gelir.)*

— Semâi —

*Sana dil vereli cânâ aman,*
*Sana dil vereli cânâ aman,*

*Derûnum yanmada hâlâ aman.*
*Derûnum yanmada hâlâ aman,*

[1] Bu oyunun adı aslında Hımhımlı Mandıra'dır.
[2] Nareke: Kamıştan düdük.



*Edemem ben senden şekvâ aman.*
*Edemem ben senden şekvâ aman.*

(Nakarat)

*Aman dil-baz behey zâlim,*
*Diğergûn eyledin hâlim yâr yâr halim yaman ey..*

— Perde gazeli —

H. — Of hây Hak.

*Şem'i siretle ziyâlandıkça hikmet perdesi,*
*Gösterir yüzbin hayâl âlemde sûret perdesi.*

*Kıl tefekkürle temâşâ hissemend olmak içün,*
*Âdeme hayret verir baktıkça dikkat perdesi.*

*Kâinâtın ehl-i hâl tasvîrini kılsın hayâl,*
*Şûlelenmiştir ezelden şem-i rûyet perdesi.*

*Uykudan bîdâr olup fehmeyle aklın vâr ise,*
*Çeşm-i insâne bu dünyâ oldu gaflet perdesi.*

*Nakşeden nakkaşı bil aldanma nakş-ı zâhire,*
*Kıl nazar işte kurulmuştur hakikat perdesi.*

*Âlem-i fâniyi bâkî sanmaz irfânı olan,*
*Eyler icrâ fenn-i lû'biyyâtı rihlet perdesi.*

*Vâr ise Hüsnî kemâlin keşfolur her dem sana.*
*Bak ne sûret gösterir seyreyle ibret perdesi.*

safâ-yı merdan, lâindir, dinsizdir münâfıktır şeytân.

H. — Huzûr-ı hâzıran, cem'iyyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdan, lâindir, dinsizdir, münâfıktır şeytan.

Şeytâna lânet, Rahmân'a hamd ü minnet ve bizi seyredenlere sıhhatler dilerim. *(Hacivad, burada yeri öper.)*

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,
Dîvânelerin hemdemi divâne gerektir.

Beyt-i güzîninin müeddâsınca her hâli lâtîf, etvârı zarîf, fasîhüllisân, musâhibeti tatlı.

K. — *(Pencereden)* Hoş geldin keçi suratlı.

H. — Bir yâr-i vefâdâr olsa, geliverse şu dört kûşe hayme üzre kadem bassa. O söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese.

K. — *(Penceresinden)* Şu Hacivad'ın suratına da leylekler kaka etse.

H. — Her ikimiz de söyleşirken seyreden ahbaplar safâyâb olsalar. Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm rast getire.

Yâr bana bir eğlence meded!..
Aman bana bi reğlence meded!..

K. — *(Penceresinden)* Hacivad bağırma, evde çocuk uyuyor.

H. — Aman bana bir eğlence meded!..

K. — *(Penceresinden)* Aşağıya inersem boğazını sıkarım, defol kapının önünden.

H. — *(Gazel okur gibi)* Gelse ol çeşm-i siyâhım handeler peydâ olur..

K. — *Aşağıya atlar, boğuşmaya başlarlar.)* Seni gidi terbiyesiz!.

H. — Aman Karagözüm yavaş ol boğazımı sıktın..



K. — Elini çek oradan para kesesini aşırma..

H. — Yapma Karagöz sakalımı yoldun..

K. — *(Hacivad kaçar, Karagöz sırt üstü kalır.)* Of.. aman.. öldüm bayıldım, eski minderler gibi yerlere yayıldım. Amanın kaburğa kemiklerim. Karnım, barsaklarım, armud-u fukaram, vay vay vay!. *(Ayağa kalkarak.)* Seni gidi idâre fitili, mum bacaklı, keçi sakallı. dilenci kıyafetli herif seni.. Hele bir daha gel de bak bacağından tutar tâ Kurbâğalı dereye kadar atarım. *(Kendi kendine)* Amma attık ha!.. Seni gidi on kere ızkaraya konmuş kalkmış, yirmi masa dolaşmış doksan dokuz sarhoşun ağzından arta kalmış meyhane külbastısı suratlı adam seni. İşte ben gidiyorum, hele bir daha kapımın önüne gel de bak çocuğun oturağını başına atmazsam bana da Karagöz demesinler. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Vay, Karagözüm gitmiş ha!. Giderken de para kesesini düşürmüş. *(Bir çocuğa söyler gibi)* Bana bak oğlum, o keseyi bırak. O para kesesi Karagözündür. Demincek burada benimle boğuştu evine gitti, o düşürmüş olacaktır. *(Çocuk taklidi yaparak.)* Hacivad amca, kesenin içi para dolu. *(Kendi sesiyle)* Ver onu bana..

K. — *(İçeriden)* Galibâ ben para kesesini düşürmüşüm. *(Girerek.)* Ya Hacivad seninle boğuşurken para kesemi düşürmüşüm, sen de çocuklardan aldın. Ben evden işittim ver kesemi.

H. — Ama Karagözüm bakalım o kese senin mi?

K. — Elbette benim.

H. — Diyelim ki senin, belki de başkasının olabilir. İsbât etmen lâzım.

K. — İşte basbayağı benim.

H. — Peki diyelim ki senin. Keseniz neden mamûl idi? Atlastan mı? Patiskadan mı? Boncuktan mı?

K. — *(Düşünerek, acaba nedendi?)* Şey.. atlastandı.

H. — Değil Karagözüm.

K. — Evet değil, şeydendi *(düşünerek)* boncuktandı..

H. — Değil Karagözüm bilemedin.

K. — *(İki büklüm olarak acaba nedendi.)* Hah bildim, basmadandı.

H. — Diyelim ki bildin, içindeki paralar ne cinstendir?

K. — Ne cinsten olacak. İtşe para cinsinden.

H. — Evet para cinsinden, ama kaç tâne lira, kaç tâne mecidiye, ne kadar mağşuşe vardı?

K. — Birkaç tane altın, birkaç tane mecidiye, bir alay da ufaklık vardı.

H. — Olmaz Karagözüm olmaz, tane tane bilecek ve söyleyeceksin.

K. — *(İki büklüm olarak, bir iki sıçrar, şimdi ne uydurmalı.)* 1 tane altın, 2 tane mecidiye, 50 tane kuruşluk, birçok metelik.

H. — Hayır bunların hiç biri yoktu.

K. — Ya ne vardı?

H. — Hayır hiç.

K. — Defol şuradan a piçoğlu piç. *(Tokat atar, gider.)* Sen gidersen beni buraya lofça çivisiyle mıhlamazlar, pamuk ipliğiyle hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir giderim; idgâhda dolaba dilber seyrine



bakalım, âyine-i devran ne sûret gösterir. Sallan bullan koca oğlan sallan!. *(Gider, evinin kapısını çalarak karısına seslenir. Bundan sonraki konuşma içeridendir.)*

K. — Yâhû aç!.

K.-K. — İnâyet ola başka kapıya git.

K. — *(Kendi kendine)* Ay karım beni dilenci sandı.: *(Aşikâr.)* Yâhû benim, kocan geldi kocan.

K.-K. — Biz koçanları attık, inekçi Hasan ağa topladı götürdü.

K. — Ben, küfenin dibi delikti de, yolda giderken düştüm, tekrar geri geldim canım karıcığım. İşte ben geldim.

K.-K. — Sen kimsin?

K. — Kim olacak eve ekmek getiren geldi.

K.-K. — Aaa!. Bakkal Bodos sen mi geldin?

K. — Hayır Anastas geldi. Yâhû benim işte ben.

K.-K. — Sensin ama kimsin?

K. — Sersem sensin. Yâni ev sâhibi geldi, ev sâhibi..

K.-K. — Yaaa!.. Biz bizimkiyle konuştuk, inşallah iki aylık bir yere gelsin, hepsini birden veririm dedi.

K. — *(Kendi kendine)* Zâten herifin ev aylığı vermeye gönlü yok ki. *(Aşikâr.)* Yâhû sen ne tuhaf kadınsı, işte benim kocan kocan.

K.-K. — Aaaa!.. Sen benim kaçıncı kocamsın? Birinci kocam mı? İkinci kocam mı? Üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı kocam mısın?

K. — Desene bizim eve bizden önce posta uğruyor. Dur, deftere bakayım da öyle geleyim. Yâhû

rezâleti bırak da kapıyı aç. Vecâ' sıkıştırdı, poturlara kaçıracağım ha..

K.-K. — Dur açayım. Gel bakalım benim çırpıcı çayırı sakallı kocacığım.

K. — Geldim benim Veliefendi suratlı karıcığım.

K.-K. — Bugün yine hangi berbere traş oldun, misler gibi kokuyorsun.

K. — Traş filân olmadım, kapının önünde poturlara koyverdim. Onun kokusu olsa gerek.

K.-K. — Ne o herif ne yapıyorsun?

K. — Yorgunum uykum var, yatıyorum.

K.-K. — Hay sen yattıkça Allah bana ömürler versin.

K. — Çenen tutulsun.

*(Aşağıdaki şarkı söylenirken Rabiş Hanım gelir.)*

(Şarkı. Makamı: Dügâh. Usûlü Sofyan. Şemsettin Beyin)

*Yalnız bâis-i nâlem benim ağyâr değil,*
*Kime şekvâ ideyim yâr bana yâr değil,*
*Cevr ederlerse de uşşâka güzeller gâhi.*

(Nakarat)

*Kimse ey can alıcı sen gibi gaddâr değil.*

Ra. — *(Kendi kendine)* Ah gele gele geldim buracığa, dahi gönlüm nereciğe? A dostlar buralarda da kimseler yok.

K. — *(İçeriden.)* Kapının önünde biri kendi kendine konuşuyor ama acep kim ola.. *(Penceresinden bakarak.)* Ooo!. Bu da kim? *(Aşağıya atlar.)* Efendim..



Ra. — *(Korkar.)* Aaa!.. *(Geri geri kaçar.)* Ay ödüm koptu.

K. — A canım neden korktunuz? Damağınızı kaldırayım *(der kızın ağzına elini götürüp yukarı kaldırır gibi yaparak)* oooh!. geçmiş olsun.

Ra. — Sizin evin kapısı yok mu da yukarıdan atladınız.

K. — Kimseyi bekletmemek için hemen pencereden atlarım. Siz böyle güzel güzel şarkılar söyleyerek nereden gelip nereye gidiyorsunuz?

Ra. — Sormayınız efendim, derdimi söylesem hüngür hüngür ağlarsınız.

K. — Aman efendim, dertsiz insan mı olur? Ama derdini söylemeyen derman bulamaz, derler.

Ra. — Benim bir sarhoş kocam vardı. Her akşam içer içer geç vakitler eve gelir, beni ihmal eder, aç susuz bırakır, üstelik de beni döver. Bu akşam da geldi bulut gibi sarhoş, ağzı burnuna karışmış.

K. — Vay utanmaz adam.

Ra. — Ben böyle her akşam aç mı oturacağım, dedim. Benim keyfime kimse karışamaz diyerek beni bir temiz dövdü, sonra da kapı dışarı attı. *(Ağlar.)* Ben nerelere gideyim.

K. — *(Ağlar gibi)* Ah ağlama, canım ağlama, sokakta kalmazsın, sen ağladın benim de dertlerimi uyandırdın.

Ra. — Vah vah sen de mi benim gibi biçaresin?

K. — *(Ağlar gibi)* Sorma yavrum sorma, benim de bir nankör karım vardı. Getirdiğim yiyecekleri ziyan zebil ederdi; kokutur köpeklere atar, ge-

tirdiğim cânım ipekli kumaşları parçalar, minderler altına atardı. Bana yapmadığı yoktu en sonu dün akşam savuştu gitti.

R. — Peki şimdi evde kim var?

K. — *(Ağlar gibi)* Ah.. kimseler yok. *(İki büklüm olarak kendi kendine, acaba bir teklif yapsam mı, nasıl giderse gitsin. Başını kaldırır.)* Senin kocan seni atmış, benim karım da evden savuştu...

Ra. — Evet efendim.

K. — Acaba sen bana Allahın emriyle varır mısın?

Ra. — Sizin gibi bir ağa beni kabul ettikten sonra niçin varmayayım. Eviniz her halde büyükçedir sanırım.

K. — Oldukça.

Ra. — Her halde üç dört odalı olmalı.

K. — Daha büyük.

Ra. — Beş altı odalı.

K. — Çık canım çık, oralarda arabacılar otururur.

Ra. — Sekiz, on odalı olacak sanırım.

K. — Ben geçen akşam uyurken yangın varmış. Bekçi yangın var diye bağırırken sopasını yere vurayım derken ayağıma vurmaz mı.

Ra. — O neden?

K. — Ben yatarken ayaklarım sokakta kalmış da ondan.

Ra. — Anladım, eviniz ufakmış, ziyanı yok, gönüller geniş olsun.

K. — Haydi buyurun gidelim. *(Gider.)*

Ra. — Aşk-ı yâran, muhâbbet-i cânan, ben de gidiyorum yeni evime yâhey. *(Gider.)*



K. — *(İçeriden)* İşte burası eviniz. Şurası da mutfak. Yağ, pirinç, fasulye hepsi var, pişir pişir yiyelim.

Ra. — Siz hiç merâk etmeyiniz. Ben öyle yemekler pişireyim ki, yerken parmaklarınızı da beraber yersiniz.

K. — Sen yemekleri pişire dur, ben bir uyku kestireyim.

Ra. — Güle güle yatınız, güle güle kalkınız.

*(Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.)*

(Şarkı. Makamı: Uşşak. Ağıraksak. Udî Hasan Beyin)

*Aldı âğûş-ı visâlimden felek dildârımı,*
*Derd-i fırkat eyledi bîtâb cism-i zârımı,*
*Ben nasıl âh etmeyim, aldı elimden yârimi.*

(Nakarat)

*Dinleyin Allâh için feryâd-ı âteş-bârımı.*

Ç. — Gele gele geldim buracığa, dahı gönlüm nereciğe? Acaba benim nazlı yârim buralara gelmiş mi ola? Hele yerden bir taş alayım, atayım yârimin penceresine. Rast gelir mi? *(Taşı atar, Karagöz'ün başına vurur.)*

K. — *(İçeriden.)* Aman ay!.. Bu taş nereden geldi? *(Pencereden)* Sen mi attın taşı?

Ç. — Affedersin baba, taş sana mı geldi?

K. — *(Aşağıya iner.)* Niye attın taşı?

Ç. — Baba senden bir şey soracağım.

K. — Sor bakalım.

Ç. — Buralara Üsküdar'dan Hasıra Sıçradının kızı Rabiş Hanım adında biri geldi mi?

K. — Bir kadın geldi ama, adını bilmiyorum. Gidip sorayını.

Ç. — Lütfen.

K. — *(İçeriden)* Yâhû..

Ra. — Buyur, efendim.

K. — Senin adın ne?

Ra. — Benim adım Üsküdar'da Hasıra Sıçradının kızı Rabiş.

K. — Ya!.. *(Perdeye gelir.)* Gelmiş oğlum.

Ç. — Aman baba git o yâre benden selâm söyle Üsküdar'dan Memiş gelmiş, de.

K. — Olur. *(Eve gelir.)* Yahu oradan bana bir mendil ver.

Ra. — Ne yapacaksın?

K. — Üsküdar'dan yemiş gelmiş.

Ra. — Al da çabuk gel.

K. — Olur. *(Perdeye gelir.)* Şu mendile doldur yemişleri.

Ç. — Baba ne yemişi?

K. — Sen demedin mi, Üsküdar'dan yemiş gelmiş diye?

Ç. — Hayır baba!. Üsküdar'dan Memiş dedim.

K. — Ver şu mendili.. *(Eve gelir.)* Yâhû al mendilini.

Ra. — Haniya yemiş?

K. — Yemiş değilmiş, Üsküdar'da yemiş de burada patlamaya gelmiş.

Ra. — Sakın onun adı Memiş olmasın.

K. — Galiba öyle.. *(Perdeye gelir.)* Bana bak oğlum, sen o Rabiş hanımı ne yapacaksın?

Ç. — Baba git, o yâre benden selâm söyle ve de ki:



*Karanfilim suya düştü sünbülümsün sen benim,*
*İki kaşın arasında bir gülümsün sen benim,*
*Tenhâlarda sen benimsin ben senin,*
*El yanında düşmanımsın sen benim.*

K. — Olur, söylerim. *(Eve gelir.)* Rabiş hanım, bak bu oğlan ne dedi.

Ra. — Ne dedi efendim.

K. — Karanlıkta suya düştüm berbat oldu her yerim.
İki kaşık al da gel birbirimizi yiyelim.
Tenhalarda sersem oldum, görmez oldu gözlerim.
Manavlarda tâze çıkmış muşmulamsın sen benim.

dedi.

Ra. — Öyle söylememiştir, sen yanlış anlamışsın.

K. — Ya nasıl söylemiştir?

Ra. — Karanfilim suya duştu. sunbülümsün sen benim.
İki kaşın arasında bir gülümsün sen benim.
Tenhalarda sen benimsin. ben senin.
El yanında düşmanımsın sen benim.

demiştir.

K. — Yaa!..

Ra. — Sen de git ona benden selâm söyle, de ki:

Karanfilsin karârın yok,
Gonca gülsün tımârın yok.
Ben seni çoktan severdim amma,
Senin benden habarın yok.

K. — Olur, söylerim. *(Perdeye gelir.)* Bak oğlum, bu karı sana ne dedi.

Ç. — *(Sırıtarak.)* Ne dedi babacığım?

K. — Sırıtma ulan dinle.

Karanfilsin kararın yok,
Koca eşeksin tımarın yok,
Ben seni çoktan döverdim amma,
Senin benden haberin yok.

dedi.

Ra. — Baba yanlışlığın var, öyle dememiştir.

K. — Ya nasıl demiştir?

Ç. — Karanfilsin karârın yok,
Gonca gülsün tımârın yok,
Ben seni çoktan severdim amma,
Senin benden haberin yok.

demiştir.

K. — Madem siz birbirinizin ağzına tükürmüşsünüz, ben arada ne oluyorum?

Ç. — Şimdi sen git ona söyle herkes yârini almış mandıra safâsına götürmüş, ben de onu alıp mandıra safâsına götüreceğim.

K. — Olur, söylerim. *(Eve gelir.)* Bana bak, Rabiş hanım, bu oğlan kim?

Ra. — Bu oğlan Üsküdar'da basmacıdır, kendisine beş on kuruş borcumuz var. Onu istemeğe gelmiştir, savıver gitsin?

K. — Alacaklar böyle karanfilli mi istenir?

Ra. — Sen bakma onun lâflarına, biraz çapkıncadır, sav gitsin.

K. — *(Gelerek.)* Bana bak oğlum, sen bunu mandıra safâsına ne ile götüreceksin?

Ç. — Araba ile.

K. — Araba olmazsa..

Ç. — Faytonla.

K. — Fayton olmazsa?



Ç. — Sineme sarar öyle götürürüm.

K. — Aç bakalım sineni.

Ç. — *(Sırıtarak.)* Aman babacığım sahiden geliyor mu?

K. — Sen şöyle iyice aç sîneni, hem sıkı dur.

Ç. — Gelsin sînem daima onun için açıktır. *(Başını arkaya doğru eğer.)*

K. — *(Bir tokat atar.)* Haydi güle güle mandıraya. *(Çelebi gider. Hacivad eve gelir.)* Bana bak hanım, attım tokadı defoldu gitti.

Ra. — Ellerine sağlık, sana bir kahve pişireyim mi?

K. — Fena olmaz.

*(Şarkı söyleyerek kekeme gelir.)*

(Şarkı. Makamı: Uşşak. Aksak. Hâfız Cemil Efendi)

*Kaçma dîdemden aman ey gülşenim,*
*Hâtırım şâd olmuyor sensiz benim,*
*Sen misin ömrüm bahârı gülşenim.*

(Nakarat)

*Hâtırım şâd olmuyor sensiz benim.*

Ke. — *(Kekeleyerek.)* Ge.. ge.. gele ge.. le ge...ldim, bu bu bu...racığa. Dadadahı gö...gö...gönlüm ne ne ne reciğe. He he hele ye..ye.. yerden bi bi birta ta taş alayım atatatayım. Ba ba bakalım ya ya yârimin pe pe pencere si si sine ra raras gelir mi.

*(Yerden taş alır, Karagözün evine atar.)*

K. — *(İçeriden)* Ay.. amaan kafama gene taş geldi. *(Perdeye gelir.)* Ne attın taşı benim kafama?

Ke. — A a affedersi si si sin.

K. — *(Oğlanın lâfını keserek.)* Sinislenden başlarım ha...

Ke. — Ta ta ta taş sana na na, mı ge ge ge geldi?

K. — Kellegâhıma geldi. Hem niçin attın taşı?

Ke. — Baba se se sen, bu bu burada mı o o o oturuyorsun?

K. — Evet ben burada oturuyorum, ne yapacaksın?

Ke. — Buraya Ü Ü Üsküüüüüdadadadarda hahahasısısısıra sısısıçrararadıdıdının kıkıkızı Rararabibibiş hahahanım gegegegelmiş, tatatatanırmısın?

K. — Tanırım ne olacak?

Ke. — Heheherkes yayayârini aaaalmış mamamandıra sasaffâfâsına gögögögötürmüş bebebeben de onu aaalıp mamamamandıra sasafâffââsına gögögötütütüreceğim.

K. — Dur, haber vereyim. *(Eve gelir.)* Bana bak hanım.

Ra. — Buyurun canım.

K. — Bir herif daha geldi. Dilinin makinesi bozuk, Eyüp vapuruna benziyor. Pepepe dededede..

Ra. — Ha.. anladım bizim Üsküdar'daki kunduracı kekeme Çelebi. Geçenlerde bir çift iskarpin yaptırmıştım parasını istemeye gelmiştir. Savıver, savıver.

K. — Bu para mara istemiyor.

Ra. — Ya ne istiyor?

K. — Herkes yârini almiş mandıra safâsına götürmüş, ben de onu alıp mandıra safâsına götüreceğim, diyor.



Ra. — Canım işte parasını istiyor, sav gitsin.

K. — Ben şimdi onu savarım. Sen de pırtılarını yavaş yavaş topla. *(Perdeye gelir.)* Bana bak oğlum, sen onu Yalova Safâsına ne ile götüreceksin?

Ke. — Araba ile.

K. — Araba olmazsa.

Ke. — Faytonla.

K. — Fayton da olmazsa.

Ke. — Sineme sarar öyle götürürüm.

K. — Aç sineni hazırol.

Ke. — Ge ge ge gelecek mimimi...

K. — Gelecek mimimi.

Ke. — Sinem onun için dâimâ açıktır.

K. — Şöyle kafanı arkaya ver. Hah şöyle. *(Bir tokat atar, kekeme kaçar.)* Haydi sen de mandıraya. *(Eve gelir.)* Bana bak Rabiş hanım, haydi pırtılarını topla çek arabanı.

Ra. — A benim güzel kocacığım, ben sana ne yapdım da beni kovuyorsun?

K. — Senin Üsküdar'da kafese koymadığın esnaf kalmamış, hem bunlar pek alacaklıya benzemiyorlar. Gelenler paradan değil, mandıra safâsından bahsediyorlar.

Ra. — Artık başka kimseler gelmez. *(Ağlar gibi)* Beni kovma.

K. — Eğer başka gelen olursa derhal pırtılarını topla.

Ra. — Peki efendim.

*(Şarkı ile hımhım Çelebi gelir.)*

(Şarkı. Makamı: Uşşak. Aksak. Kanuni Garbis Efendi)

*Arzû ediyor vuslat-ı can bahşını cânım,*
*Kurban olayım gözlerine ruh-i revânım,*
*Gel itme diriğ hasret ile bitti tüvanım.*

(Nakarat)

*Kurbân olayım gözlerine rûh-ı revânım.*

Hı. — Gele gele geldim buracığa. Dahi gönlüm nereciğe? Hele yerden bir taş alayım, atayım bakalım yârimin penceresine rast gelir mi? *(Atar, Karagözün başına gelir.)*

K. — *(İçeriden.)* Ay.. aman.. kafam delindi. *(Perdeye gelir.)* Taşı sen mi attın?

Hı. — Affedersin sana mı rast geldi?

K. — Bana, hem de kafama geldi. Az kaldı tepem patlayacaktı. Bana bak senin burnuna ne oldu?

Hı. — Ben anadan doğma hımhımım.

K. — *(Eve gelerek.)* Yâhû.

Ra. — Efendim.

K. — Bana şuradan biraz pamuk ver.

Ra. — Pamuğu ne yapacaksın, bir yerin mi kanadı?

K. — Sen ver pamuğu.. *(Pamuğu burnuna sokarak perdeye gelir, hımhım gibi konuşmaya başlar.)* Ey oğlum taşı niçin attın?

Hı. — Vay baba sen de hımhım mısın?

K. — Evet ben de hımhımım.

Hı. — Sen anadan mı hımhımsın, yoksa babadan mı hımhımsın?

K. — *(Burnundaki pamuğu çıkararak.)* Ben ne anadan hımhımım ne de badadan. Şimdi söyle bakalım taşı niçin attın?



Hı. — Buraya Üsküdar'dan Hasıra sıçradının kızı Rabiş hanım adında biri geldi mi?

K. — Geldi ne olacak?

Hı. — Herkes yârini almış mandıra safâsına götürmüş. Ben de onu alıp mandıra safâsına götüreceğim.

K. — Rabiş hanım, *(hiddetli)* hanımlar götürsün inşallah.

Ra. — Buyurunuz efendim.

K. — Bu sefer de burnu tıkalı bir herif gelmiş, seni çağırıyor.

Ra. — Ne yapacakmış beni?

K. — Mandıraya götürecekmiş.

Ra. — Ha anladım bizim hımhımzâde gelmiş. Bu adam Üsküdar'da manifaturacıdır. Ben de beş on kuruş alacağı var, istemeye gelmiştir, savıver gitsin.

K. — Hep alçaklar mandıra safâsıyle mi para isterler?

Ra. — Onlar nâzik adamlardır. Öyle isterler, savıver savıver.

K. — Olur. *(Perdeye gelir.)* Oğlum sen onu mandıraya ne ile götüreceksin?

Hı. — Araba ile.

K. — Araba olmazsa.

Hı. — Faytonla.

K. — Fayton olmazsa?

Hı. — Sîneme sarar öyle götürürüm.

K. — Aç sineni öyle ise.

Hı. — Aman babacığım geliyor mu?

K. — Sen aç sineni hem sıkı dur.

Hı. — Neden?

K. — Rabiş hanım hızlı gelir de ondan. *(Hımhımın kafasını geriye iter.)* Hah, şöyle sıkı dur, geliyor.

Hı. — Sînem onun için dâimâ açıktır, hemen gelsin.

K. — *(Bir tokat atarak.)* Haydi cehenneme.. *(Hımhım kaçar.)* Şimdi karıyı sepetlemeli.. *(Eve gelir.)* Bana bak Rabiş misin, nesin? Anlaşıldı, Üsküdar'da Hasırlara sıçramışsın. Burada da kilimleri berbat edeceksin. Haydi bakalım pırtını topla, çık kapıdan dışarı.

Ra. — A benim güzel kocacığım, sen de hiç merhamet yok mu? Böyle gece yarıları benim gibi biçâre genç, güzel dilberi, edâlı, şiveli, cilveli bir kızı nasıl kıyarsın da sokaklara atarsın?

K. — *(Ağzını şaplatarak.)* Böyle kendini methetme, ağzım sulandı. Haydi otur bakalım, inşallah başka gelen olmaz.

Ra. — Olmaz efendim olmaz.

*(Türkü söyleyerek Tiryâki gelir.)*

(Makamı: Isfahan. Usûlü. Çiftesofyan)

*Fesliyen ekti gül bitti,*
*Dalında bülbül öttü,*
*Ötme bülbül yârim gitti.*

(Nakarat)

*Ben dertliyem kan ağlarım,*
*Kaareler bağlar, yanar ağlarım.*

(2 nci hâne)

*Fesliyenim ocak ocak,*
*Ne kaçarsın köşe bucak,*
*Yatar isen işte kucak.*



(3 üncü hâne)

*Bir sille vurdu başıma,*
*Hotozum indi kaşıma,*
*Yazık oldu genç yaşıma.*

(4 üncü hâne)

*Yorganın ucuna bastım,*
*Koynuna girmekti kasdım,*
*A benim sevgili dostum.*

T. — Gele gele geldim buracığa. Dâhi gönlüm nereciğe? Hele yerden bir taş alayım atayım, bakalım yârimin penceresine gelir mi? *(Atar.)*

K. — *(İçeriden)* Aman ah ay!. Beynim delindi!. *(Perdeye gelir.)* Vay sen mi attın taşı pinpon herif!.

T. — Eyvah sana mı geldi, kusûra bakma. *(Kııııh der, uyur.)*

K. — Ay, herif uyudu. Bana bak, hey hemşeri uyan uyan Üsküdar'da sabah oldu.

T. — Bir miktar hâbe varmıştım. Üsküdar dedin de aklıma geldi. Buraya Üsküdar'dan Hasıra sıçradının kızı Rabiş hanım nâmında tâife-i nisâdan biri geldi mi? *(Kııııh der, uyur.)*

K. — Üsküdar'da Nisan ayında tahın yiyen Rabiş hanım geldi mi, diyor. Hem de uyuyor. *(Dürterek.)* Hey hemşeri, ihtiyar uyuma be.

T. — Ha ne diyordum, evet. Ol dilber-i rânâ, âfet-i devran, mahbûbe-i zemân, hilâlkaş, çeşmi siyah al yanaklı, kiraz dudaklı Rabiş Hanımefendi aceb geldi mi?

K. — Sen uyurken geldi. Baktı sen uyuyorsun savuştu gitti.

T. — Eyvah!. Hangi canibe gitti?
K. — Şu arkadaki camiye gitti.
T. — Aman derhal yetişeyim. *(Gider.)*
K. — Haydi uğurlar olsun.. *(Eve gelir.)*
Ra. — Yahucum sokakta kiminle konuşuyordun?
K. — İhtiyar bir herif gelmiş, ballandıra ballandıra seni sordu. Ben de camiye gitti. dedim. Koşarak gitti.
Ra. — Merak ettim de.

*(Türkü söyleyerek Yahudi gelir.)*

*Balat kapısından yirdim içeri,*
*Koriçalar oturmuş iki keçeli,*
*Çok oldu mu buradan yârim yeçeli,*
*Andey andey ande Balâd'a.*

Y. — Nokari alışveriş, yoktur bir de eğleniş.
Tamam üçbuçuk verdi Balâd'a yidiş geliş
Esyiler alayum, badana furçaları.

K. — *(Pencereden)* Ooo, bizim eskici Salamon gelmiş. *(Aşağıya atlar.)* Hoş geldin Salamon..
Y. — Eee, hoş bulduk Karagöz. Nasilsin bakalum, çoluk çocuk, tavuklar, kediler, sözüm sana eşekler, sipalar nasıldırlar?
K. — Bana bak Salamon, ağzını topla tepelerim ha...
Y. — Haydi ağzini topladın, kulaklarini salla bakalum..
K. — Bana bak Salamon, yutturma suratına yumruğu yersin ha...



Y. — *(Tokat yemiş gibi bağırır.)* Ey, ayyayayay amanın can kurtaran yok mu?
K. — Ne bağırıyorsun be?
Y. — Yormedin mi suratima vurdular.
K. — Hay yaygaracı kerata hay.
Y. — Bana bak kuzum, buralara Üsküdar'dan hasırcının kizi Rabiş hanum yelmiş mi?
K. — Gelmiş ne olacak?
Y. — Yelmiş e, mâşallah mâşallah, ona soyle esyici Salamon yelmiş, de.
K. — Sen ondan ne istiyorsun?
Y. — Ben on esyi Ferâceler sattim, parasını vermedi.
K. — Kaç para istiyorsun ondan?
Y. — Yellibeş kuruş.
K. — Hepsi hepsi beş kuruş mu?
Y. — Nasin beş kuruş, ellibeş kuruş..
K. — Ya kadının parası yoksa.
Y. — Yelsin mandıra safâsına yideriz.
K. — Onu mandıra safâsına neyle götüreceksin?
Y. — Ondan kolay ne var, torbama kor yotururum.
K. — Aç torbanı geliyor.
Y. — Aman aman çabuk yelsin.
K. — *(Bir tokat atarak.)* Haydi uğurlar olsun. *(Eve gelir.)* Yâhû aç kapıyı!.
Ra. — Gene nerelerdeydin?
K. — Sen Üsküdar'da tongaya koymadık kimse bırakmamışsın.
Ra. — Gene kim geldi?

K. — Eskici Salamon geldi. Sen ondan ferâce almışsın parasını ister.

Ra. — Verdin mi?

K. — Verdim ya!.

Ra. — Nasıl verdin?

K. — Bir tokat aşkettim suratına gitti gider.

Ra. — Oh eline sağlık kocacığım.

*(Türkü söyleyerek Beberûhi gelir.)*

*Dimeto, dimeto, Beberûhi..*
*Dimeto, dimeto, Beberûhi..*

*Vardım Haleb'e bindim dolaba,*
*Paraları verdim rakı şaraba*
*Yalel yalel yalel yalel..*

*Kaplumbağanı nalladılar,*
*Sırtına semer bağladılar,*
*Yalel yalel yalel yalel..*

Be. — Bana adıylan sanıylan altıkulaç Beberû-*(Penceresinden bakarak.)* Bu da kim be!. *(Aşağıya atlar.)* Sen kimsin be!.

Be. — Vay sen beni tanımadın mı?

K. — Senin adın ne?

Be. — Bana adıylan sanıylan altıkulaç Beberuhi derler.

K. — Ulan senin neren altıkulaç, beşbuçuğun iftirâ.

Be. — Sen kimsin.

K. — Benim adım Karagöz.

Be. — Merhaba Karagöz amca, nasılsın hoş musun, dolu musun, boş musun? Karga mısın kuş musun?



K. — Bu aptal be!. Bana bak burada ne arıyorsun?

Be. — Buraya benim Rabiş hanım amcam gelmiş gördün mü?

K. — Ulan hiç hem hanım, hem amca olur mu?

Be. — Olmaz olur mu aptal enayi, önce o benim hanım teyzemdi sonra hastaneye gitti geldi hanım amcam oldu. Hah ha ha.. hoşuma gitti merhâba.

K. — Vay canına sonra daha ne oldu?

Be. — Annem sana selâm söyledi, bana on para vereceksin.

K. — On parayı ne yapacaksın?

Be. — İğne alacağım, torba dikeceğim, taş toplayacağım, hamam yapacağım.

K. — Sonra daha neler yapacaksın?

Be. — Hamamda senin kel başını yıkayacağım.

K. — *(Bir tokat atarak.)* Defol şuradan, aptal sen de. *(Evine gider.)*

Ra. — Canım gene nerelerdeydin?

K. — Bir aptal gelmiş, birtakım saçma sapan lâflar etti.

Ra. — Sen de dinledin değil mi?

K. — Attım tokatı defoldu gitti.

Ra. — Beni sormadı mı?

K. — Sordu hem dedi ki Rabiş hanım amcam nerede, dedi. Ulan, dedim, hem hanım, hem amca nasıl olur dedim ise, önceden Rabiş hanımdı, hastaneye gitti geldi hanım amca oldu, dedi. Bende bir tokat attım defoldu gitti.

Ra. — Çok iyi etmişsin eline sağlık.

K. — Ben biraz yatacağım, zira çok yoruldum.

Ra. — Güle güle yat, güle güle kalk.

*(Türkü söyleyerek Tuzsuz Deli Bekir gelir.*
"Argo dilince sarhoşa matiz, denir.")

— Türkü —

*Nice sevmeyeyim dostlar aman bir acayip hâli var,*
*Yanağında gül açılmış, etrâfında hâli var,*
*Bugün bana cevrederse yarın Hak divânı var.*

(Nakarat)

*Doldur doldur ver içeyim aman yâr bugün mey istemem,*

(2 nci hâne)

*İki kaşın arasında aman bir beni var nur gibi,*
*Karşısında divan durdum eli bağlı kul gibi,*
*Ko çeksinler dâra beni aman aman Hallâc-ı Mansur gibi.*

M. — *(Bir nârâ atarak.)* Eeeey gidi felek!. Ey gidi felek!..

Ra. — *(İçeriden)* Yâhû..

K. — Hû..

Ra. — Kalk bak, galiba yangın var, bekçiler bağırıyor..

K. — *(Pencereden bakarak.)* Bekçi baba yangın nerede?

M. — *(Bir nâra atarak.)* Eeeeyt ulan avrat, ulan avrat.

K. — *(İçeri girerek.)* Anladım.

Ra. — Neredeymiş?

K. — Avrat pazarında imiş.

M. — *(Bir nâra daha atarak.)* Eeeeyt gidi felek!. Ey gidi felek!..

K. — Dur bakalım bu da kim. *(Perdeye gelir.)* Ne bağırıyorsun, burası meyhâne mi?



M. — Vay kafadar sen buralı mısın?

K. — Hayır bural değilim, Eskizağralıyım.

M. — Buraya Üsküdar'dan Hasıra sıçradının kızı Rabiş adında bir avrat geldi mi?

K. — Dur sorayım. *(Eve gelir.)* Bana bak karı, dışarıya suratının bir tarafı yangın yerine dönmüş, bir tarafını da neye benzetirsen benzet. Bir elinde saldırma, bir elinde şarap şişesi. Bulut gibi sarhoş bir herif gelmiş. Seni soruyor.

Ra. — Eyvah benim kocam gelmiş.

K. — Neee! Hani kocan, boşamış sokağa atmıştı seni.

Ra. — Kov gitsin.

K. — Bu pek kovulacak şeylerden değil. *(Perdeye gelir.)* Gelmiş, ne olacak?

M. — Git o yâre benden selâm söyle taksın takıştırsın da gelsin.

K. — Olur. *(Giderken)*

M. — Gel

K. — dim.. *(Geri döner.)*

M. — İpekli ferâcesini giysin, şemsiyesini açsın da gelsin.

K. — Gelsin.. *(Giderken)*

M. — Gel

K. — dim.. *(Geri döner.)*

M. — O yâre benden selâm söyle. Gözlerine sürmeler çeksin, gerdan kırarak gelsin.

K. — Gelsin. *(Giderken)*

M. — Güzel kokular sürünsün kırıta kırıta gelsin.

K. — Gelsin. *(Giderken)*

M. — Gel..

K. — Gelmem artık. *(Eve gider.)* Haydi bakalım, herif seni istiyor.

Ra. — Gidip bakayım ne istiyormuş. *(Perdeye gelir.)* Vay yiğidim, şahbâzım, hoş geldiniz safâ geldiniz.

M. — Hoş bulduk senin buralarda ne işin var?

Ra. — Şuracıkta bir ufacık ev buldum.

M. — Bahçesi filân var mı? Rakı içecek balkonu var mı?

K. — *(İçeriden.)* Zıkkımın kökünü iç.

Ra. — Pek o kadar büyük değilse de ikimize yetişir.

M. — Öyleyse geliyorum.

Ra. — Buyurun efendim buyurun. *(Eve gelir.)*

K. — *(İçeriden.)* Ulan eve getirme o herifi.

Ra. — *(İçeriden.)* Ziyanı yok canım, bir iki tek atar gider.

K. — Ya ben nereye gideyim?

Ra. — Sen şimdi şu gusulhâneye gir, o içer içer sızar. Tutar kapı dışarı atarız vesselâm.

K. — Olur, gireyim. *(Girer.)* Burası da pis kokuyormuş.

M. — Aşk-ı yâran, muhabbet-i cânan, ben de gidiyorum, yâr aşkın yâhey. *(Eve girer.)* Nâzenînim sofralar kurulsun, mezeler hazırlansın. Seninle şöyle karşı karşıya çakalım.

K. — *(Gusulhâneden)* Ziftin pekini çak.

M. — *(İçeriden)* Ben seni ararken çok terledim. Vücudum fena halde ter kokuyor, bana bir kazan su ısıtsan şuracıkta yıkanıversem olmaz mı?

Ra. — *(İçeriden)* Çok iyi olur. Hemen ocağı yakayım, bir kazan su ısıtayım.



M. — *(İçeriden)* Kazanın altına odunu bolca koy, su fıkır fıkır kaynasın, ancak vücudum öyle temizlenir.

K. — *(Gusulhâneden)* Herif beni burada istakoz gibi haşlayacak. Ben şuradan yavaşça savuşurum vesselâm. *(Perdeye gelir.)* Oh, yarabbi şükür, şurada oturur ortalığı dinlerim. *(Kapısının önüne oturur.)*

M. — *(İçeriden)* Haydi bakalım, rakılar gelsin, sazlar çalsın, sen de zilleri tak..

K. — Vay canına bizim ev meyhâneye döndü.

Ra. — *(İçeriden)* Mahalle arasında saz olmaz, sonra bizi basarlar.

M. — Kimin haddine düşmüş basmak, bana adıylan sanıylan Tuzsuz Deli Bekir, derler. Ben adamın kellesini uçururum.

K. — Vay canına herif tatsız tuzsuzmuş.

Ra. — Yiğidim, şehbazım ne olur ne olmaz buradan uzaklaşalım.

M. — İyi aklıma getirdin. Herkes yârini almış mandıra safâsına götürmüş. Biz de oraya gideriz, sonra da eğleniriz, olmaz mı?

Ra. — *(İçeriden)* Hay hay efendim gidelim.

M. — *(İçeriden)* Giy ferâceni çık dışarı.

Ra. — Çıkıyorum efendim.

K. — Ben size şimdi mandırayı gösteririm. Gideyim şu hımhım burunsuzu, kekemeyi, arsız altı kulacı, sinyor sıkıntıyı, uyku tulumunu toplayım, siz görürsünüz şimdi. *(Dışarıya doğru bağırır gibi.)* Bana bakın hımhım, burunsuz, birbirinden uğursuz, altı kulaç, beş buçuğu yalan, Salamon, uyku tulumu nerdesiniz, hepiniz buraya gelin. *(Önde Memiş Çelebi; sıra ile Kekeme, Hımhım, Tiryâki, Yahudi, Bebe-*

*ruhi gelirler.)* Bana bakın, bizim eve Tuzsuz Deli Bekir sarhoş geldi. Bu herifi kapı dışarı atacağız. Hazır mısın Memiş Çelebi, Kekeme Çelebi, Hımhım Çelebi. *(Her üçü de hazırız der.)* Sen Tiryâki Baba *(Tiryâki uyur.)* bana bak, hey uyuma be!. Seni de biz adam diye çağırdık.

T. — Uyumuyorum, kulaklarım sende.

K. — Hangi bende boyuna hırrr yapıyorsun. Dinle beni bizim eve sarhoş bir herif geldi. Onu kapı dışarı atacağız. Anladın mı?

T. — Hay hay kuyruğundan tutunca tâââ.. arkadaki virâneliğe kadar atarım.

K. — *(Makamla)* Atma da çavuş atma. Bana bak Salamon, bu herifi dışarı atacağız.

Y. — Çok yüzel.

K. — Sen ne yapacaksın?

Y. — Ben pabuçları bırakır kaçarım.

K. — Haydi oradan tabansız kerata sen de. Sen ne yapacaksın altı kulaç?

B. — Hah hah hah, ben adamın ağzından girer, burnundan çıkarım.

K. — Ulan herif iki tarafı da tıkar, sen içeride ağustos böceği gibi patlarsın.

M. — Haydi nâzeninim çık dışarıya.

Ra. — Çıkayım efendim. *(Kapının önüne çıkar.)* Aaaa!.. *(Geri gider, içeriden)* Aman efendim, kapının önü etten kale kesilmiş. Bütün mahalleli oraya toplanmış.

M. — Ben şimdi onların haddini bildiririm.

K. — Bana bak, sıkı durun geliyor ha!.. Hemen gelir gelmez yakalayalım. *(Hepsi birden.)* Hay hay..



M. — *(Bir nâra atarak.)* Kimmiş o kapının önünde hırlayanlar. Savulun bakayım oradan.

K. — Bana bak geliyor, hemen yakalayalım. *(Bütün mahalleli sessizce kaçarlar. Bakar ki hepsi kaçmış)* Ben ne duruyorum. Bana da Allahaısmarladık. *(Gider.)*

M. — Haydi nâzeninim kimseler kalmadı. Doğru mandıra safâsına yâhey... *(Giderler.)*

K. — *(Perdeye gelerek)* Amma tabansız şeylermiş ha!. Kaçarken kimi mendilini düşürmüş, alayım şunu *(der, yere eğilir, kalkar.)* Tiryâki de çubuğunu düşürmüş, *(onu da alır)* of.. bu da pis pis kokuyor. Yemiş Çelebi de para kesesini düşürmüş, Kekeme Çelebi de galibâ nüfus kâğıdını düşürmüş. Aaaa!. Altıkulaç külâhındaki püskülünü düşürmüş.. *(Onları da alır, son olarak yerde bir şeyler ararken Hacivad gelir. Hacivad'ı yakalar.)* Hah.. Hımhımın hamam bohçası düşmüş bunu da alırım.

H. — Aman birâder ben hamam bohçası değilim.

K. — Sen miydin? İdare fitili, mum bacaklı herif.

H. — Aman birâder nedir bu işler?

K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. *(Tokat)*

H. — A birâder ne vurursun elin kırılsın.

K. — Ekler kenetler yapıştırır gene vururum. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun külhânî, yıktın perdeyi eyledin virân, varayım sahibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşamı Karagözün ağalık oyununda yakna elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

# APTAL BEKÇİ OYUNU

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
Z. — Zenne.
T. — Tuzsuz Deli Bekir.
Ç. — Çelebi.

*(Perdenin önündeki göstermelik, nareke zırıltılariyle ve tef velveleleriyle kaldırılır.)*

H. — Semâî okuyarak gelir.

Semâî

*Dîdem yüzüne nâzır, nâzır yüzüne dîdem,*
*Kıblem olalı kaşın kaşın olalı kıblem,*
*Gamzen ciğerim deldi deldi ciğerim gamzen,*
*Bilmem nic'olur hâlim, hâlim nic'olur bilmem.*

H. — Of hay Hâk.

*Eyâ sen sanma kim senden bu güftarı dehan söyler,*
*Veyâ terkib olan unsur yahut lâhn-i zeban söyler,*
*Kimindir bunca cünbüşler kimindir nutk iden sûret,*
*Özünden olmadın âgâh ki senden özgegân söyler,*
*Hayâl-i zıl yeter ibret görünen hayme-i tende,*
*Değildir nutk iden sûret derununda duran söyler.*
*Sekahüm rabbühüm hamrin içen âşıklar ey Nakşî,*
*İrer mâşûkuna anlar mekândan lâmekân söyler.*



Huzûr-ı hâzıran, cem'iyyet-i irfan; lâindir, münâfıktır şeytan. Şeytanın dinsizliğine, Rahmânın birliğine *(burada yeri öper, ayağa kalkarak)* ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağlığına.

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,
Dîvânelerin hemdemi dîvâne gerektir.

Beyt-i güzîninin müeddâsınca, her hâli lâtif, etvârı zarîf, fasîhullisân, musâhabeti tatlı.

K. — *(Penceresinden)* Hoş geldin keçi suratlı.

H. — Bir yâr-ı vefâdâr olsa, gelse karşıma; o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese, her ikimiz de söylesek bizi seyredenler safâyâb olsalar. Diyelim, işimizi Mevlâm rast getire. Hay bana bir eğlence meded, yâr bana bir eğlence meded!.

K. — *(Atlar, boğuşmaya başlarlar.)* Seni gidi utanıp arlanmaz seni..

H. — Aman Karagözüm bırak, sakalımı yoldun!.

K. — Sen de beni bırak, boğazımı sıktın. *(Hacivad kaçar.)*

K. — *(Arka üstü düşer.)* Aman of! Öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım. *(Kalkarak.)* Şükret ki elimden kurtuldun, yoksa seni boğardım Alimallah.

H. — *(Gelir.)* Vây Karagözüm mâşallah mâşallah. Efendim akşâm-ı şerîfin hayırlar olsun.

K. — Senin de sinsileni sansarlar boğsun. *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm ben sana iltifat ediyorum, sen bana vuruyorsun. Yazıklar olsun yazık!.

K. — Hoş geldin kazıkoğlu kazık. *(Tokat)*

H. — Ah Karagözüm adam olamamışsın. Hâşâ huzurdan şu dünyâya eeşk gelmişsin eşek gidiyorsun.

K. — Ona Yarabbi şükür.

H. — Neden?

K. — Ya sen katır geldin de beygir mi gidiyorsun? *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm ben senin gibi değilim. Ben her nereye gitsem bana saygı gösterirler, ayağa kalkarlar.

K. — Ayağa mı kalkarlar.

H. — Zâhir.

K. — Peki sana kaç kişi ayağa kalkar?

H. — Benim terbiyeme ilmü irfânıma her gittiğimde beş on kişi ayağa kalkar.

K. — En çok kaç kişi ayağa kalkar?

H. — Birâder bin kişi kalkmaz ya on beş yirmi kişi kalkar.

K. — Şu hâlde ben senden çok saygılıyım Hacivad.

H. — Ne gibi?

K. — Ben evde bizim karıyla kavga ettim mi bütün mahalleli ayağa kalkar.

H. — Bu saygı mı, bu âdeta rezâlet.

K. — Rezâlet mezâlet, şu ayağa kalkarlar ya.

H. — Yazıklar olsun Karagözüm, sen de hiç edeb erkân yok.

K. — Vardı ama sattım.

H. — Neyi sattın?

K. — Babadan kalma çürük evle bir dükkân.

H. — Yâni Karagözüm sen hiç anlamıyorsun ilm-i hikmetten.

K. — Aman Hacivad kim kaldırdı kilimi mektepten?



H. — Sana şimdi kilimi mektepten kaldırmışlar diyen varmı? *(Tokat)*

K. — Sana da câmiden halıyı kaldırmışlar diyen var mı? *(Tokat)*

H. — Yâni Karagözüm, ağzından çıkanı kulağın duymuyor.

K. — A musibet benim hiç hâlimi sormazsın, gelmişsin birtakım mavallar okursun. Ne olur bir ekre de benim hâlimi sor. Başımdan geçenleri bilmezsin.

H. — Hayrola Karagözüm başından neler geçti?

K. — Ah sorma Hacivad bizim karıyla kavga ettik.

H. — Sebep.

K. — İşte komşunun kocası karısına neler alıyor, karısını çiçek gibi gezdiriyor. Sen bana yılda bir basma entariyi zorla alıyorsun, derken iş büyüyor haydi ben kapı dışarı.

H. — Dayak mayak da yedin mi?

K. — Şükür kapıdan dışarı fırladım, doğru bizim köşebaşındaki kahveye. Baktım orada bizim mahalle delikanlıları oturmuşlar kahve içiyorlar. Beni görünce vay Karagöz baba hoş geldin safâ geldin, böyle soluk soluğa nereden geliyorsun? Gel şöyle otur. Sana bir kahve ısmarlayalım. Bir sigara iç yorgunluğun gitsin, dediler. Kahveciye seslendiler. Karagöz babaya şekeri kahvesi bol, ihtiyar işi bir kahve yap, dediler. Kahve geldi. Sigara içer misin dediler. Olursa içerim dedim. İhtiyar işi bir kalın sigara yaptılar.

H. — Delikanlılar seni seviyorlarmış.

K. — Eksik olmasınlar ben kemâl-i âfiyetle kahveyi, sigarayı içtim. Şöyle ağacın altına yatayım, dedim ve yattım. Oh bir âlâ uyumuşum.

H. — Kahve sigara insana rehâvet verir.

K. — Derken canım hamama gitmek istedi. Kalktım hamama gittim. Soyundum içeri girdim. Bir kurnanın başına oturdum. Bir de baktım iki tellâğın kolları arasında ipekli peştemallara sarılı birini getirdiler. Göbek taşının üstüne havlular serdiler o adamı yatırdılar ve gittiler.

H. — Her halde tere yatırmışlardır.

K. — Öyle olacakmış. Adam biraz yattı bilmem ne oldu adam göbek taşından yuvarlandı yere düştü.

H. — Her halde sıcaktan adama fenalık gelmiştir.

K. — Herife fenalık, bana da bir şeytanlık geldi.

H. — Ne gibi?

K. — Adamın yüzüne baktım, adam tıpkı bana benziyor. Usulca adamın belinden ipekli peştemalları kendi belime bağladım. Bendekini de onun beline bağladım. Adamı ayağından çektim, halvetin içine bıraktım. Geldim göbek taşındaki adamın yattığı havluların üstüne yattım.

H. — Ya hamamcılar seni ne yaparlar?

K. — Ben tıpkı o adama benziyorum, dedim ya.

H. — Sonra?

K. — Derken tellâğın biri geldi. Kendiniz yıkanır mısınız dedi, ben de hiç bozmadım evet dedim. Ve beni aldı halvete götürdü, tertemiz gıcır gıcır bir yıkadı, temiz ipekli bir havluya sardı ve o adamın soyunduğu odaya kolunda beni götürdü bıraktı. Derken başka bir natır geldi, güzelce kuruladı, başka havlulara beni sardı. Efendi, sıhhatler olsun; kahve, çay, nargile içer misiniz dedi, içerim dedim. Nargile, kahve güzelce içtim.



H. — Peki o adam da seni tanımadı mı?

K. — Ne gezer. Getirin benim çamaşırlarımı dedim. Bir bohça getirdi, bohçayı açtım. İçinde ipekli çamaşırlar, güzelce giyindim. Cepleri elledim; altınlar, mecidiyeler cepler para dolu. Beni kurulayana, bohça getirene bir mecidiye, kunduraları getirene bir mecidiye, tellâklar kapıya sırayla dizilmişler, onlara birer mecidiye hepsi yerden temennâlar, Allah ömürler versin, diyerek kapıdan selâmetlediler. Bir de baktım, kapının önünde bir fayton arabası, arabacı kapıyı açtı, buyurun efendim dedi, beni arabaya bindirdi.

H. — Araba kimin?

K. — Araba efendinin arabasıymış.

H. — Arabacı da seni tanımadı mı?

K. — Sana demedim mi, ben tıpkı o adama benziyorum.

H. — Eee, sonra?

K. — Derken Hacivad, araba bir konağın önünde durdu.

H. — Orası neresi?

K. — Efendinin konağıymış, kapılar açıldı iki uşak geldi, kollarıma girdi. Efendim, sıhhat ve âfiyetler olsun diyerek içeri aldılar.

H. — Uşaklar da seni tanımadılar mı?

K. — Ne gezer iki tane güzel merdiven başında uşakların kolundan beni aldılar. Efendim, sıhhat

ve âfiyetler olsun diyerek yukarı çıkardılar. Merdivenin başında ipekten gecelikler giyinmiş âfet-i devrân, mahbûbe-i cihan, ayın on dördü gibi bir hanım. Kızlar, efendimi incitmeyin yavaş çıkarın, dedi. Kızların kolundan beni kendi koluna alarak; aman benim efendim, sıhhatler, âfiyetler olsun, güle güle kirleniniz, diyerek aldı beni bir odaya götürdü. O oda yatak odasıymış.

H. — Hanım da seni tanımadı mı?

K. — Dedik ya, ben o adama benziyorum.

H. — Sesindende mi tanımadılar?

K. — Ben hamam yorgunuyum hiç sesimi çıkaramıyorum.

H. — Yaaa, sonra?

K. — Hanım bana gecelikler giydirdi. İstirahat ediniz, çok yorulmuşsunuz, diyerek, kuştüyünden yapılmış karyolaya yatırdı, bir yelpâze aldı, geldi başucuma oturdu. Yavaş yavaş yellemeğe başladı. Ben yarı gözüm açık yarı kapalı, uyur gibi yapıyorum.

H. — *(Ağzını şapırdatarak.)* Aman Karagözüm sonra?

K. — Sulanma ağzını sil tepelerim ha!..

H. — Anlat anlat, sonra ne oldu, uyudun mu?

H. — Anlatmayacağım.

H. — *(Yalvarır.)* Kuzum Karagözüm anlat, sonra ne oldu?

K. — Efendi hamamdan gelip biraz istirahatten sonra kahvaltı edermiş. Sofra hazırlandı, hanım gelmiş beni uyandırıyor. Efendim, kalkar mısınız? kahvaltınız hazırlandı. Benim yine gözlerim yarı açık yarı kapalı sözde uyuyorum. Hanım baktı ki ben uyanmıyorum. Efendinin içine baygınlık gelmiştir,



diyerek bir şişe levanta getirdi, yavaş yavaş yüzüme sıkmaya başladı. Bir de gözümü açtım ki, ne görsem beğenirsin. Başucumda bir köpek gelmiş, yüzüme işemiyor mu?

H. — Aman Karagözüm bu ne demek?

K. — Hani ben evden kızarak kahveye gitmiştim ya oradaki adamlar bana bir sigara vermişlerdi. Meğer o sigaranın içinde esrar varmış. Ben o sigarayı içince bu dalgaları görmeye başlamışım. Sen ne dersin bu işe.

H. — Deminden beri ağzımı sulandırdın. Kör olasın derim. *(Gider.)*

K. — Sen gidersen beni buraya mıhlamazlar, pamuk ipliği ile hiç bağlamazlar. Ben neyler çekilir, giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-i devran ne gösterir. *(Gider.)*

— *Muhavere burada biter.* —

*(Yardaklar aşağıdaki şarkıyı söylerken Hacivad tarafına ev kurulur.)*

Şarkı

*Nâle-i cangâhı cânan duymuyor,*
*Neyleyim takdire tedbir uymuyor,*
*Derd ü mihnet tende râhat koymuyor,*
*Neyleyim takdire tedbir uymuyor.*

*(Bu şarkı biterken Zenne gelir ve Hacivad'la karşılaşır.)*

H. — Vay benim hanım kızım, hoş geldiniz, safâ geldiniz. Böyle güzel güzel şarkılar söyleyerek ne tarafa gidiyorsunuz?

Z. — Allah ömürler versin Hacivad Çelebi peder. Şöyle bir gezmeye çıktım.

H. — Her halde evde otura otura canınız sıkılmıştır.

Z. — Evimizi hiç sormayın Hacivad Çelebi. Dam akıyor, arkada duvar yıkıldı, mal sahibi hiç aldırmıyor. Şuralarda münasip bir ev bulsam hemen çıkacağım.

H. — Aman kızım tam vaktinde geldiniz. Şuracıkta elimin altında kutu gibi bir ev var. Bir kere bakınız, hoşunuza giderse tutunuz.

Z. — Görebilir miyim?

H. — Hay hay buyurun görün. *(Eve girerler, içeriden)* İşte kızım, burası mutfak, burası yemek odası.

Z. — Çok güzel efendim.

H. — Yukarıda da iki oda var, çok kullanışlıdır. Çıkanlar çok memnundular. Bakınız arkada bahçesi.

Z. — Tavuk kümesi var mı?

H. — Var kızım, çıkanlar tavuk beslerlerdi.

Z. — Memnun oldum. *(Meydana gelirler.)* Kirâsı?

H. — Kızım siz yabancı değilsiniz, sizin için beş mecidiye olur.

Z. — Buyurunuz bir aylık.

H. — Aman kızım güle güle oturunuz. *(Gider.)*

Z. — Ben de gideyim içerisini temizleyeyim. *(Eve gider.)*

*(Aşağıdaki şarkıyı söyleyerek Tuzsuz Deli Bekir gelir.)*



Şarkı

*Nice sevmeyeyim dostlar aman bir acâyip hâli var,*
*Yanağında gül açılmış, aman aman etrâfında hâli var,*
*Bugün bana cevredersen, aman aman yarın Hak divânı var.*

(Nakarat)

*İçtim aşkın dolusunu, aman aman yâr bugün mey istemem,*

(2 nci hâne)

*İki kaşın arasında bir beni var nur gibi,*
*Karşısında divân durdum, aman aman eli bağlı kul gibi,*
*Ko çeksinler dâre beni, aman aman Hallâc-ı Mansur gibi.*

(Nakarat)

*Doldur doldur ver içeyim, aman aman yâr bugün mey istemem.*

T. — *(Nâra atarak.)* Eyyy gidi felek!. Eyyy gidi felek!.

K. — *(Penceresinden)* Dah gidi burnu dümbelek bu da kim?

T. — Öyle tepeden konuşma, erkeksen aşağı gel konuşalım.

K. — *(Aşağı gelerek.)* Ne var be, ne istersin benden.

T. — Eyyyy! Sen beni tanır mısın? Bre bana adlan sanlan Tuzsuz Deli Bekir derler.

K. — Zaten senin ne tatsız, tuzsuz olduğun belli.

T. — Sen buralı mısın?

K. — Hayır Moralı değilim, Eski Zâralıyım.

T. — Ben de Eski Zâralıyım. Ben de Zâralı'nın Tuzsuz Deli Bekir pehlivanıyım. Benimle bir güreş edebilir misin?

K. — Seninle değil, senden daha kabadayı pehlivan varsa onunla da güreşirim hodri meydan?

T. — Belli sen bir kabadayı adamsın. Eğer yüreğin söylüyorsa şu yere bir mendil ser kafanı da üstüne tut.

K. — Ne olacak?

T. — Şu gılâlı bıçağımla kellene bir vurayım, topraklara düşmesin, mendilin içine düşsün. Eğer bir bıçakta kelleni uçuramazsam bir kuruş ver, şu köşedeki eskiciye diktir.

K. — Acık sen burada beni bekle. *(Eve gider, bir sopa alır arkasına saklar, meydana gelir.)* Bana bak Tuzsuz dayı, ben başımı nasıl eğeceğim.

T. — *(Başını aşağı eğerek.)* İşte böyle eğeceksin.

K. — *(Karagöz sopayı Tuzsuzun kafasına vurur.)*

T. — Bre kelleyi kırdın.

K. — Kırarım zâhir bana adlan sanlan Karagöz pehlivan derler.

T. — Aşk olsun ben kendimi kabadayı sanırdım, benden daha kabadayısı varmış.

K. — Öhö öhö elbette zâhir ben sana acıdım, yoksa o tuzsuz kelleni berbat ederdim.

T. — Sen hakikaten kabadayı bir adama benziyorsun. Seni bu mahalleye bekçi yaptım. Mahalleye iyi bak, sonra sen beni gör.

K. — Olur Tuzsuz dayı.

T. — Şu saatten itibaren sen bu mahallenin bekçisisin. Bu benim arkamdaki eve iyi dikkat et yabancı kimseler girmesin, haydi şimdi Allahaısmarladık. *(Gider.)*



K. — *(Elindeki sopayı bir iki kere yere vurarak.)* Yangın varrrr!.

Z. — *(Evinden)* Aman bekçi baba yangın nerede?

K. — Sen korkma burada değil, aşağı mahallede, hem bana bak hanım, bekçi parası vermedin sen değil mi?

Z. — Kaç para istersin, gel de verelim.

K. — Eh şöyle bir kırk elli kuruş ver.

Z. — Gel de al..

K. — *(Gider.)* Ver bakalım.

Z. — Al.

K. — Haydi bereket versin, cebellebe. Bir de şu Hacivad'ın kapısını çalayım. Bekçi!. *(Sopayı yere vurur.)* Bekçi geldi bekçi.

H. — Ne o Karagöz, seni kim bekçi yaptı?

K. — Sana ne sen parayı ver, yoksa sopayı kafana yersin.

H. — Dur dur, al bakalım, sana beş kuruş. *(Gider.)*

K. — Az ama haydi bereket, gideyim başka evlere. *(Gider.)*

*(Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.)*

(Şarkı makamı: Hüseyni).
*Hâl-i dil-i bîçâre firâkınla yamandır,*
*Vâdet güzelim leyle-i vuslat ne zamandır,*
*İn'âmına ihsânına gönlüm nigerandır,*
*Vâdet güzelim leyle-i vuslat ne zamandır.*

Z. — *(Gelir.)* Vay beyim, böyle şarkılar söyleyerek nereden geliyorsunuz?

Ç. — Nereye gideceğim. Sizi aramaktan ayaklarıma karasu indi. Evden çıkmışsınız.

Z. — Evet çıktım, buraya taşındım. Bu ev çok güzel.

Ç. — Müsâade ederseniz görelim.

K. — *(Penceresinden)* Oooo! Burada pazarlık var galibâ. Şuradan dinleyeyim.

Z. — Şöyle yarım saat sonra gelirseniz daha iyi edersiniz.

K. — Pazarlık saate bindi.

Z. — Hem de aramızda bir parola yapalım.

K. — *(Penceresinden)* Hem de parolalı..

Ç. — Çok iyi olur.

Z. — Siz kapıyı çalarsınız. Ben parola derim, siz de lofça çivisi dersiniz.

K. — Parola çiviymiş anladım.

Ç. — Allahaısmarladık.. *(Gider.)*

K. — *(Gelir, kapıyı çalarak.)* Çivi.

Z. — *(İçeriden)* Kim o?

K. — Çivi.

Z. — Ne çivisi?

K. — *(Kendi kendine)* Çivinin adını anlamadım. Şey... hanım, çivi işte.

Z. — Çiviyi anladık, ama ne çivisi?

K. — Temel çivisi..

Z. — Değil..

K. — Tavan çivisi.

Z. — Değil..

K. — Döşeme çivisi.

Z. — Değil.

K. — Nalın çivisi.



Z. — Değil, değil.

K. — Kundura çivisi.

Z. — O da değil.

K. — Bağdâdî çivisi.

Z. — Değil..

K. — Can çivisi.

Z. — O nasıl çivi?

K. — Sizin parolacı beyin kullandığı çivi.

Z. — O da değil..

K. — Canım, işte çivilerden birisi.

Z. — Adı ne?

K. — Çivilerin en irisi.

Z. — Bayılırım ama adı ne?

K. — Ölünün körü çivisi.

Ç. — *(Tef velvelesiyle yavaşça gelir.)* Kendi kendine buralarda kimseler yok. Kapıyı çalar çalar.

Z. — *(İçeriden)* Kim o?

Ç. — Çivi.

K. — *(Penceresinden bakarak.)* Ooo, çivicibaşı gelmiş.

Z. — *(İçeriden)* Ne çivisi?

Ç. — Lofça çivisi.

Z. — Buyurun, buyurun..

K. — Tû.. Lofça çivisi imiş.

Ç. — Aşk-ı yâran, muhabbeti cânan, ben de gidiyorum yâr aşkına.

K. — *(Öksürür.)* Öhö, öhö.

Ç. — *(Arkasına bakarak.)* Kim bu öksüren, kimseler de yok ben de gidi...

K. — Öhü, öhü...

Ç. — Görünürde kimseler yok ama öksüren kim?

K. — *(Hafif sesle)* Hele gir de bak!.

Ç. — *(Sesin kızdan geldiğini sanarak.)* Ne olacak?

K. — *(Yavaş sesle)* O zaman anlarsın..

Ç. — Ben de gelmem.

K. — *(Hafif sesle)* Canın isterse gel, hayvanoğlu hayvan.

Ç. — *(Hiddetli)* Hanım ağzını topla, o lâfları sana iâde ederim.

Z. — *(Gelir.)* Kiminle konuşuyorsun.

Ç. — Siz kiminle konuşuyorsunuz.

Z. — Size evham gelmiş, gel gel kimseler yok. *(Gider.)*

Ç. — Aşk-ı yâran, muhabbetl cânan, bende gidiyorum yâr aşkına.. *(Gider.)*

K. — Oğlan girdi, şimdi sıra bende. Kapıyı çalar.

Z. — *(İçeriden)* Kim o?

K. — Çivi.

Z. — Ne çivisi.

K. — Lofça çivisi.

Z. — Buyurun içeri.

K. — *(Girer.)* O mâşallah sofra kurulmuş.

Ç. — Hoş geldin bekçi baba.

K. — Hoş bulduk çivicibaşı.

Z. — Rakı içersin değil mi?

K. — Elbette.

Z. — Al bakalım.

K. — Oh ne âlâ!.

Z. — Mezelerden buyurmaz mısınız?

K. — Buyurmaz olur muyuz. Hele sen bir daha doldur bakalım.



Z. — Bâşüstüne efendim, buyurun.

Ç. — Az iç, sonra sarhoş olursun bekçi baba.

K. — Sen karışma. Ver bakalım, oh ne âlâ!. *(İçer sarhoş olur.)*

*(Tuzsuz Deli Bekir türkü söyleyerek gelir.)*

*Sarhoşum aman falso yapmam,*
*Olur olmaz hovardaya kulak asmam,*
*Nârayı basar.davranırım* (nâra atar) *eyyy!.. gidi felek,*
*Ağzı açık görsem sulanırım.*

(Nakarat)

*Paralı da parasız da meyhâneci verir bana,*
*Vermezse kırar döker geçerim,*
*Verir misin, vermez misin, aftos yârim,*
*Ben kül yutmam bilir misin.*

T. — *(Bir nâra atarak.)* Eyyy!. Nerede o bekçi baka olacak herif!.

Z. — *(Aman kaçın Tuzsuz Deli Bekir geldi.)*

Ç. — Nereye kaçalım.

Z. — Arka kapıdan savuşunuz.

K. — Ya ben nereden savuşayım.

Z. — Sen de bahçe kapısından savuş.

K. — Olur, şurada kümes var, oraya girerim. *(Girer. Tavuk sesleri, horoz sesleri, öörö ö ööröö...)* Ötme kerata, keserim dolmanı yaparım ha!.

T. — *(İçeriden)* Ooo.. rakı sofrası da hazır.

Z. — Sizin için hazırladım.

T. — Mezeler aynalı ama içerisinde piliç kızartması yok.

Z. — Şimdi kümesten bir piliç keserim kızartırım.

T. — Olmaz. Ben gider kümesten bir piliç yakalar, keser getiririm.

K. — Herif galiba buraya gelecek savuşmalı.. *(Kümesten çıkar, Tuzsuz'la karşılaşır.)*

T. — Vay bekçi, senin burada işin ne?

K. — Tavuklara hırsız geliyormuş, hanım söyledi ben de hırsızı yakalamak için burada saklandım.

T. — Âferin bekçi baba, artık sen git, ben hırsızın hakkından gelirim.

K. — *(Perdeye gelir.)* Oh Yarabbi şükür, kurtuldum.

Z. — *(İçeriden)* Neredesin gel, canım pilici ben şimdi kızartır getiririm.

T. — Hele bir tane şu rakıdan ver bakalım.

Z. — Buyurun efendim.

K. — Bu böyle olmaz, bu herifi kapı dışarı etmeli.. *(Gider, Beberuhileri toplar, kendi de bir eşeğin üstüne biner, gelir.)* Bana bakın delikanlılar, şu eve tatsız tuzsuz bir herif girdi. Bunu yakalayıp kapı dışarı atacağız.

B. — *(Hep birden)* Hay hay...

K. — Ama bana bakın, herif bıçaklı, sarhoş birisi, sakın korkmayınız.

B. — Sen merâk etme, biz bıçaktan, sarhoştan korkmayız. Adamı tutunca yere vururuz.

K. — Göreyim sizi, ben şimdi herifi çağırıyorum dışarıya.

B. — Çağır gelsin, biz yapacağımızı biliriz.

K. — *(Eve doğru bağırarak.)* Bana bak, tatsız tuzsuz herif. Senin bu evde işin ne, piliç yemeğe geldinse git, başka yerde ye. Haydi çık dışarı. *(Beberuhilere)* Bana bakın, hazır mısınız, herif geliyor hâl.



B. — Hazırız gelsin.

K. — Tatsız tuzsuz herif, çıksana dışarı.

T. — *(Bir nâra atarak, meydana gelir.)* Eyyy!. Ne o eşeğin üstünde, kim o oturan?

K. — Mahalle bekçisi. *(Bu esnâda Beberuhiler kaçmışlardır.)*

T. — Ne istiyorsun?

K. — *(Arkasına bakarak.)* Ulan, savuşmuşlar bunlar.

T. — Söylesene be ne istiyorsun.

K. — *(Eşekten inerek.)* Sana bir eşek getirdim, belki binersin diye..

T. — Bana eşeğin meşeğin lüzûmu yok, defol!.

K. — Gel bakalım, senin kimseye lüzûmun yokmuş, deyip, eşeği alır gider.

T. — *(Eve doğru bağırarak.)* Bana bak nâzenînim, ben meyhâneye gidiyorum. Yarın akşam gelirim. Haydi Allahaısmarladık!. *(Gider.)*

*(Karagözle Hacivad karşılaşır.)*

H. — Aman Karagözüm nedir bu işler.

K. — Kafanı patlatsın geyiklerle keşişler.. *(Hacivad'a vurur.)*

H. — *(Gelerek.)* Yıktın perdeyi eyledin virân, varayım sâhibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân etitkse affola. İnşallah yarın akşam Kanlı Nigâr oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

## KANLI NİGÂR OYUNU

| *İŞARETLER :* | *TASVİRLER :* |
|---|---|
| K. — Karagöz. | Karagöz ve çıplağı. |
| H. — Hacivad. | Hacivad ve çıplağı. |
| Z. — Zenne (Kanlı Nigâr). | Çelebi ve çıplağı. |
| Sa. — Salkım İnci. | Kanlı Nigâr. |
| Ç. — Çelebi. | Salkım İnci. |
| B. — Beberuhi. | Mercan ve çıplağı. |
| M. — Mercan ağa. | Beberuhi ve çıplağı. |
| T. — Tuzsuz Deli Bekir. | T. D. Bekir ve çıplağı. |
| Efe — Uzun Efe | Uzun Efe. |

— *Birinci Kısım. Muhavere* —

*(Hacivad semâî okuyarak gelir.)*

(Semâi. Makamı: Rast)

*Durmaz işler tâ ciğerden hançerinin yâresi,*
*Böyle zâlim olmasın hiç kimsenin mehpâresi,*
*Bulsalar Ferhad ile Mecnun bulurlar çâresin.*
*Ehl-i derdin ölmeden gayrı bulunmaz çâresi.*

H. — Of hay Hâk.

*Bi-hamdillâh erıştik bezm-i hâs-ı ehl-i irfâne.*
*Safâ bahşidelim bülbül gibi sahn-ı gülistâne.*

*Nola ehl-i zarif huzurunda ederken mârifet icrâ,*
*Verem revnak demâdem meclis-i erbâb-ı rindâne.*



*Kusurum af olsu efendim özrüm dahi kabûl,*
*Umarım hatâmı mâzûr görüp bakmayalar noksâne.*

*Hayâlî gîce gündüz durmayup evkat-ı hamsede.*
*Açup destin duâ eyler o şâh-ı zıll-i yezdâne.*

Hûzur-ı erbâb-ı safâda, nazargâh-ı ehl-i dehâda, yâni şu bezm-i şevk-efzâda bana da bir yâr-ı vefâdâr olsa. Geliverse şu hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese. Her ikimiz de söyleşirken bizi temaşâ eden ahibbâ safâyâb olsalar.

Demem o demek değil. Ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hâkisâre.

K. — *(Penceresinden)* Senin gibi kör kesere. *(Çekilir.)*

H. — Eli yüzü yunmuş, elfâzı düzgün bir yâr-ı kafâdâr olsa.

K. — *(Pencereden)* Kafan darsa aşağı iner bollaştırırım ha!. *(Çekilir.)*

H. — Diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm onara. Yâr bana bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!.

K. — *(Pencereden)* Hacivad bağırma, evde çocuk uyuyor, uyanırsa karışmam, oturağımı kafana atarım. *(Çekilir.)*

H. — Ah bana bir eğlence aman..

K. — Bağırsan da gelmeyeceğim, çağırsan da.

H. — Gel benim serv-i bülendim.

K. — *(Pencereden)* Gelemem, benim sümüklü efendim.

H. — Gel benim ömrümün hâsılı.

K. — *(Pencereden)* Gelemem ayağımın nasırı.

H. — Gel benim serseri gezenim.
K. — *(Pencereden)* Atlarsam tepeni ezerim.
H. — Aşağı gelsene Karagözüm.
K. — Mengel.
H. — Pergel mi?
K. — Beş on tane usta dülger.
H. — Aman Karagözüm, aşağıya ne ile gelirsin?
K. — Arabayla.
H. — Araba olmazsa.
K. — Şimendiferle.
H. — Anlaşıldı Karagözüm, senin canın letâif istiyor.
K. — Nasıl bilirsin canımın kadayıf istediğini.
H. — Karagözüm dil bilir misin?
K. — Dil de bilirim, dudak da, yanak da.
H. — Meselâ Rumca bilir misin?
K. — Bilirim.
H. — Elado.
K. — Elin doluysa oraya koy.
H. — Anlaşıldı Rumca bilmiyorsun. Ermenice bilir misin?
K. — Bilirim.
H. — Egurnayım.
K. — Koy oraya sonra alayım.
H. — Anlaşıldı, Ermenice de bilmiyorsun. Yahudice bilir misin?
K. — Bilirim.
H. — Venakı.
K. — Al parayı ver rakı.
H. — Peki Arapca bilir misin?
K. — Uydur uydur söyle.



H. — Taalhun.
K. — Tahın yemem sonra uyuz olurum.
H. — Acaba çingenece bilir misin?
K. — Süt besüt.
H. — Uclan.
K. — *(Pencereden atlayarak.)* Soskiros.
H. — Ben ne diyeceğim?
K. — Soborlos keros, de.
H. — Aman Karagözüm, bu ne dil kelâmı ve neyin lisânı?
K. — *(Hafifçe)* Çingene çingene.
H. — Çengelde mi?
K. — Hayır sırıkta asılı.
H. — Doğru söyle Karagözüm, siz kimlerdensiniz?
K. — Biz Unkapanı'nda elek yapar, elek satarız.
H. — Unkapanı'nda börek yapar, börek mi satarsınız?
K. — Zeyrek yokuşunda benden bir yumruk yer misin?
H. — Karagözüm, aslını saklayan piçtir. Sen kimlerdensin?
K. — Çingene.. *(Tokat)* Kerata bizim çingeneliği meydana koydurdu.
H. — *(Gider, gelir.)* Karagözüm, sen çingene değilsin, senin ahlâkın çingenedir. Sana çingene derlerse bühtân ederler.
K. — Gelip bir kere benim hâlimi sormazsın, birtakım saçmasapan lâflar edersin.
H. — Hayrola!. Ne oldu, hastan mı var? Biriyle nizâ' mı ettin?

K. — *(Ağlar gibi.)* Önümüz kış.. Kömür almak için Fatih'e gittim. Bir de baktım, sırayla develer. En önde hâşâ huzurdan bir eşek, eşeğin üstünde koca fesli bir çocuk. Derken, yukarıdan aşağıya bir çaylak geldi, çocuğu fesinden yakalayıp havaya kaldırdı.

H. — Allah Allah, sonra?

K. — Çocuğun başındaki kırmızı fesi ciğer sanmış olacak ki çaylak kaptı derken, altındaki eşek de havaya.. Eşeğe bağlı olan develer birer birer havaya, ben de bir devenin kuyruğundan yakaladım, haydi ben de havaya.

H. — Vah vah!. Aman merâk ettim. Sonra?

K. — Çocuğa bağırdım. Aman oğlum, fese yapış, sıkı tut. Derken Hacivad, çocuk fesi bırakınca haydi bütün katar paldır küldür aşağıya. En altta ben, develer üstüme yığıldı. Amanın cankurtaran yok mu, diye bastım feryâdı. Bir de uyandım ki, ne deve var, ne eşek. Ben korkuylan küçük büyük ne varsa koyvermişim. Ne dersin bu rü'yâya?

H. — Vay!.. Deminden beri söylediğin rü'yâ mıydı? Ben de sahi diye dinliyorum.

K. — Aptallığına doyma.. *(Tokat atar, Hacivad gider.)*

Sen gidersin ben de burada durmam ya, ben de çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyîne-i devrân ne sûret gösterir. Sallan bullan koca oğlan sallan. *(Gider.)*

*— Muhavere biter. —*

*(Aşağıdaki şarkı söylenirken, Nigâr hanımla Çelebi karşılaşır.)*



(Şarkı. Makamı: Karcığar)

*Feyz bahş-i cân iken âlemde şirin sözlerin,*
*Bir bakışla öldürür insânı baygın gözlerin.*
*Mahvederler rûyine bir an bakanlar özlerin.*

(Nakarat)

*Bir bakışla öldürür insânı baygın gözlerin*

Z. — *(Nigâr)* Vay küçük bey, böyle nereye gidiyorsunuz?

Ç. — Bir yerde işim var, oraya gidiyorum.

Z. — *(Nigâr)* Mâlûm, o şırfıntı Salkım İnci olacak karının evine.

Ç. — Hayır canım, benim onunla alâkam yok.

Z. — *(Nigâr)* Kime yutturuyorsun bu dolmaları?

K. — *(Pencereden)* Zeytin yağlısını ben çok severim o dolmanın.

Ç. — Size karşı yalan söylemem.

Z. — *(Nigâr)* Yazıklar olsun sana.. Ben seni nâmuslu bir delikanlı bilirdim, meğer aldanmışım.

Ç. — Affedersin hanım efendi. Size karşı hiç bir nâmussuzlukta bulunmadım.

Z. — *(Nigâr)* Daha ne yapacaksın? Seni seviyorum, diyerek, beni aldattın. Sana varımı yoğumu sattım yedirdim. Bütün emlâkimi sattım, sana yedirdim. Bütün akarımı sattım sana yedirdim.

K. — *(Pencereden)* Vay pisboğaz oğlan vay, karının bütün akarını yemiş.

Z. — *(Nigâr)* En sonu beni o şırfıntıyla değiştin.

Sa. — *(Gelir, hiddetli hiddetli konuşur.)* Hanım ağzını topla. Ben adamın ağzını mutfak paçavrası gibi cartadak yırtarım. Bana adıylan sanıylan seksen mahalleden kovulmuş Salkım İnci derler.

K. — *(Pencereden)* Ooo, bu daha yaman çıktı.

Z. — *(Nigâr)* Bana da sekiz on kişiyi bıçaktan geçiren Kanlı Nigâr, derler. Ben de adamın saçını başını yolar, kel horoza çeviririm.

K. — *(Pencereden)* Allah şerlerinden korusun.

Z. — *(Nigâr)* Ben buna bütün varımı sattım, yedirdim. *(Çelebi'yi kendine çekerek.)* Gel bakayım bu tarafa.

Sa. — Ben de ona bütün elmaslarımı sattım, yedirdim. Gel beyim bu tarafa.. *(Kendine çeker.)*

K. — *(Pencereden)* Vay canına oğlanı pay edemiyorlar.

Z. — *(Nigâr)* Bana bak kardeş, seni aldatmış elmaslarını yemiş. Beni de aldattı, bütün varımı yedi. Şurada benim evim var, götürelim bir temiz dayak atalım, soyalım, kapı dışarı atalım.

Sa. — Vallahi yapalım. Tut öyleyse. *(Yakalarlar eve götürürler.)*

Ç. — Aman hanımlar affediniz, ben hatâ ettim.

*(Götürürler. İçeride tokat, deynek sesleri, vurun, soyun.)*

Ç. — *(Ağlar gibi)* Aman ricâ ederim, bâri soymayınız.

*(Soyarlar. Bir don, bir gömlek atarlar.)*

Ç. — Aman donuyorum. *(Titrer.)* Didididi...

K. — *(Gelir.)* Bu da kim? Sen kimsin?



Ç. — *(Titrer.)* Felâketzede üryânım. Dıdıdıdı...

K. — Anlamadım ya.. Neden böyle soyundun, pehlivan mısın?

Ç. — İki âşiftenin gazabına uğradım.

K. — Aşağı mahallede kazan mı kalayladın? Kalaycı mısın?

Ç. — Hayır baba, şu karşıki evde iki kadın var, onlar beni soydular, dövdüler, bu hâle koydular.

K. — Vay utanmazlar. Bunların adları ne?

Ç. — Birinin adı Kanlı Nigâr.

K. — Vay!.. Öteki de ne?

Ç. — Salkım İnci. Aman babacığım, benim elbiselerimi al, sana çok çok para veririm.

K. — Sen merâk etme, ben şimdi gider, onların evlerini başlarına yıkarım. Hem oğlum sen beni tanır mısın?

Ç. — Tanımam ama sen bir kabadayı adama benziyorsun.

K. — Bana adlan sanlan Karagöz, derler.

Ç. — Memnun oldum. Sen benim elbiselerimi al, cebimde bir altın saat var. Onu sana veririm.

K. — Altın saat ha!.

Ç. — Evet, yüz altın kıymetinde.

K. — Senin elbiselerin nerede duruyor?

Ç. — İçeride küçük odada. Hemen kapının ardında.

K. — Neydi onların adı?

Ç. — Kanlı Nigâr, Salkım İnci.

K. — Olur. *(Gider evlerine doğru, bağırır.)* Hey bana bakın kanlıenginâr, salkımsaçak, sana kanlı enginâr derlerse, bana da zeytinyağlı taze bakla, derler.

Z. — *(İçeriden)* Aman kızlar, kapının önünde biri bağırıyor, ben korkmaya başladım.

Sa. — Ben de korkmaya başladım.

K. — *(Oğlana)* Görüyorsun benden nasıl korkuyorlar. Hele adımı duysunlar, bütün bütün korkarlar, belki korkudan altlarına da kaçırırlar. *(Eve doğru.)* Haydi açın kapıyı, verin oğlanın pırtılarını.

Z. — Verelim ama sen kimsin?

K. — Bana adlan sanlan Karagöz. derler. Ben adamın...

Z. — Aman kızlar, Karagöz gelmiş, nerelere kaçalım.

K. — Bir yere kaçamazsınız, her taraf sarılı.

Z. — Aman Karagöz dayı, kapının önünde bağırma, biz konu komşudan utanıyoruz. İçeri gelin, bir kahvemizi için, bir iki lokma da yemeğimizi yiyin.

K. — Yemek mi? Ooo!.. Yemeklerden neler var?

Z. — *(İçeriden)* Aklının ermediği yemekler var.

K. — Meselâ, meselâ..

Z. — *(İçeriden)* Âlâ terbiyeli düğün çorbası, tereyağlı hünkârbeğendi. Zeytinyağlı tâze barbunya fasulyesi, kıymalı pufböreği.

K. — *(Ağzını şaplatarak)* Tatlılardan neler var?

Z. — *(İçeriden)* Ağzınıza lâyık hanım göbeği ve elmâsiye.

K. — Onların içinde sarmayla soyulma sonra kapı dışarı kovulma da var mı?

Z. — *(İçeriden)* Aşçıbaşıya soralım öyle yemek var mı?

K. — Haydi açın kapıyı geliyorum. *(Oğlana)* Gidiyorum pırtılarını almaya.



Ç. — Aman babacığım çabuk getir, zirâ donuyorum. Dıdıdıdıdı...

K. — Ziyanı yok sen biraz çivi kes. *(Eve gider.)* Haydi açın kapıyı!.

Z. — Kızlar, açın kapıyı Karagöz dayı geliyor. Buyurun buyurun..

K. — *(Girer.)* Sofralar kurulsun, yemekler gelsin. Sonra bu oğlanın pırtıları gelsin.

Z. — Kızlar, vurun kol demirini kapıya, getirin sopaları!.

K. — Ne oluyor?

Z. — Sofra kuruluyor. Yatırın şunu yere, vurun vurun kızlar vurun!.

K. — Aman vurmayın. Ben bir şey istemiyorum. Şaka yaptım. Vurmayın be..

Z. — Soyun, atın dışarı. *(Soyarlar, atarlar.)*

K. — Vay canına, karılardan dayak yemesi ne fena!. Ay sırtım, ayaklarım.

Ç. — Nerede elbiselerim?

K. — Ananın köründe.

Ç. — Anam orada mı? *(Ağlar.)* Eyvah beni böyle görmesin.

K. — Ne anası be.

Ç. — Elbiselerin ananın önünde demedin mi?

K. — Vay uydurucu kerata! Görmüyor musun, ben de soyuldum.

Ç. — Ne olacak böyle?

K. — İki çıplak bir hamamda yaraşır. Gidelim şuradaki hamama girelim.

Ç. — Aman babacığım, ne olacak böyle hâlimiz? Ben donuyorum.

K. — *(Eve doğru gider.)* Bana bakın Kanlı Enginâr, Salkımsaçak hanımlar. Verin bizim elbiselerimizi.

Z. — Kızlar bir teneke soğuk su getirin, şunların kafasına dökelim.

K. — Vaz geçtim.

H. — *(Gelir.)*

K. — *(İki büklüm olur.)* Eyvah Hacivad geldi.

H. — *(Tanımaz)* Bunlar taşdan mamûl heykeller.

Ç. — Bu adam ne dedi.

K. — Taşkasap'taki dilenci keller, dedi.

H. — Bana bakın, siz kimsiniz?

Ç. — Felâketzede üryânız.

K. — Evet, Feriköy'ünde urubacıyız.

H. — *(Kendi kendine)* Ben bu sesi tanıyacağım. Karagöz..

K. — *(Başını kaldırır.)* Ha!.

H. — Aman birâder, bu ne kıyâfet?

K. — Ortalığa ziyâfet.

H. — Ne oldunuz böyle? Bu yaştan sonra pehlivanlığa mı heves ediyorsun? Ya bu delikanlı kim?

K. — Pehlivanlık değil.

H. — Peki niçin soyundunuz?

K. — Biz soyunmadık, bizi soydular.

H. — Kim soydu?

K. — Şu arkada iki karı var, onlar önce bunu sonra da beni soydular. Bu oğlanı iki karı aldatmış, evlerine götürmüşler. Parasını, elbiselerini almışlar sonra kapı dışarı atmışlar.

H. — Peki, ya seni kim soydu?

K. — Ben de bunu elbiselerini istedim. Karılar, gel verelim, dediler. Kurnazlıkla beni içeri aldılar, bir temiz dayak attılar. Bu hâle koydular, kapı dışarı attılar.



H. — Kimmiş bunlar? Bu mahalleye nereden gelmişler? Bunların adı ne?

K. — Ben bilmem, oğlan bilir.

H. — Bunlar kim? Adları ne?

Ç. — Birinin adı Nigâr, birinin de Salkım İnci.

H. — Ben şimdi gider onların hadlerini bildiririm. *(Eve doğru gider.)* Bana bakın hanımlar.

Z. — Sen kimsin?

H. — Ben bu mahallenin ihtiyarıyım. Adıma Hacı Evhad Çelebi, derler.

Z. — Aaaa! Kızlar Hacivad Çelebi gelmiş, açın kapıyı. Buyurun Hacivad Çelebi içeri, bir yorgunluk kahvesi içiniz.

H. — Siz buraya nereden geldiniz.

Z. — Efendim içeri buyurun. Hem konuşalım, hem söyleyelim, ne olur bir kahvemizi içiniz.

K. — Sakın içeri gireyim deme, sonra karışmam.

Z. — Hacivad Çelebi buyursanıza, kapı açık duruyor.

H. — Geliyorum. *(Girer.)* Efendim, bunları niye soydunuz?

Z. — Biz soymadık, onlar içeri girdi, soyundular çıktılar.

H. — Siz soymuşsunuz. Sebebi?

Z. — Kızlar, vurun kol demirini kapıya. Şimdi sana sebebini söyleriz.

K. — *(Sıçrayarak.)* Eyvah, kol demiri kapıya kondu.

Z. — Yatırın şunu aşağıya, vurun! vurun!. *(Tokat, değnek sesleri.)*

H. — Aman efendim, ben zaifulbünye adamım, rica ederim vurmayın.

Z. — Atın dışarı, üstünü başını da soyun, öyle atın.

H. — *(Ağlayarak gelir.)* Amanın dostlar, hem dövdüler, hem üstümü başımı soydular. Enfiye kutumu aldılar. Rahatıhulkum kutumu aldılar.

K. — Vay kerata. Dayak yediğine, çırılçıplak edilip sokağa atıldığına yanmıyor da, enfiye kutusunu, lokum kutusunu arıyor. Aman Hacivad ne hâle dönmüşsün.. *(Kafasına vurarak.)* Kafaya bak!. Topatan kavununa benziyor.

Ç. — Karagöz, ne oldu Hacivad'a?

K. — Ne olacak o da bizim gibi oldu. Gel Hacivad, geç arkama.. *(Hacivad'ı arkasına geçirir.)*

H. — Aman Karagözüm ne olacak hâlimiz?

K. — Meşhur ata sözü vardır. Biz onu tutmadık, işte böyle cascavlak oldu.

H. — Aman Karagözüm, o atasözü nedir?

K. — El için yanma nâre, yak çubuğunu sefâni âre, derler.

H. — Çok doğru Karagözüm.

*(Mercan Ağa Yâlel türküsüyle gelir.)*

*Hobelaka, hobelaka, hobelakadın dingala,*
*Kömür koydu mangala, Mısır'a kaçtı kurtulamadı,*
*Haleb'e kaçtı kurtulamadı, hobelakadın hobeleka,*
*Hobelekadın hobela...*



M. — O siz kim oluyo böyle üç kişi çimçiplak olmuş.

H. — Aman Karagözüm bu arap ne dedi.

K. — Üç kişi çılbır mı yediniz, diyor.

M. — Solesenize siz kim oluyo.

K. — Adamız adam.

M. — Nasıl adamsınız.

K. — En arkadaki akar yiyen adam benim, arkamdaki enfiye kutusunu yiyen adam.

M. — Ya sen kim oluyo.

K. — Ben de bir altın saat uğruna cascavlak olan adam.

Ç. — *(Kendi kendine)* Eyvah benim lalam geldi.

K. — Bu senin lalan mı?

Ç. — Evet, benim lalam.

K. — Bana bak hacıkaranlık, sen burada kimi arıyorsun?

M. — Benim küçük beyi buralara geldi mi?

K. — Şu arkadaki mi, bak bakalım.

M. — Ooo, küçük bey ne oldu boyle, çımçıplak olmuşsun.

Ç. — Aman lala sorma. Beni yolda iki karı yakaladı, zorlan şu karşıdaki eve soktular, elbiselerimi paralarımı aldılar.

K. — Bi temiz de dayak attılar, kapı dışarı attılar.

M. — Vah vah!. Kim bu kadınlar, sen onu bana göster ben onların kafalarını kırıyo.

Ç. — Senin arkandaki evde oturuyorlar.

M. — Adları ne bunların.

K. — Biri Kanlıenginâr biri Salkımsaçak

M. — Ben şimdi gidiyo, onların kafasını kırıyo. *(Eve gider.)* Bana bakın enginar hanım, salıncak hanım, açın bakim bana kapıyı.

Z. — Aman kızlar, Mercan ağa gelmiş.

K. — Mercan değil, Çakmakçılar yokuşu gelmiş.

M. — Söyleyin keratalar, benim küçük beyi kim boyle çımçıplak yaptı?

Z. — İçeri gel de söyleyelim.

M. — Açın kapıyı, geliyorum. *(Girer.)* Kim benim küçük beyi çımçıplak yaptı. Soyleyin.

Z. — Sen ne istiyorsun.

M. — Elbiselerini istiyorum.

Z. — Peki, verelim. Kızlar vurun kol demirini, kapıya yatırın şunu, aşağıya vurun, vurun!. *(Tokat ve değnek, dayak sesleri)* soyun atın dışarıya..

K. — Eyvah hacı karanlığı dövdüler, soydular, attılar. Eyvah, bana bak hacı karanlık ne oldun sen böyle marsık gibi fırladın dışarıya.

M. — O donuyo, o donuyo..

K. — Geç bakalım sende sıraya.. *(Arkasına alır.)*

*(Türkü söyleyerek Beberuhi gelir.)*

*Beberûhi Beberûhi, dimeto dimeto Beberuhi,*
*Vardım Haleb'e, bindim dolaba, paraları verdim rakı şaraba,*
*Yalel yalel yalel yalel...*

B. — Ha ha ha, bunlar da kim hamam kaçkınına benziyorlar. Değil, değil, değil bunlar sümüklü böceği, kabuklarından çıkmışlar.



K. — Alay etme ulan, sümüklü böceği sensin.

B. — Ha ha ha, adammışlar be lâf ediyorlar.

K. — Sen nesin?

B. — Bana adlan sanlan Altıkulaç Beberûhi derler.

K. — Ulan senin beşbuçuğun iftirâ, sen yarım kulaç bile yoksun.

B. — Siz burada necisiniz?

K. — Adamız.

B. — Yuh!. Böyle çıplak adam olur mu?

K. — Biz denizde yüzüyorduk, elbiselerimizi çaldılar, çırılçıplak kaldık.

B. — Yuh!. Kim çaldı?

K. — Şu arkadaki evde iki tane kadın var, onlar çaldı.

B. — Gidip alsanıza.

K. — Vermiyorlar.

B. — Niye vermiyorlar?

K. — İçinizde akıllı kimse gelsin alsın, diyorlar.

B. — Yuh hepiniz enâyi misiniz, hiç birinizde akıl yok mu?

K. — Vardı ama sattık.

B. — Ben şimdi gider, elbiselerinizi alırım. Bana ne verirsiniz.

K. — Sana para veririz.

B. — Olur. *(Kapıya gider.)* Bana bakın hanım amcalar.

K. — Ulan hanımdan amca olur mu?

B. — Sen karışma sarmısak kafalı. *(Bağırarak.)* Bana bakın hanım amcalar, size söylüyorum. Verin bunların elbiselerini, bana para verecekler.

Z. — İçeri gel de al.

B. — Açın kapıyı geliyorum. *(Girer.)* Haydi verin elbiselerini.

Z. — Şimdi alırsın, kızlar vurun kol demirini kapıya. Yatırın şunu aşağıya, vurun, vurun!..

K. — Eyvah bu altı kulacı da dövüyorlar.

B. — *(Bağırarak)* Vurmayın be!. Anneme söylerim sizi de döver. *(Ağlar.)*

Z. — Soyun, atın kapı dışarıya.

B. — *(Çıplak meydana gelir. Başlar ağlamaya.)*

K. — Ağlama oğlum ağlama, sen de sıraya geç bakalım. *(Karagözün arkasına geçer.)*

*(Türkü söyleyerek Tuzsuz Deli Bekir gelir.)*

*Sarhoşum aman falso yapmam,*
*Olur olmaz hovardaya kulak asmam,*
*Nârayı basar davranırım, ağzı açık görürsem sulanırım,*
*Meyhâneci verir bana, vermez ise kırar döker geçerim.*

T. — Eyyyyt gidi felek!. Ey gidi felek!.

K. — Hoş geldin burnu dümbelek.

T. — Siz nesiniz bre?

K. — Biz balığız balık.

T. — Ne balığısınız.

K. — En arkadaki uskumru, onun önündeki istavrit, onun önündeki kaya, onun önündeki pisi..

T. — Ya sen?

K. — Ben de çingene palamutu.

T. — Ben çingene palamudunun mezesini severim, seni götüreyim şurada fırıncı var, vereyim güzel bir kızartsınlar, üstüne limon sıkayım, rakıma meze yapayım.



K. — Aman yavaş ol, benim kılçığım sonra senin boğazına batar.

T. — Doğru söyleyin siz nesiniz?

K. — Pehlivanız.

T. — Ne pehlivanı?

K. — En arkadaki, emlâk akar pehlivanı, onun önündeki enfiye lokum pehlivanı, onun önündeki simsiyah arap özengi pehlivanı, onun önündeki meşhur altıkulaç pehlivanı.

T. — Ya sen?

K. — Ben de somun pehlivanı.

T. — Doğru söyleyin, niçin böyle soyundunuz.

K. — Bak sana söyleyeyim. Hem senin adın ne?

T. — Bana adlan sanlan Tuzsuz Deli Bekir, derler.

K. — Belli senin ne tatsız tuzsuz adam olduğun.

T. — Söylesenize be, ne oldu size?

K. — Ben sana söyleyeyim, şu arkada iki tane kadın var.

T. — Adları ne?

K. — Birinin adı Kanlıenginâr, birinin adı Salkımsaçakmış. İşte onlar önce şu en arkada duran delikanlıyı eve almışlar, paralarını almışlar, soymuşlar sovana çevirmişler, bir temiz de dayak atmışlar, kapı dışarı atmışlar. Ben de bu çocuğun hâline acıdım, gittim karılardan elbiselerini istedim. Gel içeri verelim, dediler. İçeri girdim beni de dövdüler, soydular, kapı dışarı attılar. Velhâsıl hepimizi işte böyle dövdüler, soydular, kapı dışarı attılar.

T. — *(Karagöz'e doğru tükürerek.)* Tuhhh!.

Ulan bu kadar adamı iki karı dövsün, soysun, kapı dışarı atsın tuhhh!.

K. — Tükürme suratıma be!.

T. — Ben şimdi giderim, onların hadlerini bildiririm. *(Gider kapılarına)* Eyyyt!. Açın kapıyı bre, Tuzsuz Deli Bekir geldi.

Z. — Aman kızlar çabuk kapıyı açın. Tuzsuz Deli Bekir gelmiş, hepimizi kırar geçirir.

T. — Eyyyt! Duymuyor musunuz, açın kapıyı, şimdi kıracağım.

Z. — Aman kızlar çabuk kapıyı açın, buyurun yiğidim, şahbâzım, buyurun.

T. — *(İçeri girer.)* Niye açmıyorsunuz kapıyı şimdiye kadar.

Z. — Affedersiniz Tuzsuz dayı, mutfakta yemek pişiriyordum.

T. — Bana bakın, bunları siz mi soydunuz?

Z. — Hayır, onlar kendileri soyundular.

T. — Niye soyundular.

Z. — Güreşeceklermiş. Aman canım, sen onları bırak. Senin şişende, rakın da kalmamış, biz de biraz rakı var, içmez misin? Hem de uskumru tavasiyle meze var.

T. — Nasıl içmem, getirin buraya.

Z. — Kızlar, vurun kol demirini kapıya.

Ç. — Aman Karagöz baba, ne olacak?

K. — Tuzsuz Deli Bekir şimdi tuzlanacak.

Z. — Yatırın şunu aşağıya, vurun vurun.

T. — *(Bağırarak.)* Vurmayın bre nâbekârlar, şimdi evini ateşe yakarım.

Z. — Soyun, atın kapı dışarı. *(Atarlar.)*

T. — Ey gidi felek, ey gidi felek.



K. — Hoş geldin kafası dümbelek. Nice oldu Tuzsuz Deli Bekirlik. İşte adamı böyle döverler, cascavlak dışarı atarlar.

T. — Benim uykum var, şöyle bir yatayım. *(Yatar.)*

K. — Dayağı yiyince herifin uykusu geldi.

*(Uzun Efe, türkü söyleyerek gelir.)*

*Efeyim severim ben zevk u safâyı,*
*Gam bilmem ne imiş attım ben cefâyı,*
*Hangi efe sevmez hangi yiğit sevmez,*
*Su başında safâyı.*

K. — Ooo, bir kabadayı adam geldi. Dur bakalım ne yapacak.

Efe. — Ulennn siz kimsiniz?

K. — *(Taklit ederek.)* Adamızzz.

Efe. — Niye böyle soyundunuz?

K. — Hava sıcak da ondan.

Efe. — Doğru söyleyin, niye soyundunuz?

K. — Ben sana doğrusunu söyleyim. Şu en arkadar duran delikanlı, iki kadının parasını yemiş, kadınları aldatmış. Kadınlar da bunu yakalamışlar, evlerine götürmüşler, soymuşlar, bir temiz dayak atmışlar, kapı dışarı atmışlar.

Efe. — Eeee! Sonra.

K. — Ben bu çocuğun hâline acıdım. Gittim, kadınlardan elbiselerini istedim. Gel verelim, dediler, beni içeri aldılar, soydular, sovan ettiler, bir temiz de dayak attılar, haydi kapı dışarı. İşte efem hepimizi bu kadınlar soydular, dövdüler, kapı dışarı attılar. Sakın sen de gireyim deme, sen de bizim gibi böyle cascavlak olur çıkarsın dışarı. Karışmam.

Efe. — Hımmm.. peki. *(Eve gider.)* Bana bakın kızlar.

Z. — Aaaa!. Uzun efe gelmiş, kızlar kapıyı açın, içeri girsin.

Efe. — Bana bakın, bunları niye soydunuz?

Z. — İçeri gir de size olanı biteni anlatayım.

K. — Sakın haaa!. Hem mariz, sonra cascavlak bizim gibi haydi kapı dışarı.

Efe. — Söyleyin bakayım, bunları niçin bu hâle koydunuz?

Z. — O oğlan, beni ve Salkım İnci'yi aldattı, sizi seviyorum, diyerekten, benim varımı yoğumu yedi. Bu salkım İnci'yi de benim gibi kandırmış, onun da malını mülkünü yemiş, biz de bunu sokakta yakaladık, içeri aldık, bir temiz dövdük, soyduk kapı dışarı attık.

Efe. — Yaaa!. Ya ötekileri?

Z. — Onlar da oğlandan tarafa çıkıp, zorlan bizden oğlanın elbiselerini almak istediler. Onları da bir temiz soyduk, dövdük, kapı dışarı attık. O oğlan da anlasın, kadınları, kızları aldatıp, kandırıp, parasını, malını, mülkünü yemesini.

Efe. — Peki öyleyse, ben onların haddini bildiririm, siz bunların elbiselerini verin. Bu hâl hepsine bir öğüt olmuş olur.

Z. — Peki efendim, gelsinler elbiselerini alsınlar.

Efe. — *(Çağırır.)* Bana bak, buraya gel. *(Karagöz girer.)*

Efe. — Sen çık dışarı. Öteki gelsin.

K. — Sıra bende ama, neyse.. *(Çıkar.)*

*Efe.* — Gel buraya.



H. — Geleyim efendim. Girer elbiselerini alır giyinir, çıkar. Aman Karagözüm ben elbisemi aldım gidiyorum.

K. — *(Bir tokat atarak cehennemin dibine git.)*

Efe. — Gelsene be!.

K. — Girer.

Efe. — Sen değil, çık!.

K. — Eyvah bize sıra yok galibâ.

B. — Sıra bende hahaha.. hoşuma gitti. *(Girer. Merhaba efe amca ben geldim.)*

Efe. — Sen de al giyin, git!.

B. — Hahaha, Karagöz amca, haydi Allahaısmarladık.

K. — *(Bir tokat atarak.)* Haydi uğurlar olsun.

Efe. — Gel bakalım, Mercan ağa.

M. — Amani ben donuyo.. *(Içeri girer.)* Amanin ben donuyo..

Efe. — Al sen de, pırtılarını giyin git. Ey delikanlı gelsene.

Ç. — Geliyorum efendim. *(Girer.)*

Efe. — Nasıl, âlemin karısına kızına takılır mısın, işte adamı böyle döverler, soyarlar sokağa atarlar. Tövbe et bakayım. Bir daha kimsenin karısına, kızına takılmayacağına.

Ç. — Tövbeler olsun efendim.

Efe. — Al elbiselerini giyin git.

K. — Ben burada kaldım yâhu..

Efe. — O yerde yatan kim?

K. — Tuzsuz Deli Bekir, içmiş içmiş burada sızmış.

Efe. — Vay Tuzsuz da mı soyuldu, dayak yedi, çağır onu bana.

K. — *(Tuzsuz'u dürterek)* Ey, rakı budalası uyan. Üsküdar'da sabah oldu.

T. — Epeyi kestirmişim, bana bir şişe rakı ver.

K. — Ulan burası meyhâne değil, sokak sokak.

Efe. — Buraya gel.

K. — Geleyim efendim.

Efe. — Sen değil, çık dışarı. Tuzsuz gelsin.

K. — Olur. Haydi hey Tuzsuz musun tuzlu musun seni meyhâneci çağırıyor.

T. — Gideyim. *(Gider.)*

Efe. — Vay tuzsuz, sende mi dayak yedin.

T. — Ne yapalım, el elden üstündür arşa varınca.

Efe. — Al sen de elbiselerini git.

T. — Allahaısmarladık.. *(Gider.)*

Efe. — Gel bakalım.

K. — Geliyorum. *(Girer.)* Geldim..

Efe. — Al sen de pırtılarını giyin git, kimsenin arasına girme.

K. — Tövbeler olsun.. *(Çıkar.)*

H. — Aman Karagözüm, geçmiş olsun!.

K. — Allah müstahakını versin. *(Tokat)*

H. — Yıktın perdeyi eyledin virân, varayım sâhibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam Salıncak Safâsı oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

## KARAGÖZ'ÜN BAKKALLIĞI OYUNU

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
Ç. — Çelebi.
Kay. — Kayserili (Bakkal).
Z. — Zenne.
Ş. — Şetâret (Arap kadın).
Ç. — Çelebi.

*BU OYUNA LÂZIM FİGÜRLER :*

1 — Peçiz (ev).
1 — Dükkân.
1 — Yangın tulumbası.
3 — Hamal.
1 — Karagöz.
1 — Hacivad.
2 — Çelebi.
1 — Zenne.
1 — Arap kadın (Şetâret).
1 — Kayserili (Bakkal).
1 — Göstermelik.

— *Birinci Kısım. Muhavere* —

*(Hacivad semâî okuyarak gelir.)*

Semâî

*Hal-i siyâh gerden-i nâzik - terindedir,*
*Bir bûsesine cânımı versem yerindedir,*
*Perçem sanur ol nâr-ı siyâhı gören veli,*
*Zıll-i hümâ-yi evc-i saâdet serindedir.*
*Vay cânım yala yalelelle yellelle,*
*Yalalelli yala yelela, canım yelele le lalli.*

H. — Of hay Hâk.

*Bir beyâz üzre yazılmış dil-küşâdır perdemiz,*
*Atlas-ı zîbâdan olsa yer sezâdır perdemiz.*

*Gerçi etvârı olhâna dürlü sûret gösterir,*
*Nezd-i ârifde veli ibret nümâdır perdemiz.*

*Hâsılı her fash bir fasl-ı bahâr evrâkıdır,*
*Açılur mânend-i gülzar-ı edâdır perdemiz.*

*Oynadıkça Karagözle Hâcı Evhad bendeniz,*
*Zevk u şevk-i meclisâ binbir safâdır perdemiz.*

Hûzur-ı hâzıran, cem'iyyet-i irfan, vakt-i safâ-yı merdân. Lâindir, münâfıktır, bî-edeptir şeytân. Şeytânın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine ve bizi temâşâ eden huzzâr-ı kirâmın sağlığına. *(Hacivad burada yeri öper ve ayağa kalkarak.)* Demem o demek değil. Ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hâkisare, eli yüzü yunmuş, elfâzı düzgün, fasîhullisân, musâhabeti tatlı.

K. — *(Pencereden)* Hoş geldin ıspanak suratlı! *(Çekilir.)*

H. — Bir yâr-i vefâşiâr olsa, geliverse şu dört gûşe hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, haddim olmayarak bendeniz söylesem, bizi temâşâya tenezzül buyuran zevât-ı kirâm safâyâb olsalar, diyelim işimizi Mevlâm rast getire. Aman bana bir eğlence meded... Vay bana bir eğlence meded!. *(Gazel okur gibi)* Gelse ol çeşmi siyâhım hândeler peydâ olur. Yâr bana bir eğlence meded!..

K. — *(Pencereden)* Patlama kerata geliyorum.

H. — Aman bana bir eğlence meded!..

*(Karagöz atlayarak boğuşmaya başlar.)*

H. — Aman Karagözüm boğazımı sıktın, beni bırak.



K. — Sıkarım kerata, boğarım bile..

H. — Aman Karagözüm sakalımı yoldun.

K. — Sen de benim sakalımı yoldun.

*(Hacivad kaçar.)*

K. — *(Arkası üstü kalır. Yattığı yerden)* Aman.. aman.. öldüm bayıldım, eski minderler gibi yerlere yayıldım.. *(Yarı kalkarak.)* Aman belim, bıkınım, ille kuyruk sokumum, vay vay vay.. *(Ayağa kalkarak.)* Keratayı kaçırdım ama ben de poturlara kaçırdım. Seni gidi utanıp arlanmaz, kiremidi kalmamış, bacası çökmüş, çingene mutfağı kıyâfetli herif seni.. Hele bir daha gel Alimallah kafanı kıracağım.

H. — *(Gelerek)* Vay Karagözüm merhabâ!.

K. — Hoş geldin suda pişmiş balkabağı. *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm, nedir bu sendeki hiddet ü şiddet ü hâl...

K. — Kafanı patlatsın bakkal Mihal. *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm, ben seni eshâb-ı şuarâdan bilirim. Bilmem ki şiirlerden neler bilirsin.

K. — Şehriyelerin hepsini bilirim.

H. — Ne şehriyesi?

K. — Arpa şehriyesi, yıldız şehriyesi, tel şehriyesi, şehriyelerin şehriyesi.

H. — Karagözüm ben sana şehriye sormadım. Yâni edebiyyâtta mekânın var mı?

K. — Edirnekapıda dükkânım vardı ama kapattık.

H. — Dükkân değil Karagözüm, edebiyat edebiyat.

K. — Benden tokatı ye, sırtüstü yat.. *(Tokat)*

H. — Aman Karagözüm, hakîkaten sen echel-i cühelâdan imişsin.

K. — Kim reçeli çuvalda yemiş.

H. — Yâni hiç sözlerimden anlamıyorsun. Ben sana şiir bilir misin diye sordum.

K. — O ne demek oluyor?

H. — Bak sana bir tâne söyleyeyim, dinle.

*Ruh-i âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim,*
*Hırâmın pek beğendim, kaameti bâlâya imrendim,*
*Elinden bir ayak evvel alıp nûş ettim ey sâki,*
*Sunarken câmı sâkî bâde-i sahpâye imrendim.*

K. — Ben bundan bir şey anlamadım. Şunu bana tâne tâne söyle.

H. — *(Tellâl bağırır gibi.)*

*Ruh-i âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim.*
*Hırâmın pek beğendim, kaameti bâlâya imrendim,*
*Elinden bir ayak evvel alıp nûş ettim ey sâki,*
*Sunarken câmı sâkî bâde-i sahpâye imrendim.*

K. — *(Hacivad'ı taklit ederek.)* Yarın nemse postası kalkıyor. Yolcu olan hırtıyı pırtıyı toplasın... İnebolu, Gelibolu, Safranbolu, Kastamonu bizde yalan dopdolu...

H. — Aman Karagözüm bu ne?

K. — Ne olacak, sen ev tellâlı, ben de vapur simsarı. Şunu bana tâne tâne söyle dedim.

H. — *(Çabuk çabuk söyler.)* Ruh-i âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim. Hırâmın pek beğendim, kaameti bâlâya imrendim. Elinden bir ayak evvel alıp nûş ettim ey sâki. Sunarken câmı sâkî bâde-i sahpâye imrendim.



K. — *(Hacivad'a bir tokat atarak.)* Bu ne biçim şey!. Yokuş aşağı teneke yuvarlar gibi, paldır küldür, paldır küldür..

H. — Karagözüm, dinle bak!.

K. — Söyle bakalım.

H. — *(Ağır ağır söyler.)* Ruh-i âlin görüp ol dilber-i rânâya imrendim.

K. — Dur!. Bunların sonu dim olacak?

H. — Evet.

K. — Sen benden dim'leri dinle şimdi. Dün akşam bahçede gördüm sârı ayvâya imrendim.

H. — A birâder, bu benim söylediğime uydu mu?

K. — Dim'lere dikkat et tepelerim hâ!. Ağaçta sallanırken kırmızı elmâya imrendim. Haraççıbâşı baş yerken ağzımdan sular aktı. Terledim, yandım sıcaktan, kaymaklı dondurmâya im..ren..dim.. *(Tokat atar, Hacivad gider.)*

K. — Ben Âşık Hasan'ın kardeşi miyim? Yoksa Âşık Kerem'in birâderi miyim, ben ne anlarım şiirden miirden. Sen gidersen beni buraya bağlamazlar, lofça çivisiyle hiç mıhlamazlar. Ben neyler, çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyîne-i devrân ne sûret gösterir. Sallan bullan koca oğlan sallan.. *(Gider.)*

— *Muhavere biter.* —

*(Aşağıdaki şarkı söylenirken, Karagöz tarafına bakkal dükkânı, Hacivad tarafına da ev kurulur. Yine ikinci bir şarkı söyle-*

*nirken dükkân ve evin sâhibi olan Çelebi gelir.)*

(Birinci şarkı. Makamı: Hicaz)

*Şevkinle hayâlinle olur neş'e bedidar,*
*Günlerce fakat ağlatışın bunca gamın var,*
*Âfet mi nesin âh nesin sen nesin ey yâr,*
*Her derdi unuttum da senin derdine düştüm.*

(İkinci şarkı. Makamı: Hicaz)
*Çâre bulan olmadı bu yâreye,*
*Pek yazık oldu dil-i bîçâreye.*
*Mihnet-i hicran giriyor âreye.*

(Nakarat)

*Pek yazık oldu dil-i bîçâreye.*

(2 nci hâne)

*Geçti gam ü firkat ile rûzgâr,*
*İtmedi vuslat bile bu derde kâr,*
*Ağlasa da sızlasa da hakkı var.*

(Nakarat)

H. — *(Karşılar.)* Vay efendim, mâşallah mâşallah. Böyle şarkılar söyleyerek nereden gelip nereye gidiyorsunuz?

Ç. — Bendeniz de size geliyordum.

H. — Hoş geldiniz, safâ geldiniz. Hayrola efendim?

Ç. — Şu ev ve dükkân boşaldı. Tanıdığınız namuslu kimseler olursa verelim.

H. — Hay hay efendim. Elimden geldiği kadar gözkulak olurum. Kirâları ne kadar diyelim?



Ç. — Siz ne münâsip görürseniz.
H. — Yok yok, şöyle tahminî bir şey söyleyiniz.
Ç. — Dükkân iki, ev de üç mecidiye olsun.
H. — Peki efendim.
Ç. — Şimdilik sizleri yâhû. *(Gider.)*
H. — Ya men hû efendim. Güle güle.. *(Gider.)*

*(Türkü söyleyerek Kayserili gelir.)*

Türkü

*Gökde yıldız sayılır mı,*
*Yavrum çiy yumurta soyulur mu,*
*Güzele de doyulur mu?*

(Nakarat)

*Yavrum bize Kayserili dirler,*
*Balı kaymak ile yirler.*

(2 nci hâne)

*Gökde yıldız urğan urğan,*
*Yavrum üstümüzde telli yorgan,*
*Susadınsa işte gerdan.*

(Nakarat)

*Yavrum bize Kayserili dirler,*
*Balı kaymak ile yirler.*

H. — *(Karşılar.)* Vay ağam hoş geldin.

Kay. — Hoşbulduh Heceyvad Çelebi.

H. — Hayrola ağam buralarda işiniz ne?

Kay. — Didiler kim buralarda kirâlıh bir dükkân varmış.

H. — Evet ağam. Şu arkanızdaki dükkân kirâlıktır.

Kay. — Gore bilir miyik?

H. — Hay hay ağam, buyurun görünüz. *(Girerle.)* İşte ağam burası.

Kay. — Çoh gozel. Bunun yıllığı gaça?

H. — Sizin için on iki lira olur.

Kay. — Pekâlâ Heceyvad Çelebi. Alın size bir yıllık peşin.

H. — Güle güle oturun, Allah kâr açıklığı versin.

Kay. — Heceyvad Çelebi, bana bir nâmuslu adam lâzım, bildiğin bir kişi var mı?

H. — O da kolay ağam, benim bir arkadaşım var, temiz ve doğru bir adamdır. Onu size getireyim, konuşunuz.

Kay. — Sağol. *(Hacivad gider, Kayserili de gider.)*

*(Aşağıdaki şarkıyı söyleyerek Zenne ve Arap Şetâret gelirler.)*

(Şark makamı: Uşşak)

*Hicrinle tezâyüd ediyor derd-i nihânım,*
*Sendin bana dünyâda refik sevgili cânım,*
*Bitmez bu gidişle bilesin âh u figânım.*

(Nakarat)

*Sendin bana dünyâda refik sevgili cânım,*

H. — Vay efendim, benim hanım kızım. Böyle güzel güzel şarkılar söyleyerekten Şetâret kalfayı da arkanıza almışsınız ne tarafa gidiyorsunuz.



Z. — Sormayınız Hacivad Çelebi, derdimiz büyük.

Ş. — Şok buyuk hacamat Çelebi.

H. — Hayrola kızım ne derdiniz var?

Z. — Oturduğumuz ev dün akşam şiddetli yağmurlardan çöktü, bütün eşyalarımız sular, çamurlar içinde kaldı, biz de sokakta kaldık.

Ş. — Sokakta kaldık amanın uşuyoruz, donuyoruz.

H. — Aman efendim, siz hiç merâk etmeyiniz, şu arkamdaki ev henüz boşaldı, üç odası var. Helâ mutfak çok mükemmel, içinde bir miktar da eşya var, buyurun kızım görünüz. *(Her üçü de eve girerler.)*

Ş. — Ooo!. Şok guzel, şok guzel, vallâhi bayıldım.

Z. — Hakikaten çok güzelmiş, bunun aylığı kaç kuruş?

H. — Sizin için üç mecidiye olur.

Z. — Teşekkür ederim Hacivad Çelebi. Buyurun size iki aylık da peşin.

H. — Güle güle oturunuz.

K. — *(Gelir.)* Ne oluyor, burada pazarlıklar oluyor!

H. — Aman Karagözüm iyi ki geldin.

K. — Ne var hayrola.

H. — Şu dükkânı Kayserili bir bakkala verdik.

K. — Niye veriyorsun?

H. — Yâni kiraladık, adam yanına bir adam arıyor. Ben de seni söyledim, nasıl bu dükkânda çalışır mısın?

K. — Adama demişler, cehenneme gider misin? Aylık kaç demiş!..

H. — Adam şimdi gelecek. *(Gider. Bakkal gelir.)*

K. — Adam geldi.

Kay. — Ahşamın ğalispera.

K. — Akşamları kalın pırasa, sabahları da iri başlı lâhana.

Kay. — Adın ne, babanın adı ne!. Anan var mı? Garın var mı? Eniklerin var mı? Gaçar yaşlarında?

K. — Yâhû sen nüfus memuru musun? Sinsilemin adını soruyorsun.

Kay. — Bahhallık ettin mi?

K. — Etmedik ama edeceğiz.

Kay. — Gir içeri. *(Girerler.)* Bah burada yağ küpü var, burada isirke küpü, burada ğaşrağaşer peyniri, burada da düdük maharası olacah. Bunlar da isperğaçiret mumları olacah, anladın mı?

K. — Anladık ama o isperkaçiret mumlarını, dükdük maharnasını pek anlamadım ya ne ise..

Kay. — Ben balıh bazarına gedecem, mal ğöndürecem, gozel gozel raflara dizen, anladın mı? *(Gider.)*

K. — Anladık ama o isper kaçiretten birşey anlamadım.

H. — *(Gelir.)* Haydi hayırlı olsun Karagözüm.

K. — Eyvallah. İsperkaçiret mumu verelim, dükdük maharnası verelim.

H. — Lâzım olursa gelir alırım. *(Gider.)*

K. — Olur.



*(Tef velvelesiyle hamallar gelir.)*

K. — Bunlar ne?

Hamallar. — Yağ getirdik, pirinç getirdik, kaşşar peyniri, ısparmacat mumları getirdik.

K. — Girin içeri boşaltın. *(Çekilir.)*

*(Tef velvelesiyle dükkâna girerler, malları bırakıp giderler.)*

K. — Ooo!.. Erzaklar geldi. *(Bağırarak.)* E babam dükdük maharnası verelim, isperkaçiret mumu verelim.

Şe. — Bana bak bakkalinâhu..

K. — Ğuğuriğu..

Ş. — Sen de var mi?. *(Kendi kendine)* Acaba neydi o?

K. — Ne var mı?

Ş. — Unuttu ayo..

K. — Git anla da gel.

Ş. — *(Gider, gelir.)* Anladı.

K. — Neymiş?

Ş. — Şerriye..

K. — Tel mi, arpa mı, yıldız mı?

Ş. — Şerriye ayol, tellisi mellisi bilmiyo.

K. — Kaç paralık istiyorsun?

Ş. — *(Gülerek.)* Sen bilir, kaç paralık olursa olsun, ver işte.

K. — Elinde kaç para var.

Ş. — Al işte bu kadar. *(Verir.)*

K. — Bak bir kuruş varmış. Al bakalım.

Ş. — Alla ismarladık. *(Gider.)*

*(Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.)*

(Şarkı makamı: Yegâh)

*Devâm etmektesin cevreylemekte,*
*Cefâ meşrep olur mu hiç melekte,*
*Usanmazsın figânım dinlemekte.*

(Nakarat)

*Cefâ meşrep olur mu hiç Melekte.*

K. — Kimi arıyorsun oğlum?

Ç. — Buralarda biri siyah, biri beyaz iki hanım taşınmış, biliyor musun?

K. — Zâhir biliyorum, şu karşiki eve taşındılar.

Ç. — Memnûn oldum. Sen burada necisin?

K. — Bakkalım bakkal. Hem dükdük makarnalı bakkal.

Z. — *(Gelir.)* Vay beyim safâ geldiniz.

Ç. — Aman efendim, sizi araya araya ayaklarıma kara su indi.

Z. — Oradaki bakkala haber bıraktık, sormadınız mı?

Ç. — Hiç de aklıma gelmedi.

Z. — Burayı nasıl buldunuz?

K. — Koklaya koklaya...

Ç. — Bir çocuk söyledi şu tarafa taşındılar, dedi.

Z. — Her ne hâl ise çok yorulmuşsunuz, buyurun içeri.

Ç. — Geliyorum. *(Eve girerler. İçeriden)* Kaça tuttunuz?



Z. — Aylığı üç mecidiye. İki aylık peşin verdim.

Ş. — *(İçeriden)* Ooo.. beyefendi safâ geldiniz.

Ç. — Safâ bulduk Şetâret kalfa. Nasılsın bakalım?

Ş. — Çok şükür siz nasılsınız?

Z. — Şetâret, git bakkala yarım okka piyazlık kuru fasulye al da gel.

Ş. — Peki hanımısı.. *(Meydana gelir.)* Bakkalısı hû..

K. — Hû..

Ş. — Ver yarım okka.

K. — Ne vereyim?

Ş. — *(Gülerek)* Unuttu.

K. — Git anla da gel.

Ş. — *(Eve gider.)* Hanımısı hû!.

Z. — Aldın mı?

Ş. — Unuttu ayö.

Z. — Yarım okka kuru fasulye. Piyazlık olacak.

Ş. — *(Gelir.)* Bakkalisi hû!..

K. — Hû..

Ş. — Ben seni çok seviyo..

K. — Eyi ya.

Ş. — Sen de beni seviyo mu?

K. — Severdim ama beyaz olsaydın.

Ş. — Neden beni sevmiyo.. Ama ben seni seviyo.

K. — Sen şimdi istediğini al git, sonra konuşuruz.

Ş. — Sonra beni sevecek mi?

K. — Sevecek! Sevecek!.. Ne istiyorsun onu söyle.

Ş. — Sonra sen beni sevecek ha..

K. — *(Kendi kendine. Galibâ Arap bana abayı yaktı.)* Şey bana bak ne alacaktın?

Ş. — Unuttu ayo.. *(Eve gelir.)* Hanimisi, ben bakkaldan ne alacaktı?

Z. — Sen galibâ bakkalı alacaksın. Kuru fasulye anladın mı?

Ş. — *(Ağlar gibi.)* Anladi anladi.. *(Gelir, ağlar gibi.)* Bakkalisi hû!..

K. — Ne ağlıyorsun bacı?

Ş. — *(Ağlar gibi.)* Ben ağlamasın da kimler ağlasın.

K. — *(Alay eder gibi.)* Sevgili bacım ağlama, sonra ben de ağlarım. *(Ağlar.)*

Ş. — Ah sen ne ağliyo?

K. — Ben ağlamıyorum, sana yardım ediyorum? Şimdi sen ne alacaksın onu söyle..

Ş. — Yarım okka kuru fasulye.

K. — Al bakalım, öyle ağlama.

Ş. — Ver bakalım. *(Hem ağlar, hem gider.)*

K. — Galibâ bu arap bana âşık oldu.

Z. — Nerede kaldın?.

Ş. — *(Kekeleyerek)* Bakkalina na na...

Z. — Ne olmuş bakkala?

Ş. — Terâzisi bozuldu da..

Z. — Yoksa bakkalla muhabbete mi daldın..

Ş. — Ne münâsebet hanımı, üstüme iylik sağlık.

Z. — Haydi çabuk koş mutfağa, yemekleri mezeleri hazırla.



Ş. — Bâşüstüne hanımısı.

K. — *(Kendi kendine)* İçeride mezeler diye bir lâflar oldu ama gelen bey akşamcı galibâ.

Ş. — Hanımısı her şey hazır.

Z. — Buyurun beyim, sofra hazırlanmış.

Ç. — Buyurun efendim. Acaba rakılar da soğuk mu?

Ş. — Kuyudan su çektim, bütün şişeleri soğuttum.

Z. — Âferim Şetâret, akıllısındır mâşallah.

Ş. — Bakkaldan bir şey ister mi?

Ç. — İyi kaşar peynri varsa yüz dirhem versin.

Ş. — *(Gelir.)* Bakkalina hû..

K. — Ğuğuriğu.. Ne istersin.

Ş. — Kaşara peynir istedi.

K. — Kaşer peyniri mi istediler.

Ş. — Evet canim.

K. — Al bakalım, hem şey... orada rakı filân var mı?

Ş. — Hem de âlâsı.

K. — Ben de gelsem acaba bir şey derler mi?

Ş. — Hanimısına sorayım. *(Gider, içeriden)* Hanimısı, bakkal dedi ki..

Ç. — Git bakkaldan on tâne yumurta al da çabuk gel.

Ş. — Bâşüstüne *(Gider.)* Bana bak bakkalina hû!..

K. — Beni gelsin mi dediler?

Ş. — On tâne yumurta istediler.

K. — Sen git, ben getiririm.

Ş. — Olmaz olmaz, beyefendi kızar.

K. — Haydi sen git, ben getiririm.

Ş. — Çabuk getir. *(Gider.)*

Ç. — *(İçeriden)* Nerede yumurtalar?

K. — Getirdim, alın tâze tâze. Arap karısı kırar diye ben getirdim.

Ç. — İyi ettin. Gel otur bir kahvemizi iç.

K. — Dükkân yalnız.

Ş. — Ayo gel!.

K. — *(Nazlanır.)* Olmaz olmaz, dükkâna köpek girer.

Ç. — Canım gel otur. Bir rakı iç.

K. — İçmem ama hatırınız için bir tâne içeyim.

Ç. — Otur şöyle. Şetâret bir temiz kadeh getir.

Ş. — Bâşüstüne efendim.

Ç. — Al bakalım bakkal baba.

K. — Haydi şerefe.. *(İçer.)* Oh ne âlâ.

Z. — Mezelerden buyurmaz mısınız.

K. — Ne demek yemez olur muyum. *(Ağzını şapırdatarak yer.)* Oh ne âlâ olmuş. Yapan eller dert görmesin.

Ş. — Ben yapti bakkal efendi.

Ç. — Sizin adınız ne?

K. — Benim adım Karagöz.

Ç. — Yaaa!. Karagöz ha!..

Z. — Vay, siz Karagöz müsünüz?

K. — Zâhir Karagözüm.

Ş. — Sen Karagöz mü oluyo?

K. — Karagöz yaa!.. Sen şimdi oradan bir tâne daha doldur bakalım.

Ş. — Bâşüstüne Karagözlüm, buyurun..

K. — Haydi şerefe.

Ş. — Âfiyet olsun, Karagözlü bakkal.

K. — Şurada bir çalgı olsa ne iyi olurdu.



Ç. — Ben keman, hanım da ud çalar. Ben de göbek atarım.

Ş. — Ben de yâlel oynardım.

Ç. — Hanım getir benim kemanı, sen de al ud'u.

*(Çalgı başlar. Köçek havası.)*

*Yaz bahar olunca leylim şen olur dağlar,*
*Açılır gülleri aman Güzel Hisar'ın,*
*Etrâfında bağlar pek rûşen olur,*
*Şen olur dilberi aman Güzel Hisar'ın.*

K. — Oh yallâh yallâh!..

Ş. — Bana da yâlel çalsalar.

Ç. — Çalalım. Ah yalâlel ah yalâlel yâlel...

Ş. — *(Başlar oynamaya.)* Lölölölölölölö vay...

K. — *(Sarhoş olur.)* Yaşaaaaa!..

Ş. — Sen de yaşaaaaa!..

K. — *(Sarhoş)* Rakı verin be!.

Z. — Sen sarhoş oldun yeter.

K. — Arap bacı doldur be!.

Ş. — Al bakalım.

K. — *(İçer ve bağırmaya başlar.)* Aman yandım hey!..

Ç. — Aman otur, Karagöz otur. Düşeceksin ortada manğal var. Düşersin de bir kazâ olur.

K. — *(Sarhoş)* Ne olursa olsun.. *(derken, düşer manğalın üstüne, manğal devrilir. Bir feryâttır kopar.)*

Z. — Amanın yanıyoruz. İmdat!..

Ş. — Amanin yaniyo!. yaniyo!..

*(Bekçi sesi — Yangın vaaar!. Şeyh Küşteri meydanındâ.. Dükkân ve ev yanmaya başlar. Evin içinde bir telâş kaçışmalar.)*

Ç. — Aman kaçalım..
Z. — Ah nereden kaçalım. Her taraf yanıyor.
Ç. — Arkadan, arka kapıdan.

*(Karagöz içeride kalır. Bu sırada yangın tulumbası, tulumbacılar. Nâralar - Eeeeey!. Yaman gelir, yaman gider Mevlânekapılı... Karagöz pencereden atlar, tulumbanın üstüne düşer. Tulumbacılar Karagözü de götürürler. Bu gürültü ve velvele sırasında dükkân ve ev kaldırılır. Ve Hacivad ile Karagöz karşılaşırlar.)*

H. — Aman Karagözüm nedir bu işler.

K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. *(Tokat)*

H. — Yıktın perdeyi eyledin vîrân, varayım sâhibine haber vireyim hemân. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola. İnşallah yarın akşam Kanlı Nigâr oyununda yakan elime geeçrse vay hâline vay.. *(Gider.)*

## SALINCAK SAFÂSI OYUNU

| *İŞARETLER :* | *TASVİRLER :* |
|---|---|
| K. — Karagöz. | Karagöz. |
| H. — Hacivad. | Hacivad. |
| Z. — Zenne. | Salıncak. |
| Ç. — Çelebi. | Hacivad ferâceli. |
| T. — Tiryâki. | Zenne açık. |
| Y. — Yahudi. | Çelebi. |
| T. — Tuzsuz Deli Bekir. | Yahudi. |
| B. — Beberuhi. | Beberuhi. |

— Birinci Kısım. Muhâvere —

*(Hacivad semâî okuyarak gelir.)*

(Semâî. Makamı: Segâh)

*Etti o güzel ahde vefâ müjdeler olsun,*
*Ey âşık-ı şûrîde sana müjdeler olsun,*
*Vâdeyledi bir gice nihânî gelecektir,*
*Ben kuluna ey mâhlika müjdeler olsun,*
*Tiryeleliyeleli yele ah müjdeler olsun.*

— Perde gazeli —

H. — Of hây Hak.

*Âşık bu fenâ mülkünün encâmını söyler,*
*Remz ile sanâ âlemin ahvâlini söyler,*
*Tâlih bizi bû perdeye eğlence yaratmış,*
*Her bir geçenin ayrıca ahkâmını söyler,*

*Bir kısmet için vakt-i harâbâta eriştik,*
*Her kişi içip kendi serencâmını söyler,*
*Âlemde bizi cehl ile zem eylemesinler,*
*Her bir gidenin dehr-i hayâl nâmını söyler.*

Nâdanlar eder sohbet-i nâdanla telezzüz,
Dîvânelerin hemdemi dîvâne gerektir.

Beyt-i güzîninin müeddâsınca her hâli lâtif, etvârı zarîf, fasîhullisân, müsahabeti tatlı.

K. — *(Pencereden)* Hoş geldin şalgam suratlı.

H. — Bir yâr-i vefâşiâr olsa; edebiyat bilse, ilm-i hendese, ilm-i cifr, ilm-i Fârisî, ilm-i Arabî, ilm-i taktakî, ilm-i vakvakî..

K. — *(Pencereden)* Daha ne halt etse?

H. — Biraz da fenn-i şi'r ü mûsikiye âşinâ olsa. Geliverse şu dört gûşe hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese. Her ikimiz de söylesek, bizi temâşâ eden ahibbâ safâyâb olsalar. Diyelim işimizi Mevlâm rast getire. Yâr bana bir eğlence meded!.. Aman bana bir eğlence meded!..

K. — *(Tokat atar, Hacivad kaçar.)* Seni gidi dilenci kıyâfetli mendebur herif. Gelmiş kapımın önünde bağırır durur. Hele bir daha gel de bak!.

H. — Vay Karagözüm, mâşallah mâşallah.

K. — Selvinin tepesine bin de kuş avla. *(Tokat)*

H. — Bu akşam yine hiddetlisin.

K. — Biliyorsun ya önümüz kış. Elde yok, avuçta yok!.

H. — Allah Kerim Karagözüm.

K. — Odun kömür almak için konu komşudan biraz para istedimse de kimse metelik vermedi.



H. — Ah Karagözüm, ben de senin gibiyim, olsa derhal verirdim.

K. — Benim dedemden kalma bir duvar saatim var, dedim. Şunu götürüp satayım. Aldım saati doğru bedestene. Hava da inadına soğuk, kar yağıyor, dondum.

H. — Vah vah Karagözüm.

K. — Ne ise bedestene girdim, tanıdığım bir tellâl var, selâm verdim, aleykümselâm, dedi. Dedim, para lâzım oldu şu saati satmaya geldim, dedim. Tellâl, peki ama hava çok soğuk, kar yağıyor, esnafların çoğu gelmedi, ne yapalım bilmem dedi. Benim ısrârım üzerine aldı, mezat etmeye başladı. Haraç mezat Karagözün antika saati haraç haraç on kuruş, yirmi kuruş haraç... Adam bana dedi ki, bu saat antika bir saate benziyor, çok para eder, sen bunu bana bırak, yarın esnaflar gelir tekrar mezat ederiz. Al sana yirmi kuruş, gününü gün et, dedi. Eyvalalh dedim, gittim biraz kömür biraz da yiyecek aldım, günümüzü gün ettik.

H. — Allah kimseyi darda bırakmasın.

K. — Âmin!. Ertesi günü kalktım, doğru bedestene. Ben erken gitmişim. Bedesten henüz açılmamış esnaflar kapının önünde bekleşiyoralr. Tabii ben de bekledim, içeriden bir sesler geliyor. Karagöz'ün saati antikadır, binbeşyüz kuruşa haraç haraç...

H. — Bedesten kapalı dedin ya.. esnaflar kapının önünde bekliyorlar, dedin, içeride kimse yok. Saatini kim mezat ediyor?

K. — Dinle.. Bir gün önce saatim mezat edildiydi ya!.

H. — Eeee!..

K. — O günde hava çok soğuk idi ve dondu. Tellâlın lâfları bedestenin kubbesine yapışmış, kubbede donakalmış.

H. — *(Hayretle)* Eece!. Sonra?

K. — Ertesi günü gittiğimde hava lodoslamıştı. Kubbede buzlar erimeye başlayınca, tellâlın haraç mezat lâfları da buz damlalarıyle yere düşerek sesler çıkmaya başlamış. Haraç mezat Karagöz'ün antika saati, diyerek...

H. — Bu hâl geçen de benim de başıma geldi.

K. — Hayrola!.

H. — Mâlûm ya oruç hâli, canım pastırma istedi.

K. — Sen zâten pisboğazsın. Eeee!.

H. — Bakkala gittim, elli dirhem aldım eve geldim, mutfağa koydum. Komşunun hırsız bir kedisi var, pastırmayı kapınca merdivenlerden yukarı kaçmaya başladı, yakalayım diyerek, peşinden koştum.

K. — Aman tut!. Pastırmalar gidiyor.

H. — Kedi ikinci kata kaçtı.

K. — Yakala Hacivad, kuyruğundan yakala.

H. — Tavan aralığından dama kaçtı.

K. — Yakala pastırmalar gidiyor.

H. — Bırakır mıyım, ben de peşinden dama. Tam yakalayacağım zaman karşıki dama atlarken kedi havada dondu kaldı.

K. — A uydurucu kerata, hiç havada kedi donar mı, bu düpedüz yalan.

H. — Ya senin söyledikierin yalan değil mi?

K. — Hiç olmazsa benim yalanının kubbesi var. *(Tokat atar, Hacivad gider.)*



Sen gidersen ben de burada durmam ya, ben de çekilir giderim. İdgâhda dolaba dilber seyrine bakalım, âyine-i devrân ne sûret gösterir. *(Gider.)*

*(Aşağıdaki türkü söylenirken salıncak kurulur.*

*Bahçeye de kurdum asma salıncak,*
*Yâr gelip, yâr gidip sallanacak,*
*Akşamdan sonra neler olacak,*
*Yâr gelip, yâr gidip sallanacak.*

H. — Eee.. efendim buyurun. İdgâhda salıncak safâsına. *(Sallar.)*

K. — *(Gelir.)* Bu ne Hacivad?

H. — Asma salıncak.

K. — Ne olacak?

H. — Gelen giden müşteriler sallanır, ben de beş on para kazanırım.

K. — Beni yanına alsana, ben de sana yardım ederim. Ben de beş on para kazanırım.

H. — Peki, ama bunu sallaması zordur.

K. — Sen öğretirsin bana.

H. — Olur. Lâkin ben seni yanıma alırsam, bana sadakatle hizmet eder misin?

K. — O ne demek?

H. — Yâni bana hîlekârlık etmemelisin.

K. — Ne münasebet.

H. — Öyle ise gel, sana bunun sallamasını öğreteyim. Az geri çekil.

K. — Olur.

H. — Salıncağa dokununca *(Karagöz'ün kafasına vurur.)*.

K. — Vay kafam, vay kafam, söylesene kafama vurur, diye.

H. — Söyledim ya çekil, dedim.

K. — Olur çekildim.

H. — Salıncağa dokunur *(gene Karagöz'ün kafasına vurur.)*.

K. — Ayyy!. Gene kafama vurdun Hacivad. Valla yanına gelirsem tepelerim ha..

H. — İşte Karagözüm böyle sallayacaksın.

K. — Olur, sallarım.

H. — Şimdi gel Karagözüm, anlaşalım. Bu salıncak benim, sen yanıma gelince ortak olduk. Kaç kuruş kazanırsak üçe ayıracağız, bir kısmı senin bir kısmı da benim bir kısmı da salıncağın.

K. — Salıncak yemek yer mi? Niye onun oluyormuş.

H. — Tâbiî Karagözüm salıncağın bir tarafı sakatlanır, bir şeyler olur. Bunu tâmir etmek lâzım, onun için paranın üçte biri salıncağın masrafı.

K. — Olur, Hacivad.

H. — Ben gidiyorum. Allah hayırlı müşteri versin. *(Gider.)*

K. — Şimdi bunu nasıl sallayacaktık. Ha şöyle olacak galibâ.. *(Salıncağa bir dokunur ileri gider. Salıncak geri gelince Karagözün suratına vurur.)* Aman gene suratıma vurdu bu salıncak.. *(Bir daha sallar, hemen geri kaçar. Salıncak sallanır, Karagöz'e vurmaz.)* Haa!. Böyleymiş bunu sallaması.. Ee babam, sallangaca gel, sallangaca!.. *(Sallar.)*

*(Aşğıdaki türküyü söyleyerek Tiryâki gelir.)*



Türkü

*Fesliyen ektim gül bitti,*
*Dalında bülbüller öttü,*
*Ötme bülbül yârim gitti.*

(Nakarat)

*Ben dertliyem aman aman,*
*Ben dertliyem kan ağlar, kaare bağlarım.*

(2 nci hâne)

*Fesliyenim ocak ocak,*
*Ne kaçarsın köşe bucak,*
*Yatar isen işte kucak.*

(Nakarat)

T. — Selâmünaleyküm.. *(Uyur.)* Hıııh!.

K. — Aleykümselâm uykucu baba. Hey bana bak, hemşeri uyuma be!.

T. — *(Kalkarak)* Sen salıncakçı mısın?

K. — Evet salıncakçıyım.

T. — Beni sallar mısın?

K. — Sallarım. Paran var mı?

T. — Var ya, ben her zaman gelir, burada sallanırım. Hacivad'a para da veririm.

K. — Madem para verirsin haydi bin salıncağa.

T. — Beni bindir.

K. — Hoppala sen binsene.

T. — Benim ayağım yetişmez, sen beni kaldır, bindir.

K. — Gel bakalım.. *(Bindirir.)* Bindin mi?

T. — Bindim. Haydi salla bakalım.

K. — Sıkı dur, sakın düşmeyesin.

T. — Düşmanı düşınem.. *(Türkü söylemeye başlar.)*

*Bir sille vurdu başıma,*
*Hotozum indi kaşıma,*
*Yazık oldu genç yaşıma.*

(Nakarat)

*Ben dertliyem aman aman,*
*Ben dertliyem kan ağlarım,*
*Kaareler bağlarım, yanar ağlarım.*

K. — Yandım!.

T. — *(Heyecanla)* Aman neresi yandı? *(Aşağı atlar.)* Neresi yandı, neresi yandı?

K. — Yâni sallamak bitti, ver bakalım paraları.

T. — Ödüm koptu, öyle yangın var gibi bağırırlar mı?

K. — Haydi ver sen paraları.

T. — Kaç para vereceğiz?

K. — Hacivad'a verdiğin kadar.

T. — Al bakalım, sana bir kuruş.

K. — Az verdin iki kuruş vereceksin.

T. — Ben Hacivad'a bu kadar veriyorum.

K. — Salıncağın tâmir parası, tâmir parası ver bir kuruş daha.

T. — Al bakalım, haydi Allahaısmarladık. *(Gider.)*

K. — Ha bereket.

H. — *(Gelir.)* Nasıl Karagözüm, gelen giden var mı?

K. — Bir pinti herif geldi sallandı, az daha düşecekti. Korka korka, söylene söylene gitti.



H. — Para vermedi mi?

K. — Yoook!.

H. — Niye istemedin?

K. — İstemeye meydan kalmadı ki, herif tüydü.

H. — Bir daha gelen müşteriden peşin al. *(Gider.)*

K. — Olur. Senin gözüne limon suyu.

H. — Ne dedin?

K. — Sana demedim. Bir limonata olsa da içsem dedim.

H. — Ben başka türlü anladım. *(Gider.)*

K. — E babam gel, sallangaca gel!..

*(Şarkı söyleyerek Zenne gelir.)*

(Şarkı makamı: Hicazkâr kürdî)

*Hasretinle çıkar âh u figânım,*
*Firâk-ı hüzn ile memlû dehânım,*
*Yetiş imdâda gel kaşı kemânım.*

(Nakarat)

*Firâk-ı hüzn ile memlû dehânım.*

Z. — Sen salıncakçı mısın?

K. — Salıncakçıyım.

Z. — Beni sallar mısın?

K. — Paran var mı?

Z. — Al sana yirmi kuruş.

K. — Haydi bereket. Haydi bin.

Z. — Ben nasıl bineyim, sen bindir.

K. — Gel bakalım. *(Bindirir.)*

Z. — Haydi bakalım, yavaş yavaş salla.
K. — Olur, sakın korkma.

*(Aşağıdaki türküyü yardaklar söyler.)*

Türkü

*Gelin kızlar babamıza soralım,*
*Bahçemize salıncaklar kuralım,*
*Karşılıklı binip kolan vuralım.*

(Nakarat)

*Salıncaktır genç kızların oyunu,*
*Kolan vurdukça seyredin boyunu.*

(2 nci hâne)

*Bir güzel kız salıncakta sallanır,*
*Kolan vurur, havalara yollanır,*
*Şiddetinden yanakları allanır.*

K. — Yandım!. *(Diye bağırır.)*
Z. — *(Korkar.)* Aman neresi yandı?
K. — Korkma. Yâni sallanmak bitti demek.
Z. — Öyle desene, ödüm koptu. *(Gider.)*
H. — Kaç para aldın kızdan?
K. — Sahi be, kız parayı vermeden savuştu.
Z. — Ben sana demedim mi, parayı almadan sallama diye.
K. — İşte yandı, diye, bağırdım korktu gitti.
H. — Ben kül yutmam ya. *(Gider.)*
K. — Kül yutmazsan, kömür yut.
H. — *(Gelir.)* Ne dedin?
K. — Bilirim, kül yutmazsın, dedim.
H. — Peki. *(Gider.)*
K. — E babam, gel sallangaca gel..

*(Çelebi şarkı söyleyerek gelir.)*



(Şarkı makamı: Nihâvend)

*Gönlüm yine bir âteş-i hicrâne dolaşdı,*
*Sevdâ-yı muhabbet başıma gör neler açtı,*
*Bû hâl-i perişânıma düşman bile şaşdı.*

(Nakarat)

*Sevdâ-yı muhabbet başıma gör neler açdı.*

K. — Gel sallangaca gel.
Ç. — Merhaba salıncakçı baba.
K. — Hoş geldin sakalı kaba.
Ç. — Anlamadım.
K. — Merhaba, dedim.
Ç. — Sen salıncakçı mısın?
K. — Zâhir. Salıncakcıyım?
Ç. — Beni sallar mısın?
K. — Sallarım. Paran var mı?
Ç. — Kaç kuruşa sallarsın?
K. — Yirmi kuruş, otuz kuruş, ne verirsen bereket versin.
Ç. — Haydi beni salla.
K. — Bin bakalım. *(Yardımıyle Çelebi biner.)* Sallar.
Ç. — Yavaş salla.
K. — Olur.

*(Yardaklar aşağıdaki türküyü söylerler.)*

(Türkü. Makamı: Suzinak)

*Bir güzele kul oldum,*
*Tâ gönülden vuruldum,*
*Sevdim ama yoruldum,*
*Ben de bilmem ne oldum.*

K. — Yandım!..
Ç. — Aman neresi yandı?
K. — Paydos paydos, In aşağıya.
Ç. — *(İner.)* Ödüm koptu.
K. — Ver bakalım parayı.
Ç. — Alsana yirmi kuruş. *(Gider.)*
K. — Ha bereket.

*(Hacivad kocakarı kıyâfetine girer, gelir.)*

K. — *(Birden tanımaz.)* Gel sallangaca gel..

H. — *(Kocakarı takliti yaparak.)* Selâmünaleyküm.

K. — Aleykümselâm.
H. — Ben sallar mısın?
K. — Paran var mı?
H. — Kaç para istersin?
K. — Yirmi kuruş.
H. — Pahalı değil mi?
K. — Ben herkesi yirmi kuruşa sallarım.
H. — Şimdi benim kızım gelmiş sallanmış, kaç para verdi?
K. — Yirmi kuruş verdi.
H. — Oğlum da geldi sallandı, kaç para verdi?
K. — Yirmi kuruş verdi.
H. — Salıncak senin mi?
K. — Hacivad var burada, onun.
H. — Demek ortaksınız.
K. — Ortağız ama ben ona metelik koklatmam.
H. — İnsan ortağına böyle yapar mı? Günah değil mi?
K — O miskin herife para lâzım değil.



H. — *(Yüzünü Karagöz'e yaklaştırarak.)* Demek ben miskin herifim ha?
K. — Ay Hacivad, bu ne kıyâfet?
H. — İşte adamın hiylesini böyle tutarlar.
K. — Şey... Hacivad ben sana şaka yaptım be!. Al işte paralar şunlar; altmış kuruş.
H. — Kırkını ver, yirmisi senin olsun.
K. — Neden sen kırk alıyorsun?
H. — Yirmisi benim, yirmisi de salıncağın.
K. — Tâmir parası ha?
H. — Bir daha hiylekârlık etme. *(Gider.)*
K. — Vay kerata Hacivad, ne kıyâfete girmiş. E babam gel sallangaca..

*(Türkü söyleyerek Yahudi gelir.)*

*Balat kapısından girdim içeri,*
*Poliçalar oturmuş iki keçeli,*
*Çok oldu mu buradan yârim geçeli,*
*Andey andey andey Balad'a.*
*Balat kapısında ben gördüm onu,*
*Mavidir şalvarı kırmızı donu,*
*Andey andey andey Balad'a.*

Y. — Akşamlar hayır olsun.
K. — Akşamlar hayırlı olsun.
Y. — Sen burada necisin?
K. — Salıncakçıyım.
Y. — Ee, bu suratlan mı?
K. — Hayır, evdeki suratla.
Y. — Ee, aşkolsun beni sallar misin?
K. — Paran var mı, paran varsa sallarım.
Y. — Beş on para veririz.
K. — Olmaz, yirmi kuruş vereceksin.

Y. — Salıncağı da beraber mi satıyorsun.
K. — Yalnız sallamak için.
Y. — Ee, sen beni salla, ben sana para veririm.
K. — Haydi bin bakalım.
Y. — Nasıl binilir?
K. — İşte böyle sıçrar binersin.
Y. — Haydi olur.. *(Biner.)* Bana bak kuzum, şimdi dinle beni.
K. — Söyle bakalım.
Y. — Ben sana ne zaman salla derim, sallamıyacaksın, ne zaman sallama derim, sallayacaksın.
K. — Bu ne ters iş be!.
Y. — Anladın mı kuzum. Ne zaman sallama derim, salla, ne zaman salla derim, sallama.
K. — Olur.
Y. — Haydi sallama.
K. — Olur, sallamıyoruz.
Y. — Sallamasana be!.
K. — Sallamıyoruz ulan!.
Y. — Sen ne kadar kalin kafalı adamsın. Ben sana ne dedim, sallama dedim sallayacaksın, ne zamanki salla derim sallamayacaksın. Haydi sallama.
K. —Haa!. anladım şimdi sallayacağız. *(Sallar.)*
Y. — Afurun sallama.
K. — Olur, sallamam. *(Salıncağı tutar.)*
Y. — Sallamasana be!.
K. — İşte sallamıyorum.
Y. — A kalin kafalı adam, sana kaç kere söyledim. Sallama derim sallarsın, salla derim sallamazsın, anladın mi?
K. — Anladım..
Y. — Ande sallama.



K. — Anladım şimdi sallayacağız. *(Başlar sallamaya)*
Y. — Afurun sallama.
K. — Anlaşıldı boyuna sallayacağız. *(Salıncağı hızlı sallar.)*
Y. — Çok hızlı oluyor, benim göynüm bulanıyor.
K. — Sakın salıncağa kusma tepelerim ha!. *(Boyuna sallar.)*
Y. — Salla be kuzum.
K. — Olur. *(Sallar.)*
Y. — E salla be kuzum..
K. — *(Sallar.)*
Y. — Salla be kuzum, ne kalin kafalı adamsın, salla salla..
K. — Kalın kafalı sensin.. *(Hem sallar)* Sallıyoruz ya işte!.. *(Hızlı hızlı sallar.)*
Y. — Bağırarak, salla be kuzum..
K. — Sallar..
Y. — Salla be kuzum..
K. — Sallıyoruz işte.. *(Çok hızlı sallar, salıncaktan Yahudi düşer.)* Vay Yahudi düştü be!. *(Dürteliyerek)* Ey Salomon Salomon kalk!. *(Dürteliyerek)* Kalk be!. *(Kendi kendine)* Ulan Yahudi öldü mü dersin.. *(Dürteliyerek)* Salomon kalk, ulan kalk.. *(Kendi kendine)* Ben bunu alır götürürüm, Hacivad'ın kapısına bırakırım. *(Kaldırır, kucaklar Hacivad'ın kapısının önüne bırakır, savuşur.)*

H. — Gelerek, bu ne burada yatan.. Eyvah Salomon düşmüş bayılmış, Karagöz'de getirmiş bunu benim kapının önüne atmış gitmiş, ben de alırım Karagöz'ün kapısının önüne bırakırım, varsın halini gör-

sün.. *(Kucaklar Karagöz'ün kapısının önüne bırakır, gider.)*

K. — *(Yahudiye bakarak)* Dirildi mi bu dersin, Yahudiye kucaklar perdenin ortasına arkası üstü yatırır. Derler ki bir Yahudi ölüsü ile bir çingene ayak ayağa verirse Yahudi dirilirmiş, derler. Dur bakalım der, *(ayağını Yahudinin ayağına dayıyarak, Karagöz'de arka üstü yatar, yavaşça Karagöz başını kaldırırken Yahudi de başını kaldırır, birbirlerini görünce arkası üstü gene yatarlar. Bir iki kere bu hâl devam eder, en sonu Yahudi ayağa kalkar, Karagöz Yahudi'ye bir tokat atarak.)* Seni gidi uğursuz kerata seni, ters lâkırdılarınla beni şaşırttın.

H. — *(Gelerek)* Aman Karagözüm nedir bu işler.

K. — Kafanı kırsın geyiklerle keşişler. *(Tokat)*

H. — Hoş olsun sağlığa.

K. — Hak berekât versin derelerde biten sazlığa.

H. — Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sahibine haber vereyim heman. *(Gider.)*

K. — Hoş olsun külhani, ters kurtuldun elimden yarın akşam tımarhane oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

# TIMARHANE OYUNU

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
Ç. — Çelebi.
De. — Deli.
Do. — Doktor.
Z. — Zenne.

*— Birinci Bölüm. Muhâvere —*

*(Hacivad semâî okuyarak gelir.)*

*Ey gonca dehen hâr-i elem cânıma geçti,*
*Tîr-i sitemin her biri bir yânıma geçti,*
*Şimdi hele ey sabr ü tahammül sana yâhu,*
*Bu mihnet ü gam çâk-i giribânıma geçti.*

— Perde gazeli —

H. — Of hay Hâk.

*Gel ey zâhid kenâr-ı bezm-i irfâna makaal anla,*
*Hakîkattir sözü ârifleri gûş et meâl anla.*

*Mecâze hamledenler ehl-i zâhirdir bu esrârı,*
*Sen ibretle nazar eyle bu fânîden misâl anla.*

*Görünen perdedir ammâ verâsın bilmedir maksud,*
*Cihânâ itimâd etme heman zıll-î hayâl anla.*

*Tehî sanma bu meydan Küşterî'nin yâdigârıdır,*
*Ne gûne gösterir bu âlemi sâhip - kemâl anla.*

*Nasîhattir kelâmı sâdıkın efsâne zannetme,*
*Tefekkür eyle mânây-i lâtîfin hasbihâl anla.*

Huzûr-ı hâzıran, cem'iyyeti irfan, vakt-i safâ-yî merdan. Lâindir, münâfıkdır bî-edepdir şeytan. Şeytanın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine *(yeri öper, kalkar)* ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağlığına. Demem o demek değil, eli yüzü, sözü temiz bir yârânım olsa.

K. — *(Pencereden)* Hacivad'da şuradan defolsa. Seninle bu akşam konuşmayacağım. Defol kapımın önünden, şimdi çocuğun oturağını kafana atarım.

H. — Ben seni getirmesini bilirim. Ah şehlevendim, ah efendim hoşu hoşu hoş geldin.. *(Karagöz tarafından gider.)*

K. — *(Atlar.)* Sirkelendim, kehlelendim, combolo bommol boş geldi. *(Hacivad tarafından gider.)*

H. — Sırma saçlım, inci dişlim hoooş geldin.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Kel başlım, kazma dişlim, booooş geldin. *(Gider.)*

H. — Bir bakışta beni yakıp gidenim hoooş geldin. *(Gider.)*

K. — Bir tokatla fitili yutup gidenim booooş geldin. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Bîvefâ yâr âşıka bîgânediiiir!.. *(Gider.)*



K. — *(Atlar.)* Bilmeyenler anlasın Hacivad çingânediiiir!.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Beni nigâha esir etti o nazlı yaaaar.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Hacivad'ı evden kovmuşlar, elbette aslı vaaaar.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Benim yârim çok güzeldir, hem hafiftir uykusuuuu.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Hacivad evde yellenmiş, burada çıktı kokusuuuu.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Gel gidelim Göksu'ya, yiyelim dolmaaaa.. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Kuru ekmek ye de nâmerde muhtaç olmaaaa.. *(Gider.)*

H. — *(Gelir.)* Dün gece sofrada yedim iki lüfer bir istakoz. *(Gider.)*

K. — *(Atlar.)* Kos kos kos neydi bu herifin dediği?

H. — *(Gelir.)* Ne o Karagözüm, kos kos diyorsun?

K. — O dediğini anlamadım da.

H. — İs ta koz..

K. — İşte öyle.

H. — Nasıl?

K. — Ista kokoros.

H. — Anlaşıldı Karagözüm, sen okuyup yazmamışsın, mektebe gitmemişsin.

K. — Gittim.

H. — Okudun mu?

K. — Arka mahallede mektep yapılıyordu, rençberlik yaptım.

H. — Mürekkep yaladın mı?

K. — Yaladım zâhir.

H. — Nasıl yaladın?

K. — Geçende çeşmeye gittim, su dolduracaktım. Orada sakanın merkebi duruyordu, imrendim suratını yaladım.

H. — Tû!.. Allah iyiliğini versin. Karagözüm, demek oluyor ki okumadın. Ben seni bu akşam burada okutsam râzı mısın?

K. — Okut bakalım.

H. — Şimdi ben senin hocan olurum, sen de benim talebem olursun. Önüme diz çöker, destimi pûseder okumaya başlarız.

K. — O testiyi niçin pis ediyoruz?

H. — Yani elimi öpeceksin.

K. — El öpmek testiyi pis etmek midir?

H. — Haydi diz çök önüme.

K. — Oturur. *(Ayaklarını uzatır, oturur.)* Çöktük.

H. — *(Ayağıyla ayağına vurarak.)* Kaldır!. Hiç insan hocasına karşı öyle ayaklarını uzatıp oturur mu?

K. — Biz çergede öyle otururuz.

H. — Ayaklarını altına al, öyle otur.

K. — *(Oturur.)* Oturduk.

H. — Âferin. Bir çocuk, hocanın önüne oturur oturmaz, hocanın destini pûseder.

K. — Niye hocanın testisini pis eder?

H. — Yani hocanın elini öper. Şimdi sen de benim elimi öpeceksin. Öp elimi!.

K. — Olur. *(Öper.)*

H. — Çok yaşa oğlum. Öp elimi.



K. — Olur. *(Öper.)*

H. — Allah zihin açıklığı versin. Öp elimi.

K. — Amin!. *(Öper.)*

H. — El öpenlerin çok olsun. Öp elimi.

K. — *(Hiddetlice)* Kaç kere öperler. *(Öper.)*

H. — El öpmekle ağız aşınmaz. Öp elimi.

K. — *(Kızgın)* Kaç ekre öper. *(Öper.)*

H. — Senin de kullar, halayıklar elini öpsünler. Öp elimi.

K. — *(Çok hiddetli)* Âmiiiin!. *(Öper.)*

H. — Ömrün çok olsun. Öp elimi.

K. — Olur. *(Tokat atar, Hacivad kaçar.)* Kerata, evinde fasulye pilâkisi yemiş, elini yıkamadan gelmiş, öp elimi, diyerek, bana elini yalatıyor.

H. — *(Gelir.)* Haydi oğlum okuyoruz.

K. — Oğlum mu?

H. — Tâbii sen benim talebemsin, ne kadar yaşlı olursan ol, benim oğlum sayılırsın. Haydi bakalım istakozu ezberleyelim.

K. — Olur.

H. — Elif sinlâsa is.

K. — Herifin üstü başı pis.

H. — Değil canım.

K. — Belki temiz.

H. — *(Hiddetli)* Doğru dürüst oku, yoksa ben adamın kulağını çekerim. *(Çeker.)*

K. — *(Bağırır ve ağlar.)* Aaay, kulağım koptu. Hocaendi, hocaendi, annem dedi ki: minderin kirlenmiş, getir de yıkayım, dedi.

H. — *(Hiddetli)* Haydi oku bakayım. Elif sinlasa is.

K. — *(Hem ağlar, hem okur.)* Herif sinsileni is..
H. — Te üstün te..
K. — Te üstün te..
H. — İste..
K. — *(Elini uzatarak.)* Ver.
H. — Ne vereyim?
K. — İste demedin mi?
H. — Yâni sen de iste, diyeceksin.
K. — Olur. İste..
H. — Kafzeylâta koooz.
K. — *(Keserek)* Vişneli kaymaklım var.
H. — Oğlum, ne yapıyorsun?
K. — Kâğıthânede dondurma satıyoruz.
H. — İstakoz.
K. — Defol şuradan a kokozoğlu kokoz.. *(Tokat atar, Hacivad gider.)*

H. — Keratâ, kendi adam olmamış beni okutmaya kalkıyor.

K. — Sen gidersin beni de buraya mıhlamazlar ya, ben de çekilir giderim. İdgâhda dolaba, dilber seyrine bakalım, âyine-î devran ne sûret gösterir. *(Gider.)*

*(Bir şarkı söylenirken Karagöz tarafına tımarhane kurulur ve Çelebi gelir.)*

(Şarkı makamı: Nihavend)

*Doktor şu verem neyledi bak sevgili yâre,*
*Vuslattır anın derdine bil başlıca çâre,*
*Bîhûde yere itme cefâ âşık-ı zâre,*
*Vuslattır anın derdine bil başlıca çâre.*

H. — *(Karşılar.)* Vay efendim safâ geldiniz.
K. — Safâda dâim olunuz Hacivad Çelebi.



H. — Âfiyettesiniz inşallah.
Ç. — Hamdolsun, sizi sorarım.
H. — Hamdolsun iyiyim, duânızla meşgulum.

Ç. — Hacivad Çelebi, size gene bir zahmetimiz olacak.

H. — Hayırdır inşallah ne gibi?

Ç. — Şu Dârüşşifâ hayli yıldır metrûk bir halde idi, haddim olmayarak tâmir ettirdim. Eğer yardım ederseniz açalım, akıl hastaları tedâvi olsunlar.

H. — Çok iyi olur, sevâba girmiş olursunuz.

Ç. — Eğer kabul ederseniz idâresini size bırakacağım.

H. — Hay hay, elimden geldiği kadar yapmaya çalışırım.

Ç. — Lâzım olan bir doktor, bir gardiyan, artık ne lâzım olursa siz te'mîn edersiniz. Alınız size yirmi lira vereyim. Daha lüzum edince haber verirsiniz.

H. — Teşekkür ederim.
Ç. — Sizleri yâhu.. *(Gider.)*
H. — Yâ men hû efendim, hoş safâ geldiniz.
K. — Bu ne Hacivad?
H. — Bu dârüşşifâdır.
K. — O ne demek?

H. — Tımarhâne!. Deliler gelir burada tedâvî olurlar, giderler. Sana burada bir iş versem yapar mısın?

K. — Nasıl iş o?
H. — Güllâbicilik..
K. — Güllâçcılık mı?
H. — Yâni gardiyanlık.
K. — O ne biçim şey?

H. — Delileri içeri tıkacaksın.
K. — Ya deliler beni içeri tıkarsa..
H. — Ne münâsebet, deli gelince, "Heyt!. Seni gidi hınzır deli" dersin, içeri tıkarsın.
K. — Aylık var mı?
H. — Elbette var.
K. — Öyleyse yaparım.
H. — Ben şimdi delileri kovalarım. Sen "Heyt!. Hınzır deli!." dersin içeri tıkarsın. *(Gider.)*

*(Deli gelir.)*

De. — Zıtada zıto, zıtada zıto!..
K. — Bu deli galibâ. Heyt, seni gidi hınzır deli seni..
De. — Merhaba düdük makarnası.
K. — Merhaba tel şehriyesi. Heyt, seni gidi hınzır deli!..
De. — Geçen ayın çarşambasından bu ayın perşembesine altı metro kısa gelmiş, buna ne kadar kayısı pestili idâre eder?
K. — Sen onu git de yemiş iskelesinde manavlardan sor. Heyt, seni gidi hınzır deli seni...
De. — Lâleli minâresi, karakulak sepetini mezada verip, atlı karınca huzûrunda tevellüt eden serzevatçı küfeleri aklına hiffet getirip Dârüşşifâya bend-i zincir olmuşlardır.
K. — Eyvah!.. Heyt, seni gidi hınzır deli seni...
De. — Denizde balıklar yelken açmışlar, varayım gideyim, dümene oturayım. *(Gider.)*
K. — Haydi uğurlar olsun.

*(Zırzır deli gelir.)*

***Zeytada zeyto, zeytada zeyto, diyallah çüş!..***



De. — Merhabâ davulcubaşı.
K. — Merhabâ zurnacıbaşı. Heyt, seni gidi hınzır deli..
De. — Lânga bostanlarına uskumru balığı yağmış, bir sepet al da gel, gidip toplayalım.
K. — Hattâ Beyazıd meydanına da torik balıkları yağmış. Ay, ben de çıldıracağım. Heyt, seni gidi hınzır deli seni, gir içeri.
De. — Evet Beyazıd kulesi, Galata kulesine işmar etmiş, kız kulesi bu hâle içerlemiş, Sarayburnuna şikâyet etmiş.
K. — Hattâ Eyfel kulesi bu hâle acıyıp boynunu bükmüş. Ay, ben de çıldıracağım.
De. — Varayım gideyim, kalkan balıklarına haber vereyim. *(Gider.)*
K. — Uskumru balıklarına da benden selâm söyle.

*(Hınzır deli gelir.)*

*Rakaraka rakadarakka dıyallah dı...*

K. — *(Korkar.)* Aman Hacivad yetiş, delilerin ağa babası geldi!..
De. — Merhaba dayı.
K. — Merhaba ayı. Heyt, seni gidi hınzır deli seni...
De. — Sen çok gozel adamsun, gel seni bir öpim.
K. — Ne!.. Heyt, seni gidi hınzır deli seni...
De. — Ayan kızını virdi de ben almadım.
K. — Bana ne git al!. Heyt, seni gidi hınzır deli seni...
De. — Ulan gel bir öpim, yoksa hırtlanı sıkarun.
K. — Aman, dur dur!. Haydi öp bakalım.

De. — *(Şap diye öper.)* Ne tatlo.
K. — Ne de ağzı pis pis kokuyor. Öf!.
De. — Şu iki ışıldak, onlar ne?
K. — Gözlerim.
De. — Öpim..
K. — Olmaz olmaz. Heyt, seni gidi hınzır deli seni..
De. — Ulan öpin, yoksa hırtlanı sıkarun.
K. — Haydi öp bakalım.
De. — *(Öper.)* Bunlar zelletsüz be!..
K. — Heyt, seni gidi hınzır deli..
De. — Şu ağzunda oynayan ne?
K. — Dilim..
De. — Öpim..
K. — Olmaz olmaz. Heyt, seni gidi hınzır deli seni..
De. —Ulen öpin, incük hırtlanı sıkarun..
K. — Haydi öp bakalım.
De. — *(Isırır. Karagöz feryâdı basar, deli gider. Karagöz boyuna bağırır.)*
H. — *(Gelir.)* Aman Karagözüm ne oldu?
K. — *(Dilini göstererek.)* Ağlar.
H. — Dur bakayım. Esteptâpüf, esteptâpüf, Karagöz'ün yüzüne üfler, nasılsın?
K. — Biraz iyi..
H. — Ne oldu diline?
K. — Deli ısırdı.
H. — Ben sana demedim mi, delilere yüz verme diye.
K. — Hele bir daha gelsinler de bak!.
H. — Anladın ya, heyt, seni gidi hınzır deli dersin, içeri atar zincire bağlarsın. *(Gider.)*



K. — Hele gelsinler, görürler.

*(Zırdeli gelir. Zeytado zeyto, zeytada zeyto, diyallah çüş!.)*

K. — Deli geldi. Heyt, seni gidi hınzır deli seni..
De. — Darılma babalık sana bir şey söyleyeceğim.
K. — Söyle bakalım, kuru kalabalık.
De. — Tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış, zeytada zeyto... *(Gider.)*
K. — Şu mahallebi tabağı, tavuk göğsünün tırnağına niçin basmış, zeytada zeyto... *(Sıçraya sıçraya)* Tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış?. *(Evine gider.)* Tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış, zeytada zeyto... *(Üstünü yırtar.)*
K. - K. — *(Bağırarak.)* Hacivad!.. Yetiş, bizimki deli oldu..
K. — *(Üstü başı yırtık gelir.)* Şu tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış..
H. — *(Gelir.)* Vah Karagözüm vah!. Gel buraya.. *(İçeri tıkar.)*
K. — Tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış. Zeytada zeyto...
H. — *(Gider. Delileri birer birer getirir, içeri tıkar.)* Doğru doğru oturun. *(Gider.)*
K. — Eyvah, deliler geldi. Şu tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış. Zeytada zeyto, çişkada bina diyallah çüş!..
De. — Bana âyan kızını verecek, varayım hele.. *(Gider.)*

K. — Delinin biri gitti, şükür.

De. — Ispanakçı virâensinde lâhananın başına külâh giydireceğim. *(Gider.)*

K. — Bana bak, pırasaların da burnuna birer kandil as.

De. — Mezar taşlarının fesleri eskimiş, gideyim sarık sarayım. *(Gider.)*

K. — Haydi uğurlar olsun. Şu tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış.. Zeytada zeyto, çişkadabina diyallah çüş..

H. — *(Gelir.)* Al şu lâzımlığı lâzım olur.

K. — Ver bakalım. *(Alır başına geçirir.)*

H. — Çıkar onu kafandan.

K. — Kafama iyi olduydu be!. *(Çıkarır, altına alır, üstüne oturur.)*

K. — Bir çuval pirinç getirsem sayar mısın?

K. — Vızır vızır..

H. — Gideyim doktor getireyim. *(Gider.)*

*(Polka söyleyerek doktor gelir.)*

*Lalalala lalalam lalalala lalalam*
*Lalalala lalalam lalalala lalalam*

Do. — Piyosine arustaris? (Hasta kim?)

H. — *(Gelir.)* Hastamız bu.

Do. — *(Karagöz'e)* Ela okso (Gel dışarı.)

K. — Ağzını topla, elin öküzü sensin. Şu tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış? Zeytada zeyto, çişkadabina diyallah çüş...

H. — Böyle oldu.

Do. — Ela okso vire.

H. — Gel dışarı, diyor.



K. — Öyle söylese ya!. *(Çıkar.)*

Do. — Yat!.

K. — Yatar.

Do. — *(Değneğini Karagöz'ün karnına bir iki kere dokundurur.)* Poli kala sikoapano. *(Kalk yukarı.)*

K. — Hacivad, herif fare kapanı istiyor.

H. — Yukarı kalk, diyor.

K. — Öyle söylese ya!. *(Kalkar.)*

Do. — *(Rum şivesiyle konuşur.)* Ben yazacayim reçeta, piyeni farmasi (git eczaneye) verecek sana bir surup (şurup) busurup içirecek.

H. — Ne zaman içirelim?

Do. — Bir bardak içeride, o surup koyup sabah akşam içecek.

H. — İçirelim efendim.

K. — Onu sen iç kerata!.

Do. — Adiyo.. *(Gider.)*

H. — Nasıl Karagözüm, bir posteki getirsem tüylerini sayar mısın?

K. — Vazır vazır..

H. — Vah vah!.. *(Gider.)*

*(Şarkı söyleyerek bir zenne arkasında lâlası gelir.)*

(Şarkı makamı: Uşak)

*Zülfüne oldu esir âvâreler,*
*Can verirler vaslına üftâdeler,*
*Gamzenin meftûnudur dildâdeler.*

(Nakarat)

K. — Tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış.. Zeytada zeyto...

Z. — Lâlacığım gördün mü deliyi?

Lâ. — Ooo!. Ben korkuyu.

Z. — Biraz şuna takılalım. Deli deli tepeli, kulakları küpeli.

K. — Bana bakın alay etmeyin kızıyorum.

Lâ. — Amanin kızıyo..

Z. — Yumurtalı tavuk, yumurtası nerede, folukdadır follukda.

K. — Folluğu karıştırmayın, yumurtalar cılklaşır.

Z. — Deli deli tepeli eski hamam kubbeli.

Lâ. — Hanımisi kaçalım, deli kızıyor.

Z. — Korkma gelemez, zincire bağlı.

K. — Duâ edin ki bağlıyım, yoksa ikinizi de becerirdim.

Z. — Geçmiş olsun. *(Giderler.)*

*(Şarkı söyleyerek Çelebi gelir.)*

*Can verirler vaslına üftadeler.*

(Şarkı makamı: Uşak)

*Yad-ı cemâlinle gönül eğlenir,*
*Zikr-i mekalinle gönül eğlenir,*
*Fikr-i visâlinle gönül eğlenir.*

(Nakarat)

*Şimdi hayâlinle gönül eğlenir.*

K. — Şu tavuk göğsünün tırnağına mahallebi tabağı niçin basmış? Zeytada zeyto, çişkadabina diyallah çüş...



Ç. — Geçmiş olsun baba.

K. — Eyvallah.

Ç. — Çok oldu mu böyle olalı?

K. — Epeyi oldu.

Ç. — Kime kızdın da böyle oldun?

K. — Biriyle kavga ettik, herifi dövemedim aklımı kaçırdım.

Ç. — Tutamadın mı?

K. — Tutacaktım ama o benden önce savuştu.

Ç. — Ben olsam yakalar bir yumrukta çenesini kırardım.

K. — Ama onlar iki kişi idi..

Ç. — İsterse üç kişi olsun.

K. — Sen kabadayı delikanlıya benziyorsun. Bu iki kişi senin karşına çıksaydı ne yapardın?

Ç. — Birini yaralar birini öldürürdüm.

K. — Diyelim ki karşına dört kişi çıktı, ne yaparsın?

Ç. — İkisini yaralar, ikisini öldürürdüm.

K. — Allah Allah, sen oldukça kabadayı bir adama benziyorsun. Şu beni çıldırtan herifi çağırayım bir temiz döv.

Ç. — Çağır gelsin.

K. — Sen hazır ol, şimdi geliyor. Bana bak, hazır mısın, herif geliyor.

Ç. — Gelsin, geleceği varsa göreceği de var.

K. — *(Oturağı kafasına atar, Çelebi kaçar.)* Ne kaçtın? Haniya dört kişiyi yaralar öldürürdün, bir oturaktan kaçtın.

H. — Karagözüm nasılsın?

K. — İyiyim.

H. — Bir çuval pirinci sayar mısın?

K. — Ulan deli misin, bir çuval pirinç sayılır mı?

H. — Bir posteki getirsem tüylerini sayar mısın?

K. — Tepelerim ha, hiç sayılır mı?

H. — Git giyin, ben de senin iyiliğine şurada bir köçek oynatayım.

*(Karagöz gider, köçek havası çalınır, köçek oynamaya başlar.)*

(Köçek havası)

*Bülbül olsam kona bilsem dallere,*
*Akan çeşmim yaşı da döndü sellere,*
*Alır da seni kaçarım gurbet ellere.*

(Nakarat)

*İnsafa gel behey zâlim insafa,*
*Ben mâilem o kaşları hemâna.*

(2 nci hâne)

*İkimizi bir odaya koysalar,*
*Üstümüzden altın kilit vursalar,*
*Seni de bana beni de sana verseler.*

(Nakarat)

*İnsafa gel behey zâlim insafa,*
*Ben mâilem o kaşları kemâna.*

H. — Aman Karagözüm geçmiş olsun.

K. — Senin de kargalar gözünü oysun.. *(Tokat)*



H. — Ne vuruyorsun be!. Elin kurusun!.

K. — Islatır, ıslatır, gene döverim. *(Tokat)*

H. — Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim hemân.. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola, inşallah yarın akşam Kâğıthâne Safâsı oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

## KÂĞITHANE SAFASI

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivâd.
T. — Tiryâki.
Ç. — Çelebi.
Kay. — Kayserili.
Z. — Zenne.
M. — Matiz.

*— Birinci Bölüm. Muhavere —*

*(Hacivad semâî okuyarak gelir.)*

(Semâi makamı: Rast)

*Gelse o şuh meclise,*
*Nâz ü tegâfül eylese,*
*Reng-i izâr-ı gülşeni,*
*Meclisi gülgül eylese,*
*Tiryelelel lelellellelelulı,*
*Cânım yelelel lellelelulı.*



H. — Of hay Hâk.

*Şem'a-i şâdi yanınca cilve-zâdır perdemiz,*
*Pertev-i feyz-i safâdan rûşenâdır perdemiz.*

*Her dakîka câlib-i hayret menâzır arzeder,*
*Bir temâşâhâne-i ibret-nümâdır perdemiz.*

*Çeşm-i dikkat perdemızde zıll-i mânâ seyr eder,*
*Böyle bir mir'ât-ı ulviyyet-fezâdır perdemiz.*

*Dideler rûşen gönüller zevkyâb olsun bu şeb,*
*İnbisat-efzâ-yı bezme âşinâdır perdemiz.*

*Gelse ol çeşm-i siyâhım handeler peydâ olur,*
*Cilvegâh-ı şâhid-i zevk ü safâdır perdemiz.*

Huzûr-ı hâzıran, cem'iyyet-i irfan, lâindir, münâfıktır şeytan. Şeytanın dinsizliğine, Rahmân'ın birliğine *(yeri öper)* ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağlığına.

Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hâkisâre, eli yüzü yunmuş, elfâzı düzgün, fasîhullisân, musâhabeti tatlı.

K. — *(Pencereden)* Karnaksı.

H. — Geliverse şu dört köşe hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, haddim olmayarak bendeniz söylesem bizi temâşâ eden ahibbâ neş'eyâb olsalar, diyelim, işimizi Mevlâm rast getire. Yâr bana bir eğlence meded!. *(Gazel okur gibi)*

*Bursa şehridir aslım,*
*Hacı Evhad'dır nâmım*
*Safâ meddâhıdır tab'ım.*
*Zehi bir tâne geldim ben.*

Aman bana bir eğlence meded!.

K. — *(Atlar boğuşurlar.)* Seni gidi utanmaz herif!.

H. — Aman Karagöz bırak, sakalımı yoldun!.

K. — Yolarım keràta!.

H. — *(Kaçar.)*

K. — *(Arkası üstü yatar kalır.)* Of!. Amanın öldüm bayıldım, eski hasırlar gibi yerlere yayıldım.. *(Yarı doğrulur.)* Amanın, belim - bıkınım, kuyruk sokumum. *(Kalkar.)* Seni gidi doksan kere ızgaraya konmuş kalkmış, yetmiş iki masa dolaşmış meyhâne külbastısı suratlı herif seni!.

H. — *(Gelerek.)* Vay benim sevgili Karagözüm. Akşâm-ı şerifler hayırlar olsun.

K. — Râyiha-i keriham burnuna dolsun.. *(Tokat)*

H. — Aman, gelir gelmez beni darb etmenizin esbâb-ı mûcibesi?

K. — Bizim seyisin ne esvabı var, ne de cübbesi.. *(Tokat)*

H. — Ben şuraya gelirken, güzel güzel semâî okuyarak geldim.

K. — Ben de öyle yaptım.

H. — Sen ne yaptın?

K. — Ben de çaydanlığı okuttum.

H. — Ne çaydanlığı?

K. — Sen semâveri okuttun, ben de çaydanlığı okuttum.

H. — Öyle değil. Ben gelirken gazel okuyarak geldim.

K. — Ben de öyle yaptım..

H. — Sen ne yaptın?

K. — Ben de tencereyi okuttum geldim.



H. — Tencere okur mu?

K. — Kazan okur da tencere okumaz mı? *(Tokat)*

H. — Karagözüm merâmım bir letâif idi..

K. — Getir de yiyelim.

H. — Ne?

K. — Şekerli kadayıf?

H. — Ben şuraya seninle lâtiyfe edelim diye geldim.

K. — Et bakalım.

H. — Sen bilmece bilir misin?

K. — Antikasını. Söyle bilmeceni, al cevâbını.

H. — Bir ufacık fıçıcık, içi dolu turşucuk.

K. — Bildim. Turşu fıçısı.

H. — Değil.

K. — Fıçı turşusu..

H. — Değil.

K. — Lâhana turşusu..

H. — Değil.

K. — Pırasa turşusu.

H. — Değil değil.

K. — Lâhana biber turşusu, hıyar turşu..

H. — Karagözüm bilmeceye cevap vereceğin zaman sorarsın: Yenir mi, yenmez mi, diye.

K. — Yenir mi, yenmez mi, canlı mı cansız mı?

H. — Yenir. Cansız, hastalara şifâ, dertlilere devâ..

K. — Verin bize beş on para..

H. — Karagözüm ne yapıyorsun?

K. — Sen dilenci duâsı yapıyorsun, ben de yardım ediyorum.

H. — Bu dediğim bilmece, hastalara şifa.

K. — Bildim..
H. — Nedir bakayım.
K. — Ak sülümen.
H. — Ak sülümen hastaya şifa mı?
K. — Günlerce yatakta inleyeceğine, içtin mi, uğurlar olsun tahtalı köye.
H. — Benim söylediğim bilmece sarıca suluca, dışı sarı, içi sulu.
K. — Bildim..
H. — Nedir?
K. — Aksaray hamamı..
H. — Değil.
K. — İşte, dışı sarı, içi sulu.
H. — Bak Karagözüm, seninle bir yere misâfirliğe gideriz.
K. — Gideriz.
H. — Orada bize yemek yedirmek için yemek odasına bir şey sererler, ne sererler?
K. — Çamaşır sererler..
H. — Hayır efendim, sofra sererler. Sofranın ortasına dört ayaklı bir şey koyarlar, ne koyarlar?
K. — Sakanın eşeğini koyarlar.
H. — İskemle koyarlar.
K. — İşkembe koyarlar.
H. — İskemlenin üstüne tekerlek, yuvarlak bir şey koyarlar, ne koyarlar?
K. — Araba tekerleği koyarlar.
H. — Hayır efendim, sini koyarlar.
K. — Ben koymazlar, seni koyarlar.
H. — Hayır efendim, sini koyarlar..
K. — Ben koymazlar, seni koyarlar, tepelerini hal..



H. — Yâni tepsi koyarlar.
K. — Evet, tepsi koyarlar.
H. — Tepsinin etrâfına ne dizerler, bilir misin?
K. — Bilirim zâhir..
H. — Ne dizerler?
K. — Eli sopalı dizerler.
H. — Hayır canım ekmek dizerler, kaşık dizerler, havlu dizerler. Herkes sofranın tarafına oturur.
K. — Oturur..
H. — Önce sofranın ortasına sıcacık, suluca bir şey koyarlar, ne koyarlar?
K. — Aksaray hamamını koyarlar.
H. — Çorba koyarlar çorba. Çorbanın içine önce bir şey sıkarlar, ne sıkarlar?
K. — Kaşık sıkarlar.
H. — Kaşıkla yemek yenir.
K. — Ekmek sıkarlar..
H. — Ekmek doğranır.
K. — Tuz sıkarlar, biber sıkarlar.
H. — Onlar ekilir.
K. — Bildim, bildim..
H. — Ne sıkarlar?
K. — Tabanca sıkarlar.
H. — Çorbaya tabanca sıkılır mı?
K. — Şehriyeler kavga ediyorlarsa ayrılsınlar diye.
H. — Çorbanın içine önce limon sıkarlar. Benim de söylediğim bilmece limondu.
K. — Bunu kim bilmez şuradaki mini mini yavrular bile bilir. Şimdi bilmeceyi sen benden dinle.
H. — Söyle bakalım.
K. — Gıcırlının bıcırlısı, bıcırlının gıcırlısı. Ya-

rısı canlı, yarısı cansız. Yarısı yenir, yarısı yenmez. On ayaklı, üç başlı altı gözlü.. Nedir o bil..

H. — Ne uzun bilmece bu.

K. — Bilmeli tepelirim ha!.

H. — *(Yalvarır.)* Karagözüm nedir bu?

K. — Manda arabası.

H. — Manda arabası gıcırlının bıcırlısı mı?

K. — Arabacı tekerlekleri yağlamaz, götüreceği eşyaları da yükler, yokuş yukarı çıkarken yağsız tekerlekler başlar mı gıcır bıcır etmeye. İşte gıcırlının bıcırlısı, bıcırlının gıcırlısı.

H. — Peki yarısı canlı, yarısı cansız dediğin ne oluyor?

K. — Araba canlı mı?

H. — Cansız.

K. — Mandalar?

H. — Canlı..

K. — İşte yarısı canlı, yarısı cansız.

H. — Yarısı yenir, yarısı yenmez, dedin?

K. — Araba yenir mi?

H. — Yenmez..

K. — Mandalar?

H. — Yenir..

K. — İşte yarısı yenir, yarısı yenmez.

H. — Peki, on ayaklı dediğin ne oluyor?

K. — Dört bir mandanın ayağı..

H. — Evet.

K. — Dört de bir mandanın ayağı.

H. — Etti sekiz, haniya ikisi?

K. — Arabacının ayakları yok mu? *(Tokat)*

H. — Altı gözlü dediğin ne?



K. — İki bir mandanın gözü. İki de bir mandanın gözü.

H. — Etti dört, haniya ikisi?

K. — Arabacının gözleri yok mu? *(Tokat)*

H. — Peki, üç başlı dediğin ne oluyor?

K. — Biri bir mandanın başı, biri de bir mandanın başı..

H. — Etti iki, haniya birisi?

K. — Arabacının başını yuttun mu? *(Tokat atar, Hacivad gider.)* Sen gidersen beni de buraya bağlamazlar ya, ben neyler çekilir giderim, idgâhda dolaba dilber seyrine. Bakalım âyine-i devran ne sûret gösterir. *(Gider.)*

*(Karagöz'le karısı kavga ederler.)*

K. - K. — *(İçeriden)* Bana bak herif!. Kalk uyuma kendine bir iş bul. çalış.

K. — *(İçeriden)* Sen bana bir köpüklü kahve pişir

K. - K. — *(İçeriden)* Kalk, kalk diyorum.. Haydi çık dışarı, yürü!. *(Meydana gelirler.)* Çoluk çocuk ekmek ister, sen kahve çubuk iç keyfine bak, bu olur şey değil..

H. — *(Gelir.)*. Ne o Karagöz, ne kavga ediyorsunuz?

K. - K. — Aman Hacivad, akşama kadar seninle burada gırgır, iş yok güç yok, evde de yiyecek yok..

H. - K. — *(Gelir.)* A kardeş!. Bizim ki sizinkinden daha beter, akşama kadar evde uyukluyor.

K. - K. — Buna iş buluyorlar gitmiyor, kel kafalı herif!. *(Tokat)*

K. — *(Hacivad'a tokat atarak.)* Hep kabahatler sende.

H. — Bana ne vuruyorsun? Kabahat niye bende oluyormuş, kabahatin en büyüğü sende.. Çalışmazsın, çabalamazsın, evine bakmazsın, işte böyle kavga gürültü eksik olmaz.

H. - K. — Sen ondan daha betersin.. *(Tokat)*

H. — *(Ağlar gibi)* Ne yapayım karıcığım, ihtiyârım, çalışamıyorum.

K. — Ah karıcığım, ben de ihtiyarım, çalışamıyorum.

K. - K. — İşte, ben gidiyorum kalafatçılara. *(Gider.)*

H. - K. — İşte, ben de gidiyorum kalyonculara.. *(Gider.)*

H. — Gördün mü Karagözüm, senin karın kalafatçılara, benim karım kalyonculara gitti. Bunları çocuklarımızı kurtarmak için çalışalım.

K. — Çalışalım ama ne yapalım?

H. — Bak Karagözüm, benim evde bir çifte kayığım var, onu temizleyelim, çekelim denize, bugün Kâğıthâne günü, beş on para kazanır, karılarımızı kurtarırız.

K. — Ben kayıkçılık bilmem ki..

H. — Ben sana öğretirim, gel benimle berâber. *(Giderler, kayığı alırlar, meydana gelirler.)*

H. — Karagözüm siya et.

K. — O ne demek.

H. — Yâni kürekleri ileriye doğru, ileriye doğru it!..



K. — Olur. *(İleri doğru ilerken, Hacivad'ın arkasına vurur. Çünkü Hacivad önde, Karagöz arkadadır.)*

H. — Aman Karagöz arkama vurdun!.

K. — Ziyanı yok acemilik, bu bir iki kere böyle olacak artık.

H. — Al üstüne..

K. — Neyi alayım üstüme?

H. — Yâni kürekleri sana doğru, sana doğru çek!.

K. — Olur. *(Bir iki kere kürek çeker.)* Oldu mu Hacivad.

H. — Elbette yavaş yavaş olur. İşte anladın ya, şimdi sıya etmek kürekleri ileri doğru çekmek, al üstüne demek, kürekleri senden yana çekmek demektir.

H. — Al üstüne der.. *(Kayığı çeke çeke geldikleri tarafa giderler, bu sırada Karagöz tarafına iskele, Hacivad tarafına gemi konur.)*

H. — Haydi Karagözüm, yavaş yavaş sıya.. *(Meydana gelirler.)*

K. — Nereye gidiyoruz.

H. — Bak Karagözüm, karşıda iskele var, o iskeleye yanaşırız, oradan müşteri alır Kâğıthâneye götürürüz, beş on para alırız.

İskele kâhyası gelir. — Bana bakın siz buraya nereden geldiniz.

K. — Tımarhâneden.

H. — Aman birâder ne yapıyorsun, sen sesini çıkartma.

Kâhya. — Söylesenize, yoksa alın palamarı.

K. — Paramız yok palamut almaya.

H. — Aman Karagözüm, bu iskele kâhyasıdır, buna yalvaralım bize iş versin.

K. — Olur. Kâhya baba biz iş aramaya geldik, istersen seninle boğazlaşalım.

H. — A birâder ne yapıyorsun, sen sus ağzını açma. Kâhyâ kusurumuza bakmayın iskelenize yeni geldik yanaştık, çoluğumuza çocuğumuza ekmek parası kazanmak istiyoruz, bize iş ver.

Kâhyâ. — Peki yüz parada on parası benim, on parası iskele tamirinin geri kalan sizin, haydi Allah işinizi rast getirsin.

H. — Âmin efendim, eksik olmayınız, ömrünüze bereket.

K. — Emin efendi eksik vermeyiniz, Ömer efendiye söyleriz. Seni kodese tıkar.

H. — Aman Karagöz, kime söylüyorsun.

K. — İşte o kâhyâya söylüyorum.

H. — İnşallah iyi müşteriler gelir, beş on para alır, çoluğumuzla çocuğumuza nafaka yaparız. *(Bağırarak)* Eee, efendim gidiyoruz. Üsküdar'a, Kasımpaşa'ya, Hasköy'e..

K. — Eee, efendim gidiyoruz. Üsküdar'a Toptaşı'na, tımarhaneye.

H. — Aman Karagözüm, Üsküdar'a gideriz ama Toptaşı'na kayık çıkar mı?

K. — Altına tekerlek koyarız.

H. — *(Bağırarak)* Eee, efendim gidiyoruz. Eyüp Sultana, Sütlüce'ye, Kâğıthâneye..

K. — Eee, efendim gidiyoruz. Sütsüzceye, Hasekiye, tımarhâneye..

H. — A Karagözüm, Haseki'ye kayık gider mi?

K. — Altına tekerlek koyarız.



*(Türkü söyleyerek ihtiyar gelir.)*

*Fesliyen ektim gül bitti,*
*Dalında bülbül öttü,*
*Ötme bülbül yârim gitti,*
*Ben dertliyem aman aman,*
*Ben dertliyem kan ağlarım,*
*Kâreler bağlar yanar ağlarım.*

*Yorganın ucuna bastım,*
*Koynuna girmekte kasdım,*
*A benim sevgili dostum,*
*Ben dertliyem aman aman,*
*Ben dertliyem kan ağlarım,*
*Kâreler bağlar, yanar ağlarım.*

Efendim buyurun, Eyüp Sultana, Kâğıthâneye.

K. — Derken oradan tımarhâneye.

H. — Sus Karagözüm.

İhtiyar. — Bana bakın, kayığınız yollu mudur?

K. — Hayır, yelli değil, biraz karın ağrısı var.

İhtiyar. — O ne biçim kayık.

H. — Efendim buyurun, kayığımız yolludur, hiç bir kayığa benzemez, dalgalarda sallanmaz.

İhtiyar. — *(Kayığa biner, oturur.)* Haydi çekin bakalım, beni Sütlüce'ye.

H. — Haydi Karagözüm, al üstüne.. *(Karşıya yanaşırlar, ihtiyar iner.)*

K. — Hey!. Para vermedin.

İhtiyar. — Kaç para istersiniz.

K. — Elli kuruş vereceksin.

İhtiyar. — Neee!. Elli kuruş seninle kayığın etmez.

H. — Efendim, elli para vereceksiniz.
İhtiyar. — Hah şöyle söyleyin, alın.
H. — Haydi Karagözüm sıya.. *(Sıya ederken gemiye çarpar, gemici bağırır.)* Oyy!. Kimdir benum gemime çarpan, ceberdeceğum onlari, ceturun penum karapinamu.
K. — Hacivad ileri kaçalım, herif kara bina çekecek.
H. — Haydi Karagözüm, sıya.. *(İskeleye yanaşırlar.)*
H. — *(Müşteri çağırır.)* Eee, efendim gidiyoruz. Beykoz'a, Kanlıca'ya, Kuzguncuğa.
K. — Eee, efendim gidiyoruz. Çamlıca'ya, Kısıklı'ya, Bağlarbaşına.
H. — A birâder, oraya kayık gider mi?
K. — Altına tekerlek koyarız.

*(Çelebi türkü söyleyerek gelir.)*

— Türkü —

*Üsküdara gider iken aldı da bir yağmur,*
*Kâtip uykudan uyanmış gözleri mahmur,*
*Kâtibimin setresi uzun eteği çamur,*
*Kâtip benim ben kâtibin el ne karışır.*
*Kâtibime kolalı da gömlek ne güzel yaraşır.*

H. — Efendim buyurun, Ayvansaray'a, Halıcıoğlu'na, Kâğıthâneye..
K. — Eee, efendim buyurun. Aksaray'a, Kilimcioğlu'na, tımarhâneye.
H. — Sus Karagözüm, efendim buyurun, nereye emrederseniz.



Ç. — Kâğıthâneye gideceğim, kaç para istersiniz.
K. — Altmış kuruş.
Ç. — Aman efendim, altmış kuruşa insan Eyüp'de bir ev alır.
H. — Oğlum yanlış söyledi, altmış para veriniz yeter.

*(Çelebi kayığa biner, yavaş yavaş çekerler.)*

H. — Haydi Karagözüm, al üstüne.
K. — Oğlan parayı vermedi ama..
H. — Canım karşıya geçelim, orada alırız. Sen al üstüne.. *(Çekerler karşıya geçerler.)*
Ç. — Allahaısmarladık.
K. — Parayı vermedin ya.
Ç. — Affedersiniz, buyurun.
K. — Hâ bereket.
H. — Haydi Karagözüm sıya.. *(Gelirken gemiye çarparlar.)*
*Gemici.* — Oy gene kemime çarptunuz, ne dangalak adamsunuz, cetirin benim karapinamu, deleyum şunların kayugunu kafalarunu.
K. — Hacivad savuşalım, herif kafamızı delecek.. .
H. — Haydı Karagözüm sıya.. *(İskeleye yanaşırlar.)* Eee, efendim buyurun. Cibâli'ye, Fener'e, Kasımpaşa'ya..

*(Türkü söyleyerek Kayserili gelir.)*

*Kız pınar başında testi de doldurur,*
*Testinin kulpuna şâhin kondurur,*
*Kız senin bakışın adam öldürür.*

(Nakarat)

*Ko desinler aftos yârin bannağı kınalı,*
*Güvercin topuklu yârin elma da yanaklı.*

H. — Buyurun efendim buyurun.. Cibâli'ye, Fener'e, Kasımpaşa'ya.

K. — Buyurun. Cibâli'ye, Fener'e, Kasımpaşa'ya.

Kay. — Bağa bakın, Gayseri'ye geder misiniz?

K. — Gideriz, istersen Karamana da gideriz.

H. — Aman Karagözüm, Karaman'a, Kayseri'ye kayık gider mi..

K. — Ne bileyim ben, herif öyle istedi.

H. — Efendim, Kayseri'ye gitmeyiz. Biz Kâğıthâne'ye, Eyüp Sultana gideriz.

Kay. — Oradan Gayseri'ye gitmez mi?

K. — Gider. Seni buradan yemişe çıkartırız, oradan doğru Kayseri.

H. — Aman birâder, sen saçmalıyorsun.

K. — Görmüyor musun, herif zorlan Kayseri'ye gitmek istiyor.

Kay. — Amanın, ben size yârenlik ittim, beni Halıcıoğlu'na götürün.

H. — Bin efendim.

Kay. — *(Biner.)* Değincik bakalım, yavaş yavaş çekin.

K. — Ama hemşeri, pazarlık etmedik ya!

Kay. — Ne virecez.

K. — Yetmiş kuruş.

Kay. — Abooo!. Gayseri'yi satın mı alacaz.

H. — Efendim, yetmiş para veriniz yeter.



Kay. — Öyle disene a gok gözlü.

H. — Haydi Karagözüm, ai üstüne. *(Çekerler, karşıya yanaşırlar.)* Kayserili çıkar.

K. — Parayı vermedin hemşeri.

Kay. — Parayı nideceksin, yel üfürdü, su götürdü, ne parası isten.

K. — Öyle ama kürekleri biz çektik, ver bakalım parayı.

Kay. — Alın bakalım.

H. — Bereket versin efendim. Haydi Karagözüm sıya.. *(Sıya ederler, gemiye çarparlar.)*

Gemici. — Ola cene cemüme çarptınız, ceturun benim karapinamu, şunların kayuğunu deleyim, kafalarını da deleyim.

K. — Haydi kaçalım, kara bina geliyor. *(İskeleye yanaşırlar.)*

Z. — *(Heyecanlı, heyecanlı gelir.)* Amanın kayıkçılar beni çabuk karşıya geçirin.

H. — Peki kızım, binin.

Z. — *(Biner.)* Aman çabuk olun beni karşıya geçirin.

K. — Sancın mı tuttu.

Z. — Kuzum kayıkçılar, beni çabuk karşıya geçirin. *(Matiz gelir, tüfeğini çeker nârasını atar.)*

M. — Eyyyt!.. Bana bakın kayıkçılar, getirin o garıyı bu yana, yoksa tepenizi delerim.

K. — Aman Hacivad bir herif geldi, elinde tüfek karıyı geri getirin, diyor.

Z. — Aman kayıkçılar kaç kuruş isterseniz veririm, beni karşıya geçirin..

K. — Yüz kuruş verir misin?

Z. — Aman kayıkçılar, isterseniz iki yüz kuruş veririm. Beni karşıya geçirin.

K. — Haydi Hacivad geçirelim, iki yüz kuruş var.

M. — *(Tüfeğini kayığa doğru tutarak.)* Dönün diyorum geriye, çıkarın o karıyı dışarıya, yoksa gözünüzü nişan alıyorum.

K. — Aman Hacivad çıkaralım bunu, zira kurşun geliyor. Haydi hanım çık dışarı..

M. — Gel buraya, yürü!.. Nâbekâr.. *(Alır gider.)*

K. — Hacivad Allah bereket versin, artık kayığı çekelim, gidelim kazandığımız parayla yiyecek alalım.

H. — Hay hay Karagözüm, Allah bereket versin, kayığı bizim kayıkhâneye çekelim.. *(Çekerler, giderler.)*

*(Heyemola ile gemi çekilir.)*

*Heyemola bizim gemi, heyemola heyemol,*
*Heyemola bizim kaptan, heyemola heyemol,*
*Sarayburnundan geçerken, heyemola heyemol,*
*Kırmızı yelken açarken, heyemola heyemol,*
*Deryâya şanlar saçarken, heyemola heyemol.* (Çekerler, giderler.)

*(Hacivad'la Karagöz karşılaşırlar.)*

H. — Aman Karagözüm, hoş olsun sağlığa.

K. — Hâk bereket versin derelerde biten sazlığa.. *(Tokat)*

H. — Ne vurursun elin kırılsın.



K. — Ekler, kenetler, bağlar gene vururum. *(Tokat)*

H. — Yıktın perdeyi eyledin vîran, varayım sâhibine haber vereyim hemân.. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola, inşallah yarın akşam Tahir'le Zühre oyununda yakan elime geçerse vay hâline vay.. *(Gider.)*

## FERHAT İLE ŞİRİN

*İŞARETLER :*

K. — Karagöz.
H. — Hacivad.
F. — Ferhat.
Ş. — Şirin.
Bo. — Bok ana.

*(Hacivad, semâî okuyarak gelir.)*

— Semâî —

*O gül endâm bir al şâla bürünsün yürüsün,*
*Ucu gönlüm gibi ardınca sürünsün yürüsün,*
*Alub âgûşa bu çağında miyân-ı nâzın,*
*Saran ol serv- kadi vâsıf öğünsün yürüsün.*

*Gel gel gel serv-i nâzım, gel gel gel çâresâzım,*
*O gül endâm bir al şâla bürünsün yürüsün.*

— Perde gazeli —

H. — Of hay Hàk!.

*Nakş-i sun'un remz eder hüsnünde rü'yet perdesi,*
*Hâce-i hükm-i ezeldendir hakikat perdesi,*



*Sîreti sûretde mümkündür temâşâ eylemek,*
*Hâil olmaz ayn-ı irfâna basiret perdesi,*
*Her neye im'ân ile baksan olur iş âşikâr,*
*Etmiş istilâ cihânı hâb-ı gaflet perdesi,*
*Bu hayâl-i âlemi gözden geçirmektir hüner,*
*Nice kaare gözleri mahvetti sûret perdesi,*
*Şem'-i aşka yandırıp tasvir-i cismindir geçen,*
*Âdemi âmedşüd etmekte azimet perdesi,*
*Kangı zılle iltica etsen fenâ bulmaz acep,*
*Oynatan üstâdı gör kurmuş muhabbet perdesi,*
*Dergeh-i âl-i abâda müstakim ol Kemteri,*
*Gösterir vahdet elin kalkdıkta kesret perdesi.*

H. — Huzûr-ı hâzıran, cemiyyet-i irfân, vakt-i safâyı merdân.. Lâindir, münkirdir, münâfıktır şeytan; şeytânın dinsizliğine, Râhmân'ın birliğine, *(yeri öper, ayağa kalkar)* ve bizi temâşâ eden ahibbânın sağlığına.

Demem o demek değil, ben bendenize, ben duâcınıza, ben hâk, ben hâkisâre, eli yüzü yunmuş, elfâzı düzgün, fasihullisân, musâhabeti tatlı.

K. — *(Pencereden)* Hoş geldin ıspanak suratlı.

H. — Bir yâr-i kafâdâr olsa..

K. — *(Penceresinden)* Kafan darsa, aşağı iner bollaştırırım keratâ.

H. — Geliverse şu çihâr, kûşe hayme üzre kadem bassa, o söylese ben dinlesem, ben söylesem o dinlese, her ikimiz de söyleşirken bizi temâşâya tenezzül buyuran ahibbâ safâyâb olsalar, diyelim iş ne imiş, işimizi Mevlâm rast getire. Yâr bana bir eğlence meded!. Aman bana bir eğlence meded!.

K. — *(Pencereden)* Geliyorum, sana ben eğlenceyi şimdi gösteririm.

H. — *Kande varsa âşık-ı bîçâre cânânın arar,*
*Derd ile bîmâr olan elbette dermânın arar.*

K. — *(Pencereden)* Hacivad, bağırma aşağıya atlarsam tepelerim.

H. — Aman bana bir eğlence meded!.

*(Karagöz atlar, boğuşmaya başlarlar.)*

H. — Birâder ayaklarıma bastın. Parmağımın nasırı acıyor, bırak beni..

K. — Sen beni bırak, burnumun uskundurak kemiğini kırdın.

*H.* — (Kaçar.)

K. — *(Yattığı yerden)* Aman öldüm bayıldım, muşmula küfesi gibi yerlere yayıldım.. *(Ayağa kalkarak.)* Aman ense kökilm, şakaklarım, cigara tablası gibi kulaklarım, çamaşır sepeti, küp kapaklarım. Kerata, beni evirdi çevirdi, tesbih böceği gibi fırlattı attı!. Seni gidi hesabda, kitapda bî-behre herif!. Seni gidi eskici yalağından su içmiş, doksan dokuz türlü renge girmiş sahtiyân-ı atîk kıyâfetli herif seni!. Hele bir daha kapımın önüne gel de bak, Alimallah çocuğun oturağını kafana atmazsam bana da Karagöz demesinler. *(Gider.)*

H. — Ya Karagözüm, gitmiş ha? Şurada biraz itişdik kakıştık, belki hastalanmış gitmiştir. Gideyim ziyâret edeyim. Hastaları ziyâret etmek sevaptır. Lâkin, hastaya da eli boş gidilmez. Şuradan kasaba uğrayayım, birkaç okka et alayım, öyle gideyim.

K. — *(İçeriden)* Yâhû!. Şu yatağı yap, ben hastayım.

K. - K. — Elbette, Hacivadlan işitdin kakıştın hastalandın. Yat bakalım.



H. — Şuradan bakkala uğrayayım; biraz pirinç, biraz şeker, biraz peynir, biraz zeytin, biraz fasulye, biraz da yağ alayım, öyle gidip Karagözümü yoklayayım.

K. — Yâhû!..

K. - K. — Ne var?

K. — Üstümü ört, titremeye başladım.

K. - K. — Vah kocacığım!. Sakın ölme!.

H. — Evet, biraz da kuru kahveciye uğrayayım; biraz kahve, biraz tütün alayım, öyle gidip Karagözümü ziyâret edeyim.

K. — Ah karıcığım, çok titriyorum, bir yorgan daha ört üstüme..

K. - K. — Vah kocacığım!. Çok hastalandı, gideyim kurşuncu Fatmânımı çağırayım, kocacığımın tepesinden bir kurşun döksün.

K. — Yok karı yok!. İstemez kurşuncu filân..

H. — Belki Karagözümün odunu kömürü de yoktur, gideyim Yenikapı'ya birkaç çeki odunu, birkaç çuval da kömür alayım göndereyim, sonra ben de gideyim geçmiş olsun diyeyim.

K. — Aman yâhû, bir yorgan daha ört, donuyorum.

*K. - K.* — Vah kocacığım!. Fena hastalanmış, ne yapayım şimdi?

K. — Bir şey yapma sırtıma ne varsa ört.

K. - K. — Örtecek bir şey kalmadı.

K. — Şu eşeğin çulunu ört..

H. — Gideyim kendini ziyâret edeyim, geçmiş olsun diyeyim, yastığının altına da birkaç lira para bırakayım.

K. — Aman yâhû, evde ne var ne yok üstüme ört. Çabuk ol!. Hacivad gelecek.

K.-K. — Hacivad gelip de ne yapacak?

K. — Bak ne ilâçlar getirecek. Ört beni ört!.

H. — Diyelim ki ben bu etl, erzâkı götürdüm. Ya doktor Karagözüme perhiz tavsiye ettiyse!. Eti meti yer, bütün hastalanır. Yok yok, bunları götürmem.

K. — Yâhû şunları kaldır.

K.-K. — Ne oluyorsun?

K. — Ateş bastı.

H. — Şeker, yağ, pirinçler biraz dursun bakalım. Hastalığı nasıldır? Evvelâ onu öğrenmeli, sonra bunları götürmeli.

K. — Yâhû şu yorganları filân kaldır.

K.-K. — Ne oluyorsun ateş mi bastı?

H. — Evet; kahveyi, şekeri görünce içmeğe başlar, belki dokunur. Paraları da görünce şunu bunu aldırır, yer içer, hastalığı artar. Bunları da şimdilik götürmem. İnşallah iyi olsun, ben ona her şey alır, götürürüm.

*(Karagöz gelir. Bir tokat atar, Hacivad kaçar.)*

K. — Seni gidi yalancı fitne herif seni!. Tokatı yiyince ne kaçar ne kaçar. *(Evine gelir.)*

*(Yardaklar aşağıdaki şarkıyı söylerlerken Hacivad tarafına köşk, Karagöz tarafına da dağ kurulur.)*



— Şarkı —

*Esirin oldum ey zülfü kemendim,*
*Senin divânenim serv-i bülendim,*
*Hemen cevreyleme şâhım efendim (Aman aman)*

(Nakarat)

*Yeter cevreyleme şâh-i cihânsın,*
*Şivekârsın dâd elinden el'aman.*

*(Bu şarkı biterken Karagöz dağdan aşağı yuvarlanır.)*

K. — Vay vay vay!. Başım, gözüm, ayaklarım. Bu molozu buraya kim yığmış? Bak, bak!. Vay terbiyesiz Hacivad vay!. Kapısının önüne köşk yaptırmış, molozunu da bizim kapının önüne yığmış. *(Hacivad'ı çağırır.)* Hacivad! Hacivad!.

H. — *(Gelir.)* Ne var?

K. — Kendi kapının önüne köşk yaptırırsın, molozunu da bizim kapının önüne yığarsın hâ!. Kaldır bunu buradan, yoksa tepelerim!.

H. — Onu oraya ben yığmadım ki. Dünya kurulalıdan beri o burada vardır.

K. — Dünya kurulalı beş dakika mı oldu?

H. — Bak Karagözüm, bunun hikâyesini sana söyleyeyim, dinle.

K. — Ben masal istemiyorum. Bu molozu buradan kaldır, tepelerim.

H. — Râviyan-ı ahbâr ve nâkılân-ı âsâr ve muhassenât-ı rûzigâr şöyle rivâyat ve böyle hikâyat ederler ki, Amasya şehrinde bir bezirgân var idi..

K. — Hacivad masalı bırak, bu molozu buradan kaldır.

H. — Dinlesene.. Bu adam gayet zengin, malının mülkünün hesâbını bilmiyor.

K. — Bir kâtip tutsun.. Molozu unutma..

H. — Dâr-ı dünyâda bir evlâda mâlik değil. Canının sıkıntısıyla dağlar, bayırlar gezmeye başlar. Sahrâlarda gezerken bir çeşme başına gelir, çeşmeden abdest alır, vakit namazı kılar. Sağına selâm verir, soluna selâm verdik de yanında pîr-i fânî bir derviş hâsıl olur.

K. — Masalı bırak, molozu buradan kaldır. Yumruk geliyor hâ!.

H. — Derviş der ki: ey bezirgân senin burada ne işin var?

Bezirgân. — Sen benim bezirgân olduğumu bildin, gönlümün murâdını da bilirsin, der.

Derviş. — Belî senin evlâdın yok. Heybesinden bir elma çıkarıp, al bu elmayı, yatsı namazından sonra iki rekât namaz kıl, bu elmanın yarısını sen ye yarısını haremine yedir, dokuz ay on gün olduk da Allah sana bir kız evlâdı ihsan eder. Adını Şirin koy, der.

K. — Şirdeni mirdeni bırak, şu molozu buradan kaldır. Dayağın meyânesi geliyor.

H. — Adam sevinir, elini kesesine sokar, bir avuç para çıkarır dervişe vermek için, bir de bakar ki, derviş meydanda yok.

K. — Parayı almadan mı savuşmuş?

H. — Evet.

K. — Amma enâyi imiş, parayı almadan gidilir mi?

H. — Öyle adam para âşıklısı değildir. Uzatmayalım, bezirgân sevinerek evine gelir. Dervişin dediği gibi yatsı namazından sonra Hak rızâsı için iki rekât namaz kılar. Dokuz ay on gün oldukda ana rahminden bir duhter-i pâkize dünyâya teşrif eder.



K. — Ortalık pis pis kokmuştur.

H. — Neden?

K. — Ana lâğımından gelen tabiî pis pis kokar. Hem bana bak, molozu unutma, tepeleyeceğim.

H. — Yâni dünyâya bir kız çocuğu gelir. Ebeler çocuğu temizce kundaklarlar. Kundağı babasının kucağına koyarlar. Babası çocuğun kulağına ne diye bağırır, bilir misin?

K. — Yangın var, diye bağırmıştır.

H. — Çocuğun kulağına üç kere Şirin, Şirin, Şirin diye bağırır. Şirin hanıma süt nineler, hizmetçiler tutlur. Fakir fukarâlara sadakalar dağıtılır, kurbanlar kesilir. Günlerce ziyâfetler verilir.

K. — Molozu unutma, tepeleyeceğim.

H. — Şirin hanım, mâşallah geldi yetişti, yedi yaşına girdi, bir âlâ-yı vâlâ ile mektebe başlandı. Üç beş sene okuduktan sonra babasına elişi bir takke işledi ve verdi. Babası çok sevindi. Babası da kızına Amasya şehrinde yedi kat bina, bir köşk yaptırdı. İş geldi içinin nakşına.

K. — Hacivad, böyle masallarla molozu bana unutturamazsın. Bunu mutlaka kaldıracaksın, yoksa boğazını sıkacağım. *(Sıkar.)*

H. — Bırak boğuluyorum.

K. — Alimallah boğarım.

H. — Amasya şehrinde nakkaşların pîri olan Behzad ve oğlu Ferhad adında iki nakkaş vardı. Çağırıldı, geldiler. Baba oğul köşkü nakşetmeye başla-

dılar. Birkaç ay sonra Ferhad'ın babası Behzad sizler bâki vefât etti. Ferhad yalnız başına köşkü nakşetmeye başladı.

K. — Benim de kafa kızmaya başladı. Bu moloz buradan kalkmalı, tepeleyeceğim.

H. — Bir gün Şirin hanım köşkümü göreyim, diyerek birkaç câriyeyle köşke gelir. İçeri girer, birinci kata çıkar. Bir de bakar ki, envâi türlü çiçeklerle nakş olmuş, mâşallah peh peh!. İkinci kata çıkar, orası da envâi türlü nakş ile müzeyyen, mâşallah peh peh!.

K. — Peh peh, moloza da peh peh!. Tepeleyeceğim peh peh!.

H. — Yedinci kata çıkarlar. Bakarlar ki Ferhad tavana lâhana göbeği nakşediyor. Ferhad, Şirin'i görünce bin can ile âşık olur. Elinde boya çanağı olduğu halde yere düşer, bayılır. Yüzüne sular ve gül suları serperler, ayıltırlar. Bu sefer de Şirin Ferhad'ı görür görmez bin can ile âşık olur, yere düşer, bayılır. Şirin hanımın yüzüne gül suları serperler, ayılır. İşte Karagözüm, Ferhal ile Şirin o günden beri birbirleriyle âşık ve mâşukdurlar. Benim arkamdakine Kasr-ı Şirin senin arkandakine de Kûh-i Ferhad, derler.

K. — Paslı şirden senin olsun. Şu küflü berbadı kaldır buradan. Yoksa seni tepeleyeceğim.

H. — Bunların bu akşam mâcerâsı geçecektir. İşte bu kadar.. *(Gider.)*

K. — Epeyi masal anlattı. Ben de köşe penceresinden seyrederim. *(Gider.)*

*(Ferhad, atı üstünde aşağıdaki şarkı söylenirken dağdan aşağı gelir.)*



— Şarkı —

*Sabah oldu tan yerleri atıyor (aman) atıyor,*
*Cümle kuşlar destur almış ötüyor (aman) ötüyor,*
*İki hasret sarılmışlar yatıyor (aman) yatıyor.*

(Nakarat)

*Şakı bülbül var uyandır yârimi,*
*Ben kıyamam (aman) sen uyandır eşimi (aman) eşimi.*

*Sabah oldu ben bu yerden gideyim (aman) gideyim,*
*Garip bülbül gibi feryâd edeyim (aman) edeyim,*
*Sen dururken ya ben kime gideyim (aman) gideyim.*

F. — Oooof of!..
K. - K. — *(İçeriden)* Yâhû!.
K. — Hû!..
K. - K. — Baksana yangın var galibâ. Bekçi bağırıyor.
K. — *(Pencereden)* Bakayım, hiç böyle atlı bekçi görmedik. Bana bak, bekçi baba.. Yangın nerede?
F. — İçerimde..
K. — *(Eve girer.)* Anladım.
K. - K. — Neredeymiş?
K. — İçerenköyündeymiş..

F. — (Of)*Bir haber ver ey sabâ serv-i revânım kandedir,*
*Cânımın ârâmı yok, ârâm-ı cânım kandedir,*
*Neyledin nittin felek hurşîd-i âlem-tâbımı,*
*Ol ruh-i ferhunde mâhım mihribânım kandedir.*

F. — Oooooof!...
K. — *(Pencereden)* Oğlum yavaş bağır, evde çocuk uyuyor.

F. — *Yârab medet ét derdime dermânımı göster,*
*Yâ cânımı al yâ bana cânânımı göster,*
*Yâkub-sıfat dîde-i giryânım açılsun,*
*Ağlatma beni Yûsuf-ı Ken'ânımı göster.*

F. — Oooof!... Of!...

K. — *(Pencereden)* Bana bak, Ferhad mısın, berbat mısın git başka yerde bağır.

F. — Haydi baba benimle uğraşma.. Ben bir âşık-ı bîçâreyim, kendi yağımla kendim kavruluyorum.

K. — Allaha şükret!. Ya benim gibi bakkaldan çevriş yağı alıp da kavrulursan ne yaparsın?

F. — (Of) *Yine terk-i vatan kılup diyâr-ı gurbete düştüm,*
*Cüdâ düştüm tabîbimden firâk-ı hasrete düştüm,*
*Kande ol gül yüzlü mâhım irişdi göklere âhım,*
*Meded senden ey Allahım ne türlü âfete düştüm.*

F. — Oooof!.. Of!..

K. — *(Pencereden)* Sesini perde perde yükseltiyor. Bana bak berbat, buradan git!. Yoksa çocuğun oturağı kafana geliyor hâ!.

F. — (Of) *Fikrime ebrû-yi yâr-ı mâh-tal'atdır gelen,*
*Hâtıra hep beyt-i eltâf û nezâkettir gelen,*
*Yâr geldi Ferhad-ı zârına sen git ey tabîb,*
*Var yürü ey derd şimden geru sıhhattir gelen.*

Şi. — *(Gelir.)*

*Cemâlin arzedüb uşşâka sultanım safâ geldin,*
*Şeref bahş etdin hurşîd-i dırenşânım safâ geldin,*

*Yapıldı kasr-ı dil kâşâne-i hâtır kudûmunla,*
*Saâdetle benim ey mah-ı tâbânım safâ geldin.*



F. — (Of) *Şâd olup görün ne canlar cânıdır karşımdaki,*
*Derd-i aşka kul olanın şânıdır karşımdaki,*
*Âlemi seyran edenler söylesün gelsin beri,*
*Dürr-i meknûn lâ'l ü gevher kânıdır karşımdaki.*

Şi. — *Ben câriyesin arzulayıp gelen efendim,*
*Şekerlenmiş tatlı diller senindir,*
*Çok şükür Mevlâya gelip kavuşduk,*
*Servi gibi ince beller senindir,*

*Bu Şîrin kuluna etme (sen) cefâ,*
*Şu fânî dünyada sürelim safâ,*
*Sen sanma efendim beni bî-vefâ,*
*Şekerlenmiş tatlı diller senindir.*

F. — *Yüreğim yandı âhımdan meded bir çâre sultânım,*
*Senin dîvânen oldum gezdim hep âvâre sultânım,*
*Sana bir kimsemiz yoktur vara yalvâre sultânım,*
*Meded gamdan helâk oldum bana bir çâre sultânım.*

Şi. — *Olsa dünyâ bir yana billâhi bakmam gayrıya,*
*Cevr ile olsam helâk vallâhi bakmam gayrıya,*
*Vaktile sevdim seni hep sendedir gönlüm benim,*
*Gayri bir yâr istemem hem dâhi bakmam gayrıya.*

F. — Oooof!.. Of!..

K. — Oğlum, git be!.. Oooo!. Ne güzelmiş, çek ofofları, hakkın varmış.

F. — (Of) *Bûseler vâdeylemiştin âşık-ı hayrânına,*
*Leblerin hattâ kefil olmuştu bû ihsânına,*
*Sanma âşık matlabından vazgeçer de boş kalır,*
*Sen inâd et sevdiğim âşık kefilinden alır.*

Şi. — *Sen gibi cânâne cânımı fedâ etsem gerek,*
*Nevcivânım var iken yâ ben kimi sevsem gerek,*
*Tâ kıyâmet haşrolunca gönlümü verdim sana,*
*Sen dururken bûsemi ben kimlere versem gerek,*

Al efendim, ben de senin, rûyim de senin. *(Öpüşürler.)*

K. — *(Pencereden)* Pazar ola âşıklar.

Şi. — *Yetmez mi tecellâ-yı cemâl el de sunarsın,*
*Buldukça sen ey âşık-ı biçâre bunarsın.*

F. — *Pûseden dil kaani olmaz vuslatın şeydâsıdır,*
*Bêni mâzur tut Şîrin dünyâ tamah dünyâsıdır.*

Şi. — *Nâfe-i müşk-i terim turrene olmaz hem-bû,*
*Sünbül-i cennet eğer olsa gıdâ-yı âhû,*
*Heves-i zülfün ile azm-i reh-i çin ettim,*
*Seni şimden gerü ey gözleri âhû yâhu.*

(Gider.)

F. — *Gittin ammâ ki kodun hasret ile cânı bile,*
*İstemem sensiz olan sohbet-i yârânı bile,*
*Devr-i meclis bana girdâb-ı belâdır sensiz,*
*Meyi zehrâb-ı sitem sâğar-ı gerdânı bile,*

*Kimseler görmüş değildir, can bedenden gittiğin,*
*İşte ben gördüm gözümle kendi cânımdır giden.*

*(Ferhad, atından düşer bayılır. Karagöz atın üstüne atlar. Hacivad, ufak bir semâî okuyarak gelir.)*

*On kerre dimedim mi sanâ sevme dokuz yâr,*
*Yedide vefâ sekizde safâ olmaya zinhar,*
*Altı ile beş, dört ile hiç başa çıkılmaz,*
*Üçün ikisin terk edergör, tâ kala bir yâr.*

K. — Hâ!.

H. — Ne işin var orada?

K. — Ne vazifen a kerata..

H. — O bir âşık-ı biçârenin atıdır.

K. — Ben de âşık-ı biçâreyim.

H. — Sen de Ferhad gibi şiirler söyleyebilir misin?

K. — Alâsını..



H. — Söyle bakalım.

K. — Olur. (Of) *Davulu takdım boynuma,*
*Çıktım Divanyoluna,*
*Şîrin hanım gir koynuma,*
*Yoksa giderim Beyoğlu'na.*

H. — Karagözüm, in ondan aşağı, al götür evine, biraz yem, biraz su ver.

K. — Olur. *(Atı götürür.)* Beni bekle.. *(Gelir.)* Bana bak Hacivad, gel şunu soyalım.

H. — Aman Karagözüm, nasıl olur. Günâh değil mi? Düşene merhâmet lâzımdır, sen ise düşene bir tekme vurmak istiyorsun.

K. — Mürâîliği bırak, beni dinle soyalım.

H. — Günâhı senin boynuna.

K. — Ben pay edeceğim.

H. — Et bakalım.

K. — Evvelâ başındaki miğfer benim. Yay, oklar, ceket, potur benim.

H. — Bana yok mu?

K. — Acele etme, belindeki kemer benim, ayağındaki pabuçlar, içindeki gömlek benim.

H. — Bana bir şey kalmadı.

K. — Acele etme, sana da var. Çorabın bir teki benim, bir teki de senin..

H. — O ne demek?

K. — Köşebaşında gırtlağını sıkar onu da elinden alırım.

H. — *(Tersler)* Haydi oradan, defol!.

K. — Sen de dümbelek ol.. *(Gider.)*

H. — Kalk oğlum, kalk!. *(Kaldırır.)* Sana yazık değil mi, böyle dağlar taşlar başında feryâd eder

düşersin. Bayılırsın bir gün, kurtlar kuşlar yemi olacaksın.. Gel bu sevdâdan vazgeç..

F. — (Of) *Söylesem derd-i derûnum kimse takdir eylemez.*
*Gördüğüm rü'yâları hiç kimse tâbir eylemez,*
*Bir belâya uğradım ki her zaman âh eylerim,*
*Tâşa te'sir eyler amma yâre te'sir eylemez.*

H. — Gel evlâdım, bu sevdâdan vazgeç. Sana ben Şîrin'den daha güzellerini bulurum.

K. — *(Pencereden)* Hacivad eskilerdendir, sana değil herkese bulur.

F. — (Of) *Can gibi (bir) bî-bedel cânâna verdim gönlümü,*
*Misli yok bir âfet-i devrâne verdim gönlümü,*
*Bülbül-âsâ bir gül-i handâna verdim gönlümü,*
*Bir lebi şîrin içün kurbâna verdim gönlümü.*

H. — *Aşk ehline âlemde dilârâ mı bulunmaz,*
*Mecnun isen ey dil sana Leylâ mı bulunmaz,*
*Gûş et nefesim eyleme feryâd çemende,*
*Ey bülbül-i şeydâ gül-i rânâ mı bulunmaz.*

F. — *Rûz ü şeb yakdı vücûdüm nâr-i firkat âteşi,*
*Komadı bir lâhza tâkat nâr-i hasret âteşi,*
*Sînede sabr ü tahammül etmeye yokdur mecâl,*
*Ah ne müşkül derd imiş âlemde hasret âteşi.*

H. — *Hiç seni sevmeyeni sevmede lezzet mi olur,*
*Olsa da öyle muhabbetde hakîkat mi olur,*
*Yek-cihet olmaz ise dilde muhabbet mi olur*
*Aldanıp sevmeyeni can vererek sevmemeli,*
*Aklını başına al herkes için olma deli.*

F. — Sana yalvarırım, *(Hacivad'ın elini öper.)* Hacivad babacığım, bir kere benim için Şîrin hanımın annesine gidip rica eder misin?



H. — Hay hay evlâdım!. *(Gider, içeriden)* Bana bakın Şirin hanımın annesi. Sizden bir şey rica edeceğim.

Ana. — A kızlar, açın kapıyı. Buyurun buyurun Hacivad Çelebi. Ayol çoktandır görünmez oldunuz, ayağınıza soğuk su mu dökelim, yoksa sıcak su mu?

K. — *(Pencereden)* Kaynar kaynar dökün de ayakları yansın keratanın. *(Çekilir.)*

Ana. — Hayrola Hacivad Çelebi?

H. — Efendim, mâlûm ya.. Ferhad bîçâre dağlar taşlar başında Şirin hanımın aşkı ile feryâd ü figân eder. Hakkın emriyle kızınız Şirin hanımı Ferhad'a istemeye geldim.

Ana. —Bana bak Hacivad, benim öyle dîvâneye verecek kızım yok.. İtşe bu kadar.

H. — *(Gelir.)*

F. — *Gel ey nesîm-i sabâ hâtır-ı yardan ne haber,*
*Gelir mi kafile-i müşkibârdan ne haber,*
*Şemîm-i zülfüne âmâdedir meşâm-ı ümid,*
*Ne güne cünbüşü var rûzgârdan ne haber.*

H. — *Ben bûy-i vefâ bekler iken sûy-i çemenden,*
*Aldım boyumun ölçüsünü serv-i semenden,*
*Âzâr-ı hezâr işittim seninçün annesinden,*
*Geç sen de artık ol gonce dehenden.*

F. — Sana yalvarırım, bir kere daha ricâ etseniz.

H. — Kovulduk. Bu seferde ister misin dövülelim.

K. — *(Pencereden)* İnşallah şöyle bir eşek sudan gelinceye kadar. *(Çekilir.)*

F. — Ayağınızı öperim. Bir kere daha gidiniz ne olur!.

H. — Gideyim. *(Gider.)* Bana bakın Şirin hanımın annesi!.

Ana. — Ne o Hacivad, gene ne geldin?

H. — *Elbet yıkılır hâne-i dil, âha dayanmaz,*
*Canlar yakanın sanma kim (öz) cânı da yanmaz.*

Şu Ferhâd-ı bîçâreye merhâmet ediniz. Sokağa atılacak kadar bir delikanlı değildir.

Ana. — Bana bak Hacivad, bu kadar yalvarıyorsun, şu şartla kızımı veririm.

H. — Buyurun efendim.

Ana. — Şehrimizde su pek azdır. Amasya şehrindeki dağı yarıp, şehre su getirirse kızımı ona veririm, yoksa gökdeki yıldızlar ne kadar uzaksa, benim de kızım ona o kadar uzaktır.

H. — *(Gelir.)* Vah vah!. Vazgeç evlâdım, vazgeç.

F. — Ne dediler?

H. — Vazgeç vazgeç!. İşte bu kadar.

F. — Ne dediler?

H. — Olmayacak şeyler söyledi anası.

F. — Kendini kuyuya mı atsın, dedi?

H. — Hayır oğlum, hayır.

F. — Ne dediler?

H. — Amasya şehrindeki Elmadağı'nı yarıp şehre su getirirse kızımı ona veririm, dedi. Yoksa gökteki yıldız ne kadar uzaksa benim de kızım ona o kadar uzaktır.

F. — Ah Hacivad Çelebi, desenize müjde!..



H. — Ne gibi?

F. — Benim gibi âşık-ı bîçâre o dağın eteğine diz çöküp, aşkiyle bir âh eylesem, acaba o dağın dini imanı yokmu ki kendi kendine parçalanmasın. Şimdi Hacivad Çelebi, bana seksen okkalık bir gürz bulun, bunu hangi demirci yaparsa bana getirin târif edeyim, ona göre yapsın.

H. — Benim arkadaşım Karagöz vardır. Kendisi usta demircidir. Çağırayım gelsin, konuşun. *(Gider, içeriden)* Karagöz Karagöz buraya gel..

K. — *(Meydana gelirler.)* Ne var Hacivad?

H. — Seni Ferhad istiyor, sana gürz ısmarlayacakmış.

K. — Olur. *(Karagöz'le Hacivad içeri girerler.)*

H. — Efendim, söylemiş olduğum demirci Karagöz'ü getirdim.

F. — Baba, sen demirci misin?

K. — Oldukça.. Izgara, maşa yaparım.

F. — Anlamadım.

K. — Evet demirciyim.

F. — Bana seksen okkalık bir gürz yapacaksın. Kırk okkası çelik, kırk okkası ham demir olacak.

K. — Yaparım. Samakola gideyim, demir alayım, yapayım getireyim.

F. — Al baba cebimde iki lira para var.

K. — *(Parayı alır.)* Ben gidiyorum oğlum.

F. — Aman baba çabuk yap.

K. — Sen merâk etme. *(Evine gelir, içeriden)* Yâhû, şu benim eşek nerede?

K.-K. — Mutfakta dolma dolduruyor.

K. — Desene dolmalar onun için tatsız oluyor.

K. - K. — Eşek nerede olur.. Ahırda git al, ne yaparsan yap..

*(Aşağıdaki türkü ile Karagöz eşeğin üstüne biner, meydana gelir.)*

— Türkü —

*Ben bu teferrüçde baş kalfa oldum,*
*Yolumu öğrendim, erkânım buldum,*
*Funda'nın kıymetin ben şimdi bildim.*

(Nakarat)

*Süpürgâler süpürgâler ulu meydan süpürgâler,*

(2 nci hâne)

*Funda dedikleri bir yanar dağdır,*
*Anın da bir yolu erkânı vardır.*
*Firavundan kalma bir eski kârdır.*

(Nakarat)

Süpürgâler süpürgâler *(Bu esnada uzun korkunç yılan Karagözün başına dikilir.)*

K. — *(Eşeğe vurarak)* Deh yürü, hava karardı yağmur yağacak galibâ.. *(Eşek anırır, Karagöz başını kaldırır, yılanı görünce)* Eyvah!. Kış, kış, der, yılan kaçar.

K. — *(Eşeğin kafasına vurarak.)* Deh ulan deh, canavar gelecek.. *(Yılan gene gelir.)*

Yılan — Karagöz.

K. — Aaa.. benim ismimi biliyor! Ne var?

Yılan — Karagöz, benim bu eşekte alacağım var.



K. — *(Eşeğin kafasına vurarak.)* Ulan ben sana böyle suratsız heriflerle alışveriş etme demedim mi?

Yılan — Karagöz eşeğin kulağına bir şey söyleyeceğim.

K. — Söyle bana ne..

Yılan — Senden utanıyorum.

K. — Tam sende de utanacak surat var ya, ne olacak?

Yılan — Başımı arkaya çevir.

K. — *(Başını arkaya çevirir.)* Çevirdim.

Yılan — *(Eşeğin kafasını koparır, alır gider.)*

K. — Zırıltı gitti galibâ.. Haydi deh deh, diyerek eşeğin kafasına vurunca yere yuvarlanır. Eyvah eşek bana inkisâr etti gâlibâ, burnumun üstüne yere düştüm. *(Kalkar bakar ki, eşeğin kafası yok.)* Eyvah!. Zırıltı eşeğimin kafasını götürmüş, ben şimdi bunu ne yapayım. *(Eşeği arkası üstü çevirir.)* Böyle güzel koltuk sandalyesi olur. *(Eşeğin boynunu yukarı, altını yere kor.)* Buradan su doldur, aşağıdan al.. *(Eşeği kaldırır, kuyruk tarafını gözüne doğru tutar.)* Oldu, bir dürbün buradan bak, dünyayı seyret.. *(Eşeği dört ayağı üstüne bırakır.)* Oldu, bir kumar masası olmaz olmaz be!. Bunu alır eve götürrüm, tuzlar kuruturum, pastırmasını yapar kışın yerim.. *(Eşeği omuzlar, alır eve götürür, içeriden)* Yâhû.. al şunu, içini ayıkla, iyice tuzla, ağaca as kurusun, kışın pastırmasını yeriz.

K. - K. — Onun pastırmasını sen ye!.

F. — Bunlar gelmedi.

H. — *(Meydana gelir.)*

F. — *(İçeriden)* Hacivad Çelebi, bu adam gelmedi hâlâ..

H. — Gideyim bakayım.. *(Karagöz'ün evine gider.)* Karagöz.. Karagöz..

K. — Ne var? *(Meydana gelir.)*

H. — Karagözüm haniya gürz.

K. — Sorma Hacivad, yolda giderken eşeğimin kafasını bir canavar kaptı gitti, ben de demir almaya gidemedim. Benim evde gâyetle iyi bir kazma var, onu getireyim, oğlana ver. Ben onun âşık olduğunu bilmeliyim ki, kazma ile o dağları parçalasın.

H. — Gideyim haber vereyim.. *(Gider, içeriden)* Oğlum Ferhad, Karagöz Samakola giderken hayvanın başını bir ejderha koparmış, gidememiş, tabii senin de istediğini yapamamış.

F. — Eyvah ne olacak?

H. — Bende bir kazma var, diyor. Eğer işine yararsa onu getireyim, diyor.

F. — Hay hay Hacivad Çelebi. Al da getir.

H. — *(Gelir.)* Karagöz kazmayı getirsin, diyor.

K. — *(Gider, kazmayı alır gelir.)* Al Hacivad, Allah onun işin rast getirsin.

H. — *(Kazmayı alır, Ferhad'a götürür. İşte, efendim kazma bu..)*

F. — Çok iyi benim işime yarar. Yalnız senden bir ricam var.

H. — Ne gibi oğlum.

F. — Kisbet gibi, pırpıt gibi bir şey var mı sizde?.

H. — Evet, benim gençliğimden kalma bir pırpıtım var.. Bak, işine gelirse al..



F. — *(Soyunur, pırpıtı giyer, kazmayı da omuzuna vurur. Aşağıdaki türküyü söyleyerek meydana gelir.)*

— Türkü —

*Şu karşıki dağda bir kuzu meler,*
*Kuzunun feryâdı bağrımı deler,*
*Eşinden ayrılan böyle mi meler,*
*Gel kuzum ağlama vazgeç eşinden.*

F. — *(Dağın eteğine diz çökerek.)* Oooof!..

*Ey Cenâb-ı Kibriyâ, pâzûma kuvvet isterem,*
*Lütf u ihsânınla senden hem inâyet isterem,*
*Gam değil bû aşk ile rencide etsem kendimi,*
*İrişip maksûda encâmında râhat isterem.*

*(Aşağıdaki türküyü söyleyerek dağı yarmaya başlar.)*

— Türkü —

*Bir güzelin sevdâsı var başımda,*
*Gündüz hayâlimde gece düşümde,*
*Mecnun gibi hiç aklım yok başımda.*

(Nakarat)

*Onun için dolanıram bu dağı,*
*Susadıkça ver ağzıma dudağı.*

(2 nci hâne)

*Gördünüz mü Ferhad ile Şirini,*
*Anlar da sevmişler birbirini.*
*Amasya şehrinde gördüm yerini.*

(Nakarat)

K. — *(Penceresinden)* Ooo!. Ferhad dağları parçalamış, sokağa gürül gürül su akıyor. Gideyim Şirin hanımın anasına müjde vereyim. *(Şîrin'in evine gider.)* Şirin hanımın anası, müjdeler olsun, Ferhad dağları parça parça etmiş, şehrin içerisine sular yayılmış..

Ana — Bana bak Karagöz, ben senin cadı anana bir şey söylemiştim, onu yapsın.

K. — Olur. *(Kendi evine gelir, anasına:)* Bana bak cadı ana, sana Şîrin'in annesi bir şey demiş, onu yapsın diyor.

C. Ana — *(Çingene şivesiyle)* Anladım evlâdım. Alıverin benim lokma çanağımı, ejderden âsâlarımı, çanak çömlek kırılsın.

K. — Ana böyle nereye gidiyorsun?

C. Ana — Abe evlâdım, iki âşığı birbirinden ayırmaya gidiyorum.

K. — Allah da seni canından ayırsın.

C. Ana — *(Ferhad'ın karşısına gelir.)* Abe evlâdım, feryat mıdır, şirden midir, onları tanır mısın?

F. — Ferhad mı, benim.

C. Ana — Senin, Şîrin adında bir sevgilin var mı?

F. — Var.

C. Ana — Abe evlâdım, öldü öldü, bugün kırk gün oldu lokmasını getirdim. Bir tâne al da ye!.

F. — *Ey kişi bakmaz mısın bir kez (şu) rûy-i zerdime,*
*Bir nazar kılmaz mısın feryâd û âh û zarıma*
*Aşk dedikleri bir belâdır kim itmez ihtiyar,*
*Ey kişi var git vâkıf değilsin işime.*

F. — Bana bak cadı!.. Doğru söyle Şîrin'im mi ölmüş?.



C. Ana — Evet.. Şîrin ölmüş, kırk gün olmuş, te şindi lokmasını getirdim bir tane al ye!.

F. — *Ey murâdın aksine devreyleyen çerh-i felek,*
*Şimdi gönlüm nâ-murâd olmak diler nitsem gerek.*

F. — Ey bânu sen bana kara haber getirdin, kimbilir daha kimselere kara haber götürürsün, senin canını cehenneme göndermek hayırlı olacaktır. *(Kazmayı ananın kafasına vurarak öldürür.)*

K. — Haydi bizim cadı ana cavlağı çekti.

F. — *Derûnumda olan hâlet ne hâlettir ani bilmem,*
*Ecel câmını nûş ettim ne şerbettir ani bilmem,*
*Bu gönlüm gâhi külhândır, vücudum cümle püryandır.*
*Cüdâ düştüm Şîrinimden ne uzlettir ani bilmem,*
*Garibem (ben) fakîrem mecnunem (ben) bîkesen Yârab,*
*Baîd oldum cenânımdan ne gurbettir ani bilmem.*

F. — Mademki Şîrin'im ölmüş, ben ne yaşıyorum. Kaldırayım külüngümü havaya atayım, başıma düşsün ben de Şîrinim'in yanına gideyim, *(derken Şîrin gelir.)*

Ş. — Ne yapıyorsun Ferhad'ım? Dur!. Dur!. Dur!.

F. — Şîrin'im sen sağ mısın? Seni bana öldü dediler.

Ş. — Beni sana öldü diyen diller kurusun.

F. — *Doğdu çün vuslat hilâli geldi cânım müjdeler*
*Bedr olup karşımda durdu mihribânım müjdeler*
*Ferhad içün gam değil ömrüm dahi olsa tamâm*
*Bû kadar gördüm seni (çün) gör ne hâlim müjdeler.*

Ş. — Haydi efendim, gidelim. Annemiz bizi bekliyor, düğün hazırlıkları yaptı. *(Kucaklaşarak giderler.)*

K. — *(Gelir. Anaya:)* Ey cadı ana, nasıl âlemi birbirinden ayırır mısın? İşte böyle senin canını cehenneme gönderirler. Şimdi ben seni ne yapayım? Kuyuya atsam kuyuyu berbat edersin, denize atsam balıkları fesata verirsin. Gel seni götüreyim bizim eşeğin yanına onunlan dertleş.. *(Alır götürür.)*

*(Köçek havası çalınırken dağ ve köşk kaldırılır, köçek oynar, gider. Karagöz'le Hacivad karşılaşır.)*

H. — Aman Karagözüm, hoş olsun sağlığa.

K. — Hak berekât versin derelerdeki sazlığa.. *(Tokat)*

H. — Yıktın perdeyi eyledin viran, varayım sâhibine haber vereyim hemân.. *(Gider.)*

K. — Her ne kadar sürc-i lisân ettikse affola, inşallah yarın akşam başka bir oyunda yakan elime geçerse vay hâline vay!.. *(Gider.)*

# Karagöz

Muhittin Sevilen